ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವ ದೇವನೆ, ನೀನು ಜಯಶೀಲನಾಗು. ಜಗದ್ವಂದ್ಯನಾದ, ಸಂಸಾರದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಕರುಣಿಸುವ ಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ. ಈ ಸಂಸಾರ ಒಂದು ಭಯಾನಕ ಸಾಗರ. ನೊರೆಯುಕ್ಕುವಂತೆ ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಗಳ ಮೊರೆತ. ತಿಮಿಂಗಿಲು, ಮೊಸಳೆ ಇವುಗಳಂತೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಗಳು, ವಿಷಯವಾಸನೆಯೇ ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿನ ನೀರು. ಬಗೆಬಗೆಯ ರೋಗ ಗಳೆಂಬ ಅಲೆಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತಲೆದೋರುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೋಹವೆಂಬ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದವರು ಪಾರಾಗಿ ಬರುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಘೋರ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ನೀನು ಉದ್ಧರಿಸು.

ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಭುವಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು, ಪಾಪನಾಶಕನು, ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಿ. ಸಕಲ ಮನೋರಥ ಪೂರೈಸುವ ಕಾಮಧೇನು. ಇಂತಹ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮನಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿ ಎನಿಸುವ ಪುರುಷ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಆಕೃತಿ ಹೀಗಿದೆ. ಎರಡು ಭುಜಗಳು, ಎರಡು ಕೈಗಳು. ಕಮಲದ ದಳದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಹರವಾದ ಎದೆ, ಸುಪುಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನೀಳವಾದ ತೋಳುಗಳು, ದಿವ್ಯ ಪೀತಾಂಬರದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಸೊಂಟ, ಮೊಳಕಾಲು, ಪಾದ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳು, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ ಲಾಂಛನಗಳಿಂದ ಸುಶೋಭಿತವಾದ ಹಸ್ತಗಳು, ಕಿರೀಟದಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿಸುವ ಶಿರಸ್ಸು, ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಯಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾಗಿರುವ ಕೊರಳು- ಹೀಗೆ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸಬಲ್ಲ ಪರಮಸುಂದರ ಆಕೃತಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನದು. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಭರದಿಂದ ಬಾಗಿ ಹೃದಯದುಂಬಿ ಹಾಡಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವ ಮಾನವ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಫಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಫಲವು ಬರುವದು. ಷಡಂಗ ಸಹಿತವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕಫಲವು, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರತ್ನ, ಸುವರ್ಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಾಗದಿಂದ ಬರುವಷ್ಟು ಫಲ ಬರುವದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನ ದಿಂದ ಮಹಾಯಾಗಗಳು, ವ್ರತಗಳು, ನಿಯಮಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವದರಿಂದ ಬರುವಷ್ಟೇ ಫಲ ಬರುವದು. ಗೃಹಸ್ಥನು ಜನ್ಮವಿಡೀ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಆಚಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಫಲದಷ್ಟು ಫಲವು ಕೇವಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುವದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಪಡೆಯುವಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ, ಹೇ ಮುನಿಗಳೆ, ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಲಭಿಸದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ಮುಗಿದಾದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆಯಾದ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ಅಂಜಲಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು.

ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಗೇ ದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಶುಭಸೌಖ್ಯದೇ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಕ್ಷಿ ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಹೇ ದೇವಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ, ನೀನು ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವಳು. ಅಣುರೇಣು ತೃಣಕಾಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವಳು ಕಮಲದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ದೇವಿಯೇ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು.

ಹೀಗೆ ಜಗನ್ಮಾತೆಯು, ಬಲರಾಮ ಸಹೋದರಿಯೂ ಆದ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಚಿಸಿದವನು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉತ್ತಮಲೋಕ ಪಡೆದು ಒಂದುವರ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಪುಣ್ಯ ನಷ್ಟವಾದ ಬಳಿಕ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಇಲ್ಲಿ ವೇದವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುವನು.

ನರಸಿಂಹ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ ವರ್ಣನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ ಹಾಗೂ ಸುಭದ್ರೆಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ, ಅರ್ಚನೆಗೈದರೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಕನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಮರಳಿನರಾಶಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ಈ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವದೇವಸ್ವರೂಪಿ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಭಜಕರ ಪಾಪಗಳು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಲ್ಲವಾಗುವವು. ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಯಾವನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವದು.

ಮುನಿ:- ದೇವಾ, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನೀನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದೆ. ಪರಮಫಲಪ್ರದವಾದ ನರಸಿಂಹ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ನನಗಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ನರಸಿಂಹನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸು. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವವು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಅಜೇಯನು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರನು. ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಲು ನನಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದಷ್ಟು ಹೇಳುವೆ. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದ ಹಾಗೂ ದೇವಲೋಕದ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ನರಸಿಂಹನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ, ಪಾತಾಳ, ಸಮುದ್ರ, ದುರ್ಗಮವಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದ ಗಿರಿಗರ್ಭಗಳು, ದುರೂಹ್ಯವಾದ ದಿಕ್ಕು, ವಿದಿಕ್ಕುಗಳು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಲಭ ಸಂಚಾರ ಸಾಧ್ಯ.

ನರಸಿಂಹನನ್ನು ನಂಬಿದವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಭೀತಿ, ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ನರಸಿಂಹ ಉಗ್ರಸ್ವರೂಪಿಯಾದರೂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ. ಭಜಕರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆದೋರಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ.

ಮುನಿಗಳೇ, ರಹಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ನರಸಿಂಹತತ್ವವನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆ. ಕೇಳಿರಿ. ನರಸಿಂಹೋಪಾಸಕನು ತರಕಾರಿ, ಗಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣು, ಹಿಟ್ಟು, ನೀರು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಹಾರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಕೌಪೀನ ಧರಿಸಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ, ನದೀಸಂಗಮ, ನಿರ್ಜನ ನದೀತೀರ, ಸಿದ್ಧರು ವಾಸಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಆಶ್ರಮ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ನರಸಿಂಹಜಪವನ್ನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯವರೆಗೆ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಜಪ ಮಾಡಿದವನು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅಂತಹ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಯನ್ನು ಗಂಧ, ಧೂಪ, ಜಾಜಿ ಹೂವು ಮುಂತಾದವು ಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬಹುದು. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಅಪರಿಮಿತ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಅವನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೇ ಸಹಿಸಲಾರರು. ದಾನವ ಮಾನವ, ಮೊದಲಾದವರು ಸಹಿಸಲಾರರು ಅಸುರರ ಉಪಟಳದಿಂದ ಬಾಧಿತರಾದವರು ನರಸಿಂಹಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದಾನವರು ನಾಮಾವಶೇಷರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನರಸಿಂಹ ಕವಚವನ್ನು ಒಂದುಬಾರಿ ಧರಿಸುವದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಉಪದ್ರವ ನಾಶ, ದ್ವಿವಾರ ಜಪಿಸಿದರೆ ದಾನವರಿಗೂ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಲಾಗದು. ತ್ರಿವಾರ ಜಪಿಸುವವನನ್ನು ದೇವತೆಯೂ ಅಲುಗಿಸಲಾರ. ನರಸಿಂಹನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕನನ್ನು ನರಸಿಂಹದೇವನು ಹನ್ನೆರಡು ಯೋಜನಗಳವರೆಗೆ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಬಿಲವೊಂದು ಗೋಚರವಾಗುವದು. ಬಿಲದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸಬೇಕು. ಮುತ್ತುಗಮರದ ಚಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಾಲುಗಳೊಡನೆ ಮುತ್ತುಗದ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಷಟ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇನ್ನೂರು ಸಂಖ್ಯಾಕವಾಗಿ ಹೋಮಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗುಹದ್ವಾರ ಕಾಣಿಸುವದು. **'ನರಸಿಂಹಕವಚ'** ಜಪಿಸುತ್ತ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಕವಚದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕತ್ತಲೆ ತೊಲಗಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವದು. ಮುಂದೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗ ಗೋಚರಿಸುವದು. ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ದುಂಬಿಗಳು, ಮಧುರವಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆಸಾಗಿದರೆ ಪಾತಾಳಲೋಕ ಗೋಚರವಾಗುವದು. ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತ ಸಹಸ್ರಾರು ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಯರು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವರು. ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂತತ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಾಧಕನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸುಂದರಿಯರು ಸ್ವಾಗತ ಕೋರುವರು. ಸಾಧಕನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ರಸಾಯನಪಾನ ಮಾಡಿಸುವರು. ಇದರಿಂದ ನರಸಿಂಹೋಪಾಸಕನಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ

ಭೋಗಯೋಗ್ಯ ಭೋಗಾಯತನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಅಂತಹ ದಿವ್ಯ ಶರೀರಧಾರಿಯಾಗಿ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪದ ವರೆಗೆ ವಿಹರಿಸುವನು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೋಗಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹೋಪಾಸಕನಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನಿ ವಿದ್ಯೆ, ಸಿದ್ಧವಿದ್ಯೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೊಡುವ ರಸಾಯನಗಳು, ಯೋಗಪಟ್ಟ, ಖಡ್ಗ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಗೋರೋಚನ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಮಣಿಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂಜನ ಇವೆಲ್ಲ ವಶವಾಗುವವು. ಆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಏರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪ ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ವಿಷದ ಮೇಲೆ ತ್ರಿಶೂಲವನೇರಿಸಿದರೆ ವಿಷವು ಭಸ್ಮವಾಗುವದು. ಮಹಾಭೂತಗಳಿಂದ ಆವಾಹಿತರಾದವರು ಭೂತಬಾಧೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಈ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಗದ್ದಬಾವು ಮುಂತಾದ ರೋಗಬಾಧೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಮಂತ್ರದಿಂದ ದುರ್ಲಭವಾದುದು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಆರು ಅಂಗುಲದ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿರಚಿಸಬೇಕು. ಭೂರ್ಜ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋರೋಚನದಿಂದ ಆ ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಆ ಭೂರ್ಜ ಪತ್ರವನ್ನು ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಎಣಿಸದಂತೆ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ನೃಸಿಂಹ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಬೇಕು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಏಳುದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಜಪಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಜಲವೃಷ್ಟಿ ಆಗುವದು. ಈ ಜಲವೃಷ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಒಣಗಿದ ಮರದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಎಂಟುನೂರು ಜಪಮಾಡಿದಾಗ ಜಡಿಮಳೆ ನಿಲ್ಲುವದು. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ, ಮಂತ್ರಪೂತ ಭೂರ್ಜಪತ್ರವನ್ನು ದಂಡದ ತುದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಏಳುವದು. ಏಳುಬಾರಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರ ಜಪ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಆ ಭೂರ್ಜಪತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಅಂತ್ಯಜರು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜನರು ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ದೇವ ದೇವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವಭಾವ, ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿ, ದೇವತಾಪಟ್ಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರುವವರು, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಕ್ಷ, ವಿದ್ಯಾಧರ, ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ಖಂಡಿತ.

ಕಾಂತಾರೇ ಪ್ರಾಣಸಂದೇಹ ವಿಷವಹ್ನಿ ಜಲೇಷು ಚ ।
ರಾಜಾದಿಭ್ಯಃ ಸಮುದ್ರೇಭ್ಯೋ ಗೃಹರೋಗಾದಿಪೀಡಿತೇ
ಸ್ಮೃತ್ವಾ ತಂ ಪುರುಷಸರ್ವೆ ರಾಜಗ್ರಮರ್ಯೆಮುಚ್ಯತೇ
ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಯಥಾನಾಶಂ ತಮೋಭ್ಯೇಽತಿ ಮಹತ್ತರಂ ॥

ಘೋರಅರಣ್ಯ, ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತಹ ಸಂದರ್ಭ, ವಿಷ, ಅಗ್ನಿ, ಜಲ, ರಾಜ ಭಯ, ಸಮುದ್ರ ಭಯ (ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಭಯ) ಭೂತಬಾಧೆ, ರೋಗಬಾಧೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮುಕ್ತ

ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಕಗ್ಗತ್ತಲು ಹೇಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವದೋ ಅದರಂತೆ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವವು.

ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದು. ಅಂತಹ ಭಕ್ತನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಇಹದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವನು ಭಾಗಿ ಆಗುವನು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಾಗಿ ದೇವಲೋಕದ ಸುಂದರ ವಿಮಾನ ಒಂದು ಕಾದು ನಿಂತಿರುವದು. ಆ ವಿಮಾನ ಬಂಗಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು. ಆ ವಿಮಾನದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಮಧುರ ಧ್ವನಿಗೈಯುವ ಕಿಂಕಿಣಿ ಕಿರುಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಿಮಾನವು ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭೋಗಯೋಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇದ್ದೇ ತೀರುತ್ತವೆ. ಆ ವಿಮಾನ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಖರ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳದ್ದು; ಮೇಲ್ಭಾಗ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆನಂದ ನೀಡುವಂತಹುದು. ಈ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಗಂತುಕನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಪಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ದೇವಲೋಕದ ಸುಂದರಿಯರು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮುಕ್ತಿಯತ್ತ ಹೊರಟ ಸಾಧಕನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನು ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ. ದೇವಲೋಕದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ದೇವಲೋಕದೆಡೆ ಪಯಣಿಸುವನು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ, ಆ ಸಾಧಕನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ದಿವ್ಯಶರೀರ ಅವನದಾಗುವದು. ದಿವ್ಯಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಇವರೊಡನೆ ಒಂದುಗೂಡಿ ಇವನೂ ಸಹ ಒಂದು ಕಲ್ಪದವರೆಗೆ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪುಣ್ಯನಷ್ಟವಾದ ನಂತರ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿ, ವೇದಜ್ಞನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಷಡಂಗ ಸಹಿತವಾದ ಚತುರ್ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಖಂಡ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿ ಶರೀರ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವನು.

ಶ್ವೇತಮಾಧವ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಗಳೇ, ಅನಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಪಾಪವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಈ ಅನಂತನನ್ನು ನಾನು, ಇಂದ್ರನು, ವಿಭೀಷಣನು ಎಲ್ಲರೂ ಆರಾಧಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಅನಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

ಶ್ವೇತ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಶ್ವೇತ ಮಾಧವನ ದರ್ಶನವನ್ನು, ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಮಾಧವನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವ, ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಮುನಿ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ಶ್ವೇತಮಾಧವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸು. ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ವೇತಮಾಧವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವ, ಶ್ವೇತಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದವರ್ಯಾರು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವರಾಜ. ಆತ ಬಲು ಬಲಿಷ್ಠ; ಮಹಾ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ; ಅಷ್ಟೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ, ಸತ್ಯಸಂಧ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ. ಶ್ವೇತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಯೂ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ವರ್ಷ ಪರಿಯಂತ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಪಾಲಗೌತಮನೆಂಬ ಮುನಿಯ ಅಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗ ಮೃತನಾದ. ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ಕಪಾಲ ಗೌತಮನು ತನ್ನ ಮೃತ ಮಗನ ಶರೀರ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಪುತ್ರನ ಶವ ಸಹಿತನಾಗಿ ಬಂದ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅವನು ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಮುನಿಯ ಎದುರು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ-

ಶ್ವೇತಮಹಾರಾಜ:- ಕಳೆದುಹೋದ ಆ ಬಾಲಕನ ಜೀವವನ್ನು ಯಮಲೋಕದಿಂದ ಏಳು ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಿಸುವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ನನ್ನಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಾನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವೆ.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ, ಆ ಶ್ವೇತಮಹಾರಾಜನು ಒಂದುಸಾವಿರದನೂರು ಪದ್ಮಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ. 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಎಡಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜನ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಮಹಾದೇವ ಉಮೆಯೊಡನೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನ ನೀಡಿದ. ಮಹಾರಾಜ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡಿದ. ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಪವಿತ್ರಭಸ್ಮ ಧರಿಸಿ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ತ್ರಿಲೋಚನನಾದ ಹರನು ನಿಂತಿದ್ದ. ಹುಲಿಯಚರ್ಮವನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದ. ಅವನ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮುಗುಳುನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಶಿವನ ದರ್ಶನವಾದಾಕ್ಷಣ ಪರಶಿವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಎರಗಿದ- ಆಗ ಮಹಾರಾಜ, 'ಏನು ಬೇಕು ಕೇಳು. ಕರುಣಿಸುವೆ' ಎಂದ ಪರಶಿವ, ರಾಜ ನುಡಿದ-. 'ಸ್ವಾಮಿನ್, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತನಾದ. ಆ ಬಾಲಕ ಮತ್ತೆ ಬದುಕಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಭಗವನ್. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನಿನ್ನ ಅರ್ಚನೆ, ಪೂಜೆ, ತಪಸ್ಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ನೀನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆತೋರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಪುನಃ ಜೀವದಾನಮಾಡು. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಯಾದ ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಇಂತಹ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುಬಾರದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡು.'

ಶ್ವೇತರಾಜನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪರಶಿವ ಆಲಿಸಿದ. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಇದ್ದ ಪ್ರಜಾಪ್ರೇಮ, ಭೂತದಯೆ ಪರಶಿವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ತಂದಿತು. ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ನುಡಿದ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೃತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದ. ಆ ಮುನಿಸುತನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಉಮಾ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಜನು ಶಿವಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಸತ್ತ ಮುನಿಸುತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ.

ಮುನಿಗಳು:- ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಾ, ನಮಗೆ ಶ್ವೇತಮಾಧವನ ದಿವ್ಯಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ನಿರೂಪಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಪೋತ್ತಮರೇ, ಪರಮತತ್ವವನ್ನು ನೀವು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಪರಮ ಮಂಗಲಕರವಾದ ಶ್ವೇತಮಾಧವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆ, ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಶ್ವೇತ ಮಾಧವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಲಭಿಸುವವು.

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಶ್ವೇತ ಮಾಧವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಭಯ, ಶೋಕಪರಿಹಾರಿಯಾದ ಆ ಪುಣ್ಯಕಥಾನಕವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸುವೆ.

ಶ್ವೇತರಾಜನು ಸಹಸ್ರವರ್ಷ ಪರಿಯಂತ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಮಾಡಿದ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ಮಹಾರಾಜನು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಆ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಲಕ್ಷಣವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ನೂರು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ದೇವಾಲಯವು ಮಹಾರಾಜನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲು ಬಿಳಿಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಶ್ವೇತಮಾಧವ ವಿಗ್ರಹ ಕೆತ್ತಿಸಿದ. ಅದು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶುಭ್ರ ವರ್ಣದಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ. ದರಿದ್ರರಿಗೆ. ಅನಾಥರಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧನಧಾನ್ಯ ಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಮಾಧವಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕಾರಹಾಕಿ ಓಂಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ, ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಜಪಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ಜಪ ಸಮಾಪ್ತಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಮಾಧವ ದೇವನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ-

ಹೇ ನಾರಾಯಣನೆ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಿಸುವೆ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಉದರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಾಲಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮನೇ ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ಓ ದೇವ, ನೀನು ಜಗತ್ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಸದ್ಗುಣ ಸಮುಪೇತ. ಅಚಿಂತ್ಯ ಮಹಿಮೋಪೇತ, ಬಹುರೂಪಿ, ಅನಂತರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನಿನ್ನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಹೊಂದಾವರೆ ಇದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ. ನಿನ್ನ ನೀಲಕಾಂತಿಯಿಂದ ನೀನು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವೆ. ಕಮಲವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವೆ, ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ತಾವರೆಯಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾದ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಬಲಿಯಾದ, ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾದ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮಃ. ನೀನು ವರಾಹ ಅವತಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಬೇಕುಬೇಕಾದ ವರನೀಡಿದವ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವ, ನಿನಗೆ ಸಮರಾದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಭಕ್ತರಕ್ಷಕ, ಶಿಷ್ಟರ ಪರಿಪಾಲಕ, ಆದ್ಯಂತ ರಹಿತ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿದ ವಾರಿ ವಿಸ್ತಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯ ಬಾಲಕನ ರೂಪದಿಂದ ನೀನು ಪವಡಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂದರೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯರೇ

ಸರಿ. ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಒಡೆಯ. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದವ, ಹೇ ದೇವದೇವ, ನಿನಗೆ ಶಿರಬಾಗುವೆ. ಮಧು ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ, ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ದೇವನೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಚರ್ಮಮಯವಾದ ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರನಾದ, ಅನಂತನೆಂದು ಖ್ಯಾತನಾದ, ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಛನ ಭೂಷಿತನಾದ, ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ, ಪಾತಾಳ, ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಪೀತಾಂಬರಧಾರಿ ದೇವನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ; ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಂತಾ; ಸಂಹರ್ತಾ. ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ನೀನು ವಾಮನಾವತಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ವಾಮನಾವತಾರದಂತೆ ಚಿಕ್ಕಕಾರ್ಯಗಳೂ ಮಹಾಫಲ ಸಾಧಿಸುವಂತಹವು. ವಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವ ನೀನು. ವಾಮನರೆಂದರೆ (ಅಶಕ್ತರಾದ) ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟ ಬಯಸುವ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ ನೀನು ದೋಣಿ. ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನೀನು ಸರ್ವರಕ್ಷಕ. ಸಂಸಾರ ದುಃಖವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವ ನೀನೇ. ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವ ನೀನೇ. ಸಂಸಾರ ನಿರ್ಮಾತೃವೂ, ಸಂಸಾರ ಸಂಹರ್ತೃವೂ ಆದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹಿತ ಸಾಧಿಸುವ ಹೇ ದೇವದೇವ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ, ಋಗ್ವೇದ ನಿನ್ನಿಂದ ಹೊರಟಿದೆ; ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇಂತಹ ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಪ್ರಭುವೇ, ಯಾಗಮಾಡುವವರು ಯಜುರ್ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವರು. ನೀನು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವ. ಯೋಗಿಗಳು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೆನೆಯುವರು. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸ್ವಾಮಿ, ನೀನು ಸಾಮಗಾನ ಪ್ರಿಯ, ಸಾಮಗಾನದಂತೆ ಆನಂದಯೋಗಿ, ಶಾಂತಸ್ವರೂಪ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಹೇ ಭಗವನ್, ಅಥರ್ವವೇದವು ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪಾದವು. ಅಥರ್ವವೇದ ಹೊರಟಿದ್ದೇ ನಿನ್ನಿಂದ. ಅಥರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪ ನಿನ್ನದೇ. ದೇವೇಶ, ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸು ವಜ್ರದಂತೆ ಇರುವದು. ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವ ನೀನು. ಅಪರಂಪಾರವಾದ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಭೋರಿಡುವ ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವವ ನೀನೋರ್ವನೇ. ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಮಾಡಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವ ನೀನು. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರೇರಿಸುವ ನೀನು ಲೋಕರಕ್ಷಕ ನಾದ, ಹೇ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ ತೊಲಗಿಸಿ, ಉತ್ತಮಗತಿ ಕರುಣಿಸುವ, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುವ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯಾದ ದೇವದೇವ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಶುದ್ಧನೂ, ಸುಖರೂಪನೂ, ಪುಣ್ಯಮಯನೂ, ಆದ ದೇವದೇವನಿಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಹೇ ಒಡೆಯನೆ, ನೀನು ಜಗದ್ವಂದ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು ನೀಡುವವ, ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ವಂದಿತ, ದಿವ್ಯ ಕಿರೀಟ ಧರಿಸಿರುವಿ. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಹನೀಯ ನೀನೇ. ಇಂಥ ಮಹನೀಯನಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಧನವನ್ನು

ಸೃಷ್ಟಿಸುವ. ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವ, ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಉದ್ದಿಷ್ಟ, ಯಜ್ಞದ ಪ್ರೇರಕ, ಎಲ್ಲವೂ ನೀನೇ. ಮಹಾಯೋಗಿ ನೀನು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಯೋಗಿಗಳು ಮಾಡುವ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಫಲದಾತ್ರ ನೀನೇ. ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಯಜ್ಞಮಯವಾದವು. ಪ್ರಲಂಬಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ವರೂಪಿ ಭಗವನ್‌ಮೂರ್ತಿ, ಶರಣು, ಶರಣು.

ಮೇಘಧ್ವನಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯುಳ್ಳ, ನೇಗಿಲವನ್ನು ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸೇವಿಸುವ ಬಲರಾಮ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನನ್ನ ನಮನ. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಬಲರಾಮನೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತು, ದೇಹ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರಾರು ನಿವಾರಿಸುವರು? ಹೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಲಿ. ಈ ಸಂಸಾರವು ಕಷ್ಟಮಯವಾದುದು, ಆಪತ್ತುಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರುವವು. ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ದಾಟುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿಭೌತಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ-ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನೊಂದಿರುವೆ. ದೇವಾ, ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಕಾಮಿನಿ, ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಗಳ ಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಘೋರವಾದ ಜನ್ಮಬಂಧ ಜಾಲದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ನಾನು ನಿನ್ನ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪರಮಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ದುಃಖದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಸದಾ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ಉದ್ಧಾರ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಹೇ ಪ್ರಭು, ಈ ಸಂಸಾರ ಕೂಪದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ನೀನೇ ಸಮರ್ಥ. ಸಂಸಾರಸಾಗರದ ದಡವೇ ಗೋಚರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮೋಹವೆಂಬ ಜಲರಾಶಿಯೇ, ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯುವವರೆಗೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರುಗಾಣಿಸುವವರು ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ. ಮುನಿಗಳೆ, ಹೀಗೆ ಶ್ವೇತರಾಜನು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭರಿತನಾಗಿ, ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಪರವಶನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ನಂತರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ರಾಜನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ. ಗರುಡಾರೂಢನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ಶರೀರದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಆ ಭಗವಂತನು ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ. 'ರಾಜನ್, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆ. ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೇಡು. ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ'. ಅಮೃತದಂತೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ಭಗವಂತನ ಈ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಹರ್ಷ ಪುಲಕಿತನಾದ-ಆ ಶ್ವೇತದೊರೆ. ವಿನಯದಿಂದ ಬಾಗಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಆ ಮಹಾರಾಜ.

ಶ್ವೇತರಾಜ:- ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉನ್ನತ ಲೋಕವೆನಿಸಿರುವ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು. ಒಡೆಯ, ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ, ದುಃಖಮಿಶ್ರಿತವಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಂಬಲ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಭಗವಂತ:- ರಾಜೇಂದ್ರ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಇಹದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು,

ಯೋಗಿಗಳು ಇವರಿಗೂ ದುರ್ಲಭವೆನಿಸುವ ಸ್ಥಾನವಾದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ತೀರ್ಥ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತವಾಗುವದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ 'ಶ್ವೇತ ಗಂಗೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಗುವದು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಶ್ವೇತಗಂಗಾತೀರ್ಥದ ಪವಿತ್ರಜಲವನ್ನು ದರ್ಭಾಗ್ರದಿಂದ ಪೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಇಲ್ಲಿನ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ ಹೊಂದಿ 'ಶ್ವೇತಮಾಧವ' ಎಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತವಾಗುವದು. ಶ್ವೇತಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮನುಜನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ, ನನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ನನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪ ಪರಿಯಂತರವಿದ್ದು, ದೇವ ಕನ್ಯೆಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಗೈಯುವನು. ಸಿದ್ಧ, ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಯಥೇಚ್ಛ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪುಣ್ಯ ನಷ್ಟವಾದ ನಂತರ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ವೇದ, ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಸಂತಾನ, ಸಂಪತ್ತು, ಮುಂತಾದ ಐಹಿಕ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಪುನಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿನ ವಟವೃಕ್ಷದರ್ಶನಮಾಡಿ, ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸಂತತವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ವಿಧಿ ನಿರೂಪಣ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೮

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಗಳೇ, ಶ್ವೇತಮಾಧವನ ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಧವನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ; ವೇದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಈ ಭಗವಂತನ ಆಕೃತಿಯನ್ನೇ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವ ಮೂರ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅವತಾರ. ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನೆದವನ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿದವನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಸಕಲಸೌಭಾಗ್ಯ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಪುಣ್ಯವು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಭೂಮಂಡಲದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವನು. ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದು, ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾಗಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ದ್ವಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಯಾವ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವದೋ ಅಂತಹ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಧವನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆ.

ಮುನಿಗಳು:- ಭಗವನ್, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸತ್ಪಾತ್ರರಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ, ದಾನ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆ. ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿತವಾಗುವದು. ಆಚರಿಸಿದಾಗ ಮಹತ್ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿತವಾಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಹ್ನದೊಳಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶೀ ತಿಥಿಯಂದು ಸ್ನಾನ ಪ್ರಶಸ್ತ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ದೊರಕುವದು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತೀರ್ಥ, ವಟತೀರ್ಥ, ಕೃಷ್ಣತೀರ್ಥ, ಬಲರಾಮತೀರ್ಥ, ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸರಸ್ಸು, ಇವಿಷ್ಟನ್ನು ಸೇರಿ 'ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಐದು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿವೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರದ ಮುಹೂರ್ತ ಇರುವಾಗ ಪಂಚತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೋವಾಕ್‌ಕಾಯಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಟತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಆ ವಟವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಮುನಿಗಳೆ, ವಟತರುವಿನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಏಳು ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಪರಮ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವದು. ಉತ್ತಮ ಗತಿ ಲಭಿಸುವದು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವಟವೃಕ್ಷಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು, ಯಾವ ಯಾವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆ, ಕೇಳಿರಿ.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಆ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ 'ವಟವೃಕ್ಷ'ವೆಂದು ಹೆಸರು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವಟೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಕೃಷ್ಣ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಪುರಾಣ ಪುರುಷ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ವೃಕ್ಷವು ಒಂದು ಗಾವುದ ಎತ್ತರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲುಗಾವುದ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳದ್ದು. ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಗಾವುದ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳದ್ದು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದರ ಎತ್ತರ ಕಾಲುಗಾವುದ ಮಾತ್ರ. ಈ ಹಿಂದೆ ಉಕ್ತವಾದ ವಟವೃಕ್ಷದ ಮಂತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ತದನಂತರ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮೂರುನೂರು ಬಿಲ್ಲುಗಳ ಅಂತರದಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಾಯಕವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಾನ ಉಳ್ಳ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ ಅದು ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕಾಷ್ಠಾಂತರ್ಗತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಭಜಿಸಿದವರ ಸಕಲ ದೋಷಗಳು ನಿವಾರಿತವಾಗುವವು. ಮುಂದೆಸಾಗಿದ ನಂತರ ಉಗ್ರಸೇನನ ದರ್ಶನವಾಗುವದು. ಉಗ್ರಸೇನನ ದರ್ಶನದ ನಂತರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪವನಃ ಪುಣ್ಯೇನ್ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಎಂಬ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು. 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಂತ್ರ.

ನಾರಾಯಣಪರಾ ವೇದಾ ನಾರಾಯಣಪರಾ ದ್ವಿಜಾಃ ।
ನಾರಾಯಣಪರಾ ಯಜ್ಞಾಃ ನಾರಾಯಣಪರಾ ಕ್ರಿಯಾಃ ॥
ನಾರಾಯಣಪರಾ ಪೃಥ್ವೀ ನಾರಾಯಣಪರಂ ಜಲಂ ।
ನಾರಾಯಣಪರೋ ವಹ್ನಿಃ ನಾರಾಯಣಪರಂ ನಭಃ ॥
ನಾರಾಯಣಪರೋ ವಾಯುಃ ನಾರಾಯಣಪರಂ ಮನಃ ।
ಅಹಂಕಾರಶ್ಚ ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಉಭೇ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕೇ ॥
ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಿಷ್ಯಂ ಚ ಯತ್ಕಿಂಚಿಜ್ಜೀವಸಂಜ್ಞಿತಂ ।
ಸ್ಥೂಲಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪರಂ ಚೈವ ಸರ್ವಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಂ ॥
ಶಬ್ದಾದ್ಯಾ ವಿಷಯಾಸರ್ವೇ ಶ್ರೋತ್ರಾದೀನೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ।
ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪುರುಷಶ್ಚೈವ ಸರ್ವೇ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾಃ ॥
ಜಲೇ ಸ್ಥಲೇ ಚ ಪಾತಾಲೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇಽಂಬರೇ ನಗೇ ।
ಅವಷ್ಟಭ್ಯ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಆಸ್ತೇ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ ॥
ಕಿಂಚಾತ್ರ ಬಹುನೋಕ್ತೇಣ ಜಗದೇತದ್ ಚರಾಚರಂ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತಂಬ ಪರ್ಯಂತಂ ಸರ್ವಂ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಂ ॥

ವೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ದ್ವಿಜರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣ. ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಗಮ್ಯನಾದವ ಶ್ರೀಮನ್‌ನಾರಾಯಣ. ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ನಡೆಯುವವು. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಇದೆ. ಜಲಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ಶ್ರೀಮನ್‌ನಾರಾಯಣನೇ. ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ ಇವೆರಡರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ. ವಾಯು, ಮನಸ್ಸು ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಹಂಕಾರ, ಬುದ್ಧಿ, ಎರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರಚೋದಕ ಶ್ರೀಮನ್‌ನಾರಾಯಣನೇ. ಭೂತಕಾಲ, ಭವಿಷತ್‌ಕಾಲ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲ, ಈ ಮೂರುಕಾಲಗಳೂ ಕಾಲನಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದಲೇ ಪುನಃ ಪುನಃ ಆವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವಾದ ಜೀವ ಗಣಗಳೆಲ್ಲ ನಾರಾಯಣ ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು, ಶ್ರೋತೃ, ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನು ನೀರು, ನೆಲ, ಪಾತಾಳ, ಸ್ವರ್ಗ, ಆಕಾಶ, ಬೆಟ್ಟ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವನು. ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಏನು? ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಜಲಗತವಾದ ಅತಿಚಿಕ್ಕ ಕ್ರಿಮಿಯವರೆಗಿನ ಸಮಗ್ರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಾರಾಯಣನ ವಶವರ್ತಿಯಾಗಿರುವದು. ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳ ಇಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಹಾಗೂ ಕಾಣದಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಇರುವನು.

ಜಲವು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ಜಲಕ್ಕೂ ಒಡೆಯ. ಪಾಪನಿವಾರಕನಾದ ದೇವೇಶನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ

ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಲಾಂತರ್ಗತನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಜಪಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿನ 'ಓಂ' ಕಾರ, 'ನ' ಕಾರಗಳಿಂದ ಕೈ ಮತ್ತು ಅಂಗುಷ್ಠ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಉಳಿದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತರ್ಜನಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ಕರತಲದ ವರೆಗಿನ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಎಡಗಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ನ' ಕಾರವನ್ನು ಬಲಗಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. 'ಮೋ' ಕಾರವನ್ನು ಸೊಂಟದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ನಾ' ಕಾರವನ್ನು ಸೊಂಟದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ರಾ'ಕಾರವನ್ನು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ 'ಯ' ಕಾರವನ್ನು ಎಡತೋಳಿನಲ್ಲಿ 'ಣಾ' ಕಾರವನ್ನು ಬಲತೋಳಿನಲ್ಲಿ 'ಯ'ಕಾರವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಆಯಾ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಧೋಭಾಗ, ಊರ್ಧ್ವಭಾಗ, ಹೃದಯ, ಪಾರ್ಶ್ವಗಳು, ಹಿಂಭಾಗ, ಮುಂಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಅನಂತರ ಕವಚ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಪೂರ್ವೇ ಮಾಂ ಪಾತು ಗೋವಿಂದೋ ದಕ್ಷಿಣೇ ಮಧುಸೂದನಃ ।
ಪಶ್ಚಿಮೇ ಶ್ರೀಧರೋ ದೇವಃ ಕೇಶವಸ್ತು ತಥೋತ್ತರೇ ॥

ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಗೋವಿಂದನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಮಧುಸೂಧನನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಪಾಡಲಿ. ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಧರನು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೇಶವನು ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಲಿ.

ಪಾತು ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾಗ್ನೇ ಯೇ ನೈಋತ್ಯೇ ಮಾಧವೋವ್ಯಯಃ ।
ವಾಯವ್ಯೇಽತು ಹೃಷೀಕೇಶಸ್ತಥೇ ಪಾದೇ ಚ ವಾಮನಃ ॥

ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು, ನೈರುತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಧವನು, ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೃಷಿಕೇಶನು, ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ವಾಮನನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಭೂತಲೇ ಪಾತು ವಾರಾಹ ಸ್ತಥೋರ್ಧ್ವಂಚ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ ॥

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಹೀಗೆ ಕವಚ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ, ಅನಂತರ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿನ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ ಗದಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ''ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಅಮೃತದ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನ ನೀನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಪುರಷ ನೀನು. ಜಲರಾಶಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ನೀನೇ. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ತೀರ್ಥರಾಜನೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.''

ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚರಣ ಮಾಡವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಜನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳವುಳ್ಳ ನೀರಿನೆಡೆ ಸಾಗಿ ಮೂರುಸಲ ಅಘಮರ್ಷಣಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದೋ ಅದರಂತೆ 'ಅಘಮರ್ಷಣ' ಸೂಕ್ತವು ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡುವದು. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿ, ಅಂತಃಶುದ್ಧಿ

ಎರಡನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ನಂತರ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಶುಭ್ರವಾದ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಆಚಮನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರವನ್ನು ನೂರೆಂಟು ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿ, 'ಸೌರಸೂಕ್ತ' ಹೇಳಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ ತನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಹೆಸರುಗೋತ್ರ ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಎಳ್ಳಿನ ಜೊತೆಗೆ ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ನೀಡಿದ ನಂತರ, ಪಿತೃತರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಮತ್ತು ಹೋಮ ಈ ಎರಡೂ ಕಾರ್ಯಗಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವಾಗ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಬಲಗೈ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಬಲಗೈಯಿಂದ ತರ್ಪಣಕೊಡುತ್ತ ನಾಮಗೋತ್ರ ಉಚ್ಚಾರದೊಡನೆ 'ತೃಪ್ಯತಾಂ' ಎಂದು ತರ್ಪಣನೀಡಬೇಕು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳನ್ನೂ ಇರಿಸಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಯವಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳನ್ನಿರಿಸಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜಲತರ್ಪಣ ಬಿಡಬಾರದು. ನೆಲದಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಬಿಡಬಾರದು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ನೀಡುವಾಗ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ, ತರ್ಪಣದ ಜಲವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಪಿತೃಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣಹೊಂದಿ ಪಿತೃಗಳೆನಿಸಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದಿಸಬಯಸುವವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಗ್ರಸಹಿತವಾದ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಆಯಾಯ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಸಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸುವದು ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾದ ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ.

ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯ ಕ್ರಮದ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಗಳೆ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇವ, ಪಿತೃ, ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದುಮೊಳ ಚದುರಳತೆಯಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿರಚಿತವಾದ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳು ಇರಬೇಕು, ನಾಲ್ಕು ದ್ವಾರಗಳು ಇರಬೇಕು. ಈ ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಎಂಟು ದಳದ ಕಮಲವನ್ನೂ, ಆ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಂಡಲವನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಜನ್ಮ ನಾಶರಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುತ್ತ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿಯ ಕ್ರಮ ಹೀಗಿದೆ. ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ರೇಖೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾರವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ ನಂತರ ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುವ ರಾಕಾರವನ್ನು ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಗೈಯಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದವ ಪಾಪಲೇಪರಹಿತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನಂತರ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಂಗನ್ಯಾಸ ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ನ್ಯಾಸವು ಮುಂದು ವರೆಯಬೇಕು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವ ಪಂಚಾಂಗ ಮಂತ್ರದಿಂದ, ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ಕರಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಮೂಲಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಆಯಾಯ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಡಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಓಂಕಾರವು ಪೃಥ್ವೀಬೀಜ ಇದರ ವರ್ಣ ಬಿಳಿ. ಬಲಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ನಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನಕಾರವು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ್ದೂ ಹಾಗೂ ಶಂಭುವಿನ ಬೀಜವೂ ಆಗಿರುವದು. ಎಡಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಮೋಕಾರವನ್ನೂ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಕಾಲಬೀಜವು. ಶರೀರದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ರಾಕಾರವು ತೇಜೋಬೀಜ ಎಡಭುಜದಲ್ಲಿ ಯಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಯಕಾರವು ವಾಯುಬೀಜವು. ಬಲಭುಜದಲ್ಲಿ ಣಾಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಣಾಕಾರವು ಸರ್ವಬೀಜವು. ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಕಾರವು ಲೋಕಬೀಜವು.

ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಶಿರಃ ।
ಓಂ ಜ್ವಲನಾಯ ನಮಃ ಶಿಖಾ ।
ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಕವಚಂ ।
ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಸ್ಫುರಣಂ ದಿಶೋಬಂಧಾಯ ।
ಓಂ ಹುಂ ಷಡಸ್ತ್ರಂ ।

ಈ ಐದು ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಂಚಾಂಗಮಂತ್ರಗಳು ಎನ್ನುವರು.

ಓಂ ಶಿರಸಿ ಶುಕ್ಲೋ ವಾಸುದೇವ ಇತಿ ।
ಓಂ ಆಂ ಲಲಾಟೇ ರಕ್ತಃ ಸಂಕರ್ಷಣೋ ಗರುತ್ಮಾವಹ್ನಿಸ್ತೇಜ ಆದಿತ್ಯ ಇತಿ
ಓಂ ಆಂ ಗ್ರೀವಾಯಾಂ ಪೀತಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ವಾಯು ಮೇಘ ಇತಿ
ಓಂ ಆಂ ಕೃಷ್ಣೋಽನಿರುದ್ಧಃ ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಃ ಇತಿ

ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ಮಂತ್ರಗಳು ಎನ್ನುವರು. ಈ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಿಷ್ಣು ಇರುವನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧುಸೂದನ, ಮೇಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾರಾಹ, ವಿದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಧವ- ಹೀಗೆ ಸರ್ವದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಟಸ್ಥನಾಗಿರುವಾಗ, ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಸಕಲ ಅವಸ್ಥೆ

ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ರಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಬೀಜಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಂತೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಗನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಆಯಾಯ ಬೀಜಮಂತ್ರ ಸಹಿತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಓಂ ಫಟ್ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಸನ್ಮಂಗಳ ಉಂಟಾಗುವದು. ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಗಳ ಮಂಡಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪದ್ಮದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಬೀಜ, ವಾಯುಬೀಜ, ಆಕಾಶಬೀಜ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ದೇವನನ್ನು ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಎಂಟುದಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರದಂತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವಾಗಿ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಹನ್ನೆರಡು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಹೃದಯಸ್ಥನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿದ ನಂತರ ಹೊರಗೆ ಪದ್ಮ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಭುಜವುಳ್ಳ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ಅನಾದಿ ಪುರುಷನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ದೇವನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೀನರೂಪೋ ವರಾಹಶ್ಚ ನರಸಿಂಹೋಽಥ ವಾಮನಃ।
ಆಯಾತು ದೇವೋ ವರದೋ ಮಮ ನಾರಾಯಣೋಽಗ್ರತಃ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ

ಮೀನರೂಪಿಯಾದ, ವರಾಹ ಅವತಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿದ, ನೃಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವಾಮನ ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ ನೀಡಲಿ-

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕೊನೆಗೆ ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರತಿ ಉಪಚಾರಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಸ್ಥಾಪನ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ಥಾಪನ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ :-

ಕರ್ಣಿಕಾಯಾಂ ಸುಪೀಠೇಽತ್ರ ಪದ್ಮಕಲ್ಪಿತಮಾನಸಂ।
ಸರ್ವತ್ವ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ತಿಷ್ಠ ತ್ವಂ ಮಧುಸೂದನ ॥
ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ॥

ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ, ಕೋಮಲವಾದ ಕಮಲ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಆಸನ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವೆ. ಜನಗಳೆಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈ ಆಸನವನ್ನು ಸಮಲಂಕರಿಸು.

ಬಳಿಕ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಮಧುಪರ್ಕ, ಆಚಮನೀಯ, ಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಗಂಧ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಆಯಾ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಒಂದೊಂದಾಗಿ

ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. (ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ). ನಂತರ ಧೂಪ, ದೀಪಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸುವಾಗ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಅರ್ಘ್ಯಮಂತ್ರ :

ಓಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪತೀನಾಂ ಪತಯೇ ದೇವದೇವಾಯ
ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ

ಪಾದ್ಯಮಂತ್ರ :

ಓಂ ಪಾದ್ಯಂ ಪಾದಯೋರ್ದೇವ ಪದ್ಮನಾಭ ಸನಾತನ ।
ವಿಷ್ಣೋ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷ ಗೃಹಾಣ ಮಧುಸೂದನ ॥

ಮಧುಪರ್ಕಮಂತ್ರ :

ಮಧುಪರ್ಕಂ ಮಹಾದೇವ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯೈಃ ಕಲ್ಪಿತಂ ತವ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೃಹಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥

ಆಚಮನಮಂತ್ರ :

ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಸಿತಂ ವಾರಿ ಸರ್ವಪಾಪಹರಂ ಶಿವಂ ।
ಗೃಹಾಣಾಚಮನೀಯಂ ತ್ವಂ ಮಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿವೇದಿತಮ್ ॥

ಸ್ನಾನಮಂತ್ರ :

ತ್ವಮಾಪಃ ಪೃಥಿವೀಚೈವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತ್ವಂ ವಾಯುರೇವ ಚ ।
ಲೋಕೇಶ ವೃತ್ತಿಮಾತ್ರೇಣ ವಾರಿಣಾ ಸ್ನಾಪಯಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ವಸ್ತ್ರಮಂತ್ರ :

ದೇವತತ್ವಸಮಾಯುಕ್ತ ಯಜ್ಞವರ್ಣಸಮನ್ವಿತ ।
ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಪ್ರಭೇದೇವ ವಾಸಸೀ ತವಕೇಶವ ॥

ವಿಲೇಪನಮಂತ್ರ :

ಶರೀರಂ ತೇನ ಜಾನಾಮಿ ಚೇಷ್ಟಾಂ ಚೈವ ಕೇಶವ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತೋ ಗಂಧಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ವಿಲಿಪ್ಯತಾಮ್ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಮಂತ್ರ :

ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮಮಂತ್ರೇಣ ತ್ರಿವೃತಂ ಪದ್ಮಯೋನಿನಾ ।
ಸಾವಿತ್ರೀಗ್ರಂಥ ಸಂಯುಕ್ತಮುಪವೀತಂ ತವಾರ್ಪಯೇ ॥

ಅಲಂಕಾರಮಂತ್ರ :

ದಿವ್ಯರತ್ನಸಮಾಯುಕ್ತ ವಹ್ನಿಭಾನುಸಮಪ್ರಭ ।
ಗಾತ್ರಾಣಿ ತವ ಶೋಭಂತು ಸಾಲಂಕಾರಾಣಿ ಮಾಧವ ॥

ಧೂಪಮಂತ್ರ :

ವನಸ್ಪತಿರಸೋ ದಿವ್ಯೋ ಗಂಧಾಢ್ಯಃ ಸುರಭಿಶ್ಚ ತೇ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಧೂಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ದೀಪಮಂತ್ರ :

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಸಮೋ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿದ್ಯುದಗ್ನ್ಯೋಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ತ್ವಮೇವ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ದೇವ ದೀಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ದೀಪದವರೆಗೆ ಸಕಲ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ನಂತರ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು.

ಅನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ಚೈವ ರಸೈಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಮಯಾ ನಿವೇದಿತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ನೈವೇದ್ಯಂ ತವ ಕೇಶವ ॥

ಕೇಶವನೆ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ, ಚೋಷ್ಯ ಎಂಬ ನಾಕು ಬಗೆಯ ಅನ್ನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುವೆ. ಮಧುರ, ಆಮ್ಲ, ಲವಣ, ಕಟು, ಕಷಾಯ, ತಿಕ್ತ ಎಂಬ ಷಡ್ರಸಗಳಿಂದ ಇದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿವೇದಿಸಿರುವೆ. ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಎಂದು ಕೈ ಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಎಂಬ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಘ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯದವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಬಿಡದೇ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

ಮಂಡಲದ ಪೂರ್ವದಳದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನನ್ನು, ದಕ್ಷಿಣದಳದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣನನ್ನು, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು, ಆಗ್ನೇಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು, ನೈಋತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನನ್ನು, ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಧವನನ್ನು, ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಗೈದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಪುರೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗರುಡನನ್ನೂ, ವಾಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಖವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು, ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ಮುಂದೆ ತುಳಸೀಸರ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವ ಮೊದಲಾದ ನಾಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರು ಎನಿಸಿದ ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ನಿರ್ಋತಿ, ವರುಣ, ವಾಯು, ಕುಬೇರ, ಈಶಾನ್ಯ- ಇವರನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ತಂತ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಗೈಯಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ತುಳಸೀ ಪತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಅಥವಾ

ನೂರೆಂಟು ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಹತ್ತನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ, ಶಂಖ, ಶ್ರೀವತ್ಸ, ಗದಾ, ಗರುಡ, ಚಕ್ರ, ಖಡ್ಗ, ಶಾರ್ಙ್ಗ ಧನಸ್ಸು ಈ ಎಂಟು ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರ ವಿಸರ್ಜನಮಾಡಬೇಕು. ವಿಸರ್ಜಿಸುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಗಚ್ಛಗಚ್ಛಪರಂಸ್ಥಾನಂ ಪುರಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ।
ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾ ವಿಂದಂತಿ ಪರಮಂ ಪದಮ್ ॥

ಪುರಾಣಪುರುಷ ಹೇ ಶ್ರೀಹರಿ, ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳು. ನೀನಿರುವ ಯಾವ ಪರಮಪದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಸೇವಿಸುವರೋ ಅಂಥ ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ಗಮಿಸು. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅರ್ಚಿಸಬಹುದು.

ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಸಮುದ್ರರಾಜನೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣ ಸ್ವರೂಪ ನೀನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣಧಾರಣ ನಿನ್ನಿಂದ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜನನ ನಿನ್ನಿಂದ. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ನೀನು. ಅಂತೆಯೇ ನಿನಗೆ ತೀರ್ಥರಾಜ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು. ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಹೀಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಸಮುದ್ರದಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣ, ಬಲರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಸುಭದ್ರೆ ಇವರನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಪೂಜೆಗೈದವ ಮೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲದಷ್ಟು ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಈ ಪುಣ್ಯಭಾಜನನು ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ, ಪರದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಸುಖ ಪಡೆದು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಕುಲದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಪಿತೃಗಳು ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುವರು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪು, ಮರಣಗಳಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪದ ವರೆಗೆ ಅಪ್ಸರೆಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸಿ, ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪುಣ್ಯ ಗತಿಸಿದ ನಂತರ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದುವನು.

ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಉತ್ತರಾಯಣ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪುಣ್ಯಕಾಲ ಯುಗಾದಿ, ಎಂಭತ್ತಾರು ಪರ್ವಕಾಲಗಳು, ವ್ಯತೀಪಾತ, ಸಾಯಂಕಾಲ, ಆಷಾಢ, ಕಾರ್ತೀಕ, ಮಾಘ, ಈ ಮಾಸಗಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಇಷ್ಟು ಪರ್ವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ, ಉಳಿದ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸಹಸ್ರಪಟ್ಟು ಅಧಿಕಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಸಮುದ್ರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ತೃಪ್ತಿ ಲಭಿಸುವದು.

ಮುನಿಗಳೆ, ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಸಮುದ್ರ ಧ್ಯಾನ, ದಾನ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆ. ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಅಂಥವರ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಆಗುವದು. ಈ ತೀರ್ಥರಾಜನ ಮಹಿಮೆಯ ಮುಂದೆ ಇತರ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ ಗೌಣ. ತೀರ್ಥರಾಜ ಎನಿಸಿದ ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳ ದಡದಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ತೀರ್ಥಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸರೋವರಗಳು ಸಮುದ್ರ ವನ್ನು ಸೇರುವವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಸಮುದ್ರವು ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ನಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ, ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಮುದ್ರವು ಜಗದೀಶನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಮಹಿಮೆ ಇನ್ನಾವ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೂ ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿ ದಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬಹು ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪಂಚತೀರ್ಥಗಳ ಮಹತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೯

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರ ಗಳಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಶ್ವಮೇಧಾಂಗ ಸಂಭೂತತೀರ್ಥ ಸರ್ವಾಘನಾಶನ ।
ಸ್ನಾನಂ ತ್ವಯಿ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ಪಾಪಂ ಹರಿ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

''ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಸಕಲಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಹೇ ತೀರ್ಥರಾಜ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿಸು ನಿನಗೆ ವಂದನೆಗಳು.''

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಮೌನದಿಂದ ತರ್ಪಣ, ಪುನರಾಚಮನ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲ ಲಭಿಸುವದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿದವನ, ಪೂರ್ವದ ಏಳು ಜನ ಪಿತೃಗಳು, ಭಾವಿ ಸಪ್ತ ಪಿತೃಗಳು ಉದ್ಧೃತರಾಗುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಸಾಧಕನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಏಕಾದಶಿ ದಿನ, ನಿರಾಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿ ಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಇಂತವ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಸೇರುವನು.

ಮುನಿಗಳು:- ಪಿತಾಮಹ, ಮಾಘಮಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣ ಏನು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಪುಂಗವರೇ, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ, ಕೇಳಿರಿ.

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನದಿಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ಕೊಳ, ಕಲ್ಯಾಣಿಗಳು, ಬಾವಿ, ಸಮುದ್ರ ಈ ಎಲ್ಲ ಜಲಾಕರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ದಿನದಿಂದ ಏಳುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆಯಾ ತೀರ್ಥಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿ ಮೊದಲಾದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಮಹತ್ಫಲಪ್ರಾಪ್ತ ಆಗುವದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ದಿನಕ್ಕೆ **'ದಶಹರ'** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಶುಭದಿನವು ಹತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದು. ಈ ದಿನದಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರಾದೇವಿಯರ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವ ಪಾಪಲೇಪರಹಿತನಾಗಿ ಸದ್ಗತಿ ಹೊಂದುವನು.

ಉತ್ತರಾಯಣ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನ ಹೊಂದುವನು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೋಲೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೋಲಗತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದವ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದವ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಬಹುಳ ತದಿಗೆ ದಿನ ಶ್ರೀಗಂಧದಿಂದ ಶೋಭಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವವ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಹಿತವಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನದಂದು ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವನ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಜನ ಪಿತೃಗಳು ವಿಸ್ಮೃತರಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೂ ಪರಮ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು.

ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿ ಪ್ರಶಂಸನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಗಳೇ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಇರುವಾಗ, ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ನಕ್ಷತ್ರವಿರುವ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ''ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿ'' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿ ಮುಹೂರ್ತದಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವ ಹನ್ನೆರಡು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಭಾರಿ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದವ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರಯಾಗ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಪುಷ್ಕರ, ಗಯೆ, ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ಕುಶಾವರ್ತ, ಗಂಗೆ, ಸಮುದ್ರಸಂಗಮ ಸ್ಥಳ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿಯ ದಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸೇವೆಮಾಡಿದವ ಗಂಗಾದಿ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಫಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳುವದು? ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠೀ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಸಕಲ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದ ಫಲವನ್ನು ಖಂಡಿತ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆದರೂ ಮಹಾಜ್ಯೇಷ್ಠಿ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪುರಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು.

ಕೃಷ್ಣಸ್ನಾನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರಾದೇವಿ ಇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆ ಕೇಳಿರಿ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ದೇವತಾಕವಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಸಹಿತವಾದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಿಸಬೇಕು. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆಯರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಭೋಗವತಿ ಎಂಬ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ್ನು ತರಬೇಕು. ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಾಯದಿಂದ ನೀರನ್ನು ಒಯ್ದರೆ ಆ ತೀರ್ಥದ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಾದ ಭೋಗವತಿಯು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಳು.

ಅಭಿಷೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಂಟಪ ಒಂದನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಮಂಟಪವನ್ನು ತಳಿರುತೋರಣ ಪತಾಕಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಂಟಪವು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಂಟಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಶುಭ್ರವಾಗಿರುವ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಜೋತು ಹಾಕಬೇಕು. ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಧೂಪ ವಾಸನೆ ಅಡಗಿರಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯದೊಡನೆ ಕರೆತಂದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಂಟಪ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ಸಜ್ಜನ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಹಸ್ತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಕ್ತರು ಘಂಟೆ, ಮದ್ದಳೆ, ನಗಾರಿ, ಶಂಖ, ಕೊಂಬು; ಹಲಗೆ, ಝಲ್ಲರಿ, ತಾಳ, ಮೃದಂಗ, ಕಹಳೆ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತ, ಸಂಭ್ರಮ ಪೂರ್ಣ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೆರೆಯಬೇಕು. ಜಯಘೋಷ, ವೇದಘೋಷ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಹಾಡಿ ಪಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿ, ಪುರೋಹಿತರ ಮಂತ್ರಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಧ್ವನಿ, ವೀಣೆಯ ಮಂಜುಳ ನಿನಾದ, ಕೊಳಲುಗಳ ಉಲಿತ, ಇದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ವಾತಾವರಣವು ಸಮುದ್ರದ ಘೋಷದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುನಿಗಳು ವೇದೋಕ್ತ ಸುಸ್ವರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಅಭಿಷೇಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥರು, ಮತ್ತಿತರ ಸಾಮಾನ್ಯಪುರುಷರು ವಿವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಸುಮ ಕೋಮಲೆಯರಾದ ಅಂಗನೆಯರು ಒಪ್ಪುವ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುವ ಶ್ರೀಗಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಮುಡಿದು, ರತ್ನದ ಹಿರೆಯುಳ್ಳ ಚಿನ್ನದ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮರಿಗೆ ಮಂದ ಮಂದವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವರು. ಯಕ್ಷರು, ಸಿದ್ಧರು, ಕಿನ್ನರಕಿಂಪುರುಷರು, ಚಾರಣರು, ಗಂಧರ್ವರು ಇವರೆಲ್ಲ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು. ಆದಿತ್ಯರು, ರುದ್ರರು, ವಸುಗಳು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವದೇವತೆಗಳು, ಮರುತ್ತಗಳು, ಲೋಕಪಾಲರು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವರು. 'ದೇವ' ನಾಯಕನಾದ, ಹೇ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನಿನಗಿದೋ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿ,

ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಮಾಡುವ ಪರಮೇಶ್ವರ. ತ್ರಿಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯ; ಸಕಲ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ, ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುವೆ.'

ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿ, ದೇವತೆಗಳು ಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆಯರನ್ನು ಸಂತೋಷ ಗೊಳಿಸುವರು. ಗಂಧರ್ವರು ತಮ್ಮ ಗಾನದಿಂದ, ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತನದಿಂದ, ವಂದಿ ಮಾಗಧರು ಹೊಗಳಿಕೆಗಳಿಂದ, ವಾದ್ಯನುಡಿಸುವವರು ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ, ದೇವ, ಮುನಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು, ಪಿತೃಗಳು, ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲ 'ಜಯಜಯ' ವೆಂಬ ಶಬ್ದ ಘೋಷದಿಂದ, ಮೇಘಗಳು ವೃಷ್ಟಿಗರೆಯುವದರಿಂದ ಮಾರುತವು ಮಂದ ಮಂದವಾಗಿ ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಗಾಳಿಬೀಸುವದರಿಂದ ದೇವೇಶನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸುಪ್ರೀತಗೊಳಿಸುವರು.

ಇದಾದ ನಂತರ, ಇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರು, ನವಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಅಭಿಷೇಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವರು. ಪೂಷನ್, ಭಗ, ಅರ್ಯಮ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ಅಂಶುಮಂತ-ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವರು. ಸೂರ್ಯದೇವನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರೊಡನೆ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣರೊಡನೆ ಆಗಮಿಸುವನು. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವರು. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ- ಅಶ್ವಿನಿದೇವತೆಗಳು, ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುದೇವರು, ರುದ್ರ ವಿಶ್ವೇದೇವ, ಮಾರುತ, ಸಾಧ್ಯರು, ಸಿದ್ಧರು, ಪಿತೃಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ನಾಗರು, ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು, ವೈಖಾನಸರು, ವಾಲಖಿಲ್ಯರು- ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿ ಉಪಾಸಕರು, ವಾಯು ಉಪಾಸಕರು, ಭೃಗು ಋಷಿಗಳು, ಅಂಗಿರಸ ಮೊದಲಾದವರು.

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಹ ಆಗಮಿಸುವನು ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಅಂಗಿರಸ, ಕಶ್ಯಪ, ಅತ್ರಿ, ಮರೀಚ, ಕೃತು, ವರುಣ, ಭೃಗು, ಮನು, ದಕ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮ- ಈ ಎಲ್ಲ ಮನೀಷಿಗಳು, ಹಾಗೂ ಋತುಗಳು, ನವಗ್ರಹಗಳು, ತೀರ್ಥಗಳು ಭೂದೇವಿ, ಆಕಾಶ, ದಿಕ್ಕುಗಳು, ವೃಕ್ಷಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ವಿವಿದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಅಂಶಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಹ ದಿವ್ಯ ಶರೀರಧಾರಣಮಾಡಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಈ ಅಭಿಷೇಕೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವವು.

ಹಿಮಾಲಯ, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿ, ಮೇರು, ಐರಾವತ, ಇವಲ್ಲದೆ, ಕಲೆಗಳು, ವಿದಿಕ್ಕುಗಳು, ಮಾಸ, ಪಕ್ಷ, ದಿವಸ, ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಮಿಸುವವು. ಅನೇಕ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಗಮಿಸುವರು. ಅವರ ಹೆಸರು ಇಂತಿವೆ-ಅರಿತಿ, ಹ್ರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸ್ವಾಹಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಉಮಾ, ಶುಚಿ, ಶನಿ, ಅನುಮತಿ, ಹೂಹೂ, ರಾಕಾ, ಧಿಷಣಾ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಗಮಿಸುವರು.

ಅಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವ, ದಿಗ್ಗಜಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಐರಾವತ, ವಾಮನ, ಅರುಣ, ಗರುಡ ಎಂಬ ದಿಗ್ಗಜಗಳು, ವೃಕ್ಷಗಳು, ಔಷಧಿ ಲತೆಗಳು ಈ ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ಆಗಮಿಸುವವು. ಭಗವಂತನಾದ ಧರ್ಮಪುರುಷ, ಯಮದೇವ, ಕಾಲಮೃತ್ಯು

ಮೊದಲಾದ ಯಮನ ಸೇವಕ ಬಳಗವು ಬರುವದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮರು, ಸಾತ್ವಿಕರು, ಸಜ್ಜನರು, ಹರಿಹರ ಭಕ್ತರು, ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ಆಗಮಿಸುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಇಷ್ಟು ಜನ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಾದ ಈ ಅಭಿಷೇಕೋತ್ಸವ ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಲು ಬರುವ ಜನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದ ನಂತರ, ದೇವತಾ ಪ್ರಮುಖರು ಸ್ವಯಂ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಚಿನ್ನದ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಆಕಾಶ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಅಭಿಷೇಕ ನೋಡುತ್ತ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿ ಭರಿತ ಭಾವದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವರು.

ಜಯ ಜಯ ಲೋಕಪಾಲ ಭಕ್ತರಕ್ಷಕ ಜಯಜಯ ಪ್ರಣತವತ್ಸಲ ।
ಜಯ ಜಯ ಭೂತಚರಣ ಜಯಜಯಾಧಿದೇವ ಬಹುಕಾರಣ ॥

ಜಯ ಜಯ ವಾಸುದೇವ ಜಯ ಜಯಾಸುರಸಂಹರಣ ।
ಜಯ ಜಯ ದಿವ್ಯಮಾನ ಜಯ ಜಯ ತ್ರಿದಶವರ ॥
ಜಯ ಜಯ ಜಲಧಿಶಯನ ಜಯ ಜಯ ಯೋಗಿವರ ।
ಜಯ ಜಯ ಸೂರ್ಯನೇತ್ರ ಜಯ ಜಯ ದೇವರಾಜ ।
ಜಯ ಜಯ ಕೈಟಭಾರೇ ॥
ಜಯ ಜಯ ವೇದವರ ಜಯ ಜಯ ಕೂರ್ಮರೂಪ ।
ಜಯ ಜಯ ಯಜ್ಞವರ ಜಯ ಜಯ ಕಮಲನಾಭ ॥

ಜಯ ಜಯ ಶೈಲಚರ ಜಯ ಜಯ ಯೋಗ ಶಾಯಿನ್ ।
ಜಯ ಜಯ ವೇಗಧರ ಜಯ ಜಯ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೆ ॥

ಜಯ ಜಯ ಚಕ್ರಧರ ಜಯ ಜಯ ಭೂತನಾಥ ।
ಜಯ ಜಯ ಧರಣೀಧರ ಜಯ ಜಯ ಶೇಷಶಾಯಿನ್ ॥

ಜಯ ಜಯ ಪೀತವಾಸೋ ಜಯ ಜಯ ಸೋಮಕಾಂತ ।
ಜಯ ಜಯ ಯೋಗವಾಸ ಜಯ ಜಯ ದಹನವಕ್ತ್ರ ॥

ಜಯ ಜಯ ಧರ್ಮವಾಸ ಜಯ ಜಯ ಗುಣನಿಧಾನ ।
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜಯ ಜಯ ಗರುಡಗಮನ ॥

ಜಯ ಜಯ ಸುಖನಿವಾಸ ಜಯ ಜಯ ಧರ್ಮಕೇತೋ ।
ಜಯ ಜಯ ಮಹೀನಿವಾಸ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಗಹನಚರಿತ್ರ ॥

ಜಯ ಜಯ ಯೋಗಿಗಮ್ಯ ಜಯ ಜಯ ಮುಖನಿವಾಸ ।
ಜಯ ಜಯ ವೇದವೇದ್ಯ ಜಯ ಜಯ ಶಾಂತಕರ ॥

ಜಯ ಜಯ ಯೋಗಿಚಿಂತ್ಯ ಜಯ ಜಯ ಪುಷ್ಟಕರ ।
ಜಯ ಜಯ ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತೇ ಜಯ ಜಯ ಕಮಲಾಕರ ॥

ಜಯ ಜಯ ಭಾವವೇದ್ಯ ಜಯ ಜಯ ಮುಕ್ತಿಕರ ।
ಜಯ ಜಯ ವಿಮಲದೇಹ ಜಯ ಜಯ ಸತ್ವನಿಲಯ ॥

ಜಯ ಜಯ ಗುಣ ಸಮೃದ್ಧ ಜಯ ಜಯ ಯಜ್ಞಕರ ।
ಜಯ ಜಯ ಗುಣವಿಹೀನ ಜಯ ಜಯ ಮೋಕ್ಷಕರ ॥

ಜಯ ಜಯ ಭೂಶರಣ್ಯ ಜಯ ಜಯ ಕಾಂತಿಯುತ ।
ಜಯ ಜಯ ಲೋಕಶರಣ ಜಯ ಜಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯುತ ।
ಜಯ ಜಯ ಪಂಕಜಾಕ್ಷ ಜಯ ಜಯ ಸೃಷ್ಟಿಕರ ।
ಜಯ ಜಯ ಯೋಗಯುತ ಜಯಾತಸೀ ಕುಸುಮ ಶ್ಯಾಮದೇಹ ॥

ಜಯ ಜಯ ಸಮುದ್ರವಿಷ್ಟದೇಹ ಜಯ ಜಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಪಂಕಜಷಟ್ಟರಣ ।
ಜಯ ಜಯ ಭಕ್ತವರ ಜಯ ಜಯ ಲೋಕಕಾಂತ ॥

ಜಯ ಜಯ ಪರಮಶಾಂತ ಜಯ ಜಯ ಪರಮಸಾರ ।
ಜಯ ಜಯ ಚಕ್ರಧರ ಜಯ ಜಯ ಭೋಗಿಯುತ ॥

ಜಯ ಜಯ ನೀಲಾಂಬರ ಜಯ ಜಯ ಶಾಂತಿಕರ ।
ಜಯ ಜಯ ಮೋಕ್ಷಕರ ಜಯ ಜಯ ಕಲುಷಹರ ॥

ಜಯ ಕೃಷ್ಣ ಜಗನ್ನಾಥ ಜಯ ಸಂಕರ್ಷಣಾನುಜ ।
ಜಯ ಪದ್ಮ ಪಲಾಶಾಕ್ಷ ಜಯ ವಾಂಛಾಫಲಪ್ರದ ।
ಜಯ ಮಾಲಾವೃತೋರಸ್ಕ ಜಯಚಕ್ರಗದಾಧರ ।
ಜಯ ಪದ್ಮಾಲಯಾಕಾಂತ ಜಯ ವಿಷ್ಣೋ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಜಯಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಚಾರಣ ಮೊದಲಾದವರು, ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಗಮಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಬಂದವರು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ದೇವತೆಗಳ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾದ ವಿಮಾನಗಳು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಸಂಚರಿಸುವದು ಗೋಚರವಾಗುವದು. ಸುಪ್ರಜಿತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರಿಗೆ, ಅನಂತ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡವರ ಸಕಲ ದುರಿತಗಳು ದೂರವಾಗುವವು. ಈ ಅಭಿಷೇಕದ ನೀರನ್ನು ತೀರ್ಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದವರ ದೇಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವದು. ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಬಂಜೆಗೂ ಸಹ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುವರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅಭಿಷೇಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿದ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳು ಖಂಡಿತ ಅದೃಷ್ಟವತಿ ಆಗುವಳು. ಅಭಿಷೇಕ ದರ್ಶನದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದವ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಹದಲ್ಲಿ, ಪರದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುವನು. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖನಾದ ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ

ದರ್ಶನ, ತ್ರಿವಾರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿದವ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡಿದ ಫಲ ಪಡೆಯುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬದರಿ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಫಲ, ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಫಲ, ಸಮುದ್ರ ತಟದಲ್ಲಿ ದಾನಾದಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಕಿಂಬಹುನಾ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಫಲ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವ ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆ, ಸಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು.

ಗುಡಿವಾ ಯಾತ್ರೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಭಿಷೇಕಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆಯರು ರಥಾರೂಢ ರಾಗಿ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪದತ್ತ ಸಾಗುವರು. ಈ ರಥಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ರಥಾ ರೂಢವಾದ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

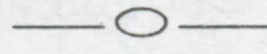
ಮುನಿಗಳು:- ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮ, ಈ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪ ರಚನೆ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು? ಈ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲ ಎಂತಹುದು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಬಲರಾಮ, ಸುಭದ್ರೆಯರು ನಿರ್ಜನವಾದ ಈ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ನೆಲೆಸಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಋಷಿಗಳೇ, ಹಿಂದೆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ವರಕೇಳಿದ. ಆ ವರದ ಸ್ವರೂಪ ಹೀಗಿದೆ 'ನನ್ನ (ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ) ಸರೋವರ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪವು ಭಜಕರಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಭೋಗ, ನಂತರ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕು. ಆ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಕ್ಕೋಸುಗ ನೀನು (ಶ್ರೀಹರಿಯು) ಆ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಏಳು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಬೇಕು. ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ.

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇಂತು ನುಡಿದ:- 'ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿನ್ನ ಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ದಿನ ಪರಿಯಂತರವಾಗಿ 'ಗುಡಿವಾ' ಎಂಬ ಯಾತ್ರೆಯೂ ನಡೆಯುವದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮ ಸುಭದ್ರೆಯರೊಡನೆ ನಾನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುವೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಆಗ ಬಂದು ಅರ್ಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಭೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವದು ನನ್ನ ಹೊಣೆಯಾಗಲಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಇಂದ್ರ ದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಭಗವಂತ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದ.

ಆದುದರಿಂದ ಗುಡಿವಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುವ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವವರು ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಪಡೆದು, ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದ್ವಾದಶಯಾತ್ರಾ ವರ್ಣನ | ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೦

ಮುನಿ:- ಬ್ರಹ್ಮನ್, ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಲಿ, ಪುರುಷರಿಗಾಗಲಿ ಲಭಿಸುವ ಫಲಗಳಾವವು? ಯಾತ್ರೆಯ ಫಲಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿವರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ಯಾತ್ರೆಯ ಫಲಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆ ಕೇಳಿರಿ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಇಂದ್ರರು ಇರುವಷ್ಟುಕಾಲ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕ ವಾಸ ರೂಪವಾದ ಫಲವು ಗುಡಿವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಉತ್ಥಾನ ದ್ವಾದಶಿ, ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸ, ವಿಷುವ ಪುಣ್ಯಕಾಲ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಲಭಿಸುವದು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವನೋ ಅಷ್ಟುಕಾಲ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂತಸ, ಸುಖ, ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆ ಪರಮ ರಮಣೀಯವಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡುಸಲ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿನ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದವ ಇಹದಲ್ಲಿ ಬಹು ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಪರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವನು.

ಹನ್ನೆರಡುಸಲ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯಾತ್ರೆ ಸಮಾಪ್ತವಾದ ನಂತರ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಜಲದಿಂದ ವೇದೋಕ್ತಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿ, ಅಲಂಕರಿಸಿ, ನೈವೇದ್ಯ ನಿವೇದಿಸಿ ದೀಪಾರತಿ ಬೆಳಗಿ ಸಮಸ್ತ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, 'ನಮಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೂರೆಂಟುಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮಾಗಾನ, ಅಮೃತ ಚರಿತೆಯ ವರ್ಣನ, ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾರಾಯಣ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ದ್ವಾದಶ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಪುನಃ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ, ಅಲಂಕಾರ, ನೈವೇದ್ಯ, ದೀಪ ಮೊದಲಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಜಪ, ಸ್ತೋತ್ರ, ಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆಹ್ವಾನಿತರಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸಾತ್ವಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಹನ್ನೆರಡು ಗೋವುಗಳನ್ನು, ಸುವರ್ಣ, ಕೊಡೆ, ಪಾದುಕೆ, ವಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ, ಪರಿಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅವರ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಗೋದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಸುವರ್ಣ, ಕಂಚುದಾನ, ಕೊಡೆ, ಪಾದುಕೆಗಳ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿ ಯಜಮಾನ ಸ್ವಯಂ ನಿಂತು ತುಪ್ಪ ಮತ್ತು ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಭೋಜಕರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಭೋಜನೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜಲ ಕಲಶಗಳನ್ನು, ಮೋದಕ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪೂಜೆ ಮುಗಿದನಂತರ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕನಾದ ಗುರುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪುರೋಹಿತ, ಗುರು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ, ಸೀಮೆಯವರೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ನಂತರ ಯಜಮಾನನು

ಅವಶಿಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ಭೋಜನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿದ ಬಡಭಿಕ್ಷುಕರು ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಉಣಬಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಆರಾಧನೆಮಾಡಿದ ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೂ ಉದ್ಧೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ವರ್ಣನೆ

ಮುನಿ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅದರ ನಿಖರವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿರುವದು? ಯಾವ ತೆರನಾದ ಸುಖ ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ? ಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠರು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಆ ಸುಖಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ? ವಿವರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ವಿಷ್ಣುಲೋಕವು, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದುದು. ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಿಕಾರ, ಉತ್ತರಣೆ, ಮಾವು, ಪಾಟಲಿ, ಅರ್ಜುನ, ತಗರ, ಪ್ರಿಯಂಗು, ಅತಿಮುಕ್ತ, ಪುನ್ನಾಗ, ನಾಗಸಂಪಿಗೆ, ಬಕುಲ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲತಿ-ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ಮಂದಾರ, ಪಾರಿಜಾತ, ಅಶೋಕ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಭರಿತವಾದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ಈ ಸಸ್ಯಗಳು ಸದಾ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಹಲಸು, ಹಿಪ್ಪೆ, ಈಚಲು, ಅತಿಮಧುರಾ, ಇಂದ್ರಫಲ, ಬೇಲ, ತೆಂಗು, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಲಿಂಬೆ, ಖರ್ಜೂರ, ತಾಳೆ, ಬಿಲ್ವ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ತರುಗಳು ಹಾಗೂ ಲತೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಇರುವವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಕಂಗಳಿಗೆ ಆನಂದ ನೀಡಿವೆ. ವೀಳೇದೆಲೆ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಫಲಕೊಡುತ್ತ ಇರುತ್ತವೆ.

ನಿರ್ಮಲಜಲದಿಂದ ತುಂಬಿದ ನೂರಾರು ಸರೋವರಗಳು ಅಲ್ಲಿವೆ. ಆ ಸರೋವರ ಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನೈದಿಲೆ, ಬಿಳಿದಾವರೆ, ಕಮಲ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು ಅರಳಿ ನಿಂತಿವೆ. ಚಕ್ರವಾಕ, ಚಾತಕ, ಚಕೋರ, ಹಂಸ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಇಂಪಾಗಿ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಕಮಲ, ನೀಲದಾವರೆ, ಕಲ್ಹಾರ, ಕೋಕನದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾದ ಸುಗಂಧ ಸೂಸುವ ಪುಷ್ಪಗಳು ಅರಳಿನಿಂದು, ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪ್ರಫುಲ್ಲತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ. ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ವಿಮಾನಗಳಿವೆ. ಈ ವಿಮಾನಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲವು. ಈ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪ್ಪಟ ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ.

ಈ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಇಂಪಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತ ಗಂಧರ್ವರು, ದೇವ ಗಾಯಕರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಈ ವಿಮಾನಗಳು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಉಜ್ವಲ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವು. ಈ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಉಯ್ಯಾಲೆಗಳು, ಸಿಂಹಾಸನಗಳು, ಮಂಚಗಳು, ಸುಖಾಸನಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದಿವ್ಯರೂಪವುಳ್ಳ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆದ ಸಾಧಕನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಅವನ ಇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಸಂತೋಷ

ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹೂವುಗಳ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಪರಿಮಳವು ಆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಕವಾಗಿ ಇರಿಸಿದೆ. ಪಯಣಿಗರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯವಾದ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಿವೆ. ವಿಮಾನಗಳು, ವಾಯು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಅಪರಿಮಿತ ವೇಗ ಉಳ್ಳವು. ಈ ವಿಮಾನಗಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ಅನೇಕ ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಭೋಗವನ್ನು ಮೋಕ್ಷ ಭಾಜನರು ಅನುಭವಿಸುವರು.

ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಟವೃಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇರುವವರೆಗೆ ಅಪ್ಸರೆಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುವರು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಬಳಲದಂತಹ ದಿವ್ಯಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಈ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೆ ಚತುರ್ಭುಜಗಳಿಂದ ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವರು. ವಿಷ್ಣುಲೋಕದ ವೈಭವವು ಬೇರಾವ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆದವರು ಪುನಃ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಭಗವನ್ಮಂದಿರವು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಂದಿರದ ಮೇಲೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಧ್ವಜಪತಾಕೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತ ಮಂದಿರದ ವೈಭವ ಸಾರುತ್ತಿವೆ. ಮಂದಿರದ ಗೋಡೆ ಚಿನ್ನದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ. ಈ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮಹಾದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏಳು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಈ ಏಳು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಬಂಗಾರದ್ದು. ಎರಡನೆಯದು ಮರಕತಮಣಿ ನಿರ್ಮಿತ, ಮೂರನೆಯದು ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಿಂದ ರಚಿತ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಮಹಾನೀಲಮಣಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತ. ಐದನೆಯದು ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆರನೆಯದು ವಜ್ರದ್ದು. ಏಳನೇಯದು ಹವಳದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ವಿಷ್ಣುಲೋಕದ ಕಂಬಗಳು ರತ್ನದಿಂದ ವಿನಿರ್ಮಿತ. ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಹವಳಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರು, ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಿತಾಂಬರಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೋಹಕನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸ ವೆಂಬ ಲಾಂಛನ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ಶಂಖ. ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಕೌಮೋದಕೀ' ಎಂಬ ಗದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಪೂರ್ಣವಾದ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಎಂಬ ಧನುಸ್ಸು ಇಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತ ಆನಂದವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಗವಂತನ ವಿರಾಡ್ರೂಪಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು, ಸಾವಿರ ಕೈಕಾಲುಗಳು, ಸಾವಿರಾರು ಕಣ್ಣುಗಳು, ಸಾವಿರ ಹೆಸರುಗಳು ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ. ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಸಾವಿರ ಶರೀರಗಳನ್ನೇ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ- ಆ ಭಗವಂತ. ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದಾಗ ಅರೆಕ್ಷಣ ಕಂಡು ಬರುವ ಆಕರ್ಷಕ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ದೇವ, ದಾನವ, ಯಕ್ಷ, ರಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರೆ ಮೊದಲಾದವರು ಸಂತತವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಲಿರುವರು. ಆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಮುಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಮೇಧಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಮತಿ, ಕಾಂತಿ, ಶಾಂತಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ಸದಾ ನೆಲೆಸಿರುವವು.

ಅನೇಕ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಮನಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಒದಗಿಸುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು ಇಂತಿದ್ದಾರೆ- ಘೃತಾಚಿ, ಮೇನಕೆ, ರಂಭೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಸಹಜನ್ಯಾ, ಊರ್ವಶಿ, ನಿಮ್ಲೋಚಾ, ವಾಮನಾ, ಮಂದೋದರಿ, ಸುಭಗಾ, ವಿಶ್ವಾಚಿ, ವಿಪುಲಾನನಾ, ಭದ್ರಾಂಗಿ, ಚಿತ್ರಸೇನಾ, ಪ್ರಮ್ಲೋಚಾ ಇವರಲ್ಲದೆ ಮುನಿ, ಸಮ್ಮೋಹಿನಿ, ಚಂದ್ರಮಧ್ಯಾ, ಶುಭಾನನಾ, ಸುಕೇಶಿ, ನೀಲಕೇಶಾ, ಮನ್ಮತಚೇತಿಣಿ, ಅಲಂಬುಸಾ, ಮಿಶ್ರಕೇಶಿ, ಮುಂಜಿಕ ಸ್ಥಳ, ಪರಾಂಗಿ, ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಅಲ್ಲಿನ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು. ಸುಂದರಿಯರಾದ ಅನೇಕ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಗೀತವಾದ್ಯಗಳೊಡನೆ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವಯಂ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತ ಇತರರನ್ನು ಸಂತೋಷಿಸುವರು. ಭಗವಂತನ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪು, ಮರಣಗಳಿಲ್ಲ, ಭಯ ಬಳಲಿಕೆಗಳಿಲ್ಲ, ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಲ್ಲ, ಚಳಿ, ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆಗಳ ತಾಪಗಳಿಲ್ಲ, ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ದುಃಖವಿಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಸುಖ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿರುವ ಸದಾ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಏಕೈಕ ತಾಣ ಈ ಭಗವಂತನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ. ಸ್ವರ್ಗ ಮೊದಲಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಲೋಕಗಳು ಈ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದ ಒಟ್ಟು ಸುಖದ ಹದಿನಾರನೇಯ ಒಂದಂಶವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರವು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸೆಯಿಂದ ಮಗ್ನರಾದ ನಾಸ್ತಿಕರು, ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡದ ಕಟುಮನಸ್ಸಿನ ಕೃತಘ್ನರು, ಚಂಚಲ ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಚಪ್ಪರಿಸುವ ಚಾಡಿಖೋರರು, ಕ್ರೂರರು, ಕಳ್ಳರು, ಅಸಂಯಮಿಗಳು ಇವರು ಎಂದೂ ಈ ಉತ್ತಮಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರರು.

ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಅತಿಶಯದಿಂದ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಚೇತನರು ಮಾತ್ರ ಸಾಧನಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಮಾಡಿ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಮಾಡುತ್ತ ಶರೀರ ತ್ಯಾಗಮಾಡುವವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪಡೆಯುವರು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ

ಮುನಿ:- ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಆನಂದಕರವಾದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದಿ. ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ, ಸಾಧನಾಕ್ಷೇತ್ರ ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಯಾಗ, ಪುಷ್ಕರ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ, ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳ ಪ್ರಶಂಸನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನೀನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದಷ್ಟು ಬೇರಾವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಇದು ಏಕೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೀಗ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದೆ. ಇದು ಸತ್ಯವಷ್ಟೆ?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮುನಿಗಳೇ, ನೀವು ಹೇಳುವದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿಯೂ ಸಹ, ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರವು. ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ಉತ್ತಮನೋ ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅನೇಕ ಆದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ಅದರಂತೆ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಸರಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರದಂತೆ, ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ, ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಶಂಕರನಂತೆ, ಚಾತುರ್ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನಂತೆ, ಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರುಗಿರಿಯಂತೆ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದಂತೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಂತೆ, ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾವತದಂತೆ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೃಗು ಮಹರ್ಷಿಯಂತೆ, ಸೇನಾಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದನಂತೆ, ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ಮುನಿಗಳಂತೆ, ಅಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವದಂತೆ, ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಗವನಂತೆ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಂತೆ, ಯಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನಂತೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ, ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಂತೆ, ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಚಲಿಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಂತೆ, ಆಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಮಣಿಯಂತೆ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರರಥನಂತೆ, ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ, ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಂತೆ, ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಸ್ಸಿನಂತೆ, ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ಸಿನಂತೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯರಲ್ಲಿ ಅರುಂಧತಿಯಂತೆ, ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವಿದ್ಯೆಯಂತೆ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ರಾಜನಂತೆ, ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ, ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದಂತೆ, ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿಯಂತೆ, ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂತೆ, ಬಿಲ್ಲುಗಾರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಂತೆ, ಜಲಚರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಯಂತೆ, ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಂತೆ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಂತೆ, ಜಲಚರಗಳಲ್ಲಿ ವರುಣನಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಯಮನಂತೆ, ದೇವಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾರದನಂತೆ, ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದಂತೆ, ಪವಿತ್ರವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂತೆ, ಬ್ರಹ್ಮರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ, ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪಋಷಿಗಳಂತೆ, ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರದಂತೆ, ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದಂತೆ, ಹುಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ದೂರ್ವೆಯಂತೆ, ಪಾವನಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದಂತೆ, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪುರುಷೋತ್ತಮವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದೆ.

ಗೌತಮಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ, ಜಪಹೋಮ ವ್ರತಗಳ ಫಲವು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗಲಾರವು. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾದರೆ, ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ

ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮಾನವ. ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇವೆ, ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸುಖಭೋಗ ಸಂಪದಗಳನ್ನು, ಪರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಭೋಗ ವಿಲಾಸವನ್ನು ಖಂಡಿತ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಮುನಿಗಳು:- ದೇವದೇವನೆ, ಇದುವರೆಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಹಲವಾರು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ತಣಿದೆವು. ಈಗ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಕಾತುರರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಾರದರಿಗೆ ಹಲವು ತೀರ್ಥಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನಿಮಗೂ ಸಹ ಅದನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುವೆ ಕೇಳಿರಿ. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದೈವತೀರ್ಥ, ಸುರತೀರ್ಥ, ಆರ್ಷತೀರ್ಥ, ಮಾನುಷತೀರ್ಥ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನುಷತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಆರ್ಷತೀರ್ಥ ಮಿಗಿಲು. ಆರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಸುರ ಇನ್ನೂ ಮಿಗಿಲು. ಸುರತೀರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ದೈವತೀರ್ಥ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ದೈವತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಾಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕಾಮಧೇನುವೆನಿಸಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ದೈವತೀರ್ಥವು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಮಹಾಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭರತಖಂಡವು ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನ. ಅದು ತೀರ್ಥಗಳ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಭರತಖಂಡ ಅಥವಾ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮಾಲಯ, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಆರು ನದಿಗಳು, ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ದೇವ ನಿರ್ಮಿತ. ದಕ್ಷಿಣಸಾಗರ, ವಿಂಧ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ನದಿಗಳೂ ಸಹ ದೇವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ನದಿಗಳು, ಪುಣ್ಯತಮ ಗಿರಿಶಿಖರ, ಪರ್ವತಗಳು, ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸಿದ್ದು ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲ ಕೆಲವೆಡೆ ಆರ್ಷತೀರ್ಥ, ದೈವತೀರ್ಥಗಳೂ ಇರುವವು. ಅಸುರರಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಾರಣ ಅಸುರತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಮಾನವರು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲೆಂದು ಸಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು, ಮಾನುಷತೀರ್ಥಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಭೇದಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವದು ಅವಶ್ಯ. ಗೋದಾವರಿ, ಭೀಮರಥೀ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ವೇಣಿಕಾ, ತಾಪಿ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ಈ ಆರು ನದಿಗಳು ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದೈವತೀರ್ಥಗಳು. ಅದರಂತೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿ, ನರ್ಮದಾ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ವಿಶೋಕಾ, ವಿತಸ್ತಾ ಈ ಆರು ನದಿಗಳು ದೇವತೀರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ಯಮ, ಪಾತಾಲಕೇತು, ಮಯ, ಪುಷ್ಕರ, ಹಯಮೂರ್ಧಾ, ಲವಣ, ನಮುಚಿ, ಶೃಂಗಕ, ಗಯ, ಕಾಲ್ಲಾಸುರ, ವೃತ, ಸ್ತ್ರೀಪುರ, ಅಂಧಕ- ಈ ತೀರ್ಥಗಳು ಅಸುರರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ. ಅಂಬರೀಷ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಕುರು, ಕನಬಲ, ವಾಚಿಕೇತ ಮೊದಲಾದ ರಾಜಮಹಾರಾಜರು ಮಾನವರ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತೀರ್ಥಗಳು ಮಾನುಷತೀರ್ಥಗಳೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ಮೆರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆಗೆ

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ತೀರ್ಥಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ಇವೂಸಹ ಪುಣ್ಯಕರವೆನಿಸಿದ್ದು, ಮನುಷ್ಯನ ಸಕಲಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ತಾರಕವೆನಿಸಿವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ತ್ರಿದೈವತ್ಯ ತೀರ್ಥವು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳಿರಿ. ಈ ತ್ರಿದೈವತ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾನವ ಮರಳಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಲಾರನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥ ಸಂಚಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವನು ಇಲ್ಲಿ ಮಿಂದನೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಫಲ ಹೊಂದಬಲ್ಲ. ಈ ದೈವತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ತ್ರಿದೈವತ್ಯತೀರ್ಥವೆಂದರೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಗಂಗಾನದಿಯೇ. ಅದು ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವೆಂಬುದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೀಯುವದರಿಂದ ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ಮನುಷ್ಯ ಪುಣ್ಯಫಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸಹ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೈವತೀರ್ಥ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಇದು ಸುಮಾರು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಸಂಗತಿ. ತಾರಕಾಸುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ನನ್ನಿಂದ (ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ) ವರ ಪಡೆದು, ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಗರ್ವಿಷ್ಠನಾದ. ಅವನು ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಭುಜಬಲ ಹಾಗೂ ಸೇನಾಬಲದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ, ದೇವತೆಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂರೆಮಾಡಿದ. ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಭೀಕರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಭಯಭೀತರಾಗಿ, ದಾರಿಕಾಣದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಅವನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕೋರಿದರು. 'ಆದಿಕರ್ತನೂ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಹರಿಯೇ! ಈ ಹಿಂದೆ ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ ಅವತಾರಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಓ ದೇವ, ಇಂದೂ ಸಹ ಅಂತಹ ಆಪತ್ತು ಒದಗಿದೆ. ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡುವ ಪರದೈವ ನೀನೇ' ಎಂದು ಆ ಕರುಣಾಕರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಅವರ ಮೇಲೆ ಜಗದೀಶ ಕರುಣೆಯ ಕಟಾಕ್ಷ ಬೀರುತ್ತ ಅಭಯನೀಡಿದ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಅದರ ನಿವಾರಣವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಮುಂದಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ ನುಡಿದ 'ತಾರಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರ ನನ್ನಿಂದಾಗಲಿ, ನಿಮ್ಮಿಂದಾಗಲಿ ಆಗುವದು ಅಶಕ್ಯ. ಆದರೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಜನಿಸಲಿರುವ ಕುಮಾರನಿಂದ ತಾರಕಾಸುರನ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವದು ಖಂಡಿತ'.... ಆದರೆ..... ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಶಿವನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಆಗುವಂತೆ ನಾವೀಗ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದು ಅವಶ್ಯ. ನಾವೀಗ ಹೋಗೋಣ ನಡೆಯಿರಿ.

ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಹಿತರಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯದ ಪ್ರಶಾಂತ ತಾಣಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮವಂತ ಮತ್ತು ಮೇನಕೆಯವರನ್ನು ಕಂಡು 'ಎಲೈ ಪರ್ವತರಾಜ, ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯೆಂಬ ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಶಿವನಲ್ಲಿದ್ದು, ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಗರ್ಭ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು' ಎಂದು ಹರಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳ ಹರಕೆ ಕೈಗೂಡಿತು. ಹಿಮವಂತ ಮೇನಾದೇವಿಯರ ಗರ್ಭದಿಂದ ಉದಿಸಿ ಬಂದಳು ಲೋಕಮಾತೆ ಗೌರಿ. ಬಾಲ್ಯದಾರಭ್ಯ ಅವಳಿಗೆ ಸದಾ ಶಿವನಲ್ಲಿಯೇ ಅಚಲ ಒಲವು. ಅದೇ ಅವಳಿಗೆ ಗೆಲವು. ಅಂತೆಯೇ ಸದಾಶಿವನ ಧ್ಯಾನ ಅವಳ ಪ್ರಾಣ, ಉಸಿರು ಮತ್ತೆಲ್ಲವೂ. ಒಂದು ದಿನ ದೇವತೆಗಳು ಗೌರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು

ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಸೂಚಿದರು. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಅವಳು ತಪೋನಿರತಳಾದಳು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಶಿವನೂ ತಪೋಮಗ್ನ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಉದ್ವಿಗ್ನರಾದರು. ಅವನು ಏನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಆತ್ಮವಸ್ತು ಕುರಿತೋ? ಅಥವಾ ಗೌರಿಯನ್ನು ವರಿಸಲು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿರುವನೋ? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು.

ಏನೇ ಆದರೂ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮನಸ್ಸು ಗೌರಿಯ ರೂಪ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದತ್ತ ಹರಿದು ಅವನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾದರೆ ಸಾಕು. ಇದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಲು ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವಶ್ಯಕ' ಎಂದೆನಿಸಿತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ. ಪರಿಹಾರಮಾರ್ಗ ತಿಳಿಯಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಸಲಹೆ ಪಡೆದರು. 'ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣ ತಾಗಿದಾಗ ಶಿವನು ಗೌರಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಭಾವದಿಂದ ಬೆರೆಯಬಲ್ಲ; ಅವಳನ್ನು ವರಿಸಬಲ್ಲ, ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಕೈಗೂಡಿದಂತೆ. ಶಿವನಿಗೆ ಪುತ್ರ ಜನಿಸಿ, ಮುಂದೆ ತಾರಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರವಾಗುವದು' ಎಂದು ನುಡಿದ ದೇವಗುರು. ಈ ಸಲಹೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳು ಹೂ ಬಾಣದೊಡೆಯ ಕಾಮನನ್ನೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ವಸಂತನನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಲು, ಆ ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ.

ತಪೋನಿರತ ಶಿವನನ್ನು ಕಂಡು, ಮನ್ಮಥನಿಗೂ ಸಂದೇಹವೇ. 'ಶಿವನು ಲೋಕಗುರುವು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠಿಣ. ಇಂಥವನನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಣಗಳು ತಾಕಿ ಇಚ್ಛಿತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೋ? ಇಲ್ಲವೋ?' ಎಂದು, ಈ ಮೀನಮೇಷ ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶಿವ ಫಳಕ್ಕನೇ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಮನ್ಮಥನತ್ತ ಅವಲೋಕಿಸಿದ. ಕೆಂಗಣ್ಣಿನ ಉರಿಜ್ವಾಲೆಗೆ ಮನ್ಮಥ ತಕ್ಷಣ ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾದ.

ಮನ್ಮಥನ ಕಾರ್ಯಪ್ರಗತಿ ಕಾಣಲೆಂದು ಬಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಮನ್ಮಥನು ಭಸ್ಮವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಭೀತರಾದರು. ಪರಶಿವನ ಪ್ರತಾಪ, ಪರಿಣಾಮ ಅರಿತು ಅವನಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ, 'ಓ ದೇವ, ಮಹಾದೇವ, ತಾರಕನಿಂದ ನಮಗೆ ಭಯಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ನೀನು ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವದು ಅವಶ್ಯ' ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದಾಗ, ಶಿವ ಅವರಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ. ದೇವತೆಗಳು, ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ), ಶ್ರೀಹರಿ ವಶಿಷ್ಠ ಅರುಂಧತಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಶಿವ-ಗಿರಿಜೆಯರ ವಿವಾಹ ನೆರವೇರಿಸಿದೆವು. ಹಿಮವಂತ ಹಾಗೂ ಮಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಚಿಂತೆಯೂ ದೂರಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮನ ಪಾಪವಿಮೋಚನೆಗೆ ಪರಶಿವನ ಪವಿತ್ರ ಕಮಂಡಲು ಪ್ರದಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೧

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಮಾಲಯ ಸಕಲ ವನ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆಗರ, ಹಲವಾರು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಆಗರ. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನದಿ, ಸರೋವರಗಳು ಉಗಮಿಸಿ, ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಂದರ ವನಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಸದಾ ಹಸಿರು, ಹೂವು, ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯಗೊಳಿಸಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧದ ವನ್ಯಮೃಗಗಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ, ದೇವ, ಗಂಧರ್ವರು ನಲಿದಾಡುವ ಸುಂದರ ಧಾಮ, ರಸಿಕರ ರಮಿಸುವ ವೃಂದಾವನವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಾ-ಶಿವರ ಮದುವೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಸುಂದರವಾಗಿ ಶಿವನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಋಷಿಗಳೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ಆದಿತ್ಯರೂ ಕೂಡಿ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದನೆಂದಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮಧೇನು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳೇ ಮದುವೆಯ ಉಣಿಸು, ತಿನಿಸು ಪೂರೈಸಿದವು. ವರುಣ ಪಾನವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಧನಪತಿಯಾದ ಕುಬೇರನು ದಾನದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತನು. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೇ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದವು.

ಹೀಗಿರಲು ಆ ಪರಶಿವನು ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯೊಡನೆ ಬಂದು ಭೂಜಲಗಳಪವಿತ್ರಸಾರವನ್ನೇ ಸ್ವಯಂ ತೆಗೆದನು. ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕಮಂಡಲುಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಜಲವನ್ನಿರಿಸಿದ. ''ಪವಮಾನ'' ಸೂಕ್ತಪಠಿಸಿ, ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಶಿವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ (ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ) ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಕಮಂಡಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲವು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು ಈ ಜಲಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ, ಇಲ್ಲವೆ ದರ್ಶನ, ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪ ನಾಶ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಕಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಜಲವು ಧರ್ಮವೇ ಸಾರರೂಪವಾಗಿ ನೀರಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಭೋಗ, ಮೋಕ್ಷಗಳು ಸಾನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ. ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಜಲವು ಲೋಕಮಾತೆಯರಂತೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ. ಜಗತ್ತಿನ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ, ಅದು ಜೀವದ ಜೀವಾಳ. ಈ ಕಮಂಡಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಜಲವು-ಅಮೃತದಂತೆ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನ. ಪತಿತಪಾವನ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪವಿತ್ರತಮ ವಸ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಕಮಂಡಲುವಿನ ಜಲವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯಕಿರಣ ಕಂಡೊಡನೆ ಮಂಜು ಮರೆಯಾಗುವಂತೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಮಹಾದೇವನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕಮಂಡಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ದೇವತೆಗಳು ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಶಿವ-ಗಿರಿಜೆಯರ ಭರ್ಜರಿ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಚಾತುರ್ಯ ಒಂದು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಜಗಜ್ಜನನಿಯ ಬಲಗಾಲಿನ ಸುಂದರ ಹೆಬ್ಬೆರಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಲಿತವಾಯಿತು. ಚತುರಾನನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದನು. ನಂತರ ತನ್ನಪಾಪದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಪರಶಿವನ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಿದ. ಆ ಪಾಪ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆಗಾಗಿಯೇ ಶಿವನು ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದ.

ಗಂಗೆ, ಮಹೇಶ್ವರ ಜಟಾಗಮನ ವರ್ಣನ

ನಾರದ:- ಓ ದೇವ, ನಿನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಕರ ಗಂಗಾನದಿಯು ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಸುರನದಿಯು ಗಂಗೆಯಾಗಿ ಭಾರತ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿಳಿಯಲು ಹೊಂದಿದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಬಲಿ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ. ತನ್ನ ಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದ್ದ. ಬಲಿ ಇಷ್ಟು ಬಲಾಢ್ಯನಾಗಲು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲ್ಯ, ಗುರುಭಕ್ತಿ, ಸತ್ಯಾಚರಣೆ, ಸಂಯಮ ತ್ಯಾಗಮನೋವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೇಳವಿಸಿದ್ದವು. ಬಲಿಯ ಈ ಮಹತ್ವಗತಿ, ಅತುಲಐಶ್ವರ್ಯ, ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ವೈರಿಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ಸರ ಮೊಳೆಯಿತು.

ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜ್ಯವು ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸದ್ಧರ್ಮಗಳ ಆಗರವಾಗಿತ್ತು. ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು, ಬರಗಾಲ, ಅಕಾಲವೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಲಿಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಶೌರ್ಯ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಅಸೂಯಾಪರರಾಗಿದ್ದರು. ಬಲಿಯ ಈ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಅಸೂಯೆಗೊಂಡ ದೇವತೆಗಳು ಬಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಲು ಹೊಂಚುಹಾಕುವ ಉಪಾಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಗೆಹೋದರು. ಅವನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಅಂತರಿಕ ವಿಚಾರ, ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಆ ವೇದಪುರುಷನ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡು, ''ಓ ದೇವ, ದೇವ, ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾವು ವೀರ್ಯವಂತರಾಗಿ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಪುನಃ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವೆವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆ ದೈತ್ಯ ಬಲಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವದು ಹೇಗೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ'' ಎಂದಾಗ ಅವರ ಅಂತರಂಗದ ಅಳಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಗುತ್ತ 'ದೇವತೆಗಳೇ, ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಭಕ್ತನು. ದೇವ ದಾನವರಾರೂ ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡದೆಯೇ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ, ನನ್ನ ಚಾತುರ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ನಿಮಗೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಕೊಡಿಸುವೆನು' ಎಂದು ಅಭಯ ಹೇಳಿದ. ಹರಿಯ ಅಭಯದಿಂದ ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ತೆರಳಿದರು.

ತನ್ನ ವಚನಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ, ಭಗವನ್ ನಾರಾಯಣನು ಅದಿತಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ವಾಮನನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದ. ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿಯು ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಜರುಗಿತು. ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನೇ ಪುರೋಹಿತ. ಸ್ವಯಂ ಬಲಿಯೇ ಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷೆವಹಿಸಿದ್ದ, ಯಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ. ಹವಿರ್ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ದೇವ ಗಂಧರ್ವರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಮುಂದಾಗಿ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಆಗ ವಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯು ಸಾಮಗಾನ ಹಾಡುತ್ತ ಯಜ್ಞಮಂಟಪ ಸಮೀಪಿಸಿದ. ವಾಮನರೂಪಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು 'ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟುವು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ನಿರ್ನಾಮಮಾಡಲು ಬಂದ ಹರಿಯೇ' ಎಂದು ಮುಂದಾಗಿಯೇ

ಊಹಿಸಿದ. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದುಬಂದು ಯಜ್ಞಪುರುಷನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನ ನಾಗಿದ್ದ ಬಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ವಾಮನ ರೂಪ ಧರಿಸಿಬಂದಿರುವವನು-ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ನನ್ನ ಸಲಹೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡಿ ಇಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ 'ನಿನಗೇ ಕೇಡು' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಮಾತು ಬಲಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಾರ್ನುಡಿದ ಬಲಿ- 'ಯಜ್ಞಪತಿಯೇ ಸ್ವಯಂ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ದಾನ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ. ಅವನೇ ದಾನ ಕೇಳಿದರೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾದೀತೆ? ಅಲ್ಲದೆ ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಯಾರೊಡನೆ ಆಲಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.' ಯಜ್ಞಮಂಟಪ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿಂತ ವಾಮನ ಮೂರ್ತಿಗೆ, ಬಲಿ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದರು. ಯತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಏನು ದಾನ ಬೇಡುವೆ, ಬೇಡು' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ವಾಮನನು 'ಮೂರುಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವಷ್ಟು ಭೂಮಿಕೊಡು' ಎಂದಾಗ ಬಲಿರಾಜನು ವಾಮನನಿಗೆ ಮೂರು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿದಾನ ವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅವನು ದಾನ ನೀಡಿದಾಕ್ಷಣ ಕುಬ್ಜನಾದ ವಾಮನ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ. ವಾಮನಾವತಾರಿ ಈಗ ವಿಕ್ರಮಾವತಾರ ತಾಳಿದ.

ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬಂದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದ- 'ಓ ದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುವೆ, ನಾನು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ಜಯಿಸಿರುವೆ. ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಜಗನ್ಮಯನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಆಕ್ರಮಿಸು.' ಕೂಡಲೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೊದಲು ಆದಿಕೂರ್ಮನ ಮೇಲೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಬಲಿಯ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯವರೆಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಅವನ ಇನ್ನೊಂದುಹೆಜ್ಜೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಬಳಿಕ ಮೂರನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಬೇಡಿದ ವಾಮನ. ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಬಲಿಯ ಬೇಡಿಕೆಯಂತೆ ಅವನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮೂರನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ.

ಅವನ ಸತ್ಯಪರಾಯಣತೆ, ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಹರಿ ಮನವಾರೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ 'ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿರುವೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ' ಎಂದ. ಬಲಿ ವರಯಾಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಾಮನಮೂರ್ತಿ ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ.

'ಬಲಿರಾಜ, ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಈ ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ನೀನು ಒಡೆಯನಾಗು. ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದು.' ಬಲಿಗೆ ವರ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಲಿಯನ್ನು ಅವನ ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರೊಡನೆ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ದೇವಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಡಿಸಿದ.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ವಿಷ್ಣುವಿನ ಎರಡನೆಯ ಪಾದವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಭಗವಂತನ ಆ ಪಾದವನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಪುಲಕಿತನಾಗಿ ನಾನು ಎದ್ದು ನಿಂತೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕಮಂಡಲು ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹೀತವಾದ ಗಂಗಾಜಲ ತುಂಬಿತ್ತು. ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗಾಜಲವುಳ್ಳ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅವನ ಪಾದಕ್ಕೆ

ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆ. ನಾನೂ, ಗಂಗೆಯೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನದಿಂದ ಪರಮಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆ ಗಂಗಾಜಲವು ಮೇರುಗಿರಿಯ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಪರಶಿವನು ತನ್ನ ಜಟಾಜೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದ. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೂ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ವಯಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಆಚೀಚೆ ಹರಿದಾಡಿದ ಆ ನೀರು ಪುನಃ ನನ್ನ ಕಮಂಡಲವನ್ನೇ ಸೇರಿತು. ಗಂಗೆಯು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಮಂಡಲುವಿನಿಂದ, ಹರನ ಶಿರದಿಂದ, ಹರಿಯ ಪಾದಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದ ನದಿ ಎನಿಸಿದೆ.

ನಾರದ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ನಿನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಶಿವನ ಜಟೆಯಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ತಂದವರು ಯಾರು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗೌತಮ ಮುನಿಯು, ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಒಲಿಸಿ ಅವನ ಜಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಭಗೀರಥನು ಮಹಾ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ. ಹೀಗೆ ಭಗೀರಥ ಮತ್ತು ಗೌತಮಮುನಿ ಇವರೀರ್ವರೂ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗಂಗೆ ದ್ವಿವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಳಾಗಿ ಇರುವಳು.

ಲೋಕ ಪಾವನೆಯಾದ ಗಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಶಿವನಿಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಅನುರಾಗ. ಅವಳ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಪರಿಶುಭ್ರತೆ, ಪರೋಪಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಅನುರಾಗ. ಶಿವನ ಈ ಸ್ವಭಾವ ಶಿವಸತಿಗೆ ನುಂಗಲಾಗದ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪವಾಯಿತು. ಶಿವನ ಶಿರವನ್ನು ಅಡರಿ, ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಗಣ್ಣಿನಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು-ಪಾರ್ವತಿ. ಗಂಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಇದ್ದಳು. ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದೂರಿದಳು- 'ಅವಳು ಮಹಾ ಅಹಂಕಾರಿ, ಅವಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಡು' ಎಂದು ಅನುನಯಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಶಿವ ಅವಳಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ರಸಮಯಿಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ರಸಿಕಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಶಿವನು ಅದೆಂತು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. ಶಿವನಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ವಿನಾಯಕ, ಸ್ಕಂದ ಇವರನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದಳು. ದುಃಖದಿಂದ ಮಕ್ಕಳೆದುರು ಗೋಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. 'ನಾನಿರುವಾಗ ಗಂಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆ ನೃತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನು, ಇದು ಸರಿಯೆ? ನಾನೇ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಗಂಗೆಯನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನಗೇನು ಬೆಲೆ ಉಳಿಯಿತು. ನಾನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು? ಪತ್ನಿಪುತ್ರರು ಇವರಿಗೆ ಬೇಡವಾದ ನನ್ನ ಜೀವನ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ಏನು ಫಲ! ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದೂರುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸಿ ನಿಮಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಬದಲಾಗಿ, ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ

ಹೋಗಿಬಿಡುವೆ; ಘೋರ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವೆ. ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ, ಸುಖವಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇರಲಿ. ನೀವೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಇರಿ. ಇದೋ ನಾನು ಹೊರಟೆ....' ಎಂದು ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಮನದ ಅಳಲನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆದುರು ಬಿಡಿಸಿದಳು.

ವಿನಾಯಕ:- 'ಅಮ್ಮಾ, ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ನೊಂದಿರುವೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಇರಲಾರೆವು. ಪರಶಿವನೂ ಇರಲಾರ. ನಿನಗೆ ಇದು ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಅನ್ಯಥಾ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡದೆ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರು. ಶಿವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವದು ಖಂಡಿತ. ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು. ನಾನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಖಿಯಾದ ಜಯಾ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ. ಉಪಾಯದಿಂದ ಶಿವನಿಂದ ಗಂಗೆ ಬೇರ್ಪಡುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಮ್ಮಾ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ವಿನಾಯಕನು ಸ್ಕಂದ ಮತ್ತು ಜಯಾದೇವಿಯೊಡನೆ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬರಗಾಲ ತಲೆದೋರಿತ್ತು. ಕಳೆದ ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಈ ಕ್ಷಾಮವು ಜನರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಗೆಡಿಸಿತ್ತು. ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲೀನವಾದ ಈ ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಮಡಿದರು. ಇಂತಹ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯ ಅತಿರೇಕದಲ್ಲೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುವಂತೆ ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮ ಸಸ್ಯಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಕೊರತೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೂರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದ ಹೊಲಗಳು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಜನರೆಲ್ಲ ಬರಗಾಲದ ಬವಣೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ, ಸಾತ್ವಿಕರೂ ಇದ್ದರು. ಕರೆಯದೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದ ಮಹಾಮಹಾಮುನಿ, ಮನೀಷಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಕಂಡು, ಗೌತಮ ಮನಕ್ಕೆ ಮಹದಾನಂದವಾಯಿತು. ಕೈಹಿಡಿದು ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿ ಕರೆತಂದು ಬಾರದ ರಾಜಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡದಂಥ ವಿರಕ್ತ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳು, ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು, ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷ ಫಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ-ಆ ಗೌತಮ ಮುನಿ. ತನ್ನ ಅಖಂಡ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಧಾನಗೊಳಿಸಿ, ಬಂದವರ ಸೇವಾ, ಸುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. 'ದೊಡ್ಡವರು ಬಂದಾಗಲೇ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ'-ಎಂದು ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ದಾನ, ಹೋಮ, ಹವನ, ವ್ರತ ಮುಂತಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ. ಉದಾರಿಯಾದ ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತ ಸಂತಸ ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಗೌತಮನ ಈ ಉದಾರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭೂದೇವಿಗೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು. ಅವನ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿನ ಆಹಾರ, ಧಾನ್ಯ, ಫಲ, ಪುಷ್ಪಗಳು ಕೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಪುನಃ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಭೂದೇವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟೂ ಇನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ: ನೀಡಿದಷ್ಟು ಸಾರ್ಥಕವೆಂಬ ಧನ್ಯತೆಯ ಭಾವ. ಹೀಗಾಗಿ ಗೌತಮ ಋಷಿಯು ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಂದಷ್ಟು ಉಣಬಡಿಸಿದರೂ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ಅವನಿಗೆಂದೂ ಒದಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬಂದವರಿಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರಮವೂ ಆ ಗೌತಮ ಮುನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ

ವನೌಷಧಿ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಗೌತಮ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಸ್ಕಂದ, ವಿನಾಯಕ ಮತ್ತು ಜಯಾ ಇವರು ಮೂವರೂ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಗೌತಮ ಋಷಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಗಣೇಶನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷಧರಿಸಿ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತ, ಬರಗಾಲ ನಿಂತಿತು. ಮಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಗೋಚರಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕುಟೀರಗಳಿಗೆ ತಾವು ಮರಳುವದು ಉಚಿತವೆಂದು ಗೌತಮನ ಅತಿಥಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. 'ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಗೌತಮನ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿದ್ದು ಸಾಕು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡೋಣ'-ಎಂದು ಒಮ್ಮತದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಆ ಅತಿಥಿಗಳೆಲ್ಲ. ಗೌತಮ ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಮ್ಮನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಿರಿ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಈ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರ ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿರಿ. ನಮ್ಮನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನಾವು ಮರಳುವೆವು'-ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಗೌತಮ ಮುನಿ ಮಾತನಾಡಿದ: 'ಈ ಆಶ್ರಮ ನನ್ನದಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮದು. ನೀವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದಲೇ ಈ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಇಂಥಹ ಸಮೃದ್ಧಿ ಶೋಭೆಗಳು, ಅಂಥಹ ಬರಗಾಲದಲ್ಲೂ ಇದ್ದವು. ದಯವಿಟ್ಟು ನೀವಿಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಇಷ್ಟುವರ್ಷಗಳಕಾಲ ನಿಮ್ಮ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬೇರ್ಪಡದಂಥ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯತೆ ಉದಯಿಸಿದೆ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದರೂ ಯಾವದೊಂದು ಕುಟೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆ, ಜ್ಞಾನದಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿರಷ್ಟೆ. ಈ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಮ ವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪವಿತ್ರಕರ್ತವ್ಯ ಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿರಿ. ಬೇರೆ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡಿ. ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಅದು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲು ಸುತರಾಂ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ.'

ಗೌತಮನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮುನಿಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಗಲಿಬಿಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಅವರವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ, ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮರಳುವುದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಗೌತಮ ಋಷಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಯ್ತು. ಗೌತಮ ಋಷಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯಲು ಯಾವ ಉಪಾಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು.' ಎಲ್ಲರೂ ಆಲೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದರು.

ಆ ಮುನಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಗಣೇಶನು ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಯ ಒಂದನ್ನು ಉಸಿರಿದ. ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಹಸುರೂಪ ಧರಿಸಿ, ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಜಯೆಯನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂದಿಸಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ: 'ಎಲ್ಯೆ ಜಯೆ, ನೀನು ನಾಳೆಯ ದಿನ ಗೌತಮ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನೆದುರು ಹೋಗಿ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಫಲಭರಿತ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ತುಳಿದು, ತಿಕ್ಕಿ ಹಾಳುಮಾಡು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌತಮ ನಿನ್ನನ್ನು

ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಹೆದರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಅಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಏನೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಗಾಸಿಗೊಂಡವಳಂತೆ ನಟಿಸಿ ನೀನು ಅವನ ಎದುರೇ ಕೂಗುತ್ತ ನೆಲದಮೇಲೆ ಉರುಳಿಬಿಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ಗೌತಮ ಎಬ್ಬಿಸಬಂದರೆ ಸತ್ತಂತೆ ನಟನೆಮಾಡು.'

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜಯೆ 'ಆಗಲಿ' ಎಂದಳು. ಮರುದಿನ ಹಸುವಿನ ರೂಪಧರಿಸಿ, ಗೌತಮನ ಎದುರೇ ಅಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಗೌತಮನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು- ಇದೆಂಥ ದುಷ್ಟ ಆಕಳು ! ತಾನೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಿನ್ನದೇ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ! ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೇನು ಆನಂದ! ಇದನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆಶ್ರಮದ ಪೈರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಳಿದು ಹಾಕೀತು. ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವೆ' ಎಂದು, ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಹಸುವನ್ನು ಅಟ್ಟಹೋದ- ಆ ಗೌತಮಮುನಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆ ಹಸುವು ಉಚ್ಚಧ್ವನಿಯಿಂದ ದೀನಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾರ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಹಾಹಾಕಾರಕ್ಕೆ ಜನಗಳೆಲ್ಲ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಗೌತಮಮುನಿ ವ್ಯಥೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಆಕಳಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಉಪಚರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅದು ಸತ್ತಂತೆ ತೋರಿತು. ಮುನಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಗೋಹತ್ಯೆ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು.

ಇದನ್ನೇ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ 'ಗೋಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರಲಾರೆವು. ಇದೋ ಹೊರಟೆವು'- ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿನಾಯಕನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ, ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ತಾಡಿತನಾದವನಂತೆ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದ ಮುನಿಗೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದ ವಿನಾಯಕನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು-'ಸ್ವಾಮಿ ದಯವಿಟ್ಟು ನೀವಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡಿರಿ. ಈ ಗೋಹತ್ಯೆಗೆ ನಾನು ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ.

ವಿನಾಯಕ:- 'ಗೌತಮನೇ, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಈ ಹಸುವು ಪುನಃ ಬದುಕುವದು. ಈಗ ಘಟಿಸಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ದೊರೆತಂತಾಗುವದು. ಹಸುವು ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ, ಗಂಗೆಯ ಜಲವನ್ನು ಹಸುವಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಗಂಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬರದೇ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹರನ ಜಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹರನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಬೇಕು.'

ಗೌತಮನು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲು ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ. ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತ-ಗಂಗೆಯ ಅವತಾರ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುದೆಲ್ಲ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಪೂರಕ ಘಟನೆಗಳು. ವಸ್ತುತಃ ಗೋಹತ್ಯೆ ನನ್ನಿಂದ ಘಟಿಸಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಆಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗಂಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಅದರಿಂದ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಆಗುವದಾದರೆ ನಾನು ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ, ಗಂಗೆಯನ್ನು ಶಿವನ

ಜಡೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ತಂದೇ ತರುವೆ. ಇದರಿಂದ ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ, ವಿನಾಯಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಇವರೆಲ್ಲರ ಅನುಗ್ರಹ ಆಗುವದು. ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿತವಾಗುವದು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಆ ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ಪ್ರಶಾಂತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಮುನಿಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಹದೇವ ಮೆಚ್ಚಿದ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂದ. ಮುನಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಮಹದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದ. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶಿವನು ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಲು ಮುನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಮುನಿಯು ಇಂತು ನುಡಿದ : ''ಮಹದೇವ ನಿನ್ನ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡು. ಈ ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಭೂಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲ ಧನ್ಯರಾಗಲಿ. ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮನೋಬಯಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಪರಶಿವ 'ಅಸ್ತು' ಎಂದ. ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನುಡಿದ : ಗೌತಮಾ ಕೇಳು-

'ಅಸ್ಯಾಃ ಪರತರಂ ತೀರ್ಥಂ ನ ಭೂತೋಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ'

ಈ ಗಂಗೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೀರ್ಥ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗರಿಷ್ಠ ಗುಣೋಪೇತ ಗಂಗೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವೆ. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೂ, ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ.

ಶಿವನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ ನಂತರ ಗೌತಮನು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಬಂದು. ಅಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಳಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನುಕಂಡ. ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಅವಳನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ ಗೌತಮ ಇವರೀರ್ವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ದೇವತಾಗಣ ಹೂವಿನ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿತು. ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹಣರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಗೌತಮನ ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೌತಮ ತಂದ ಗಂಗೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಗೌತಮೀ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತಳಾದಳು.

ಗಂಗೆಯ ಮಹಿಮೆ

ನಾರದಮುನಿ:- ಗಂಗೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಬಂದನಂತರ ಏನು ನಡೆಯಿತು?

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗೆ ಗಂಗೆಯು ಆಗಮಿಸಿದ ನಂತರ ಗೌತಮ ಮುನಿಯು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರಿದ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆದೋರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಗಂಗೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ.

ಗೌತಮನ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಪರಿತುಷ್ಟಳಾದಳು. ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ಧರಿಸಿ ಮುನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನ ನೀಡಿದಳು. ಅನಂತರ ತನ್ನನ್ನು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಲೋಕ, ಪಾತಾಳ ಈ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಳು. ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಯೂ ಏಕರೂಪಳು. ಸಮುದ್ರ ಪರ್ಯಂತರ ಈ ಗಂಗೆ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ. ಇವಳು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವಳು. ಹೀಗೆ ತನ್ನಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿಯತೊಡಗಿದ ಗಂಗೆಯನ್ನು

ಗೌತಮನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಗೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ.

ಒಂದು ದಿನ ಗೌತಮಋಷಿಗೆ ಗಂಗೆಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮೀಯುವ ಬಯಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮಹಾದೇವನನ್ನು ನೆನೆದ. ಕರುಣಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲರಾದ ಮಹಾದೇವರು ಗೌತಮ ನೆನೆದೊಡನೆ ಬಂದರು. ಗೌತಮನು ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ''ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು ಇದರಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ.

ಪರಶಿವ:- ಗೌತಮ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಯಾತ್ರೆ ಜೀವನದ ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಇವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವವ, ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ನಾಂದೀಮುಖ ಮೊದಲಾದ ಮಂಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇಹಶುದ್ಧಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು, ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಉಳಿದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಸಾಗಬೇಕು. ದುರ್ಜನರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದರಿಂದ, ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಲ್ಲದವರಿಂದ ದೂರದೂರ ಇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನವಾಗುವವರೆಗಾದರೂ (ಕೊನೇಪಕ್ಷ) ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿನ ದೀನ, ದರಿದ್ರ, ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಯಥಾಯೋಗ್ಯ, ಅನ್ನ, ಬಟ್ಟೆ, ಕಂಬಳಿ, ಮೊದಲಾದವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಲ ವಿದ್ವಾನ್ ಪುರುಷರಿಂದ ಹರಿಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿಕಥೆ ಕೇಳುವದು. ಹೇಳುವದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಫಲವಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗಂಗಾಯಾತ್ರೆಯ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅರಿತು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವರು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರು ಬಹು ಪುಣ್ಯ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.

ಈ ನದಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರಿ, ಗೌತಮೀ, ವೈಷ್ಣವೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಗೋದಾವರಿ, ನಂದಾ, ಸುನಂದಾ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ.

ಭಾಗೀರಥಿಯ ಅವತರಣ

ನಾರದ:- ಹಿಂದೆ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿಯುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಷ್ಟೇ. ಅವಳು ಹರಿಯುವ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ವಿವರಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ಅವಳು ಹರಿಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಭಗೀರಥನು ಗಂಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದ ಮಹಾಪುರುಷ. ಆ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೀಗಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಸಗರ ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೊರೆ ಇದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಸಂತತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು, ಮಕ್ಕಳಾಗಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ವಶಿಷ್ಠರು 'ಕೆಲಕಾಲ ದೊಡ್ಡವರ, ಮುನಿಗಳ, ಸೇವೆಮಾಡು, ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು' ಎಂದರು. ಮಹಾರಾಜ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ. ವಶಿಷ್ಠರ ಮಾತು ಹುಸಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮುಂದೆ ಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನೂ ಜನಿಸಿದರು.

ಮಹಾರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದರು. ಮಹಾರಾಜ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ತನ್ನ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇನಾಸಹಿತವಾಗಿ ಯಜ್ಞದ ಕುದುರೆಯ ಹಿಂದೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಕುದುರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿತು. ಸಗರ ಪುತ್ರರೂ, ಸೇನೆಯೂ ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸತೊಡಗಿತು. ಇಂದ್ರ ಈ ಅಶ್ವದಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಕುದುರೆಯ ರಕ್ಷಕರು ಮೈಮರೆತ ಸಮಯ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ. ಸಗರನ ಮಕ್ಕಳೂ ಸೇನೆಯೂ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರು. ಕಾಣದೇ ಮಿಡುಕಿದರು.

ಇತ್ತ ಸಗರ ಮಹಾರಾಜ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ. ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧರಿತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದೇ ಇರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾರಾಜ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದ. ಸಗರಪುತ್ರರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸುಸ್ತಾದರು. ಆಗ ''ಎಲೈ ಸಗರಪುತ್ರರೇ, ನಿಮ್ಮ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲೇಕೆ ಹುಡುಕಿ ವೃಥಾ ಶ್ರಮಗೊಳ್ಳುವಿರಿ!'' ಎಂಬ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಸಗರಪುತ್ರರು ಈ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಉತ್ಸಾಹಿತರಾದರು. ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಜನ ಸೇರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳ ಪರ್ಯಂತರ ಅಗೆದರು. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಪಾತಾಳಲೋಕ ತಲುಪಿ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರಗತಿಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಕಪಿಲ ಎಂಬ ಓರ್ವಮುನಿ ನಿದ್ರೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ; ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ನಿಂತಿದ್ದಿತು. ಸಗರಪುತ್ರರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ''ಕುದುರೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಈ ಮುನಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದಿರುವನು. ನಾವೀಗ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಮ್ಮನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರೆಯ ನಾಟಕ ಹೂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಈ ಕಪಟ ಮುನಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು.'' ಹೀಗೆ ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಕಪಿಲ ಋಷಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದರು. ಆಯುಧಗಳಿಂದ ತಿವಿದರು. ಅವಾಚ್ಯವಚನಗಳಿಂದ ಹೀಯಾಳಿಸಿದರು. ಮುನಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತ. ಕಣ್ತೆರೆದು ಸಗರಪುತ್ರರನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಗರ ಪುತ್ರರೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದರು.

ಇತ್ತ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯದೇ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಕಾಯ್ದು ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವದೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಹಾರಾಜನ ಮುಂಗೋಪಿ ಮಗನಾದ ಅಸಮಂಜಸ ಎಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು- ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಗರ ಪುತ್ರರನ್ನು ಹುಡುಕಲು. ಅಸಮಂಜಸ

ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬಂಧುಗಳ ಸಮಾಜದ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೇನೋ ಹೋದ. ಆದರೆ ಕಾಡು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟ. ಅಸಮಂಜಸ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖನಾಗದೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಸಗರನು ತನ್ನ 'ಅಂಶುಮಾನ್' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಹುಡುಕಲು. ಈ ಅಂಶುಮಾನನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆಸಿದ. ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಕಪಿಲಮುನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಒಲಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ತಂದ.

ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ತನ್ನ ಅರವತ್ತುಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಸುಟ್ಟು ಹೋದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬಹುವಾಗಿ ದುಃಖಿಸಿದ. ಹೇಗೋ ದುಃಖವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಪೂರೈಸಿದ.

ಮುಂದೆ ಈ ಅಂಶುಮಂತನಿಗೆ ದಿಲೀಪ ಎಂಬ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮಗ ಜನಿಸಿದ. ಈ ದಿಲೀಪನಿಗೆ ಭಗೀರಥ ಎಂಬ ಪುತ್ರ ಹುಟ್ಟಿದ. ಮಹಾಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಭಗೀರಥನು ತನ್ನ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರಜನ ತಾತಂದಿರು ದುರ್ಮರಣವನ್ನು ಅಪ್ಪಿದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದು ದುಃಖಗೊಂಡ. ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಕಾಣಿಸುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಪಿಲ ಮುನಿಯನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ. ವಿನಯದಿಂದ ತನ್ನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ. 'ದಾರಿತೋರು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ. ಕಪಿಲನು ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿ ಇಂತು ನುಡಿದ. ''ಭಗೀರಥ ನೀನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಂಕರನನು ಆರಾಧಿಸು. ಅವನ ಜಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪಡೆ. ನಿನ್ನ ಪಿತೃಗಳ ಬೂದಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ಪವಿತ್ರಜಲ ಹರಿಯಲಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ತಾತಂದಿರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಆಗುವದು. ನೀನೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.''

ಭಗೀರಥನು ಮುನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಕೇಳಿದ ''ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ನಾನು ಯಾವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು?''

ಮುನಿಯ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡುವದೆಂದೂ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ.

ಮಹಾರಾಜ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ. ಅವನ ಘೋರತರ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಶಿವನ ಮನಕರಗಿತು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ''ವರಬೇಡು. ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅವನ ಅಭಯವಚನದಿಂದ ಭಗೀರಥ ಆನಂದಾಶ್ರು ಉದುರಿಸುತ್ತ, ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು 'ನನ್ನ ಪಿತೃಗಳ' ಉದ್ಧಾರ-ನಿನ್ನ ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗೆಯಿದಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಕರುಣೆದೋರು, ಕೃಪೆ ಮಾಡು,-ಎಂದು ನುಡಿದ. ಪರಮಶಿವ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಪಾವನಗಂಗೆ ಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಅವನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿದಳು. ಭಗೀರಥನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ದೇವಗಂಗೆಯು ಭಗೀರಥನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಹಾಗೂ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕಿಳಿದು ಭಗೀರಥನ ಭಸ್ಮವಾದ ಪಿತೃಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಿದು, ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗು ವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಂಗೆಯು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಆಶ್ರಯಪಡೆದಳು. ಭಗೀರಥನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮಣಿದು ಹಿಮಾಲಯ ವನಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಣಿಸಿದಳು. ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಹರಿದು ಭರತ ಖಂಡದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿ

ಮುಂದೆ ಹರಿದು, ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಗರ್ಭಸೇರಿದಳು. ಈ ದೇವಗಂಗೆಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಿವನ ಜಟೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಹರಿಯ ಪಾದ ತೊಳೆದು, ಭಾರತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾವನ ಹಾಗೂ ಫಲವತ್ತ ಪ್ರದೇಶಮಾಡಿದಳು. ಅವಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಮಂಡಲುವಿನಿಂದ. ದೇವಗಂಗೆಗೆ ಭಾಗೀರಥಿಯೆಂದೂ, ದೇವನದಿಯೆಂದೂ, ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಗೆ ಗೌತಮೀ ಎಂದು, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ಗಂಗೆಗೆ ಭಾಗೀರಥೀ ಎಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ವರಾಹತೀರ್ಥ, ಕುಶಾವರ್ತ ಹಾಗೂ ಕಾಪೋತತೀರ್ಥಗಳ ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೨

ನಾರದ:- ನನಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಗೌತಮ ಮುನಿಯು ಕರೆತಂದ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಅವಶ್ಯ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕುತೂಹಲ ತಣಿಸಲು ಕೆಲವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ತೀರ್ಥಗಳ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೇಳು.

ಹಿಂದೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ವರನೀಡಿದ್ದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಪರಿಸರವು ತ್ರ್ಯಂಬಕಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಾಗೃತಸ್ಥಳವೆನಿಸಿದೆ. ಇದರಂತೆ ವರಾಹತೀರ್ಥವೆಂದು, ಇನ್ನೊಂದು ವೇದಕಾಲದಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವರಾಹವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಪೌರಾಣಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಒಂದಿದೆ. ಅದನ್ನೀಗ ಹೇಳುವೆ, ಕೇಳು.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಸಿಂಧುಸೇನನೆಂಬ ದಾನವನಿದ್ದನು. ಅವನು ಅಸಮಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ತನ್ನ ಪೌರುಷಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಜಯಿಸಿ, ಯಜ್ಞಪುರುಷನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು. ಯಜ್ಞಪುರುಷನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ, ಮೊದಲಿನಂತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳು ಅಡೆತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲ ನಾಯಕರೂ ತಮ್ಮ ಶತ್ರುವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆ ದೈತ್ಯ ದುರುಳನ ಕೋಪಾಟೋಪಕ್ಕೆ, ಪ್ರತಾಪಕ್ಕೆ ದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ಅವನೆದುರು ನಿಲ್ಲಲಾರದೇ ಹೋದರು. ಈ ದುರುಳನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಅವರ ದೂರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿ ಹರಿಯು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯನೀಡುತ್ತ ''ನಾನೇ ವರಾಹ (ಹಂದಿಯ) ರೂಪತಾಳಿ, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಪಾತಾಳದಿಂದ ಯಜ್ಞಪುರುಷನನ್ನು ತರುವೆ. ನೀವಿನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮರಳಿರಿ'' ಎಂದನು.

ಕಮಲನಾಭನು, ಕಾಲವಿಳಂಬಮಾಡದೆ ಗಂಗೆಯು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪಾತಾಳದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದ. ಅಸಂಖ್ಯ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಭಗವಂತನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷನನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಾತಾಳದಿಂದ ಮರಳಿದ. ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರು ಆನಂದದಿಂದ ಜಯಗೀತ ಸ್ತುತಿ ಹಾಡಿದರು.ಹರಿಯು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಗಂಗಾಜಲಪಾತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ತನ್ನ ವರಾಹ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ರಕ್ತ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಹಾಗೂ ಅಪೂರ್ವ ಮಹತ್ವಗಳುಂಟಾದವು. ಇದೇ ಇಂದಿಗೂ 'ವರಾಹ ತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿ ಆಗಿದೆ. ಈ ವರಾಹತೀರ್ಥವು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿದ್ದು, ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರು ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಸಕಲಯಜ್ಞಗಳ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇಏಕೆ? ಆ ತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಗತಿಸಿದ ಪೂರ್ವಜರನ್ನು (ಪಿತೃ) ನಾಮೋಚ್ಚಾರಗೈದರೂ ಸಾಕು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವರಾಹತೀರ್ಥದಷ್ಟೆ ಮಹತ್ತರ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಮಪಾವನ ತೀರ್ಥವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ 'ಕುಶಾವರ್ತತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗೌತಮ ಮುನಿಯು ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕುಶಾಗ್ರ ಅಥವಾ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಆದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕುಶಾವರ್ತತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಗೌತಮನು ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ತಂದ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಪಿತೃಗಳು ಸಂತೃಪ್ತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವರು. ಅದರಂತೆ ನೀಲಗಿರಿಯಿಂದ ಒಂದು ನದಿಯು ಉಗಮಿಸಿ ಹರಿದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ನೀಲಗಂಗೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆ ನದಿಯು ಸಹ, ಮಾನವನ ಸಕಲದುರಿತಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವದು. ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಇನ್ನು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ತರವೆನಿಸಿರುವ, ಮನರಂಜಿಸುವ ಕಥಾನಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ. ಅದೇ ಕಾಪೋತತೀರ್ಥ, ಅದರ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸ ಹೇಳುವೆ. ಕೇಳು.

ಬಹುಕಾಲ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು, ಸಂತ-ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು, ಮೃಗ, ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಇಲ್ಲವೆ ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವೂ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವನು ಕೋಪಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಬಲಿಷ್ಠ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಅವನಂತೆ ದುರಾಚಾರಿಗಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಆಹಾರದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಟ ಆ ಬೇಡ. ಕೆಲವು ಮೃಗ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ತಂದ. ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಜೀವವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ. ಬೇಟೆಯಾಡಿದ ಆಯಾಸ, ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದ. ಆಗಿನ್ನೂ ವಸಂತಕಾಲದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಳೆಯ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ತೋರಿತು. ರಭಸದಮಳೆ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ

ತೋರಿತು. ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕಾರ್ಮೋಡ ಕವಿದು ರಭಸದ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗವೂ ಸಹ ಕಾಣದೇ, ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದೂರದಮರವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರಡಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲು ಧಾವಿಸಿದ. ಅವನು ನಿಂತ ಆಲದ ಮರ, ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅವನಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿತು. ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಆ ದಿನ ಆ ಕಪೋತಗಳೆರಡು (ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳ) ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡುಪಾರಿವಾಳವು ಮೊದಲು ಬಂದು ತನ್ನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವನ್ನು, ಆ ಬೇಡನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದು, ಅವನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ಗಂಡು ಕಪೋತವು ಮೊದಲು ಗೂಡಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಪಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾಗಿರುವ ಸಮಾಚಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿರಹ ವೇದನೆಯಿಂದ ಗಂಡು ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಅತೀವ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಗುಣ, ನೀತಿ, ನಡೆ, ನುಡಿ ನೆನೆದು ಮಿಡುಕಿತು. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಾತರದಿಂದ ಹುಡುಕಾಡಿತು.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಿದನು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕರುಣಾಜನಕ ವಿರಹಯಾತನೆಯನ್ನು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳ ನೋಡುತ್ತ ಮನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟಿತು. ತನಗಾಗಿ ಗಂಡನು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿರುವನ್ನು ಮೂಕಳಂತೆ ಕಂಡು, ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿ ಪಂಜರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪತಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ, 'ನನಗಾಗಿ ನೀನು ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸು; ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯವನಾಗಿರು' ಎಂದು ಸಂತೈಸಿತು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಗಂಡುಪಾರಿವಾಳವು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಸನ್ನಾಹ ನಡೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾಳವು ''ಓ ನಲ್ಲ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಡ, ಈ ಪತಿ-ಪತ್ನಿ ರೂಪವಾದ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೇ ಸ್ಥಿರ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಯ, ಬೇಡರಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಗಳೇ ಆಹಾರ. ಜೀವನಿಗೆ ಜೀವವೇ ಆಧಾರವೆಂದು ವಿಧಿನಿಯಮ'' ಎಂದು ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರ ನುಡಿಯಿತು.

ಪತಿರೇವ ಗುರುಃ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯಗತೋ ಗುರುಃ ।
ಅಭ್ಯಾಗತಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ವಚನೈಸ್ತೋಷಯಂತಿಯೇ

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಗುರುವು. ಅತಿಥಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುರುವು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದಲಾದರೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದರೆ ವಾಕ್ಕಿಗಧಿಪತಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವಳು.

ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅತಿಥಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಗಂಡು ಪಾರಿವಾಳವು- ''ನೀನು ಹೇಳುವದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಹಕ್ಕಿಗಳಾದ ನಾವು ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಆಗಾಗ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಗೋ ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ನಾನು ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ ಬೇಡನ ರೂಪದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಚರಿಸಲಿ?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿತು.

ಗಂಡನಿಗೆ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳವು ನುಡಿಯಿತು:- ಈ ಬೇಡನು ಮಳೆಯ ಶೀತದಿಂದ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿರುವನು. ಬೆಂಕಿ, ನೀರು, ಮೃದು ಮಾತು ಹಾಗೂ ಹುಲ್ಲು ಸೌದೆಗಳನ್ನು ಅತಿಥಿಗೆ (ಬೇಡನಿಗೆ) ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಬಹುದು. ಹೆಂಡತಿ ಸಲಹೆ, ಗಂಡು ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಎತ್ತಲೋ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು, ಒಣಗಿದ ಸೌದೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಬೇಡನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉರಿಸಿತು. ಆಗ ಬೇಡನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಹಸಿವೆಆಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಪಂಜರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಂತೆ ನುಡಿದು, ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿತು. ''ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿ, ಈ ಬೇಡನ ಹಸಿವನ್ನು ತಣಿಸುವೆನು. ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವವರಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಪುಣ್ಯಲೋಕವು ನಿನಗೆ ಲಭಿಸಲಿ'' ಹೆಂಡತಿಗಿಂತಲೂ ತಾನೇ ಮುಂದಾಗಿ ಗಂಡು ಕಪೋತವು ದೇವನಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಹೆಂಡತಿ ಅನುಮತಿಯೊಡನೆ ಸುಡು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಿದ್ದಿತು.

ಇದುವರೆಗೆ, ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕಪೋತ ದಂಪತಿಗಳ ಪಕ್ಷಿ ಭಾಷೆಯ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಹಾಗೂ ಸೌಜನ್ಯದ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ ಕಠೋರ ಹೃದಯದ ಬೇಡ ಅನುಕಂಪಗೊಂಡ. ಪಕ್ಷಿಯ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು ದಂಗಾದ, ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡ. ತನ್ನಿದಿರು ಈ ದುರಂತ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಪತಿವ್ರತಾ-ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಯುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಮೃತ ಪತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ಬೇಡನಿಗೆ ''ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಯೋಗ ಲಭಿಸಿತು. ನನ್ನ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಪತಿಯೊಡನೆ ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು.

ಆ ಕಪೋತ ದಂಪತಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಸದಾಚಾರ, ಸದ್ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸುಂದರ ರೂಪಧರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಂತೆ ದಿವ್ಯವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಬೇಡನು, ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲು ಮತ್ತು ಪಂಜರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆರ್ತನಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿದ:- ''ನೀವು ನನ್ನ ಕೈಬಿಡಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಈ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.''

ಆ ಬೇಡನ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡು ಅನುಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, ಜೊತೆಗೂಡಿದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ನುಡಿದವು:- 'ಎಲೈ ಬೇಡ, ಗೌತಮಿ ಎಂಬ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೋ. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಪಾಪಮಯವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿವ್ಯ ಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುವೆ.'

ಆ ಜೋಡು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಮಾತಿನಂತೆ, ಬೇಡನು ಆಚರಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಗಂಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದ ಬೇಡನೂ, ಕಪೋತ ದಂಪತಿಗಳೂ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಈ ಘಟನೆ ಜರುಗಿದ ನಂತರ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ 'ಕಾಪೋತತೀರ್ಥ' ವೆಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ, ಜಪ, ಯಾಗ ಮೊದಲಾದವು ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕೌಮಾರತೀರ್ಥವರ್ಣನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಎಲೈ ನಾರದನೇ, ಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪುನೀತ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದುವೇ ಕಾರ್ತಿಕ ತೀರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೌಮಾರತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಉಂಟು.

ತಾರಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರವಾದ ನಂತರ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಸುಖ, ಶಾಂತಿಗಳು ನೆಲೆಸಿದವು. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇರುವಂತಾಯಿತು. ಹೀಗಿರಲು ಪಾರ್ವತಿಯ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಷಣ್ಮುಖನು ತಾಯಿಯ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಕೆಲಕಾಲ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಗೈದ. ಅವನ ಕಾಮಕೇಳಿ ವಿಹಾರಗಳಿಗೆ ಇತಿಮಿತಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಿಯೇ ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲಳಾದಳು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಂಗಸೌಷ್ಠವಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಷಣ್ಮುಖ, ದೇವತೆಗಳ ತಾಯಿಯ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಪಾರ್ವತಿ ಮಗನ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಭೋಗವಿಲಾಸಕ್ಕೆ, ತಡೆಹಾಕಲು ತನ್ನದೇ ಉಪಾಯ ಹೂಡಿದಳು; ಷಣ್ಮುಖನು ರತಿಕ್ರೀಡೆಗಾಗಿ ಯಾವ ದೇವಸುಂದರಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದರೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರೂಪವು ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಕಾಮಪಿಪಾಸೆಗೆ ವರುಣನ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದರೆ ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ರೂಪ ಕಾಣುವಂತೆ ಚಮತ್ಕೃತಿ ತೋರಿದಳು-ಆ ಪಾರ್ವತಿ, ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡರೂ, ಕಾಮಿಸಿದರೂ ಷಣ್ಮುಖನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ರೂಪದ ಹೋಲಿಕೆ ಕಂಡು, ತನಗೆ ತಾನೇ ನಾಚುವಂತಾಯಿತು ಅವನ ಪಾಡು. ಬರಬರುತ್ತ ಷಣ್ಮುಖನ ಕಾಮಲಲಾಸೆ ಮಾಯವಾಗಿ, ವೈರಾಗ್ಯದ ಭಾವ ಉಂಟಾಯಿತು.

ತನ್ನ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿದ ಭೋಗವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ವೈರಾಗ್ಯದ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಜನಿಸಲು ತನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ಸ್ಕಂದನಿಗೆ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅಂಧನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅನುಚಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನೆದು, ವ್ಯಥೆಗೊಂಡ, ಕಳವಳಪಟ್ಟ, ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿತಪಿಸುವ ಪರಶಿವನ ಪುತ್ರ ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬಂದ. ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಗೊಂಡಿತು. ಗಂಭೀರನಾಗಿ, ಗೌತಮೀನದಿಯ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ- 'ಇಂದಿನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ನನಗೆ ಮಾತೃ ಸಮಾನವಾಗಿರಲಿ.' ಷಣ್ಮುಖನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೇಳಿದ ಪರಮೇಶ್ವರ- ಪಾರ್ವತಿಯರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಷಣ್ಮುಖ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ತಂದೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನುಡಿದ. 'ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮೀರಲಾರೆ, ಮರೆಯಲಾರೆ.'

ಮಗನ ಈ ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪರಮತುಷ್ಟನಾದ; ಸ್ಕಂದನನ್ನು ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ, ಅಭಿಮಾನದಿಂದೊಮ್ಮೆ ನೋಡುತ್ತ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಮಯನಾಗಿ ವರ ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದ.

ಸ್ಕಂದ, ಕೈಜೋಡಿಸಿ ತಂದೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಸೌಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ- ''ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಪುತ್ರ; ಮೇಲಾಗಿ ದೇವಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿರುವ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತೇನಿದೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವರ ಕರುಣಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇದ್ದರೆ-ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕಷ್ಟೆ ನಾನು. ಮಹಾ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ ಮನುಜರು, ಗುರುಪತ್ನಿಯ

ಸಂಗಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಮನುಷ್ಯರು ಈ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು, ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.''

ಪರಮೇಶ್ವರ, ಮಗನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಯಾಚಿಸಿದ ಉದಾತ್ತವರಕ್ಕೆ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೌತಮೀತೀರ್ಥವು ಕಾರ್ತಿಕೇಯತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ತೀರ್ಥವು ಸ್ಕಂದನ ಔದಾರ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪ, ಮಹಿಮೆ ಹೊಂದಿದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದವನು, ಸ್ನಾನ-ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಕಲ ಯಾಗ-ಯಜ್ಞಗಳ ಫಲ ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು.

ಕೃತ್ತಿಕಾತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾತೀರ್ಥವಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥವು ಅಗಣಿತಗುಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಮಾತ್ರದಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಸೋಮಪಾನ (ಯಾಗ) ಮಾಡಿದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ, ಮನೋರಥ ಶೀಘ್ರ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ.

ಈ ತೀರ್ಥದ ಉಗಮ, ಮಹಿಮೆಗಳೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿವೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ತಾರಕಾಸುರನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಶಿವನ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಅಗ್ನಿಯು ಪಾನಮಾಡಿದ. ಶಿವನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು-ಅವನ ರೂಪ, ತೇಜ, ಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಋಷಿಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಮಿಸಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಆರುಜನ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಗರ್ಭಾಧಾನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮಿಂದಾದ ಅಚಾತುರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆರು ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು ಪೇಚಾಡಿ, ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟರು. ಈ ಪಾಪದಿಂದ ಪುನೀತರಾಗಲು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊನೆಗೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಿಂದು ತೊಳೆದುಕೊಂಡರು.

ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಶರೀರದಿಂದ ಗರ್ಭವು ಹೊರಬಂದು, ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೊರೆನೊರೆಯಾಗಿ, ಆರು ಗರ್ಭಗಳೂ ಒಂದಾದವು. ಆ ನೊರೆ ರೂಪದ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ಷಣ್ಮುಖನ ಜನನವಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಡದಿಯರು, ಬಡಕಲಾಗಿ, ವಿರೂಪರಾದುದನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ ಅವರ ಪತಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಅವರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಪರಿತ್ಯಕ್ತರಾದ ಆ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು ದಾರಿಗಾಣದೆ ದುಃಖಪಡುತ್ತ ನಾರದನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನು, ''ಶಿವಕುಮಾರನಾದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗಲು'' ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ.

ನಾರದನ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ಆ ಆರೂ ಜನ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು, ಷಣ್ಮುಖನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರ ವಿವರಿಸಿದರು. ಕೃತ್ತಿಕೆಯರ (ಋಷಿಪತ್ನಿಯರ) ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಸ್ಕಂದ ''ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಉಪಾಯ ಬೋಧಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ''ಇದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ ಮಾಡುವದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪಾಪ ಕ್ಷಯಿಸುವದಷ್ಟೇ, ಅಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವದು'' ಎಂದು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ತೋರಿದ.

ಪರಶಿವನ ಪುತ್ರನ ಹಿತೋಪದೇಶದಂತೆ, ಆ ಕೃತ್ತಿಕೆಯರು ಗೌತಮೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಿಂದು ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಕೃತ್ತಿಕಾ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿ ಆಯಿತು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾನಕ್ಷತ್ರವಿರುವ ಶುಭಮುಹೂರ್ತವಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರು ಎಲ್ಲ ಯಾಗಯಜ್ಞ ಫಲವನ್ನು ಬೇಡದೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ: ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿ ಸುಖ, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೃತ್ತಿಕಾಕ್ಷೇತ್ರ ಅಥವಾ ಕೃತ್ತಿಕಾತೀರ್ಥವನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆದವರ ಸರ್ವ ದುರಿತಗಳು ದೂರವಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯುವಾಗಿ, ಸುಖ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದನೇ ಕೇಳು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ದಶಾಶ್ವ ಮೇಧಿಕತೀರ್ಥವಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ದಶಾಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಹಿಂದೆ 'ಭೌವನ' ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮಹಾರಾಜ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯು ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಭೌವನನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಶ್ಯಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ-

ಭೌವನ:- ನಾನು ಒಂದೇ ಸಾರೆ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿರುವೆ. ಯಾಗಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರಿ.

ಭೌವನನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಕಶ್ಯಪನು ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ದೇವಯಜನ ಎಂಬ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭೌವನನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ಋತ್ವಿಜರು ಸೇರಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯಾಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೆಲವುದಿನಗಳಲ್ಲೇ ವಿಘ್ನಗಳು ನಾ ಮುಂದೆ, ತಾ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜ ಸಾಕಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದ. ವಿಘ್ನಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋದವು. ಮಹಾರಾಜನ ಪ್ರಯತ್ನ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ. ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ. ಮಹಾರಾಜನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಯಜ್ಞದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಋತ್ವಿಜರೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮುಖರು ಬಂದರು. ಮತ್ತೆ ಯಜ್ಞ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜನ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ವಿಘ್ನಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪ ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದವು. ಮಹಾರಾಜ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಯಜ್ಞ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಮಹಾರಾಜ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಕಶ್ಯಪರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಶ್ಯಪ ಮುನಿಯು ಮಹಾರಾಜನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅವನನ್ನು ಸಂವರ್ತ (ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಅಣ್ಣ)ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಮಹಾರಾಜನು, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಸಂವರ್ತಮುನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಕೈ ಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಮಹಾರಾಜ:- ಭಗವನ್, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಮಾಡಲು ಎರಡು ಬಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನಾನು ವಿಫಲನಾಗಿರುವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ? ದೇಶದೋಷವೆ? ಕಾಲದೋಷವೆ? ಅಥವಾ ಕರ್ತೃವಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿನ ದೋಷವೆ? ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಯಜ್ಞಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಘ್ನಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಿಡಲು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ತಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.

ಮಹಾರಾಜನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸಂವರ್ತ ಮುನಿಯು ಅರೆಕ್ಷಣ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಗೈದ. ಮೌನ ಮುರಿದು ಇಂತು ನುಡಿದ- ''ಮಹಾರಾಜ, ನಿನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅವನು ನಿನಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸಂವರ್ತನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ಮಹಾರಾಜನು, ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ಬಳಿಬಂದ. ಸಂವರ್ತನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಾನು ನುಡಿದೆ- ''ಮಹಾರಾಜ, ನೀನು ಈಗ ಗೌತಮೀನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯನ್ನೇ ಪುರೋಹಿತ ನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸು. ಅಂದರೆ ನೀನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳ ಕಾಟ ಇರುವದಿಲ್ಲ.''

ಮಹಾರಾಜ:- ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ನಾನು ಕಶ್ಯಪ ಮುನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಗೌತಮೀ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ನಡೆದೆ. ಯಾಗಗಳು ಪುನರಾರಂಭಗೊಂಡು, ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಅದಕ್ಕಿಂತಮಿಗಿಲಾಗಿ ಗಂಗೆಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದವು. ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದ ದಶಾಶ್ವಮೇಧಗಳ ಪುಣ್ಯ ನನ್ನಪಾಲಿನದಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣರಾದ ಕಶ್ಯಪಮುನಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಈ ನನ್ನಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣರು ಅವರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಅವರು ''ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ?''-ಎಂದರು. ಆದರೂ ಸ್ವಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ''ನೀಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ ಅಂದಾಗ, ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಶಗೊಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ಭೂದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದರು. ಋತ್ವಿಜರೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮುಖರ ಮುಂದೆ ಕಶ್ಯಪರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಭೂದಾನಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ಆಗ ಅಶರೀರವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು- 'ರಾಜನ್, ಭೂದಾನದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ, ನಿನಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಭೂದಾನ ನೀಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗೆ ಭೂಮಂಡಲದ ಆಧಿಪತ್ಯ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀನೇ ಇಟ್ಟುಕೋ. ಭೂದಾನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಮಾಡು. ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೂ ದಾನವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುವದು.'' ಎಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅವನಿಗೆ ನಿರಾಶೆ ಆಯಿತು. ಕಶ್ಯಪರಂಥ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನನೀಡಿ, ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದ. ಕೇಳಿದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ,

ದಾನಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಸರಿಯಾಗದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ ಉದಿಸಿತು. ಅಶರೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ. ಆಗ ಸ್ವತಃ ಭೂದೇವಿಯೇ ಶರೀರಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಮಹಾರಾಜನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಭೂದೇವಿ:- 'ಮಹಾರಾಜ ನನ್ನನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ನಷ್ಟವಾಗುವೆ. ನನ್ನನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ, ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಡು.'

ಭೂದೇವಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಹಾರಾಜ ಅವಳನ್ನು ಇಂತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. 'ಭೂದಾನದ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನಂತೂ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ದಾನನೀಡದೆ, ಆ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ಣವಾಗುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗು. ಒಮ್ಮೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ದಾನನೀಡದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭೂದೇವಿ:- ರಾಜನೆ, ಗೌತಮೀ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು, ಗೋವು, ಧನ, ಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡು. ಇದೇ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲ ಲಭಿಸುವದು. ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು.

ಭೂದೇವಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಿತು. ಭೂದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನ್ನಾದಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದಾನವನ್ನು ಗೌತಮೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ, ಬಹುಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ಮಹಾರಾಜನು ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಅನ್ನದಾನಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದುದರಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥವು ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಖ್ಯಾತವಾಯಿತು.

ಪೈಶಾಚತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆದರೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದೇ ಪೈಶಾಚ ತೀರ್ಥ. ಅದು ಗೌತಮೀನದಿ ತೀರದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿದ್ದು, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಂಜನವೆಂಬ ಗಿರಿ ಇದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಳಾದ ಅಪ್ಸರೆಯೊಬ್ಬಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹೆಸರೇ ಅಂಜನಾದೇವಿ, ಅವಳ ಪತಿ 'ಕೇಸರಿ', ಕಪಿಕುಲ ಸಂಜಾತ. ಅವನಿಗೆ ಅದ್ರಿಕೆ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಇದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಅಂಜನಗಿರಿಗೆ ಬಂದ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಆ ತಾಪಸನನ್ನು ಅದ್ರಿ, ಅಂಜನೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆದರಿಸಿ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪತಿ ಕೇಸರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೀರ್ವರ ಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಸರ ಆದರಾತಿಥ್ಯ ಪಡೆದ ಮುನಿ ಆತ್ಮಾನಂದ ಭರಿತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ಅವರೀರ್ವರು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರೆನಿಸುವ, ಉಪಕಾರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕರುಣಿಸುವಂತೆ ವರಯಾಚಿಸಿದರು. ವರವಿತ್ತು ಮುನಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಒಂದುದಿನ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನಾ, ಅದ್ರಿಕೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಆನಂದದಿಂದ ನರ್ತನ ಗೈಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವಾಯು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಋತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಮುಂದೆ, ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಹನುಮಂತನೂ, ಅದ್ರಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಪೈಶಾಚನೂ ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಕಪಿ ಪತ್ನಿಯರು ತಮಗಿರುವ ಇಂದ್ರಶಾಪದ ಪರಿಣಾಮ ವಿವರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸು ವಿಕಾರವಾಗುವದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಉಪಾಯ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ವಾಯು, ನಿರ್ಋತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಅವರಿಗೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ಶಾಪ ವಿಮುಕ್ತಿಗೆ ದಾರಿತೋರಿದರು.

ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಪೈಶಾಚರೂಪವುಳ್ಳ ಅದ್ರಿಕೆಯು, ಹನುಮಂತನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಂಜನಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಹನುಮಂತನು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮುಖವುಳ್ಳ ಅದ್ರಿಕಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಪ್ಸರೆಯರ ಶಾಪ ದೂರವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಪೂರ್ವ ರೂಪವತಿಯಾದರು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಪೈಶಾಚತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅಂಜನತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಗಾವುದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜಾರ ಅಥವಾ ಪೈಶಾಚತೀರ್ಥವಿದೆ.

ಮಾರ್ಜಾರತೀರ್ಥ ದಾಟಿದ ನಂತರ ಹನುಮತೀರ್ಥ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಾವನವಾದ ವೃಷಾಕಪಿ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೂ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ತಿಕೇಯತೀರ್ಥವಿದ್ದು, ಸರ್ವಪಾಪಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಮಳ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕ್ಷುಧಾತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸಕಲ ಜನರ, ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳ ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಬಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸರ್ವಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ. ಅದೇ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷುಧಾತೀರ್ಥ. ಇದರ ಮಹಿಮೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವುಳ್ಳದ್ದಿದು ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆ, ಕೇಳು.

ಬಹುಕಾಲದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವನೆಂಬ ಋಷಿ ಒಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನು ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಹಾಗೂ ಮೇಧಾವಿ; ವೇದಪಾರಂಗತನೂ ಸಹ. ಅವನಿದ್ದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ತರದೋರಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ನ, ಜಲಕ್ಷಾಮ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡಿತು. ಆ ಮುನಿಯು ಸಹ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ, ಅಲೆಯುತ್ತ, ಗೌತಮನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಗೌತಮನದು ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ, ಅನ್ನ-ಜಲಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವನೂ, ನಾನು ಸರಿಸಮಾನರು. ಇಂಥವನಲ್ಲಿ ಕೈಚಾಚುವುದು ತರವಲ್ಲ' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಹಸಿವೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಗೋ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಗೌತಮೀ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಅಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಹಸಿವೆಯನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ನಮೋಽಸ್ತು ಗಂಗೇ ಪರಮಾರ್ತಿಹಾರಿಣೇ ।
ನಮಃ ಕ್ಷುಧೇ ಸರ್ವಜನಾರ್ತಿಕಾರಿಣೇ ॥

ನಮೋ ಮಹೇಶಾನ ಜಟೋದ್ಭವೇ ಶುಭೇ ।
ನಮೋ ಮಹಾಮೃತ್ಯುಮುಖಾದ್ವಿನಿಃ ಸೃತೇ ॥

ಮನದ ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು, ಅಳಲು ವ್ಯಥೆಗಳನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಗೌತಮೀ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸಕಲದುಃಖಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು, ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಓ ಕ್ಷುಧೆಯೆ, ನಿನಗೂ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪರಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿದ ಓ ಗೌತಮೀ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಹಾಮೃತ್ಯು ಮುಖದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಹಸಿವೆಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಣ್ವನು ಸ್ತುತಿಸಲು, ಅವನೆದುರು ಎರಡು ರೂಪಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದವು. ಒಂದು ಗೌತಮೀ ರೂಪ; ಮತ್ತೊಂದು ಹಸಿವಿನ ಭಯಂಕರ ರೂಪ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡ ಕಣ್ವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈ ಮುಗಿದು, ಗೌತಮೀದೇವಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸು, ಧನ, ಭೋಗ ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷುಧೆ (ಹಸಿವು)ಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನೀನು ಇರದಂತೆ ಹೊರಟುಹೋಗು, ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ನಲ್ಲದೆ, 'ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುಃಖವು ಬರದಿರಲಿ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಕಣ್ವನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಗೌತಮೀ, ಕ್ಷುಧೆಯರು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಂತರ್ಧಾನರಾದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥ ಕಣ್ವತೀರ್ಥವೆಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿತು. ಈ ಮಹಾಪುಣ್ಯನದೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ತಪ ಗೈದವರು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತ ರಾಗುತ್ತಾರೆ; ಅವರ ಸಕಲ ಮನೋಕಾಮನೆಗಳು ಕೂಡಲೇ ಕೈಗೂಡುತ್ತವೆ.

ಚಕ್ರತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಲ್ಲಿಂದ ತುಸು ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ತೀರ್ಥ ದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಿಂದರೆ, ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ಫಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಣ್ಣತೀರ್ಥ 'ಗಣಿಕಾಸಂಗಮ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯ ಫಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಏಕಾದಶಿಯ ಉಪವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಂತೂ ಪುಣ್ಯಲೋಕದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಂತೆಯೆ!

ಬಹುವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ವಿಶ್ವಧರನೆಂಬ ಧನಿಕ ವೈಶ್ಯನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಅಪರವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನೊಬ್ಬ ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ರೂಪವಂತನೂ, ಗುಣವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನಂತೆ. ತಂದೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿ. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ತಾರುಣ್ಯೋದಯದಲ್ಲೇ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದರು.

ಅವರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಕಠೋರ ಹೃದಯದ ಯಮನೂ ಕರಗಿ ಹೋದ. ಅವರ ಕುಮಾರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ. ಆ ಯಮನು

ಗೋದಾವರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ. ಇದರಿಂದ ಯಮನ ದೈನಂದಿನಕಾರ್ಯ ನಿಂತುಹೋಗಿ, ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ಜನರಿಂದಲೂ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಭೂಮಿಗೂ ಸಹ ಭಾರವೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭರಿಸಲಾರದ ಭಾರದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡ ಭೂದೇವಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಯಮನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ದೇವೇಂದ್ರನು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವರ್ತನಾಗಿ, ಕೂಡಲೇ ಯಮನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಸಿದ್ಧ ಕಿನ್ನರರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಅವರು ಅವನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಯಮಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಒಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ, ಯಮನ ಸುಳಿವೇ ಸಿಗದಿದ್ದ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರ, ಯಮನ ತಂದೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಯಮನು ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿರುವದನ್ನು ಅರಿತು, ಹೌಹಾರಿದ. ಅವನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಚಿಂತಿಸಿದ. 'ಆ ದುಷ್ಟಯಮನು ಇಂದ್ರಪದವಿ ಪಡೆಯಲು ಈ ರೀತಿ ಉಗ್ರತಪ ಕೈ ಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು' ಅವಸರದ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಕೊಂಡ. ಕೂಡಲೇ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ಕರೆದು, ಯಮನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ತಂತ್ರಹೂಡಲು ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಅವರು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಯಂ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಸಕಲ ದೇವಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯಮನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಮುಂದಾದ.

ಇಂದ್ರನ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮುಂದಾಗಿ ಅರಿತ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನು (ಯಮನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸಲು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಕಳಿಸಿದ. ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಆ ಚಕ್ರವು ನೆಲೆಸಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವೆಂದು ಸಾರ್ಥಕನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಇಂದ್ರನು ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೇನಕೆಯು ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಗೌರವದಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು- 'ಯಾವ ಅಪ್ಸರೆಯೂ ಯಮನನ್ನು ನೋಡಲು ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೇನಕೆ ಎಂಬ ಈ ಸುಂದರಿಯು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆ ನೆರವೇರಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.' ಎಂದಳು ಕೂಡಲೇ ದೇವೇಂದ್ರನು ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಆ ಗಣಿಕೆಯನ್ನು ಯಮನೆಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಗಣಿಕೆಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಯಮ. ಇಂದ್ರನ ತಂತ್ರ ಫಲಿಸಿತು. ಆದರೆ ಯಮನ ಕಾಮದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗಣಿಕೆಯು ಕೂಡಲೇ ನದಿಯಾದಳು. ಮುಂದೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿ, ಪುಣ್ಯನದಿ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ತೆರಳಿದಳು. ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ, ಆನಂದದಿಂದ ಗಣಿಕೆಯು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಿದನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡ ಯಮ. ಯಮನ ಬಳಿಗೆ, ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ ಬಂದು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದ; ''ಪುತ್ರನೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಜಾಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ ಏಕೆ? ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳು ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನನು ಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿ ನಿಯಮ ಹಾಕಿದ ನೀನೇಕೆ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯ ಕೈಬಿಟ್ಟು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತೆ.''

ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಯಮ ಮಾರ್ನುಡಿದ : ''ಓ ತಂದೆ, ಈಗ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪಸ್ಸೆಂಬ ಕರ್ಮವೂ ಕರ್ಮವಷ್ಟೆ! ಆದರಿದು ಲೋಕ ನಿಂದಿತವಲ್ಲ. ಮಹಾಕ್ರೂರವಾದ ಪ್ರಜಾಸಂಹಾರಕಾರ್ಯ ನನ್ನಿಂದಾಗದು...''

ಮಗನ ಮಾತಿಗೆ ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ ಮೃದುವಾಗಿ ನುಡಿದ ಬೆಳಕಿನೊಡೆಯ : 'ನನ್ನ ಕುಮಾರನಾದ ನೀನು ಇದುವರೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಎಂದಿಗೂ ನಿಂದಿತವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ದುಡಿಮೆಯೇ ದೇವರೆನ್ನುವ ಅನುಭವಿಕ ನುಡಿ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನೀನು ನೋಡಿದಂತೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಗಣಿಕೆಯೂ ಸಹ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿ ಅದರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸೇರಿ, ಗೌರವ ಹೊಂದಿದಳು. ನೀನಾದರೂ ಇದುವರೆಗಿನ ಘೋರ ತಪದಿಂದ ಪುಣ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಧನ್ಯನಾಗಿರುವೆ. ತಪಸ್ಸು ಸಾಕುಮಾಡು; ನಿನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸು; ನಿತ್ಯಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗು.'

ಸೂರ್ಯನೂ, ಯಮನೂ, ಗಣಿಕೆಯು ನದಿಯಾಗಿ ಸೇರಿದ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಾವನರಾಗಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಯಮನಿಗೆ ಪಾಪದ ಭಯ ದೂರಾಯಿತು. ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರವೂ ಸಹ ಮರಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಗೋವಿಂದನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಅಹಲ್ಯಾ ಸಂಗಮ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೩

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದನೇ, ಹಿಂದೆ ನಾನು ಅನೇಕ ರೂಪವತಿಯರೂ ಗುಣವತಿಯರೂ ಆದ ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ, ಹಾಗೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿ ಉಳಿದ, ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಲ್ಯೆಯೂ ಒಬ್ಬಳು. ಅವಳ ಸವಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದ್ದು 'ಅಹಲ್ಯಾ ಸಂಗಮ'ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆ ಕೇಳು.

ನಾನಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಪೂರ್ವ ಲಾವಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುಪಮ ಗುಣವತಿ ಎಂದೆನಿಸುವ ಸುಂದರಿಯೋರ್ವಳನ್ನು ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆನೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ 'ಅಷ್ಟು ರೂಪವತಿಯನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸಲುಹುವವನು ಯಾರು?' ಎಂದು ನನಗೇ ಚಿಂತೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸುದೈವದಿಂದಾಗಿ ತಕ್ಷಣವೇ ನನಗೆ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿ ಗೌತಮನ ನೆನಪಾಗಿ, ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಪೋಷಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ, ಕೆಲವು ಕಾಲ. ಮುಂದೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಕಾಲಾನಂತರ ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ ಗೌತಮನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದ.

ರೂಪವತಿಯಾಗಿ ಲಾವಣ್ಯ ತಾರುಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಈ ಕನ್ಯಾರತ್ನ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ವರಿಸಲು ದೇವೇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣರೆಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ಮುಂದಾದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಗೌತಮನ ಗುಣ, ರೂಪ, ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮಹತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಅವನೇ ಅನುರೂಪ ವರನೆಂದು ಮನಸಾ ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ಆದರೆ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ವರಿಸಲು ಬಂದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಋಷಿಗಳಿಗೆ 'ಯಾರು ಮೊದಲು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಬರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆ' ಎಂದು ಪಣವನ್ನು ಇಟ್ಟೆ. ಆ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಜಯಶೀಲನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಂತೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕದೇ ಗೌತಮನು ಎದುರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸುವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದ; ಆ ಕಾಮಧೇನುವೇ

ಭೂಮಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಪೂರೈಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾದ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕರುವನ್ನು ಈಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸು, ಸಪ್ತದ್ವೀಪ ಸಹಿತ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದರೂ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದಂತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌತಮನೇ ಜಯಶೀಲನೆನಿಸಿ ಅಹಲ್ಯೆಗೆ ಮಾಂಗಲ್ಯಸೂತ್ರ ಬಂಧಿಸಿದ.

ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗೌತಮನಿಗೆ ವಾಸಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆನು. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಹಾಗೂ ಅಹಲ್ಯೆಯರು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ದಾಂಪತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಅಚ್ಚರಿ ಹಾಗೂ ಆನಂದಪಟ್ಟರು.

ದೇವೇಂದ್ರನಂತೂ ಇವರ ಆದರ್ಶ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಆಶೆಯಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮಾರುವೇಷದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ಇವರಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಇವರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ದಾಂಪತ್ಯ ವೈಭವ ಕಂಡು, ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದ. ಅಹಲ್ಯೆಯ ಲಾವಣ್ಯ ತಾರುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡು ಚಿತ್ತ ಚಂಚಲನಾದ. ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಸೌಷ್ಠವ, ಅವನನ್ನು ಅರೆಹುಚ್ಚನನ್ನಾಗಿಸಿತು. ತನ್ನ ಕಾಮಾತುರ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ಥಾನ, ಮಾನದ ಕಲ್ಪನೆ ಇರದ ಅವನು ಪರದಾರಾ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಉಚಿತ ಕಾರ್ಯ ಇದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ಗಮನಿಸದೇ ಹೋದ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಕಲ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಂಭ್ರಮ, ಪರಿವಾರದಿಂದ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ದೇವೇಂದ್ರ ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತ ವಿರಹದುರಿಯ ದಾಹದಿಂದ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತ ಸದಾ ಅಹಲ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲವ್ಯಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. 'ನನಗೆ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಗಮಯೋಗವು ಎಂದು ಬರುವದೋ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹಗಲಿರುಳು ಎಣಿಸುತ್ತ, ಗೌತಮಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದ. ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಹುದಿನ ಆಶೆ ಕೈಗೂಡುವ ಕಾಲ ಒದಗಿ ಬಂದಿತೇನೊ...! ಒಂದು ದಿನ ಗೌತಮನು, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಗೌತಮೀನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧಿಸಲು ಮುಂದಾದ, ಕೂಡಲೇ ಗೌತಮನ ರೂಪಧರಿಸಿ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮಾನು ರಾಗದಿಂದ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಗಮಮಾಡಿದ. ತನ್ನ ಪತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದೆ, ಮುಗ್ಧ ಅಹಲ್ಯೆ ಕಾಮದ ಕರೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೌತಮನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ನಿತ್ಯದಂತೆ ಗಂಡನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಕಾದಿರುವ ತನ್ನ ಮಡದಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದ; ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯದ ಸುಳಿಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿತು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಶಾಲೆಯ ಪರಿಚಾರಕರು ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೂ, ಹೊರಗೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಂದ ಗೌತಮನ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ, 'ಗುರುದೇವಾ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮಹಿಮೆ ಆಗಾಧವಾದುದು. ನೀನು ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೀಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು' ಎಂದಾಗಲಂತೂ ಗೌತಮನಿಗೆ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಕಳವಳ ಪೂರಿತ ಅತಂಕ, ಅಚಾತುರ್ಯ, ಅಪಶಕುನದ ಚಿಹ್ನೆ ಕಂಡು ಬಂದವು. ತನ್ನ ಮನದ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಮಡದಿಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ, ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು 'ಇದೇನು ಈ ದಿನ ನಾನು

ಎದುರು ಬಂದರೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸದೆ, ಯಾವದೋ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮೌನ ತಳೆದು ನಿಂತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಹಲ್ಯೆ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಮಾರ್ಜಾಲ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಹಲ್ಯೆ ವ್ಯಾಕುಲಳಾದಳು. ತನ್ನನ್ನು ಪತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಿಯೋರ್ವನು ಶೀಲಹರಣ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಗಿ ಭಯಕಂಪಿತಳಾದಳು. ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಗೌತಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅರೆಚಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕೈಹಿಡಿದ ಮಡದಿ ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ದ್ರೋಹ ಕಂಡು ಕಡುಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ನುಡಿದ- 'ಇದೇನು ಅವಿವೇಕ ಮಾಡಿದೆ? ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದ ನನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿ, ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದೆ.'

ಮುಗ್ಧ ಮಡದಿಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವಧೆ ಮಾಡಿದ ಜಾರನಾರೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಗೌತಮನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕೊಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಇಡುತ್ತ ಮರೆಯಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡು ''ನೀನಾರು? ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾಗುವೆ'' ಎಂದಾಗ ದೇವೇಂದ್ರನು, ಮುನಿ ಶಾಪ ತಗಲುವ ಭಯದಿಂದ ಕಪಟ ವೇಷ ಮುರಿದು, ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ; ''ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ, ನಾನೇ ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಅಧಮ, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ.''

ಗೌತಮ ಜಾರನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವ ಬದಲು, ಜ್ವಲಂತ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಂತೆ ಅಬ್ಬರಿಸಿದ : ''ಎಲೈ ಇಂದ್ರ, ನೀನು ಭಗ (ಯೋನಿ) ಮೋಹದಿಂದ, ಕಾಮವಶನಾಗಿ, ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಎಸಗಿದೆ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುರುದ್ರೋಹಮಾಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮೈಯ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಭಗಗಳಾಗಲಿ.'' ನಂತರ ಅಷ್ಟೇ ಕೋಪಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಿಡಿಕಾರುತ್ತ ''ನೀನು ಪತಿಗೆ ಎಸಗಿದ ದ್ರೋಹಕ್ಕಾಗಿ ಒಣಗಿದ ನದಿಯಾಗು'' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಅಹಲ್ಯೆಯು ಗೌತಮನನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ, ''ನಾನು ಮುಗ್ಧಳು. ಜಾರ ಇಂದ್ರ ಎಸಗಿದ ಅಪಚಾರಕ್ಕೆ ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ನನಗೀ ಶಿಕ್ಷೆಯೆ?'' ಎಂದು ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಆಶ್ರಮದ ಸೇವಕರು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವದಾಗಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಗೌತಮನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ ನುಡಿದ : ''ತಾನಿತ್ತ ಶಾಪ ಶಮನವಾಗಬೇಕಾದರೆ- ನೀನು ಪುಣ್ಯನದಿಯಾದ ಗೌತಮೀನದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನಿನಗೆ ಈಗಿನ ರೂಪ ಬರುವದು.''

ಗೌತಮನ ಶಾಪದ ನಿಜರೂಪವೆಂಬಂತೆ ಅಹಲ್ಯೆಯು ಬಳುಕುತ್ತ ತಿಳಿನೀರ ತೆರೆಯೊಂದಿಗೆ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದಳು. ಕೆಲವಾರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಗೌತಮೀ ನದಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಒಂದಾದಳು. ಗೌತಮನ ಶಾಪ ಶಮನವಾಯಿತು. ನದಿಯಾದ ನಾರೀಮಣಿಯು ಮತ್ತೆ ಲಾವಣ್ಯಯುಕ್ತ ದೇಹ ಧರಿಸಿದಳು. ಹಿಂದೆ ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಂದಚಂದಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳ ಸುಕೋಮಲ ಶರೀರವನ್ನು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದವು.

ಇಂದ್ರನ ಶಾಪದ ದುರಂತಮಯ ದಿನಗಳೂ ದೂರವಾದವು. ಗೌತಮನನ್ನು ಅವನು ದಿನವೂ ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ, ದೀನವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದ. ''ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರು, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಚಲುವಿನ ರೂಪತಾಳುವಂತಾಗಲಿ.''

ಅವನ ದೀನವಾಣಿ ಗುರುವಾದ ಗೌತಮನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಿತು. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ನುಡಿದ. ''ನೀನು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಶಾಪವಿಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆಗುವೆ. ಆದರೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ- ಸಾವಿರ ಭಗಗಳ ಬದಲು ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿನಗುಂಟಾಗುತ್ತವೆ.''

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗೌತಮನ ತಪೋಮಹಿಮೆ ಘನ ಹಾಗೂ ಗಹನವೇ ಸರಿ. ಅಹಲ್ಯೆಯು ಪುನಃ ಮೊದಲಿನ ರೂಪ ಪಡೆದುದು, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳಾದುದು, ಆ ತಪೋಧನ ಗೌತಮನ ಪವಾಡ ಸದೃಶವಾದ ತಪೋಬಲದ ಫಲ ! ಅಂದಿನಿಂದ ಅಹಲ್ಯೆಯು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದ ಗೌತಮೀಸಂಗಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅಹಲ್ಯಾ ಸಂಗಮತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಇಂದ್ರನ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಹೆಸರಾದವು. ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಸಕಲ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಗಳೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ.

ಜನಸ್ಥಾನತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಕನೆಂಬ ರಾಜನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಗುಣಾರ್ಣವಾ ದೇವಿ ವರುಣನ ಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಜನಕನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಹೆಸರಿಗಷ್ಟೇ ಜನಕನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾಗಿರದೆ, ಅವನ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಳಾಗಿದ್ದು ಪರಮಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಅವನ ಪುರೋಹಿತ. ಮೇಲಾಗಿ ಪಾರಮಾರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಒಂದುದಿನ ರಾಜನು, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದನು. ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸುಖಾನುಭವದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆ?

ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ''ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಾವನೊಂದಿಗೆ (ವರುಣ) ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸು'' ಎಂದ. ಅವನ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿ, ಜನಕನು ವರುಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಅವನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ: ಮಾನವನ ಸಕಲ ಮನದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯು ಸತ್ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೇ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ, ಸತ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸತ್ಕರ್ಮ ಆಚರಣೆಯೇ ಸಕಲ ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಮೂಲ ಉಗಮ. ಅದರಲ್ಲೂ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ವಿಹಿತ. ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಕಾಮ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.'

ವರುಣನ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಹಿತನುಡಿ ಕೇಳಿ, ಜನಕ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಭಯಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ''ಓ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೆ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡನ್ನೂ ನೀಡಬಲ್ಲ ತೀರ್ಥ ಯಾವದಿದೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ದೇಶ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.''

ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವರುಣ ನುಡಿದ : ಪವಿತ್ರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು

ಮಾಡಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಗೌತಮೀನದಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಕವೂ ಆಹುದು. ಆ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಮಾಡಿದರೂ ಇಲ್ಲವೆ ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಅವನ ಸಕಲ ದುರಿತಗಳು ದೂರಾಗಿ, ಅವನ ಸಕಲ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಗಳು ಶೀಘ್ರ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಶಾಶ್ವತ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸೋಪಾನವೆನಿಸಿದೆ ಈ ಪುಣ್ಯ ನದೀ ಸ್ನಾನಪಾನ. ಜನಕ, ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ವರುಣನ ಉಪದೇಶಾಮೃತ ಪಾನಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಮರಳಿದರು.

ಮುಂದೆ ಜನಕರಾಜನು, ಅಶ್ವಮೇಧ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಈ ಸತ್ಕಾರ್ಯ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯನು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ವಹಿಸಿ ಯಾಗ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಜನಕನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಜನರು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿ ಹೋದರು. ಜನಕರಾಜರು (ಎಂದರೆ ಆ ದೇಶದ ರಾಜರು) ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ-ಗೌತಮೀನದಿಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಜನಸ್ಥಾನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಜನಕರಾಜರು ಅಲ್ಲಿ ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಜನಸ್ಥಾನವೆಂದು ನಾಮ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥವು ನಾಲ್ಕು ಗಾವುದ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪೂಜೆ, ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಸತ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು, ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಪರಮಪದವಿ ಪಡೆಯುವರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮನಸಾ ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಿದರೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮ ಕೃತ ಪಾಪ, ಕ್ಲೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಪಲಾಯನಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಪರಮ ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅರುಣಾವರುಣಾದಿಗಳ ಗುಣ ಕಥನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಎಲೈ ನಾರದ ಮುನಿ, ಅರುಣಾ ಮತ್ತು ವರುಣಾ ಎಂಬ ಉಪನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಉಗಮ ಕೇಂದ್ರ ಗೌತಮೀ ನದಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕಿರು ನದಿಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದೆನಿಸಿದರೂ ಗುಣ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಹಿರಿದೆನಿಸಿವೆ. ಪರಮ ಮಂಗಳಕರ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯತಮವೆನಿಸಿದ ಉಪನದಿಗಳು ಆದರಣೀಯವೆನಿಸಿವೆ. ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವು ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಸಂಗಮಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪುಣ್ಯ ಪಾವನಗೊಳಿಸಿವೆ.

ಈ ನದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಕುತೂಹಲವೆನಿಸುವ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಥೆಯಂತಿದೆ. ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ ಸೂರ್ಯನು ಕಶ್ಯಪನ ಹಿರಿಯ ಮಗ. ಅವನು ತೇಜಃಪುಂಜನೂ, ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನ ಕಿರಣಗಳು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಏಕೈಕ ದಿವ್ಯ ಸಾಧನವೆನಿಸಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನ ಕಿರಣಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದು ಸಕಲ ಜೀವ, ಜಂತು, ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಾಪದಾಯಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅವನದು ಬಂಗಾರದ ಮಿಂಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭವ್ಯ ರಥ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲಿಷ್ಠ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನರು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲೋಕ ಬೆಳಗಿಸುವ ಬೆಳಕಿನೊಡೆಯನಿಗೆ ಚಲುವೆ ಉಷಾದೇವಿ ಒಲವಿನ ಮಡದಿ, ಉಷಾದೇವಿಗೆ ಗಂಡನ ಉಗ್ರ ತೇಜಸ್ಸು ತಡೆಯಲಾರದಂತಹ ತಾಪವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಹಾಜ್ಞಾನತೇಜನಾದ ವೈವಸ್ವತಮನು ಹಾಗೂ ಯಮ ಇವರು ಉಷಾದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲದೆ ಯಮುನೆ ಎಂಬ ಮಗಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಉಷಾದೇವಿಗೆ ಗಂಡನ ಉಗ್ರತೇಜಸ್ಸು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ತಾನೇ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ರೂಪದಂತೆಯೇ ಇರುವ ಸಜೀವ ಹೆಣ್ಣುಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು ಅವಳೇ ಛಾಯಾದೇವಿ. ಉಷಾದೇವಿಯ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು : ''ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗೆ ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನೂ, ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನನ್ನಂತೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿದ್ದು, ಮಮತೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡು. ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸು. ಆದರೆ ಈ ರಹಸ್ಯ ಮಾತ್ರ ಯಾರ ಮುಂದೂ ಬಯಲು ಮಾಡಬೇಡ ಜೋಕೆ.''

ಉಷೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಛಾಯೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದಳು. ಉಷೆ ತಂದೆಯಾದ ತ್ವಷ್ಟೃ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ತಂದೆಯೆದುರು ಸೂರ್ಯನ ಉಗ್ರರೂಪ ತಗ್ಗಿಸಿ ಸೌಮ್ಯ ಸಮ್ಮೋಹಕರೂಪ ನೀಡಲು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಸೂಚನೆಯೇನೋ ಸಮಂಜಸ ವೆನಿಸಿದರೂ ಉಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಚ್ಚರಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಭಯದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ: ''ಮಗಳೇ, ಇದು ಯೋಗ್ಯಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಅನುರೂಪ ಪತಿಯೊಡನೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬದುಕು ಮಾಡುವದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಯಾಗಬಾರದು. ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳ, ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಮಾಡುವ ಹೊಣೆಹೊತ್ತ ನೀನೇ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದರೆ ಅವರ ಗತಿಯೇನು? ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುವರ್ತಿಯಾಗದೇ ತಿರುಗಿ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಮರಳುವದು ವಿಹಿತ. ಅದು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವೂ ಕೂಡ. ಇದರಿಂದ ನನಗೂ ಲೋಕಾಪವಾದದ ಭೀತಿ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.''

ತಂದೆಯ ಹಿತವಚನ ಉಷೆಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸದೆ, ಮುನಿಸುಗೊಂಡು, ಅವಸರದಿಂದ, ತಪಸ್ಸುಮಾಡಲು ಕುರುದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳು ವಡವಾ (ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆ) ರೂಪಧಾರಣಮಾಡಿ, ಪತಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಇತ್ತ ಛಾಯಾದೇವಿಯು ಉಷಾದೇವಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಸೇವೆ, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಇದಾವುದರ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸಾರ ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಅವಳಿಂದ ಸಾವರ್ಣಿ, ಶನಿಗಳೆಂದಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬರಬರುತ್ತ ಛಾಯೆ ಮಲತಾಯಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸ ಹತ್ತಿದಳು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನೆಣಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಯಮನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕೋಪಾವೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನಿಂದಾದ ಅಪಮಾನದಿಂದ ಕನಲಿ, ಛಾಯೆಯು-''ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಚೂರು ಚೂರಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಯಮನ ಕಾಲುಗಳು ಹೋಗಲು, ಅವನು ಅಳುತ್ತ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿದ : ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಶಪಿಸಿದ ಇವಳು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೇ? ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೇ ದುಷ್ಟರಾದರೂ ತಾಯಿ ಎಂದಿಗೂ ಹೀಗೆ ಶಪಿಸಲಾರಳು. ಅದಲ್ಲದೆ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೆಟ್ಟ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟಳಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇವಳು ನನ್ನ ತಾಯಿ ಅಲ್ಲ.

ಮಗನ ದೂರನ್ನಾಲಿಸುತ್ತ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಜ್ಞಾನನೇತ್ರ ತೆರೆದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅರಿತ. ''ಇವಳು ಉಷೆಯ ಪ್ರತಿಕೃತಿ ಛಾಯಾ. ಉಷೆ ಈಗಿಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಶಾಂತ, ಸೌಮ್ಯ, ಸುಂದರರೂಪ

ಬರಲೆಂದು ಬಯಸಿ ಆ ಉಷೆಯು ಕುರುದೇಶದಲ್ಲಿ ವಡವಾರೂಪ ಧರಿಸಿ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸೂರ್ಯನು ತಡಮಾಡದೆ ತಾನು ಗಂಡುಕುದುರೆ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ವಡವೆಯ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಪನನು ತವಕದಿಂದ ಅವಳ ಬಳಿಗೆಬಂದ. ಆದರೆ ವಡವೆರೂಪದ ಉಷೆಗೆ ಕೆನೆಯುತ್ತ ನೆಗೆಯುತ್ತ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬರುವ ಕುದುರೆ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂಬುದು ಗುರುತಿಸಲಾಗದೆ ಭಯದಿಂದ, ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ಓಡಿಹೋದಳು. ಅಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಓಡುತ್ತಲಿರುವ ಆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದರಸಿಯನ್ನು ಅಶ್ವರೂಪಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಎಡಬಿಡದೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

''ಸ್ಮರಗ್ರಹವಶೇ ಜಾತಃ ಕೋ ದುಶ್ಚೇಷ್ಟಂ ಚೇಷ್ಟತೇ।''

ಕಾಮನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಮನುಜರು ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಭಯಗೊಂಡ ಆ ವಡವೆ (ಉಷಾ) ಅನೇಕ ಗಿರಿಕಂದರಗಳನ್ನೂ ನದಿಗಳನ್ನೂ ಗೌತಮೀನದಿಯನ್ನೂ ದಾಟಿ ಮುನಿಗಳಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಆಶಿಸಿ ಜನಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಶ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನೂ ಕೂಡ ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕುದುರೆ ರೂಪದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ತಡೆದರು. ಅವನು ಅವರ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಕಂಪಿತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ''ನನ್ನನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣ ತಡೆದುದಕ್ಕೆ-ನೀವು ಆಲದ ಮರವಾಗಿರಿ'' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದ. ಆಗ ಋಷಿಗಳು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತರು-ಶಾಪವಿತ್ತವ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನೆಂದು. ಹೀಗೆಂದಾಗ ಆ ಮುನಿಗಳು ಭಯದಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ವಡವಾರೂಪಳಾದ ಉಷೆಗೆ ಕುದುರೆ ರೂಪದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿ ಬಂದವನು-ತನ್ನ ಪತಿಯೇ ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಸುನಾಚಿದಳು. ಪ್ರೀತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಮುಖದಿಂದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಸುರಿಸಿದಳು. ಮುಂದೆ ಅವರೀರ್ವರ ಆ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರು ಜನಿಸಿದರು.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾರಥಿಯಾದ ಅರುಣನು ಏಳು ಕುದುರೆಗಳುಳ್ಳ ತನ್ನ ರಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಯಮ, ವರುಣ, ಮನು, ಶನಿ, ಇವರೆಲ್ಲ ಬಂದರು. ಪವಿತ್ರವಾದ ತಾಪೀನದಿ ಹಾಗೂ ಯಮುನಾನದಿಗಳೂ ಸೂರ್ಯನ ಮಾವನಾದ ತ್ವಷ್ಟನೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಉಗ್ರ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ತ್ವಷ್ಟನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಳಿಯನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅವನ ಬಿಂಬವನ್ನು ಸಾಣೆಹಿಡಿದು ಹಿತಮಿತವಾಗುವಂತೆ ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು. ಸೂರ್ಯನ ಉಗ್ರಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೌತಮೀನದಿಯ ತೀರ ಅಶ್ವರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಉಷೆ- ರವಿಯರ ಪುನರ್ಮಿಲನದಿಂದಾಗಿ ಪಾವನ ಭೂಮಿಯೆನಿಸಿತು. ಅವರ ಅಮರ ಮಿಲನ ಅಪೂರ್ವ ಸಂಗಮದಿಂದಾಗಿ, ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು ಜನಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಶ್ವತೀರ್ಥವೆಂದಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯಶಾಪದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಋಷಿಗಳಾದ ಐದು ಜನರು ಐದು ವಟವೃಕ್ಷಗಳಾಗಿ ''ಪಂಚವಟಾಶ್ರಮ'' ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು.

ತಂದೆ, ತಾಯಿಯರ ಅಪೂರ್ವ ಪುನರ್‌ಮಿಲನವನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಲು ಬಂದ ತಾಪೀ, ಯಮುನೆಯರು ಕೊನೆಗೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಲನಗೊಂಡರು. ತಾಪೀ ಮತ್ತು ಯಮುನಾನದಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅರುಣಾ ಮತ್ತು ವರುಣಾ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಇವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಒಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪರಮಪವಿತ್ರಸಂಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳು ದೂರಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಮುಕ್ತಿ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸ ಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತೀರ್ಥ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದವರಾಗಲಿ, ಕೇಳಿದವರಾಗಲಿ, ಪಾಪ ಕ್ಷಯವಾಗಿ ಧರ್ಮ, ಸುಖ, ಸಂಪದಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಗರುಡತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸಕಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಸಕಲ ವಾಂಛಿತ ಪ್ರದಾಯಕವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಗಾರುಡ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಉದ್ಬೋಧಕವೆನಿಸುವಂತಹದಿದೆ. ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಆದಿಶೇಷನಿಗೆ ಮಣಿನಾಗನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಅವನು ಶಕ್ತಿ, ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಗರುಡನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಯ. ಈ ಅಂತರಿಕ ಭಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸದಾಶಿವನನ್ನು ಸದಾ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಅಸದೃಶ ಭಕ್ತಿಗೆ ಒಲಿದ ಗಂಗಾಧರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ''ಕಂದಾ, ನಿನಗೇನು ವರ ಬೇಕು ಬೇಡು ಕರುಣಿಸುವೆ'' ಎಂದ. ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನಮಿತನಾಗಿ ಮಣಿನಾಗ ನುಡಿದ:- ''ಗರುಡನಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಭೀತಿ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಶಿವ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ವರಪಡೆದ ಮಣಿನಾಗನಿಗೆ ಗರುಡನ ಭೀತಿ ತೊಲಗಿ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಇರಹತ್ತಿದ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ; ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಗರುಡನಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಯಾಗಿ ಇರಹತ್ತಿದ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಗರುಡ ತನ್ನ ಪಾಶಗಳಿಂದ ಮಣಿನಾಗನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಜಗದೀಶನನ್ನು ಕುರಿತು. ''ಮಣಿನಾಗನು ಗರುಡನ ಹಸಿವೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು'' ನುಡಿದ. ಹರನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ನಿಜವೆನಿಸಿತು. ಶಿವ ನಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದ ''ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಗರುಡನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಮಣಿನಾಗನನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ.''

ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು, ಶಿವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಲು ಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಬಂಧನದಿಂದ ಮಣಿಗನಾಗನನ್ನು ಬಿಡಲು ನಾರಾಯಣನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೂ ಗರುಡ ಓಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ''ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಪ್ರಭುವು ಸೇವಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವನು. ನೀನಾದರೋ ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ನನಗಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಲಿರುವೆಯಲ್ಲಾ. ನಿನಗಿದು ನ್ಯಾಯವೇ? ನಿನ್ನ ಬಲ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನನ್ನ ಬಲ ಅಥವಾ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀನು ಇದುವರೆಗೆ ದೈತ್ಯ ದಾನವರನ್ನು

ಜಯಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ನಿನ್ನ ಬಲದಿಂದ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವೆ'' ಎಂದು ಗರ್ವದಿಂದ, ಫಣಿಶಾಯಿಯನ್ನೇ ಕೆಣಕಿದ.

ಜಗನ್ನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯು ಗರುಡನ ಗರ್ವಕ್ಕೆ ಅವನ ಅಹಂಭಾವಕ್ಕೆ ನಸುನಕ್ಕು, ''ನೀನೇ ಬಲಶಾಲಿ ಎನ್ನುವ ನೀನು ಒಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡು. ಈಗ ನದಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ನನ್ನ ಕಿರುಬೆರಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೋ ನೋಡೋಣ'' ಎಂದೆಂದು ಸವಾಲೆಸೆದ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕಿರುಬೆರಳನ್ನಿರಿಸಿ ''ನೀನು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರುವದು ನಿಜವಷ್ಟೇ? ಈಗ ಇದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀನೇ ವಿಚಾರಿಸು. ನಂತರ ಹೇಳು'' ಎಂದೆಂದು ಹರಿಯು ತನ್ನ ಕಿರುಬೆರಳನ್ನು ಗರುಡನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಲು ಅದರ ಭಾರದಿಂದ ಅವನ ತಲೆಯು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯು ಸಹ ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಅದುಮಲ್ಪಟ್ಟು ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು. ಸಂಕಟ ತಾಳಲಾರದೆ ಗರುಡ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಹರಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಕೋರಿದ. ತನ್ನ ಗರ್ವಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಾಚಿದ.

ಅಪರಾಧಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕ್ಷಮಂತೇ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣವಃ ।
ಕೃತಾಪರಾಧೇಽಪಿ ಜನೇ ಮಹತೀ ಯಸ್ಯವೈಕೃಪಾ ॥

ಒಡೆಯರು ಸೇವಕರಾದವರ ಸಾವಿರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲೂ ಕೃಪೆ ತೋರಿಸುವ ಕರುಣಾಕರನು ನೀನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

ಗರುಡನ ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸದ ವೀರಾವೇಶವೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ನೀರಾಯಿತು- ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಲದ ಮುಂದೆ ಗರ್ವಭಂಗವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಲೋಕಮಾತೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಮಯಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯ ತೋರಲು ದೀನನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಕರುಣಾಸಾಗರಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗರುಡನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು- ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು. ಆಗ ಶೇಷಶಯನನು ಈಶ್ವರ ವಾಹನನಾದ ನಂದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಎಲೈ ನಂದೀಶಾ, ಈ ಗರುಡನನ್ನು ಮಣಿನಾಗನೊಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ಶಿವನ ಕೃಪಾವಲೋಕನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಗರುಡನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪ ಪಡೆಯುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ.

ಆ ಮೂವರು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಿಸಿ, ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ಆಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಗರುಡನಿಗೆ 'ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೂರ ಮಾಡುವ, ಪುಣ್ಯಮಯಿ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಿಂದು ಬಾ. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತಾಗುವೆ' ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಗರುಡ ಮಾಡಿದಾಗ, ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಜೋಡು ಚಿನ್ನದ ರೆಕ್ಕೆಗಳೂ, ವಜ್ರದೇಹವೂ, ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಅವಯವಗಳೂ ಮೂಡಿದವು. ಆನಂದದಿಂದ ಗರುಡನು ಶಿವನಿಗೆ ವಂದನೆಗೈದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಗರುಡನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಗರುಡತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಜಪ, ಪೂಜೆಗೈದರೆ, ಶಿವ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಗೋವರ್ಧನತೀರ್ಥವೆಂಬ ಸಕಲ ಪಾಪ ಕಳೆಯುವ ಪವಿತ್ರ ಜಲಾಶಯ ಒಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಅದನ್ನು ನಾಮ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೆನಸಿದರೂ ಸಾಕು. ಅರಿತೋ, ಅರಿಯದೆಯೋ, ಮಾಡಿದ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲ ದೂರಾಗುತ್ತವೆ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಜಾಬಾಲಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದು, ಅವನದು ವ್ಯವಸಾಯವೇ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜಾಬಾಲಿ ಭೂಮಿ ಉಳುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಠಿಣ ಚಿತ್ತ. ರಂಟೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಎತ್ತುಗಳು ಅವನ ಬಾರುಕೋಲಿನ ಪೆಟ್ಟು ತಾಳಲಾರದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಮಧೇನುವು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು, ನಂದಿಕೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆ ಎತ್ತುಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಃಖದಾರುಣ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಶಿವನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಾಗಿ ಶಿವ ನಂದಿಗೆ ಅಭಯ ಹೇಳಿ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹಸು, ಕರು, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಒಂದೂ ಇರದಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಆಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಗಿತವಾಯಿತು. ಹಾಲು, ಹೈನಕ್ಕೆ ಅಭಾವ ತಲೆದೋರಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಲೋಕದ ಜನತೆಯೆಲ್ಲ ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಮೊರೆಯಿಂದ ಹೃದಯ ಕರಗಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಲೋಕದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಗಂಡಾಂತರ ವಿವರಿಸಿ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಕುರಿತು ನನಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದೆ. ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಗೌರೀಪ್ರಿಯನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ಅವನು ಅವರ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಂದಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಂದಿ ನುಡಿದ- ''ದೇವತೆಗಳಿರಾ, ನೀವೀಗ ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟರೇನಾವಗುವದು? ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ನೀವುಗಳೆಲ್ಲ ಗೋಸವಯಾಗಮಾಡಿದರೆ, ಮೊದಲಿನಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಎತ್ತುಗಳು ದೊರಕಬಲ್ಲವು. ಅವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಲೋಕ ಮತ್ತೆ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪುನರಪಿ ಹೊಂದಬಲ್ಲದು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ನಂದಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅದೇ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಗೋಸವಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದರು.

ಈ ಗೋಸವಯಾಗ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ದೇವತೆಗಳ ಹಾರೈಕ ಫಲಿಸಿದಂತೆ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಗೋವುಗಳು, ಎತ್ತುಗಳು ಜನಿಸಿದವು. ಅವುಗಳ ಸಂತಾನವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಂವರ್ಧಿಸುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬೇಸಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಸುಲಭ ಹಾಗೂ ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆದವು. ಉತ್ತಮ ತಳಿಗಳುಳ್ಳ ಆಕಳುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ ಹೈನ ಸಂಪತ್ತು ದ್ವಿಗುಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವಂತಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆತು ಜರುಗಿದ ಆ ಸ್ಥಳವೇ ಇಂದಿಗೂ 'ಗೋವರ್ಧನತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶ ಸಸ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ, ಸಾವಿರ

ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪಶುಸಂಪತ್ತಿನ ಆಗರವೆನಿಸಿದ ಈ ತೀರ್ಥವು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗಲಾರದು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಹುಕಾಲ ಮಳೆಬಾರದೆ ಜಲಕ್ಷಾಮ ತಲೆದೋರಿತು. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯು ಗೌತಮೀನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ, ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದಿನ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ತಪಸಿಯ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಆಹಾರ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕೃಶರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು ಉಪವಾಸವಿರುವದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅವರಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ, ಆಹಾರ ತರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಶಿಷ್ಯರೂ ಸಹ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದರು. ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದಲೆದು ದಣಿದರೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರ ದೊರಕದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕದೇ ಸತ್ತ ಬಡಕಲು ನಾಯಿಯೊಂದು ದೊರಕಿತು. ಕೂಡಲೇ ಶಿಷ್ಯರು ಅದನ್ನೇ ತಂದು ಗುರುವಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಮುನಿಯು ಅದನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ನಂತರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು, ಬೇಯಿಸಿ ನಂತರ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದ ನಂತರ, ದೇವ, ಪಿತೃಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಉಣ್ಣೋಣ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಶಿಷ್ಯರು ಮಾಂಸಬೇಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ದೇವದೂತ ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ, ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನಬೇಕಾದ ದುರ್ಭರ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರುವದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗ ಮುಂದಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಲು, ದೇವೇಂದ್ರ ಗಿಡುಗನ ರೂಪದಿಂದ ಹಾರಿ ಬಂದು ಮಾಂಸದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸಿದ.

ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಕಡುಕೋಪಗೊಂಡ. ತನಗೆ ಶಾಪ ತಗಲುವದೆಂಬ ಆತಂಕ ಭಯದಿಂದ ಗಿಡುಗನಾಗಿ ಬಂದ, ದೇವೇಂದ್ರ ಆ ಮಾಂಸದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧು (ಅಮೃತ) ತುಂಬಿದ; ಮೊದಲಿನಂತೆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿದ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕೋಪ ಶಮನವಾಗದೆ, 'ಎಲೈ ಇಂದ್ರನೆ, ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ನಮಗಿಡು, ಈ ಅಮೃತವನ್ನೇ ನೀನು ತೆಗೆದುಕೋ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವೆ' ಎಂದು ಗುಡುಗಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರನು ಹೆದರಿ ನಡುಗುತ್ತ ನುಡಿದ: 'ಮುನಿವರಾ, ಈ ಅಮೃತವನ್ನೇ ಹೋಮಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರು, ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಉಣ್ಣು. ಅಪವಿತ್ರ ಮಾಂಸದಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?'

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಯೋಚಿಸಿ ನಂತರ ನುಡಿದ- 'ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಉಣ್ಣುವದು ನ್ಯಾಯವೆ? ನೀತಿಯೆ? ಧರ್ಮವೇ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಮೃತವು ಲಭಿಸುವದಾದರೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೂ ಅಮೃತವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳೂ, ಪಿತೃಗಳೂ, ಈ ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮಿಕ್ಕ ಮಾಂಸವನ್ನು ನಾನು ತಿನ್ನುವೆ' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಾಯಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ

ಹವಿರ್ಭಾಗ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾದಾಗ, ಇಂದ್ರನು ಕೂಡಲೇ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಅಮೃತ ಮಳೆ ಕರೆಸಿದ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭೂಮಿಯು ಜಲ, ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಸಮೃದ್ಧ ಬೆಳೆಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯು ಇಂದ್ರನು ಕೊಟ್ಟ ಅಮೃತವನ್ನು ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಮೂರುಲೋಕಕ್ಕೆ ಸುಖ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ನಂತರ ಶಿಷ್ಯ ಸಮೂಹದೊಡನೆ, ತಾನೂ, ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಉಂಡು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತಜಲ ಸುರಿಸಿದ ಸ್ಥಳ ಮಹಾಪಾವನ ತೀರ್ಥವಾಯಿತು ಈ ಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಂಸದ ಬದಲು, ಅಮೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ತೀರ್ಥ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೆಲವರು, 'ಮಧುತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆದರೆ, ಕೆಲವರು 'ಇಂದ್ರತೀರ್ಥ'ವೆಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ತೀರ್ಥವನ್ನು 'ಪರ್ಜನ್ಯತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಉದಾರ ಗುಣದ ಮಹಿಮೆಯ ದ್ಯೋತಕವೆಂಬಂತೆ ಈ ತೀರ್ಥವು ಸಕಲದುರಿತ ಕಳೆಯುವ ಪರಮಪಾವನವೆನಿಸಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ದಶರಥನ ಮಗ ರಾಮ ಚಂದ್ರನು ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಪಿತೃತೀರ್ಥ ವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥವಿದ್ದು, ಸಕಲ ಮನೋರಥ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇದು ಆದರ್ಶತೀರ್ಥವೆನಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗುವರು.

ಧೌತಪಾವತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸ್ಪರ್ಶ, ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದು ಪರಮಪಾವನ ಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ. ಅದುವೇ 'ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಅದರ ಕಥಾನಕವು ಮನೋರಂಜಕವಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಓದುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತ ಹೋದಹಾಗೆ ಪಾಪದ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಧೃತವ್ರತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಹೀದೇವಿ ಎಂಬ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮಡದಿ. ಅವರಿಗೆ ಸನಾಜ್ಞಾತನೆಂಬ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಕಾಲವಶದಿಂದ ಧೃತವ್ರತನು ಅಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ. ಪತಿ ಮರಣಾನಂತರ ಬಾಲವಿಧವೆಯಾದ ಮಹೀದೇವಿಯು ಮಗನೊಡನೆ, ನಿರಾಶ್ರಿತಳಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಗಾಲವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಾಲವ ಮುನಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿರದೇ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿನ್ನೂ ಬಾಲವಿಧವೆ, ರತಿಸುಖ ಪಡೆಯುವ ಆಶೆ ಅತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಪರಪುರುಷರ ಸಹವಾಸದ ಬಯಕೆ, ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಏನೇನೋ ನೆಪಹೇಳಿ ಗಾಲವಾಶ್ರಮ ತೊರೆದು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಇತ್ತ ಅವಳ ಮಗನು ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ. ವೇದವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಕಲಿತ. ಆದರೆ ಸಂಯಮಶೀಲನಾಗದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಿಸದ.

ಕಾಮಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ವೇಶಾವೃತ್ತಿನಿರತನಾಗಿ ವಿಷಯ ಲಂಪಟನಾದ. ಆಶ್ರಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನ, ಸರಳ, ಸಂಯಮ ಜೀವನ ಅವನಿಗೆ ಸರಿ ಬಾರದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನೂ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ. ಅವನ ತಾಯಿ, ಮಹೀದೇವಿಯು ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಜನಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿವಾಣವಿಲ್ಲದ ಕಾಮಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಸನಾಜ್ಜಾತನೂ ಸಹ ದೇಶಗಳನ್ನು ಅಲೆಯುತ್ತ ಕಾಲವಶಾತ್ ಅದೇ ಜನಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದ. ಮಹೀದೇವಿಗೆ ಇವನು ತನ್ನ ಮಗನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸನಾಜ್ಜಾತನಿಗೂ ಅವಳು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಮಾತೃವಿನೊಡನೆ ಮಗನೇ ಸುಖಸಮಾಗಮ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಕಾಮುಕರಿಗೆ ತಾವು ಯಾರೆಂಬುದು ಪರಸ್ಪರರು ಪರಿಚಯ ಹೊಂದದೇ ಹೋದದ್ದು ವಿಧಿ ವಿಪರ್ಯಾಸ! ಹೀಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ದಿನದಿನವೂ ಕಾಮಪಿಪಾಸೆ ಹಿಂಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸನಾಜ್ಜಾತನಿಗೆ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ತಂದೆಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಹತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಾಮವೃತ್ತಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯ ಬಲದಿಂದ ಹೇರಳ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ವೇಶ್ಯೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಎದ್ದು ಶೌಚ, ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮುಗಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ಕಾಯಕ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವನ ಶರೀರವು ವಿರೂಪವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು. ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠರೋಗ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೀವು, ರಕ್ತಗಳಿಂದ ಮಲಿನತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರಸ್ನಾತನಾಗಿ ಬರುವಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈಮೇಲೆ ಯಾವ ರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ತೋರದೇ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದೊಪ್ಪುವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ರೂಪಾಂತರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದ.

ಪೂಜ್ಯನೂ, ತಪಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಗಾಲವಮುನಿಯು ಅನುಗಾಲವೂ, ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಸನಾಜ್ಜಾತನು ಆ ಗಾಲವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮುನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ನಾನದ ಮೊದಲು ಹಾಗೂ ಆ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಾಗುವ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ ಗಾಲವ ಮುನಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿ, ಆನಂದ. ''ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನಿರಬಹುದು'' ಎನ್ನುವ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲ ಬೇರೆ. ತನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಡಲಿರುವ ಸನಾಜ್ಜಾತನನ್ನು ಕುರಿತು ಮುನಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ : ''ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೀನು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾರು? ನೀನು ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವೆ?

ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸದೇ ಸನಾಜ್ಜಾತನು ''ಸರಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಳೆ ಹೇಳುವೆ'' ಎಂದು ಸೌಜನ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸುಖ ಭೋಜನಾನಂತರ ವೇಶ್ಯೆಯಾದ ಮಹೀದೇವಿಯೊಡನೆ

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಗಾಲವನ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು:- ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಕುಲ, ಗೋತ್ರ ಯಾವುದು? ನಿನಗೆ ಬಂಧು ಬಳಗ ಎಂಬುವವರು ಇಲ್ಲವೆ ಹೇಗೆ''- ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆಗ ವೇಶ್ಯೆಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅವನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮತಿ ಭ್ರಮಗೊಂಡ ವನಂತೆ, ಭೂಮಿಗೆ ಉರುಳಿದ. ವೇಶ್ಯೆಯು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ನಂತರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪಿದ ಸನಾಜ್ಞಾತ ದುಃಖಾಶ್ರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ:- ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಸಾಕಿ ಸಲುಹಿದ ತಾಯಿ. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಆ ಧೃತವ್ರತನೇ ನನ್ನ ತಂದೆ. ಇಂತಹ ಘೋರ ಪ್ರಸಂಗ ನನಗೆ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಕಾಮುಕಜೀವನಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ..

ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರರು ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ತಮ್ಮತಮ್ಮನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆದರು. ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತ ನುಡಿದ:- ''ಮುನಿವರಾ, ನಾನು ಧೃತವ್ರತನ ಮಗ. ಈ ವೇಶ್ಯೆಯೇ ನನ್ನ ತಾಯಿ'' ಎಂದು ಪರಿಚಯ ಹೇಳಿ ತಾನು ಮಾತೃಗಮನದಿಂದ ಘೋರಪಾಪ ಎಸಗಿರುವ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿದ. ಇದಕ್ಕೇನು ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಅವನ ಪಶ್ಚಾತಾಪಕ್ಕೆ ಅನುಕಂಪಗೊಂಡ ಮುನಿ ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದ:- ನೀನು ದುಃಖಿಸಬೇಡ. ನನಗೀಗ ಎಲ್ಲವೂ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಹೌದು. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಗಂಗಾನದಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನೀನು ಪುನೀತನಾಗಿರುವೆ. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ನಿನ್ನ ರೂಪವು ಪಾಪಮಯವಾಗಿ ವಿಕಾರ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪುನಃ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಿನಗೆ ಸುಂದರರೂಪ ಬಂದೊದಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ನಾನು ದಿನವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮನಗಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ.

ನೀನೀಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ವೇಶ್ಯೆಯಾದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ, ಪುಟ್ಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿರುವಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಲಮಾತ್ರರೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ-

ಸತ್ಸಂಗತೋ ಮಹಾಪುಣ್ಯಾನ್ನಿವೃತ್ತಿರ್ದೈವತೋ ಭವೇತ್ ।
ಅತ್ಯರ್ಥಮನುತಪ್ತೇಯಂ ಪ್ರಾಗಾಚರಿತಪುಣ್ಯತಃ ॥

ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ ಮಹಾ ಪವಿತ್ರ. ಈ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸತ್ಪುರುಷನಾದ ಪತಿಯ ಸಹವಾಸ ದೊರಕಿದ್ದಿತು. ಅವಳೀಗ ತನ್ನ ಹೇಯ ಜೀವನದಿಂದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದಾಗ, ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಪೂರ್ಣ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾ ಗುತ್ತಾಳೆ. ನೀವಿನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ; ದುಃಖಿಸಬೇಡಿರಿ.''

ಗಾಲವನ ಉಪದೇಶದಂತೆ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಗಂಗಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು: ಪರಿಶುದ್ಧರಾದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು 'ಧೌತತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನ ತೀರ್ಥ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ.

'ಶ್ವೇತತೀರ್ಥ'

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಶ್ವೇತನೆಂಬ ಮುನಿಯಿದ್ದ. ಅವನು ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಸ್ನೇಹಿತ. ಗೌತಮೀನದಿಯ ಪ್ರಶಾಂತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಾಶ್ರಮ. ಸದಾ ವಿನಯಿಯಾಗಿ ಅವನು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿ. ಅವನು ಶಿವನ ಪರಮ ಭಕ್ತ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಾಯುಜ್ಯ ಹೊಂದಲು, ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯಮದೂತರು ಬಂದರು.

ಈ ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತನ ಮನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯಮದೂತರು ಭಯಗೊಂಡು ಹಾಗೇ ನಿಂತರು, ಬಹುಕಾಲ. ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ ಯಮನಿಗೆ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಯಮನೇ ದಂಡಧಾರಿಯಾಗಿ, ತನ್ನ ವಾಹನವನ್ನೇರಿ, ಶ್ವೇತಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ತನ್ನ ದೂತರನ್ನು ಕಂಡ. ಅವರು ನಿಂತ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೆಂದರು : ''ಮಹಾ ಶಿವಭಕ್ತ ಈ ಶ್ವೇತನನ್ನು ನೋಡಲು ನಮ್ಮಿಂದಾಗದು''. ಆಗ ಮೃತ್ಯುವು ಪಾಶವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶ್ವೇತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಂದಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಪಾಶವಿಡಿದು ಬಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ''ನಿನಗಿಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ? ನಡೆ ಆಚೆಗೆ.''

ತಾನು ಶ್ವೇತನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಿರುವದಾಗಿ ನುಡಿದು, ಮೃತ್ಯು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖನಾದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಪಿತನಾದ ನಂದಿ ಶಿವದಂಡದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದ. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಯಮದೂತರು ಭಯಭೀತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಯಮಧರ್ಮನ ಎದುರು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ವಧಿಸಿದ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಯಮಧರ್ಮ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ, ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ, ಭೂತ, ಬೇತಾಳಗಳು, ಮನೋರೋಗಗಳು, ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಧಿಗಳು, ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ವಾಹನಾರೂಢನಾದ ಯಮನೊಡನೆ ಹೊರಟರು.

ಯಮನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡ ನಂದಿಯು ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದು ವಿನಾಯಕ, ಷಣ್ಮುಖ, ಭೂತನಾಥ, ದಂತೀ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರಲು ಸೂಚಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ವಾಗ್ವಾದ ಕಾವೇರಿ ಹಣಾಹಣಿ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಯಮದೂತ, ಶಿವದೂತರಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿ, ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಯಮದೂತರನ್ನು, ಯಮನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಣ್ಣುಗಾಯಿ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಿದ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ಯಮದೂತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯಮನ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನಲ್ಲಿ ಗೋಳಿಟ್ಟರು. ಸೂರ್ಯನು ಆ ದುಃಖದುರಂತವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮನ) ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಾಗ, ನಾನು ತಲ್ಲಣಿಸಿ ದಾರಿಗಾಣದೆ, ವಿಷ್ಣು, ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ವರುಣ, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು, ಲೋಕಪಾಲಕರೊಡನೆ ಯಮನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದೆವು.

ಗೌತಮೀನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಯಮನು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮೃತನಾಗಿ ಬಿದ್ದದ್ದನು. ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯಾದ ಯಮನಿಗೂ ಇಂತಹ ದಾರುಣ ದುರಂತ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ನಾವೆಲ್ಲ ಶಿವನನ್ನೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆವು. ನಮ್ಮ ಮೊರೆ ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವ ಮಮತೆ ತೋರಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಅರಿತ. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಶಿವನಿಗೆ

''ಓ ಲೋಕದೊಡೆಯ, ಯಮನ ಸಾವಿನಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಲೋಕ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಯಮನ ಕರ್ತವ್ಯದೊಡನೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯುವದು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ ಕಾರ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದು, ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಮನನ್ನೂ ಅವನ ಸೇನಾ ಪರಿವಾರನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿ ಉಪಕರಿಸು'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆವು.

ಶಿವನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಿ ಮತ್ತೆ ನುಡಿದ. ''ನಾನೀಗ ಯಮನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಮರಣ ಹೊಂದಕೂಡದು'' ಎಂದಾಗ ದೇವತೆಗಳು ವಿರೋಧ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ ನುಡಿದರು :

''ಇದೆಂತಹ ಮಾತು ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮರಣವೇ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿಹೋದೀತು. ಅದಲ್ಲದೆ ದೇವ-ಮಾನವರೆಂಬ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಹಾಗಾಗುವದು ಬೇಡ. ಬೇಡ.''

ಮತ್ತೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ನುಡಿದ : ''ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ. ನೀವು ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನೂ ಕೇಳಿರಿ. ನನ್ನ ಗೌತಮೀಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಪೂಜಿಸುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೂ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಿಗೂ ನಾವೇ ಒಡೆಯರು. ಯಮನು ನಮ್ಮ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಕೂಡ ನೋಡಕೂಡದು. ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ರೋಗಾದಿಗಳು, ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಬಾರದಿರಲಿ. ಯಮನೂ, ಆತನ ದೂತರೂ ಶಿವಭಕ್ತರನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.''

ಶಿವನ ಮಾತಿಗೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ತಲೆದೂಗಿ, ''ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ನಂತರ ಮಹೇಶ್ವರನು ನಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀನದಿ ನೀರಿನಿಂದ ಮೃತನಾದ ಯಮನನ್ನು ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ. ನಂದಿ ಅವನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದ. ಆ ನಂತರ ಅವನ ಸೇನಾ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ನಂದಿಯ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಜೀವಪಡೆದು ತಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅದೇ ಗೌತಮೀನದಿಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅದು ಪರಮಪಾವನ ತೀರ್ಥ ಎನಿಸಿತು. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಸುಮಾರು ಎಂಭತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಒಂದು ಕಡೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆರು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿವೆ. ಅದರಂತೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲೂ, ಒಂದೆಡೆ ಆರು ಸಾವಿರ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಪಾವನ ತೀರ್ಥಗಳು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಈ ರೀತಿ ಶ್ವೇತತೀರ್ಥವು ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪಾವನತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಂದಿಯಿಂದ ಹತನಾದ ಮೃತ್ಯುವು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಮೃತ್ಯುತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದವನು ಸಹ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆಯುಸ್ಸು ಪಡೆದು ಸುಖಿಸುವನು. ಈ ಮೃತ್ಯುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಭೋಗ, ಮೋಕ್ಷಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಎಲೈ ನಾರದ, ಸರ್ವಪಾಪ ತೊಳೆದು, ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರದಾಯಕನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ. ಅದುವೇ ಶುಕ್ರತೀರ್ಥ. ಈ ತೀರ್ಥವು ಸಕಲ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವಂತಿದ್ದು, ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿ ನೀಡುವ ಕಾಮಧೇನು ಸದೃಶವಾಗಿದೆ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ, ಭೃಗು ಹಾಗೂ ಅಂಗಿರಸ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸೋದರ ಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ರೂಪವಂತರೂ, ಮಾತಾಪಿತೃಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣರೂ ಆದ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರು ಜನಿಸಿದರು. ಭೃಗುವಿನ ಪುತ್ರ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ; ಅಂಗೀರಸ್ಸುವಿನ ಮಗ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದಾಗ, ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವಾದ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದರು : ''ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಲಿ ಸಾಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿ' ಎಂದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಪರಸ್ಪರ ಒಮ್ಮತದನ್ವಯ, ಆ ಇಬ್ಬರೂ ತರುಣರು, ಅಂಗೀರಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈ ಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಏನೋ ವೈಷಮ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಶುಕ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದು ಶುಕ್ರನಿಗೆ ಸರಿಕಾಣದೆ, ಆಗಾಗ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾನು ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ.

ತಂದೆಯನ್ನು, ತಾನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಗುರುವಿನ ಬಳಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಛಲಹೊತ್ತು, ತಂದೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟ ಶುಕ್ರ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ತನಗೆ ಗುರು ಯಾರು? ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಾಗಿ, ವೃದ್ಧ ಗೌತಮನನ್ನು ಕಂಡು ತನಗೆ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿವರಿಸಿದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಗೌತಮನು ''ಪರಶಿವನಾದ ಶಂಕರನೇ ಜಗದ್ಗುರು. ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸು, ಸರ್ವವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತ ನೀನಾಗುವೆ'' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟ. ಅವನ ಸಲಹೆಯು ಉಚಿತವೆನಿಸಿ, ಶುಕ್ರನು ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ, ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಅಚಲ ಭಕ್ತಿಗೆ ಒಲಿದು ಗಂಗಾಧರ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಅವನ ಅಭಿಲಾಷೆ ಈಡೇರುವಂತೆ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಅವನಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನೀ (ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ) ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಲೌಕಿಕ, ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ.

ವಿದ್ಯೆ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ, ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಶುಕ್ರ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡ. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಗುರುವಾದ.

ಮುಂದೆ, ಶುಕ್ರನು, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಗನಾದ ಕಚನಿಗೂ ಸಹ ಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿ ರಹಸ್ಯ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಕಚನಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೇ ಸಂಜೀವಿನಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವಂತಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿಂದ ಈ ರಹಸ್ಯ ಅರಿತರು. ಈ ರೀತಿ ಶುಕ್ರನು ಶಂಕರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸಂಜೀವಿನಿ ವಿದ್ಯೆ ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಶುಕ್ರತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅದು ಗೌತಮೀನದಿಯ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ''ಮೃತ ಸಂಜೀವಿನಿ ತೀರ್ಥ''ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಗಳು ವರ್ಧಿಸುವವಲ್ಲದೆ, ಎಂದೆಂದೂ ಕ್ಷಯಿಸದಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವದು.

ಇಂದ್ರತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ, ವೃತ್ರಾಸುರನೆಂಬ ದುರುಳ ದೈತ್ಯನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನು ದೇವಾಸುರರಿಗೆ ಉಪಟಳ ನೀಡಿ, ಅವರಿಗೆ ತಲೆಬೇನೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ್ದ. ಬರಬರುತ್ತ ಅವನ ಹಾವಳಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿ, ಲೋಕದ ಜನರು ಸುಖಶಾಂತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವದೇ ದುಸ್ತರವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ದೇವಾಧಿದೇವನೇ ಅವನ ''ಇತಿಶ್ರೀ'' ಮಾಡಿ ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ.

ದೇವೇಂದ್ರನೇನೋ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ದೈತ್ಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದುರಿತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂಬುದೇ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಬೆಂಬದಿಯ ಕರಿನೆರಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಭಯಭೀತನನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಈ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ದೇವೇಂದ್ರ, ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮದ ನಾಳದಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದು ತಂತುವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗಾಗಿ ಆ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿತು.

ಹೀಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿ ಹೋದವು. ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿ-ದೇವೇಂದ್ರನ ಗತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವನ ಸಿರಿವೈಭವಪೂರಿತ ಸ್ವರ್ಗದ ಸೀಮೆ ಬಣಗುಡಹತ್ತಿತು. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಚಿಂತಾತುರರಾದರು. ಆಗ ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು- ''ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಇಂದ್ರನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಲು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷ ಕ್ಷಮಿಸುವದಾಗಿ'' ಹೇಳಿದೆ.

ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಸಲಹೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಋಷಿಗಳೂ ಕಲೆತು ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ ಗೌತಮ ಮುನಿಗೆ ಸರಿಬಾರದೇ ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ''ಈ ದೇವೇಂದ್ರ ವಿಷಯ ಲಂಪಟ. ಗುರು ಪತ್ನಿಸಂಗಮದಿಂದ ಶೀಲ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಪಾಪಾತ್ಮನನ್ನು ಮೀಯಿಸಿ, ಪಾವನ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ಕಲಂಕಗೊಳಿಸಬೇಡಿ. ತಕ್ಷಣ ಈ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಭಸ್ಮಭೂತರಾಗುವಿರಿ ಎಚ್ಚರ'' ಎಂದ.

ಅವನ ಕೋಪಾವೇಶದ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ದೇವತೆ, ಋಷಿಗಣವೆಲ್ಲ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ ತಡಮಾಡದೇ ಅವರು ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ತೀರ ಬಿಟ್ಟು, ನರ್ಮದಾ ನದಿಗೆ ಬಂದರು, ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿಯೂ ಮುನಿಸು ತೋರಿದ. ಅವನೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ 'ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಲು ಮುಂದಾದರೆ ನನ್ನ ಶಾಪದಿಂದ ಭಸ್ಮವಾಗುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದ'.

ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡ ಹೊರಟ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲಾ ಒಂದು ವಿಘ್ನಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತಿರುವದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪಾಯ ಕಾಣದೆ, ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನೇ ಕೊನೆಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ, ಅಭಿಷೇಕ ಕಾರ್ಯ ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡಬೇಕೆಂದ ಸರ್ವದೇವ, ಮುನಿಗಣ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಮುನಿಯು ತೋರಿದ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಧೋರಣೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಸಹ- 'ಇದೋ, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವಾಗುವ ಈ ದೇಶದ ಪರಿಸರವೆಲ್ಲ ಕಡೆ ಧನಧಾನ್ಯ

ಸಮೃದ್ಧಿ, ಫಲ ಪುಷ್ಪ ಸಮೃದ್ಧಿ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಲಿ. ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದೂ ನಾಮ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಇಣುಕಿ ನೋಡದಿರಲಿ.' ಎಂದು ವರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಹಾರೈಸಿದರು.

ಮಹಾತ್ಮ ಮಾಂಡವ್ಯಮುನಿ ಮೌನದಾಳಿದ. ಮುಂದೆ ನರ್ಮದಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷ ಕಳೆದರು. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನ ಮಲವು ನಾಶವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ, ಆ ದೇಶವು 'ಮಾಲವ' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಭಿಷೇಕದಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ನಂತರ ಪುನಃ ದೇವತೆಗಳು ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠ, ಗೌತಮ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಅತ್ರಿ, ಕಶ್ಯಪರಾದಿಯಾಗಿ ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ವಿಷ್ಣು, ನಾಕಪುರುಷರು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದೆವು. ನಂತರ ನಾನು ನನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿನ ಪಾವನ ಜಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದೆ. ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಪುಣ್ಯಾ, ಸಿಕ್ತಾ ಎಂಬ ಎರಡು ನದಿಗಳು ಉಗಮಿಸಿ ಹರಿದವು. ಮುಂದೆ ಅವು ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದವು. ಸಿಕ್ತಾ ನದಿಯ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪುಣ್ಯಾ ಸಂಗಮವೆಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ತೀರ್ಥವೂ ಉದ್ಭವಗೊಂಡಿತು. ಮುನಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪರಮಪಾವನ ರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಭಾವುಕರನೇಕರು ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಪರಮ ಧನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಗಮದಲ್ಲಿರುವ ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಪೌಲಸ್ತ್ಯತೀರ್ಥ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದನೇ, ಮಾನವರಿಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಕಳೆದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಮರಳಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತೀರ್ಥವೊಂದು ಅಪೂರ್ವವೆನಿಸಿದ್ದು ಅದುವೇ-ಪೌಲಸ್ತ್ಯತೀರ್ಥ. ಅದರ ಗುಣವಿಶೇಷವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆ, ಕೇಳು.

ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕುಬೇರನು ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯ. ಅವನಿಗೆ ರಾವಣ. ಕುಂಭಕರ್ಣ, ವಿಭೀಷಣರೆಂದು ಮೂರು ಜನ ಸೋದರರು. ಅವರೆಲ್ಲ ತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ, ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ವಿಶ್ರವಸಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣಾದಿಗಳು ಜನಿಸಿದ್ದರು. ಲಂಕೆಯನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಬೇರ. ನಾನು ಹರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರೂ ಸೋದರರು ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಹಿಂತಿರುಗುವದು ನಿತ್ಯ ಕಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ದೇವತೆ, ರಾಕ್ಷಸರು ಜನ್ಮತಃ ವೈರಿಗಳು, ಹೀಗಿದ್ದೂ, ಇವರ ಪರಸ್ಪರ ಭ್ರಾತೃತ್ವ ಪ್ರೀತಿ ಕಂಡು, ರಾವಣನ ತಾಯಿ ಮತ್ಸರಪಟ್ಟಳು. ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನೇ ಕೆಣಕಿದಳು. ಇದರಿಂದ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ವಿಭೀಷಣರು ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿದರು. ನನ್ನಿಂದ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಜಯಶಾಲಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೋದರ ಮಾವ ಮಾರೀಚ, ತಾಯಿತಂದೆ ಮಾಲ್ಯವಂತರ ಮಾತಿನಂತೆ ಲಂಕೆಯ ಆಧಿಪತ್ಯ ಪಡೆದರು.

ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವಭಾವದವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರಾದ ಆ ಮೂವರಿಗೆ ಅಣ್ಣನಾದ ಕುಬೇರನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆ ಬೆಳೆದವು. ಕೊನೆಗೆ ಸೋದರರಲ್ಲಿಯೇ ಯುದ್ಧವೂ ಆಯಿತು. ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿಪರನೂ, ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಆದ ಕುಬೇರನಿಂದ ರಾವಣನು

ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನ, ಲಂಕೆಯ ಅಧಿಪತ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತಾವ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಕುಬೇರನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ, ಸಹಕಾರ ನೀಡಕೂಡದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವದಾಗಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಡಂಗುರ ಸಾರಿಸಿದನು.

ಕುಬೇರನು, ತಮ್ಮನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ, ವಂಚಿತನಾಗಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆಯದೇ ಅಜ್ಜನಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, 'ಅಜ್ಜಾ ಈಗ ಹೇಳು, ನಾನು ಯಾವ ದೇವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರೆಯುವದು? ಯಾವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ನನಗೆ ಮೊದಲಿನ ರಾಜ್ಯ, ಅಧಿಪತ್ಯ ಪುನಃ ದೊರೆಯುವದು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ನಿರಾಶನಾಗಿ.

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಯಲು ಉಪದೇಶಿಸಿ, 'ನಿನಗೆ ಖಂಡಿತ ರಾಜ್ಯದೊರಕುವದು. ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಡೆ ನಾವೂ ಬರುವೆವು.' ಎಂದು ಸಂತೈಯಿಸಿ, ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದ. ಕುಬೇರನು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜನೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಿಂದು, ಪರಿಶುದ್ಧ ನಿಯಮ, ಸಂಯಮಗಳಿಂದ, ಶಿವನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರು.

ಅವರ ನಿರಂತರ ಆರಾಧನೆ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಗಂಗಾಧರ ಸುಪ್ರೀತವಾಗಿ, ಕುಬೇರನ ಎದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಅಭಯ ಹಸ್ತತೋರಿ, ಕೇಳಿದ 'ನಿಮಗೇನು ವರಬೇಕು? ಕರುಣಿಸುವೆ' ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಾತಿರೇಕದಿಂದ ಮೂಕರಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಶಿವ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. 'ನಿಮಗೇನು ವರಬೇಕೆಂಬುವದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ'. ಮತ್ತೆ ಅವರು ಮೌನ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನು ಧನಪತಿ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಹ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಶ್ರವಣರ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದಂತೆ ಅವರ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ನುಡಿಯಿತು. ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವದನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಹಾಗೆ, ಮುಂದೆ ಶಿವನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆಯೇ, ಅಲ್ಲದೆ ಕುಬೇರನು ಮುಂದೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವದನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಪಡೆದಂತೆ ಆಕಾಶವಾಣಿ ನುಡಿಯಿತು-

'ವೈರಿಯಿಂದ ಕುಬೇರನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಾಮಾವಶೇಷವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಚಂದ್ರಶೇಖರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಿಕ್ಪಾಲಕನಾದನು; ಧನಪತಿ ಎನಿಸಿ ಸೌಖ್ಯ ಪಡೆದನು.'

ಇಂತಹ ಆಕಾಶವಾಣಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಕುಬೇರನು 'ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ವರನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಗೌರೀಶನು ಅವನ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ವೈಶ್ರವಣರನ್ನೂ ಸಹ ವರಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಶಿವನು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೌತಮೀ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಧನದ', 'ವೈಶ್ರವಸ' ಎಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳು ಉಂಟಾದವು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಲೌಕಿಕರಿಗೆ ಅಮೌಲ್ಯ ಪುಣ್ಯ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ.

ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಪೂರ್ವ ತೇಜೋಮಯನಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಜಾತವೇದನೆಂದು ಸಹೋದರ ಒಬ್ಬನಿದ್ದ. ಆ ಜಾತವೇದನು ಒಂದು ದಿನ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಋಷಿಗಳ

ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಗ್ನಿಗೆ ಜಾತವೇದನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಅಭಿಮಾನ, ಎಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ. ಆದರೆ ದಿತಿಯ ಮಗನಾದ ಕೈಟಭನೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ಕೋಪಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾತವೇದನ ಕೊಲೆಗೈದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗತಕ್ಕ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳು ತಲುಪಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಯ ಸೋದರ ಜಾತವೇದನ ಮರಣದಿಂದ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯು ಗಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ ಜೀವಿಸಲಸಮರ್ಥರಾದರು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ ಲೋಕದ ಬದುಕು. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೇ ಬದುಕುವದೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿ ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಅಗ್ನಿ ಜಲಪ್ರವೇಶಗೈದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ''ಓ ಅಗ್ನಿ ನಾರಾಯಣಾ, ಹವಿರ್ಭಾಗದಿಂದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸು, ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಸು. ಅನ್ನಪಾಕ ಬೀಜಪಾಕದಿಂದ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ಸಲಹು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ 'ಹವಿರ್ಭಾಗ ಒದಗಿಸಬಲ್ಲ ಜಾತವೇದನೇ ಮೃತನಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಕಾರ್ಯ ನಾನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕಿದ. ಅಗ್ನಿಯ ಅಂತರಿಕ ವೇದನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, 'ಅಗ್ನಿಯೇ ನಿನಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನೂ ಕರ್ಮಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವೆವು. ಅಲ್ಲದೆ, ಹೋಮ ಹವನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಹವಿರ್ಭಾಗದ ಮೊದಲನೇಯ ಆಹುತಿ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲಲಿ' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೆ 'ಜಾತವೇದ', 'ಬೃಹದ್ಭಾನು', 'ಸಪ್ತಾರ್ಚಿ, 'ನೀಲಲೋಹಿತ' ಎಂಬ ಹಲವಾರು ಹೆಸರುಗಳು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡು ಲೋಕಖ್ಯಾತವಾದವು. ದೇವತೆಗಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಜಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು; ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಅವನಿಗೆ 'ಜಲಗರ್ಭ'ನೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಬಂದಿದೆ. ನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿದ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ''ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಮುಂದೆ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಳುನೂರು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು ಉಗಮ**ಗೊ**ಂಡು ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲ ದೊರಕುವದು. ಸರ್ವಮಂಗಳ ಉಂಟಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಋಣಮೋಚನತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ ಮುನಿಯೇ, ಈಗ ನಾನು ''ಋಣ ಪ್ರಮೋಚನ''ವೆಂಬ ತೀರ್ಥದ ಗುಣ ಗಣಕಥೆ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವೆ. ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೇಳು.

ಈ ಹಿಂದೆ, ಕಕ್ಷೀವಾಸ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಪೃಥುಶ್ರವನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಅವನು, ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವ ಉದಿಸಿದ ಮೂಲಕ ಮದುವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಗ್ನಿಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಿರಿಯ ಸೋದರನೂ ಸಹ ಅವನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಪಿತೃಗಳು ಅವರಿಗೆ ''ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಮೂರು ಋಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.''

ಆ ಸೋದರರು ಪಿತೃಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಅಜ್ಞಾನವಶವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಪಿತೃಗಳು ನುಡಿದರು ; ಕಳಕಳಿಯಿಂದ : ''ಎಲೈ ಕುಮಾರರೇ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಗೌತಮೀ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ತರ್ಪಣ ನೀಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಆ ಮೂರು ಋಣಗಳು ನೀಗುತ್ತವೆ. ಅವರ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅದರಂತೆ ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮೂರು ಋಣ (ಪಿತೃಋಣ, ದೇವಋಣ, ಋಷಿಋಣ)ಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ ರಾದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ''ಋಣ ವಿಮೋಚನ ತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಪಿತೃತರ್ಪಣ ನೀಡಿದರೆ ಅವನ ಇನ್ನುಳಿದ ಲೌಕಿಕ ಋಣಗಳೂ ತೀರಿ, ಅವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖ, ಪರದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಆನಂದಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದ (ತೈ.ಸಂ.) ಆರನೆಯ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು (ಇದು ಇನ್ನಿತರ ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವದು) ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಋಣ (ಸಾಲ) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಋಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು, ಪಿತೃಋಣ, ದೇವಋಣ, ಋಷಿಋಣ ಗಳೆಂದು; ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಋಷಿಋಣ ತೀರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಾಗ ದೇವಋಣ ಭಾರ ಕಡಿಮೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ವಿವಾಹಿತನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿ, ಸಂತಾನ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವನು ಪಿತೃಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತ. ಈ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗೈದು ತರ್ಪಣನೀಡಿದರೆ ಪಿತೃಋಣದಿಂದ ದೇವಋಣದಿಂದ ಋಷಿಋಣದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸುವದು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಇದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉಪನಯನದ ನಂತರ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಗುರುಸೇವೆಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯನೀಡಿದೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗೆ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ದೇವಋಣದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮುಕ್ತಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿದಾಗ, ಪಿತೃಋಣವು ತೀರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆಯನ್ವಯ- ನಂತರದ ಜೀವಿತದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ತುರೀಯಾಶ್ರಮಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದು, ಆದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸುಲಭವಾದ ಸುಗಮದಾರಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಲೌಕಿಕರು ಆಯಾ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿನಿಯಮವಾಗಿದೆ.

ಕದ್ರೂ, ಸುಪರ್ಣಾ ಸಂಗಮತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಇದೀಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ, ಸುಪರ್ಣಾ ಸಂಗಮ ಹಾಗೂ ಕಾದ್ರಾವಾ ಸಂಗಮಗಳೆಂದು ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಪವಿತ್ರ

ಕುಂಡಗಳಿದ್ದು, ಆ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತಪಸ್ವಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯರನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಪೀಡಿಸಿ, ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತರಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದರು, ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವಹರಣಕ್ಕೆ. ನೇರವಾಗಿ ಕಾಶ್ಯಪಮುನಿಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವ ಮುರಿದು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವಂತಹ ಬಲಶಾಲಿ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ತಪಃಶಕ್ತಿಯ ಅರ್ಧದಾನ ನೀಡಿದರು.

ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ ಆ ಕಶ್ಯಪಮುನಿ. ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಬಲದಿಂದ ಸುಪರ್ಣಾದೇವಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ಪಮಾತೃವೆನಿಸಿದ ಕದ್ರೂವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕಶ್ಯಪನು ಇಬ್ಬರೂ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನೂ ಕರೆದು ''ನೀವು ಯಾವ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಬಾರದು. ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ನೀವು ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವಿರಿ'' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಒಂದು ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ, ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಬ್ಬರೂ, ಸಮಾರಂಭ ನೋಡಲು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಯೌವನ ಮದದಿಂದ, ಯಜ್ಞದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದರು. ಮುನಿಗಳ ಎಚ್ಚರ ನೀಡಿದರೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ವರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳು ಇವರ ಸ್ವೈರ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ''ನೀಚ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದ ಕಾರಣ, ನೀವು ಕೆಳಗೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಾಗಿರಿ'' ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತರು. ಆಗ ಕದ್ರುವಿನತೆಯರು ನದಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಹರಿಯಹತ್ತಿದರು.

ದೇಶಸಂಚಾರ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ಕಶ್ಯಪನು ನಡೆದ ಅನಾಹುತ ಪ್ರಸಂಗ ತಿಳಿದನು; ಅವರ ವಾಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಹಳಹಳಿಸಿದ; ವಾಲಖಿಲ್ಯರಿಗೆ ಜರುಗಿದ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದನು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದನು. ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಮುನಿ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ. ''ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷ ಬಂದಿತು. ಅದರ ಭಯದಿಂದ ಗೌತಮೀ ನದೀತೀರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ''ಮಧ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರ'' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಒಲಿಸಿಕೋ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯರು ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುವರು.''

ಕಶ್ಯಪನ ಭಯಭಕ್ತಿ ಪೂರಿತ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ ''ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರ ಮೊದಲಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಯಸುವ ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ, ''ನದೀಸ್ವರೂಪ ಪಡೆದ ಪತ್ನಿಯರು ಗೌತಮೀನದಿ ಸಂಗಮದಿಂದ ಪುನರಪಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ದೇಹಧರಿಸಿ ಬರುವರು'' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ.

ಮುನಿಗಳ ಶಾಪ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ ಆ ಎರಡೂ ನದಿಗಳು ಗೌತಮೀಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿದವು. ಕೂಡಲೇ ಕದ್ರು ವಿನತೆಯರು ನಿಜರೂಪ ಧರಿಸಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ಕಶ್ಯಪನು ಸಂತಸಗೊಂಡು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಸೀಮಂತ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಸಮಾರಂಭ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಕಶ್ಯಪನು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿದ. ಭೋಜನಾನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ತಾಂಬೂಲ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕದ್ರು ದೇವಿಯು ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ, ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಅಪಮಾನವೆನಿಸಿ, ''ಎಲೌ ದುರಾಚಾರಿ ಹೆಂಗಸೇ, ಯಾವ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುರುಡಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಕದ್ರುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಂಗಿ ಹೋದವು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಶ್ಯಪನು ಮತ್ತೆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮರುಕದ ನುಡಿಗೆ ಅನುಕಂಪಗೊಂಡ ಋಷಿಗಳು ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದಾಗ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಂತಿ, ದೃಷ್ಟಿ ಬರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕಶ್ಯಪನು ತನ್ನ ಈರ್ವರೂ ಹೆಂಡಿರೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನು.

ಅಂದಿನಿಂದ ವಿನತಾ, ಕದ್ರೂ, ನದಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸಿ, ''ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ'' ಎಂಬ ತೀರ್ಥ ಉದ್ಭವವಾಗಿ, ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಕಾಮಧೇನು ಎನಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವದು.

ಸರಸ್ವತೀ ಸಂಗಮ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಪುರೂರವನೆಂಬ ರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದೇವನದಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ರೂಪಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ದೇವಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪುರೂರವನು ಊರ್ವಶಿಯೊಡನೆ ಅವಳ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪರಿಚಯ ಕೇಳಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ ನಂತರ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ತರಲು ಸೂಚಿಸಿದ. ಅವನ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಿ, ಊರ್ವಶಿಯು ರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಸರಸ್ವತೀ ನಡೆಯಿಸಲು, ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ಆಮೇಲೆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಈ ಸರಸ್ವತಿಯೊಡನೆ, ಸರಸದಿಂದ ಪುರೂರವನು ಬಹುಕಾಲ ಸರಸದಿಂದ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ದಿನವೂ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪುರೂರವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ ಸರಸ ಮಾಡುವದನ್ನು ಅವಳಿಂದ ಸರಸ್ವತನು ಜನಿಸಿದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದ ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ಆ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ನದಿಯಾಗಲು ಶಾಪಕೊಟ್ಟೆನು.

ನನ್ನ ಉಗ್ರಶಾಪದಿಂದ ಭಯಗೊಂಡ ಆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಗೌತಮೀಯನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಳು. ಗಂಗೆಯು ನನ್ನನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು) ಕುರಿತು, ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟದುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಿಚಾರಿಸಿದ ನನಗೆ ಸರಿ ಅನಿಸಿತು. ನಾನು ಕೂಡಲೇ ಶಾಪನಿವೃತ್ತಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂತೆ, ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವಳು. ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರಸಿಕ ರಾಜನಾದ ಪುರೂರವನು ಹೋಗಿ, ಶಿವನನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಆರಾಧನೆಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾದನು. ಶಿವನನ್ನು ಲೌಕಿಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಯ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ''ಪುರೂರವತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯಿತು. ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ನೆಲೆಸಿದ ತಾಣವು ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದತೀರ್ಥವೆಂದು ಶುಭನಾಮ

ಕರಣಗೊಂಡಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳವು ''ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮ ಪಡೆದು, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಪಂಚತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನನಗೆ ಸಾವಿತ್ರೀ, ಗಾಯತ್ರೀ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ಮೇಧಾ, ಸರಸ್ವತೀ ಎಂಬ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಿಂದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಐವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ನಾನು ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆನು. ಅವಳ ಲೌಕಿಕ ತಾರುಣ್ಯ, ಲಾವಣ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಮ್ಮೋಹಿತನಾದೆ.

ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾರವಶನಾಗಿ, ಕಾಮೋತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ, ನಾನು ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮುಂದುವರಿದೆ. ನನ್ನ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಳು ಶೀಲ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯಾಗಿ ನೆಗೆದು, ನಾಗಾಲೋಟದಲ್ಲಿ ಓಡಿದಳು. ನಾನೂ ಮೃಗರೂಪ ಧರಿಸಿ, ಅವಳ ಬೆಂಬತ್ತಿದೆನು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬೇಡನ ರೂಪಧಾರಣ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ. ನನ್ನಿಂದ ಭಯಗೊಂಡ ಆ ಐವರೂ ಕುಮಾರಿಯರು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬೇಡನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನು ನನ್ನನ್ನೇ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ. ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಹಂಬಲ ತ್ಯಜಿಸಿದೆ; ಅವಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಆ ಐವರೂ, ನದೀರೂಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಗೌತಮೀ ನದಿ ಸೇರಿ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆ ಐದೂನದಿಗಳು ಸೇರಿದ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಐದು ತೀರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ನದಿಗಳು ಐದೂ ಸೇರಿದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವದು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯೆಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಅಲ್ಲದೆ ''ಮೃಗವ್ಯಾಧತೀರ್ಥ'' ಹಾಗೂ ''ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ'' ಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಈ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಜನಾನುರಾಗ ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯದ ತಾಣವೆನಿಸಿದೆ.

ಶಮಾದಿತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಹಿಂದೆ ಪ್ರಿಯವ್ರತನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದು, ಅವನು ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆ ಕೈಕೊಂಡನು. ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಸಮಾರಂಭ ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಅವನ ಅಪೂರ್ವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಋತ್ವಿಜರಾಗಿ ಆ ರಾಜನ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸ್ವಯಂ ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಯೇ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ವಹಿಸಿ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞ ಆರಂಭವಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೆ, ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ದೈತ್ಯನು ದಾಳಿಯಿಟ್ಟ, ಅವನ ಆಟಾಟೋಪಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿ ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಭಯದಿಂದ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರು.

ಆ ರಕ್ಕಸನ ಕ್ರೂರ ದಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ, ಅಗ್ನಿಯು ಶಮೀವೃಕ್ಷವನ್ನು, ಹರಿಯು ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಸೂರ್ಯನು ಅರ್ಕವೃಕ್ಷ, ಶಿವನು ಆಲದಮರ, ಚಂದ್ರನು ಮುತ್ತುಗದ ಮರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತರು. ಅದರಂತೆ ಯಮನು ಕಾಗೆಯಾದ,

ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಕುದುರೆಯಲ್ಲಡಗಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿ, ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸ ತೋರಿದ. ಅವನು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬೀಸುತ್ತ ತಪಶ್ಶಕ್ತಿ ಬಲದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಓಡಿಸಿದ. ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಉಪದ್ರವ ಉಪಶಮನವಾದ ನಂತರ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಗಿ ಅಡೆತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಯಜ್ಞ ಯಶಸ್ವೀಯಾದುದಕ್ಕೆ ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ವಶಿಷ್ಠಮುನಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಿಯವ್ರತರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಂತಸದಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ನುಡಿದರು. ''ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ಕೆಲವು ಮರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಸಹ ಮಹಾತೀರ್ಥಗಳಾಗಿ ಮಹತ್ಫಲವೀಯಲಿ.''

ಆದುದರಿಂದ 'ಶಮೀತೀರ್ಥ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಲ್ಲದೆ, 'ವೈಷ್ಣವತೀರ್ಥ', 'ಅರ್ಕತೀರ್ಥ', 'ಶೈವತೀರ್ಥ', 'ವಾಶಿಷ್ಠ ತೀರ್ಥ' 'ಸೌಮ್ಯತೀರ್ಥ' ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಹಸ್ರತೀರ್ಥ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೬

ಬ್ರಹ್ಮ:-ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲದೆ, 'ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರತೀರ್ಥ', 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರತೀರ್ಥ', 'ಶುನಶ್ಶೇಪತೀರ್ಥ', 'ರೋಹಿತತೀರ್ಥ', 'ವಾರುಣತೀರ್ಥ' 'ಬ್ರಹ್ಮ ತೀರ್ಥ' ವೆಂದು ಬಗೆಬಗೆಯ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಹಾಗೂ ಭಾವುಕರ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರವಾದ ಹಲವಾರು ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ-ಆಗ್ನೇಯತೀರ್ಥ, ಇಂದ್ರತೀರ್ಥ, ಅಶ್ವಿನಿತೀರ್ಥ, ಔಶನಸ್‌ತೀರ್ಥಗಳು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆ, ಕೇಳು.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂಬ ಸತ್ಯಸಂಧ ರಾಜನೊಬ್ಬ ಇದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಮನೆಗೆ ನಾರದ, ಪರ್ವತರೆಂಬ ಮುನಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ರಾಜ ಅವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ವಿರಾಮವಾಗಿ ಮಾತಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ, ರಾಜನು ''ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?'' ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಮಗೇನಾಗಬೇಕು? ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮುನಿಗಳೆದುರು ನುಡಿದಾಗ ಅವರೆಂದರು : ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನಂತಹ ಇಷ್ಟವಸ್ತುವಿನ ಹೊರತು ಅತ್ಯಮೌಲ್ಯ ವಸ್ತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಪುತ್ರನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹೊಂದಿ, ಉತ್ಕಟ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ : ''ಮುನಿಗಳೇ ನನಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗುವ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯಾವ ಯಾಗ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕು?''

ಅವನು ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಮರುಕ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು: ''ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಗು. ವರುಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಿ. ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಂತೆಯೇ!''

ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪಸಮಯ ವರುಣನನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕ ಆರಾಧಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದಿಂದ ವರುಣದೇವ ನುಡಿದ : ''ರಾಜನೇ, ನಿನಗೆ ಮೂರುಲೋಕ ಬೆಳಗುವ ಸುಪುತ್ರನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು- ಆ ಕುಮಾರನನ್ನೇ ಪಶುವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನರಮೇಧ ಯಾಗದಿಂದ ನನಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಒಪ್ಪುತ್ತೀಯಷ್ಟೇ?''

ರಾಜ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ರಾಜನಿಗೆ ಪುತ್ರನೊಬ್ಬ ಜನಿಸಿದ. ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ. ವರುಣ ತಾನೇಬಂದು ಯಾಗ ಮಾಡುವಂತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಆಗ ರಾಜನು ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಯಾಗಮಾಡುವದಾಗಿ ನುಡಿದ. ಹೀಗೆಯೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರದ ಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಲೌಕಿಕ ಅನಾನುಕೂಲ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಯೋ ಯಾಗ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೂಡುತ್ತ ಹದಿನಾರು ವರುಷ ಕಳೆದ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಮಗ ರೋಹಿತಕುಮಾರ ಹದಿನಾರರ ಯುವರಾಜನಾದ. ಮತ್ತೆ ವರುಣ ಬಂದು ಯಾಗದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಆಗ ಅವನು ಋತ್ವಿಜರ ಹಾಗೂ ರೋಹಿತಕುಮಾರರೆದುರಿನಲ್ಲಿ, ವರುಣನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿದ. ವರುಣ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ.

ಒಂದು ದಿನ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಮಗನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ವರುಣನಿಗಾಗಿ ಯಾಗಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ ಎಂದಾಗ, ಅವನು (ರೋಹಿತನು) ವರುಣನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ''ಮೊದಲು ನಾನು ಋತ್ವಿಜ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಹರಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಯಾಗಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ವರುಣನೇ ಯಾಗ ಪಶುವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ತಂದೆಗೆ ಮರುಸವಾಲು ಎಸೆದ. ತಂದೆಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ವರುಣ ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಜಲೋದರ ರೋಗ ಬರುವಂತೆ ಶಾಪವಿತ್ತು, ತನ್ನ ಲೋಕದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದ.

ರೋಹಿತನು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ನಡೆದ. ಆ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷ ನೆಲೆಸಿದ ಮನಶಾಂತಿಗಾಗಿ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ''ತಂದೆಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನು ಸಾರ್ಥಕ?'' ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಹಗಲಿರುಳು.

ಆ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳು ಕುಟೀರ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಜೀಗರ್ತನೆಂಬ ಋಷಿಯೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಹಾಗೂ ಮೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ರೋಹಿತನು ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ದಾರಿದ್ರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಮರುಕಪಟ್ಟನು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಕೇಳಿದ ''ಓ ಅಜೀಗರ್ತ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲೊಬ್ಬರನ್ನು ಮಾರುವೆಯಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು.'' ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ''ಕೊಳ್ಳುವದಾದರೆ-ನಡುವಿನ ಮಗನಾದ ಶುನಶ್ಶೇಫನನ್ನು ಮಾರಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ..'' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದ ಅಜೀಗರ್ತ. ಯುವರಾಜ ರೋಹಿತ ಯೋಚಿಸಿ, ಸಾವಿರಹಸು, ಸಾವಿರ ಧಾನ್ಯರಾಶಿ, ಸಾವಿರ ನಾಣ್ಯ, ಸಾವಿರಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಕೊಟ್ಟು ಋಷಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡ. ಯಾಗದ ಪಶುವಿನೊಡನೆ ರೋಹಿತ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ''ಅಪ್ಪಾ, ಈ ಪುರುಷ ಪಶುವಿನಿಂದ ವರುಣನಿಗಾಗಿ ಯಾಗ ನೆರವೇರಿಸು; ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ಜಲರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ವಿಷಾದದಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ನುಡಿದ : ''ನಾವು ಬದುಕಿರ ಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಬಲಿಪಶು ಮಾಡುವದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಪುಣ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪಾಪವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಯಾಗದ ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.'' ಮರಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ ಮಗನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮೊಳಗಿತು. ''ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಋತ್ವಿಜರು ಹಾಗೂ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಶು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಗನೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾಗ ಆರಂಭಿಸು. ನೀನೇನೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.''

ಅದರಂತೆ, ರಾಜನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಶಿಷ್ಠ, ವಾಮದೇವ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನರಮೇಧಯಾಗ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದವು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಜರುಗಿದವು. ಯಜ್ಞ ಆರಂಭಿಸಲು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ''ಯಾರಿಗೆ ಈ ಶುನಶ್ಯೇಪವನನ್ನು ಹವಿಸ್ಸಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವೆವೋ ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇವನು ಪಶುವಾಗಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ'' ಎಂದ.

ಶುನಶ್ಯೇಪ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ರೋಹಿತರೂ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಚಿರ್ಭೂತ ರಾಗಿ ಬಂದು ಸಂಕಲ್ಪಗೈದು ಯಾಗ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಾದರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆಹ್ವಾನದಂತೆ ಯಾಗಾಭಿಮನಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಬಂದು ನುಡಿದರು:- ''ಶುನಶ್ಯೇಪನ ವಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾಗವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ''. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ವರುಣನೇ, ಶುನಶ್ಯೇಪ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾಗ ಪೂರೈಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಕೈಕೊಂಡ ಯಾಗಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ಅನಂತರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭಶ್ಯೇಪನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಸ್ವಯಂ, ತಾನೇ ದೇವತೆಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯಮಗನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಅವನ ಹಿರಿತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ವಿರೋಧಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುನಿಯೇ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಒಪ್ಪಿದವರನ್ನು ಒಲಿದು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ನರಮೇಧಯಾಗವು ಸಮಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿತು. ಇದು ಜರುಗಿದ್ದು ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದ ರಮ್ಯವನಾಂತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಯಾಗ ನಡೆದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಎಂಟುಸಾವಿರ ಹದಿನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಗಳು ಅದೇ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ನರಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಾ ಹಾಗೂ ದೇವನದಿಗಳ ಸಂಗಮ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದನೇ, ಸರ್ವಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದೊಂದು ತೀರ್ಥವು ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅದುವೇ ಸೋಮತೀರ್ಥ. ಅದನ್ನು ಕಾಣುವವರು ಅಥವಾ ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ

ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರ ಅವರ್ಣನೀಯ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಚಲುವ ಚಂದ್ರ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಗಂಧರ್ವರ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದ್ದ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಉಪಾಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ತಕ್ಷಣ ಉಪಾಯ ನನಗೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಚಿಂತಾತುರ ನಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಒಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದಳು. ಅವಳ ಸಲಹೆಯಂತೆ ''ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಮುಕರಾದ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವಳ ಬದಲಾಗಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮರಳಿ ತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು'' ಆದರೆ ಸರ್ವಲೋಕದೊಡತಿ, ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ದೇವತೆಗಳಾರು ಒಪ್ಪದೆ, ''ಒಂದು ವೇಳೆ ಚಂದ್ರ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನಿಲ್ಲದೇ ನಾವು ಬದುಕಲಾರೆವು'' ಎಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ನುಡಿದರು. ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಮತ್ತೆ ನುಡಿದಳು: ''ನೀವು ಭಯಪಡಬೇಡಿರಿ. ಉಪಾಯಾಂತರ ದಿಂದ ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಬಂದು ಸೇರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಯಾಗ ನೆರವೇರಿಸಿರಿ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕಲೆತಾಗ, ಈ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೇಳಿರಿ'' ಎಂದಳು.

ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು ; ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಗ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡರು. ಆ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಒಡೆಯ, ಒಡತಿಯರು ಉಪಸ್ಥಿತರಾದರು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಉಪಾಯದಿಂದ, ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಚಂದ್ರನು ದೇವಪಕ್ಷ ಸೇರಿದನು. ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ವಾಗ್ದೇವಿ ನೆಲೆಸಿದಳು. ಆದರೂ ಆ ದೇವಿಯು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬಂದು ಹೋಗುವಳು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿಯಿಂದ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸೋಮನೂ, ಸರಸ್ವತಿಯೂ ದೇವತೆಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಉಳಿದರು.

ಆ ದೇವಯಾಗಕ್ಕೆಂದು, ಗೋವುಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಪರ್ವತ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲದೆ, ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸರು, ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರು, ಸರ್ಪಗಳು, ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬಂದವ ರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದುನದಿಗಳಾಗಿ ಗೌತಮೀನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದವು. ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ''ಪೂರ್ಣಾನದಿ'' ಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನದಿ ಹರಿದಿದೆ.

ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಅನೇಕ ನದಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನದಿಗಳು ಸೋಮನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಯಾಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಪಾವನ ಗೊಳಿಸಲು ಉಗಮಿಸಿ ಹರಿದಿವೆ.

ಈ ತೀರ್ಥಗಳು ಕೆಲವು ನದೀರೂಪದಿಂದ, ಕೆಲವು ಸರೋವರರೂಪದಿಂದ ಹಲವಾರು ಸ್ತೋತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥಗಳೆಂದರೆ-

ಗಾಂಧರ್ವತೀರ್ಥ, ಸೋಮತೀರ್ಥ, ಪೂರ್ಣಾತೀರ್ಥ, ಕರ್ಣಿಕಾಸಂಗಮ, ವಾಸವಿ ಸಂಗಮ, ಸುರತೀರ್ಥ, ವೃದ್ಧತೀರ್ಥ, ಶಿಖಿತೀರ್ಥ, ಕುಸುಂಬಿಕಾತೀರ್ಥ, ಅಜತೀರ್ಥ, ಭದ್ರತೀರ್ಥ, ದೇವತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಶಿವಪ್ರೇರಿತಾಮೃತ ಸಂಗಮಾದಿ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಪುಣ್ಯಮಯವೆನಿಸಿದ ಪುವರಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥವೆಂಬುದು ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಿವನು ನೆಲೆಸಿರುವನು. ಅದು ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಳವೆನಿಸಿ, ಇಂದಿಗೂ ಭಕ್ತ, ಭಾವುಕರಿಗೆ, ಸ್ನಾನ, ಧ್ಯಾನ, ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಪಾಪ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಪರಮ ಪದವಿ ಪಡೆಯುವ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮುಕ್ತಿ ಮಂದಿರವೆನಿಸಿದೆ.

ಒಮ್ಮೆ, ದೇವತೆಗಳೂ, ದಾನವರೂ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ವೈರಭಾವ ಮರೆತು ಒಂದುಗೂಡಿದರು. ಮೇರುಗಿರಿಗೆ ಬಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತಕ್ಕೆ ಬಂದರು, ಆಲೋಚಿಸಿ ಅವರೆಂದರು:- ''ನಾವೀರ್ವರೂ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಸುಖವಾಗಿರ ಬಹುದು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಲೆತು ಅಮೃತವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕುಡಿಯೋಣ.''

ಈ ನಿರ್ಧಾರದೊಂದಿಗೆ ದೇವಾಸುರರು ಒಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಥನಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರು. ಮಂದರಗಿರಿಯನ್ನು ಕಡಗೋಲನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಒಂದೆಡೆ ದೇವತೆಗಳು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ದೈತ್ಯರು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಥನಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ದೀರ್ಘಕಾಲ ಸಮುದ್ರ ಮಥನ ಫಲವಾಗಿ, ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಮೃತ ಉದಿಸಿತು. ಆಗ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು, ಒಮ್ಮತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಸುರರೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರೆಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅಮೃತವನ್ನು ಕಾಯಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅವರು ಹೋದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅಮೃತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾವೇ ಕುಡಿಯಲು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಯೋಜನೆಗೆ ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ. ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ತಾವೇ ಅಮೃತ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕುಡಿದು ಅಮರರಾಗಲು ದೇವತೆಗಳು ಸನ್ನಾಹಮಾಡಿದರು.

ಅಮೃತಪಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಗೌಪ್ಯ ಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ಬಿಸಿ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿ, ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿಯದೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು ಅವರೆಲ್ಲ.

ಸೂಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆಗಾಗಿ, ಶಿವ ಹಾಗೂ ಹರಿಯರ ಸಲಹೆಯೂ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಅವರ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆ. ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರರೊಡನೆ ಮೇರುಗಿರಿಯ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಮೃತಪಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೆವು. ನಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಸುಳಿವು ಯಾವ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಸೂರ್ಯನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲದವರನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಲು ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದ. ಚಂದ್ರನು ನಮಗೆಲ್ಲ ಸಾಕಾಗುವಂತೆ, ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಹರಿಯು ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರ ಧರಿಸಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡುವ ಸುಳಿವು ಯಾವ ದೈತ್ಯನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ

ವಾದರೂ ರಾಹು ಒಬ್ಬ ಅಪವಾದವೆನ್ನಬೇಕಷ್ಟೆ ! ಆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ರಾಹವು ಮರುತ್ತುಗಳ ರೂಪಧರಿಸಿ, ಪಾನಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮರುತ್ತುದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಹುವಿಗೆ ಅಮೃತ ಉಣಬಡಿಸ ಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿತ್ತು. ರಾಹು ಆಗಲೇ ಅಮೃತದ ಗುಟುಕು ಕುಡಿದಿದ್ದ. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚಕ್ರದಿಂದ ದೈತ್ಯನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಶಿರಸ್ಸು ಅಮೃತದಿಂದ ಅಮರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚಕ್ರದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ರಾಹುವಿನ ರುಂಡಮುಂಡ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಮೃತಪಾನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಂಡವು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ನಡುಗಿಸುತ್ತ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಮುಂಡವು ಅಮರತ್ವದಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ರಾಹುವಿನ ರುಂಡ, ಮುಂಡಗಳೆರಡೂ ಹನಿಯಷ್ಟು ಅಮೃತ ಕುಡಿದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಮರವಾದವು. ಆದರೆ ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡರೆ, ಅವನು ಮರಳಿ ಮತ್ತೆ ಜೀವಿಸಿ ಅಮರತ್ವ ಹೊಂದಿ ಮಹಾ ಅಸುರನಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾರಕನಾಗುವನು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮುಂಡ ನಾಶಪಡಿಸಲು, ದೇವತೆಗಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಗೌರೀಶನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರ ದೀನವಾಣಿ ಕೇಳಿ, ಕಾಳಿಕಾದೇವಿ, ಶಿವನ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಶಿವಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ, ಆ ದೈತ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಮುಂದಾಗಿ ಬಂದಳು. ರುಂಡವಿಲ್ಲದ ಆ ರಾಹುವಿನ ಮುಂಡ, ಆ ಚಾಮುಂಡಿ ಶಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಬಹುದಿನ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿತು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶಿರೋರೂಪನಾದ ರಾಹು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ-''ಮೊದಲು ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತ ರಸವನ್ನು ತೆಗೆಯಿರಿ. ಅಂದರೆ ದೇಹವು ಕೂಡಲೇ ಭಸ್ಮವಾಗುವುದು.'' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನೀನು ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗು ಎಂದು ಅವನನ್ನು ನವಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರು. ಕಾಲಿಯು ದೇವಶಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ದೈತ್ಯನ ಶರೀರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತರಸವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಳು. ನಂತರ ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದಳು.

ಈ ಶಿವಶಕ್ತಿಗೆ ಭದ್ರಕಾಳಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ದೈತ್ಯಶರೀರ ಬಗೆದಾಗ ಅಮೃತರಸವು ಸ್ರವಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಅದೇ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು, ಪ್ರವರಾ ನದಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಸಾವಿರ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುವವು. ರಾಹು ದೇಹವನ್ನು ಬಗೆದ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಶಿವ ಮತ್ತು ಶಿವಶಕ್ತಿ ಇವರು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ (ನೆಲೆಸಿ)ರುವದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ''ನಿವಾಸಪುರ'' ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರವರಾನದಿ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವದು. ಆ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರಿಗೆ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂಗಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರವರಾ ಸಂಗಮವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಶಿವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿ, ಭದ್ರಕಾಳಿಯಾಗಿ ಬಂದು, ದೈತ್ಯನ ಶರೀರ ಭೇದಿಸಿದ ಆ ಸಿಂಹಸ್ವರೂಪಿಣಿಗೆ ಮುಂದೆ 'ಅಮೃತೇಶ್ವರಿ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವೃದ್ಧಾಸಂಗಮ, ಹದಿನೇಳು ತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ವೃದ್ಧಾ ಸಂಗಮವೆಂಬ ಅಪೂರ್ವ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಶಿವನು ವೃದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ಪ್ರಭಾವಯುಕ್ತವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆ, ಕೇಳು.

ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಗೌತಮನಿಗೆ ವೃದ್ಧಗೌತಮನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದು ಅವನು ಕುರೂಪಿ. ಹೀಗಾಗಿ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವೈರಾಗ್ಯಭಾವ ತಾಳಿ, ದೇಶಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡನು. ತನಗಿರುವ ಕುರೂಪದಿಂದ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಅವನು ಸದಾ ಸಮವಯಸ್ಕರಿಂದ ದೂರ. ಹೀಗಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಗೌತಮ ಅವನ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದ ಅಷ್ಟೇ. ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ, ಗಾಯತ್ರ್ಯುಪಾಸನೆ ಗಳಿಂದ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಿದ್ಯಾವಂತನೂ, ಕುರೂಪಿಯೂ ಆದವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಡುವವರು ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ತೀರ್ಥ, ದೇಶ, ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಗೌತಮನು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಗುಹೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಬಯಸಿ, ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ಆ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಸಹ ವೃದ್ಧಳೇ! ಇವನಂತೆ ಅವಳೂ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿಯೇ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಪಸ್ವಿನಿಯಂತೆ ನಿರಾಡಂಬರಜೀವನ ಅವಳದು. ತನಗಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿ ವೃದ್ಧಗೌತಮ ಅವಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೋದಾಗ ಅವಳು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ನುಡಿದಳು : ಹಿಂದೆ ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣನ ಮಗ ಋತುಧ್ವಜನೆಂಬ ರಾಜ. ಅವನು ಮಹಾಶೂರನೂ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯೂ, ಕೀರ್ತಿವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ. ಆಗ ಬಳಲಿಕೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಗುಹೆಗೆ ಬಂದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಂದರಾಂಗನೂ, ತರುಣನೂ ಆದ ಋತಧ್ವಜನನ್ನು ಸುಶ್ಯಾಮಾ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ನೋಡಿ ಅನುರಕ್ತಳಾದಳು. ಆ ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ರಸಿಕ ರಾಜನೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸರಸದಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದರು. ವಿಹಾರ ತೀರಿದೊಡನೆ, ರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರವಾದ. ಅವರಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳು ನಾನು. ನಂತರ ತಾಯಿಯೂ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಅವಳು ನನ್ನ ಕರೆದು, ''ಈ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿ ಯಾವ ಪುರುಷನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನೋ ಅವನೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾಗುವನು'' ಎಂದು ಅಭಯ ಹೇಳಿ ತೆರಳಿದಳು.

''ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಯಾವ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿಲ್ಲ ನನಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ನೀನೇ ದಿಕ್ಕು. ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸು. ನಿನ್ನ ನೆರಳಾಗಿ ನಾನು ಬಾಳುವೆ'' ಎಂದು ಮನದ ಆಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು. ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವಳು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಗೌತಮ ಅವಳನ್ನು ವರಿಸಲು ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ಅವಳು ಅವನಿಗೆ ''ನೀನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವೆ'' ಎಂದು ಪಣವಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೃದ್ಧಗೌತಮ ಸಂತೈಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ:

''ನಾನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಲ್ಲ, ರೂಪವಂತನೂ ಅಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಮೂಗಿಲ್ಲದ ಕುರೂಪಿ. ಇಂಥವನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ನೀನು ಯಾವ ಸುಖ ಪಡೆಯುವೆ?''

ಅವನ ಈ ನಿಷ್ಕಪಟತನದ ನುಡಿಯಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆದರಾಭಿಮಾನ, ಒಲುಮೆಗಳು ಮಾತಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಅವಳು ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು: ''ನೀನು ಯಾವದಕ್ಕೂ ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡ. ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು ರೂಪವಂತರಾದ ಜಲಾಗ್ನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರಸ್ವತಿ ನಿನಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನಿಧಿಯನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲಳು. ಅಗ್ನಿಯು ನಿನಗೆ ಮನ್ಮಥನ ತಾರುಣ್ಯ, ರೂಪಲಾವಣ್ಯ ನೀಡಬಲ್ಲಳು. ಮುಖ್ಯ ನೀನು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸು.''

ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಮಾರುತ್ತರ ನೀಡದೇ ವೃದ್ಧಗೌತಮ ಮೌನನಾಗಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕಳೆದನಂತರ, ಆ ವೃದ್ಧೆಯು ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ, ಸರಸ್ವತಿಯಿನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದಳು. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ವೃದ್ಧ ಗೌತಮನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ರೂಪವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ವೃದ್ಧೆಯ ಪವಾಡ ಸದೃಶ ತಪಶ್ಶಕ್ತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ವೃದ್ಧ ಗೌತಮ ಅವಳ ಮನದಾಸೆಯಂತೆ ವರಿಸಿದ. ಅದೇ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪುನರಪಿ ತಾರುಣ್ಯ, ಲಾವಣ್ಯ ದೇಹಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಹುವರ್ಷ ವಿಹಾರಮಾಡಿದರು. ಈ ವಿಹಾರ ಪೂರಿತ ಶೃಂಗಾರ, ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರೀರ್ವರೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ರಸನಿಮಿಷ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಗುಹೆಗೆ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಗೌತಮನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಆ ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯೌವನದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಕೆಲವರು ತರುಣ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಇದ್ದರು. ಈ ತರುಣರು ಈ ವೃದ್ಧಗೌತಮ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಇವರು ಲಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಃಖಿತರೂ ಆದರು.

ಅವರ ಆತಿಥ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗಿ, ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತರು. ಆಗ ವೃದ್ಧ ಗೌತಮ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು? ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವವು? ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಆ ಮುನಿಯು ಅವರಿಗೆ ಗೌತಮೀ ತೀರವೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಾಚರಿಸಿದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುವದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತೆರಳಿದ.

ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಿದ ಗೌತಮನು ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು, ಮಹಾದೇವನನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದ ಗೌತಮಿಯು ''ನನ್ನ ಜಲವನ್ನು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಮಾಯವಾಗಿ ತಾರುಣ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಗಳು ಉದಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಮೇಲೆ ರೂಪವತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಜಲದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರೆ ನೀನೂ ಸಹ ಸುರಸುಂದರನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದು

ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದಳು. ಆ ದಂಪತಿಗಳು, ಗೌತಮಿಯ ಉಪದೇಶದಂತೆ, ಪರಸ್ಪರರು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ತಾರುಣ್ಯಯುಕ್ತ ದೇಹ, ಆಕರ್ಷಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದರು. ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ಮುಂದೆಯೂ ಆ ಗೌತಮನನ್ನು ವೃದ್ಧಗೌತಮನೆಂದೇ ಕರೆದರು. ಆಗ ವೃದ್ಧಾದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದ ಗೌತಮಿಯೊಡನೆ ''ಓ ದೇವಿ, ಈ ನದಿಯು ಇಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನ ನದಿಯು ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅಂತರ್ಧಾನವಾದಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ವೃದ್ಧಸಂಗಮತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಹವನ, ಹೋಮಮಾಡಿದರೆ, ರೂಪ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಂತಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ, ಪಿತೃಗಳು ಸಂತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಗೌತಮನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ವೃದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು ಭಕ್ತರಿಂದ ಸದಾಕಾಲ ಪೂಜೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹದ ಮೂಲಕ ಸಕಲ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಬುಧತೀರ್ಥವೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷ ಪರಿಹರಿಸುವ ತೀರ್ಥ ಒಂದಿದೆ- ಅದುವೇ ಇಲಾತೀರ್ಥ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ, ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಇಲನೆಂಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನೊಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಹೋದ. ರಾಜನಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಆಸಕ್ತಿ. ಹೀಗೆ ಬಹುದಿನ ಉರುಳಿದರೂ ಬೇಟೆಯಾಡುವದನ್ನು ಬಿಡದೇ ಮುಂದುವರಿಸಲು ಆಶಿಸಿ, ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಕೆಲವು ಸಹಾಯಕರನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆ ಇರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಉಳಿದವರನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ. ರಾಜನು ಇತ್ತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ, ದಿನವೂ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ರತ್ನಮಯವಾದ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ರತ್ನಮಯವಾದ ಗುಹೆ ಕಂಡನು. ಆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮನ್ಯುವೆಂಬ ಯಕ್ಷರಾಜನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಸಮಾದೇವಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ. ಆ ಯಕ್ಷದಂಪತಿಗಳು ಮೃಗರೂಪಧರಿಸಿ, ಪ್ರಶಾಂತ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೃಗರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಯಕ್ಷನು ಇಲರಾಜನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಅದು ಯಕ್ಷನಗುಹೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನು, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕರೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಈ ರೀತಿ ಇಲರಾಜನು ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನೆಯೆಂಬುವಂತೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮೃಗರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಕ್ಷನು ಯೋಚನೆಗೀಡಾದನು. ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸಿದ ದುಷ್ಟರಾಜನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿದ. ಕೊಬ್ಬಿರುವ ಇಲರಾಜನನ್ನು ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿಸಲು ಆ ಯಕ್ಷನು ತನ್ನ ಭಟರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ''ಈ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಅಟ್ಟಿ, ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಒಡೆಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ಶೂರ ಯಕ್ಷಭಟರು ಇಲರಾಜನೊಡನೆ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಹತರಾಗಿ

ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಉಳಿದವ ಯಕ್ಷರಾಜನೊಬ್ಬನೆ. ಹೀಗೆ ಮನೆಮಾರು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಯಕ್ಷನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಅಲೆದಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಮೃಗರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವಾಗ ಯಕ್ಷನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ''ನೀನು ಸುಂದರ ಮೃಗರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉಮಾವನಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕು. ಮೃಗಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಆಸಕ್ತನಾದ ಅವನು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಉಮಾವನಕ್ಕೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ನೀನೇ ಮಾಡಲು ಶಕ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಯಕ್ಷನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲಿ ''ನೀನೇಕೆ ಉಮಾವನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ? ಬಂದರೇನು ಅಪಾಯವಿದೆ! ಇದರ ರಹಸ್ಯ ಹೇಳು'' ಎಂದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಯಕ್ಷ ರಹಸ್ಯ ಬಿತ್ತರಿಸಹತ್ತಿದ. ''ಒಮ್ಮೆ ಈ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆಯೂ, ದೇವತೆಗಳೊಡನೆಯೂ, ಗಣಗಳೊಡನೆಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನೊಡನೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ''ಪುರುಷರು ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತಹ ಒಂದು ವನಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಅದು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ 'ಉಮಾವನ' ವೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿ ಮೆರೆಯಲಿ'' ಎಂದು ವರ ಕೇಳಿದಳು. ಮಡದಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಮಹಾದೇವ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎನ್ನಬೇಕಷ್ಟೆ! ಉಮಾವನದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರ, ನಂದಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖರ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಾರಾದರೂ ಪುರುಷರು ಪ್ರವೇಶಿದರೆ ಅವರು ತಕ್ಷಣ ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ಹೊಂದಲಿ, ಎಂಬ ವರವನ್ನು ಸಹ ಪಾರ್ವತಿ ಪತಿಯಿಂದ ಪಡೆದಳು. ಪತಿಯು ಹೇಳಿದ ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಯಕ್ಷನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಮೃಗರೂಪ ಧರಿಸಿ ಇಲರಾಜನೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಆಗ ಯಕ್ಷನೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು.

ಆ ಸುಂದರ ವನ್ಯಮೃಗ (ಯಕ್ಷನ ಹೆಂಡತಿ)ವನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಇಲರಾಜನು ತಡಮಾಡದೆ, ಸುಸಜ್ಜಿತ ಕುದುರೆ ಏರಿ, ಬೆನ್ನಟ್ಟುತ್ತ ಉಮಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದ. ವನಪ್ರವೇಶ ಬರುತ್ತಲೇ ಆ ಯಕ್ಷಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ಮಾಯಾಮೃಗವೇಷಬಿಟ್ಟು ಸುರಸುಂದರಾಂಗಿ ಯಾಗಿ ಅಶೋಕ ತರುವಿನ ಬಳಿ ನಿಂತಳು. ಜಿಂಕೆಯು ಕಾಣದಾಗಲು, ಅದನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಕುದುರೆ ಸವಾರನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಯಕ್ಷ ಸುಂದರಿಯು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ, ''ಎಲೌ ಇಲೆ, ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದು, ಪುರುಷವೇಷ ಧರಿಸಿ, ಓರ್ವಳೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವೆ?'' ಎಂದಾಗ ರಾಜನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದನು. ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಜನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಇದರ ರಹಸ್ಯ ತಿಳಿಯಲು ಆ ಯಕ್ಷ ಸುಂದರಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಆ ಯಕ್ಷ ಸುಂದರಿಯು ಇಲರಾಜನಿಗೆ ಉಮಾವನದ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಿಸಿ, ''ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಹೆಂಗಸಾದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖಿಸಬೇಡ.''

ಪ್ರಾಜ್ಞೋಽಪಿ ಕೋಽತ್ರ ಜಾನಾತಿ ವಿಚಿತ್ರ ಭವಿತವ್ಯತಾಂ

ಮುಂದಿನ ಘಟನೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವದೆಂಬುದು ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನವಂತನಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ. ನೀನು ಉಮಾವನದ ಮಹಿಮೆ ಅರಿತಿದ್ದರೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ಬಂದದ್ದನ್ನು

ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸುತರಾಂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೇ ಅವರಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು.

ಆಗ ರಾಜನು ಇಲಾದೇವಿಯಾಗಿ ಯಕ್ಷಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಣಧರ್ಮ, ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ. ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಯೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ. ತನಗೀ ಅವಸ್ಥೆ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಕ್ಷ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಆಗಾಗ ತನಗೆ ಪುನಃ ಪುರುಷರೂಪ ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯ ಕೇಳುತಿದ್ದ. ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಕತೋರುತ್ತ ನುಡಿದಳು ಅವಳು : ''ಈ ವನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಮಗನಾದ ಬುಧನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಚಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ನಿತ್ಯದ ವಾಡಿಕೆ. ಬುಧನು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೋ, ಆಗ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಡುವದು. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ನೆರವೇರಲು ಕಾಲವೂ ಸಮೀಪಿಸಿದೆ.''

ಮುಂದೆ ಆ ಯಕ್ಷ ದಂಪತಿಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದರು. ಇಲರಾಜನ ಸೇನಾಪರಿವಾರವೂ ಸಹ ಗುಹೆಯ ಒಂದೆಡೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಲಾದೇವಿಯು ಉಮಾವನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ, ವಯ್ಯಾರದಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಒಬ್ಬಳೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಬುಧನ ದೃಷ್ಟಿ ಅವಳತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಮನದಲ್ಲಿ ಮೋಹ ಮೊಳೆಯಿತು. ಪ್ರಣಯದಾವೇಗದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಇಲೆಗೂ ಅವನು ಕೇಳುವದಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬುಧನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಬುಧನು ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಇಲಾದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಸಿಕನಾದ ಬುಧ ಅವಳೊಡನೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿದ.

ಅವರೀರ್ವರ ಪ್ರಣಯ ಫಲಿಸಿತು. ಬುಧ ಹೆಂಡತಿಯೆದುರು ನಗುತ್ತ ತೃಪ್ತಿ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ. ''ನಿನಗೆ ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರನು ಉದಿಸಿ ಬರುವನು. ಅವನಿಂದ ನಮ್ಮ ಚಂದ್ರವಂಶ ಬೆಳೆದು ಮನೆತನದ ಘನತೆ ಘಮ ಘಮಿಸುತ್ತದೆ'' ಬುಧನ ಮಾತು ನಿಜವಾದಂತೆ, ಶಿಶುವು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಹೆಚ್ಚಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳುತ್ತ, ಚೀರುತ್ತಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಋಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ, ಜಯ ಜಯಕಾರದ ಘೋಷದೊಂದಿಗೆ ಬುಧಪುತ್ರನಿಗೆ ''ಪುರೂರವ'' ಎಂದು ಕರೆದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಬುಧ ಪುತ್ರನಾದ ಪುರೂರವ, ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಲೋಕ ಪ್ರಿಯನಾಗುವ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ತೋರಿಸಿದ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆ ಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾದ: ವಿದ್ಯೆ, ವಿನಯ, ವಿಚಾರ, ಸದಾಚಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೀರಿದ. ದಿನದಿನವೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು, ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೋ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ ಪುರೂರವ, ಅವಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ 'ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ದುಃಖವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನನಗಾದರೂ ಹೇಳಲಾರೆಯಾ?' ಎಂದಾಗ ಇಲಾದೇವಿಯು, ತನ್ನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ, ತಾನು ಉಮಾವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ತ್ರೀರೂಪ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಬುಧನು ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಅವಳ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವನ ಇತಿಹಾಸ ಅರಿತು ಪುರೂರವನು ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡ. ತಾನು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ತಾಯಿಗೆ 'ಅಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಏನಾಗಬೇಕೆಂದು ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು, ಮಾಡುವದು, ಅಥವಾ ನೆರವೇರಿಸುವದು ಮಗನಾದ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಇಲಾದೇವಿಯು 'ಹಿಂದಿನ ನನ್ನ ಪುರುಷ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಬಯಸುತ್ತೇನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ನಿನಗೂ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ತುಂಬಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ಬದುಕು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಪುರೂರವನಿಗೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ, ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ 'ನೀನು ಪುನಃ ಪುರುಷನಾಗಲು ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿ? ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲೆ? ಅಥವಾ ಯಾಗ ಮಾಡಲೆ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಎಂದಾಗ ಇಲಾದೇವಿಯು ''ಎಲೈ ಕಂದಾ, ತಂದೆಯಾದ ಬುಧನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳು. ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿತವನು. ಅವನು ನಿನಗೆಲ್ಲ ಉಪಾಯ ಹೇಳಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥ'' ಎಂದಳು.

ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಪುರೂರವನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಬುಧನು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅವರ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಹಿಮಾಲಯವನ್ನೂ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಗುರುವನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟ ಮಗನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇಲಾ ಬುಧರೂ ಹೊರಟರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶುಚಿರ್ಭೂತರಾಗಿ, ದೃಢಸಂಕಲ್ಪಗೈದು ಶಿವನಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಅಹೋರಾತ್ರಿ, ಆರಾಧನೆ, ಭಜನೆ, ಕೀರ್ತನೆ, ಗಾಯನಗಳಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿದ ಜಗನ್ಮಾತೆ ಪಾರ್ವತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ, ''ನಿಮಗೇನು ಬೇಕು ಬೇಡಿರಿ ಕರುಣಿಸುವೆ'' ಎಂದಾಗ ಪುರೂರವನು ಕೈ ಮುಗಿದು, 'ಜಗನ್ಮಾತೆ, ಇಲರಾಜನು ತಿಳಿಯದೇ ನಿನ ಉಮಾವನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀಯಾದನು. ಅವನ ಅಪರಾಧ ಮನ್ನಿಸು ಪುನಃ ಅವನಿಗೆ ಪುಂಸ್ತ್ವವನ್ನು (ಪುರುಷತ್ವ) ಕರುಣಿಸಮ್ಮಾ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕೆ ಶಿವನ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಪಡೆದು ಶಂಕರಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತಳು. ಆಮೇಲೆ ಶಿವನು ದೇವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅನುಸರಿಸಿ 'ಇಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ಇಲರಾಜನು ಪುನಃ ಪುರುಷನಾಗುವನು' ಎಂದ.

ಆಮೇಲೆ ಇಲೆಯು ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಅವಳ ಶರೀರದಿಂದ ಯಕ್ಷಿಣಿಯು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಗೀತನರ್ತನಗಳು, ಲಾವಣ್ಯ, ಅಲಂಕಾರಗಳೂ ನೀರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ರವಿಸಿದವು. ಮುಂದೆ ಅವೇ ಗೀತ ನೃತ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಗಳು, ನೃತ್ಯನದಿ, ಗೀತಾ ನದಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯನದಿಗಳೆಂದು ಮೂರು ನದಿಗಳಾಗಿ ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿದವು.

ಹೀಗೆ ಇಲರಾಜನು ಯಾಗಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ, ಅವನ ಮೊದಲಿನ ಪುತ್ರರು ಬಂದು ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳ, ಯಕ್ಷಿಣಿಯಿಂದ ಇಲಾದೇವಿಗೆ ಬಂದ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿದ ಸ್ಥಳ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳುಂಟಾದವು. ಆ ತೀರ್ಥಗಳ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಇಲೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಂಕರನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಯಾಗಗಳ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದು. ಈ ಇಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದೋಷ ಸಹ ದೂರಾಗುವದು.

ಚಕ್ರತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದನೆ, ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಹಲವಾರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ವಿಷಯ ನೀನು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ ! ಅದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನು ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವನನ್ನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಗಳಾದ ಸತೀದೇವಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವಳ ಪತಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನೇ ನಿಂದನೆ ಮಾಡಿದ. ತನ್ನೆದುರೇ ಪತಿಯ ಅವಹೇಳನನುಡಿ ಕೇಳಲಾರದೇ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸತೀದೇವಿ ಶಿವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ ಲೋಕದಿಂದ ದೂರವಾದಳು.

ಮಹೇಶ್ವರನು ನಾರದನಿಂದ ಸತೀ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಸಮಾಚಾರ ಅರಿತು, ಕೂಡಲೇ ಕುದಿಯುವ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಾಗಿ, ಭಯಂಕರರಾದ ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಗಣ ಹಾಗೂ ಭೂತಗಣಗಳೊಡನೆ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ದಾಳಿಇಟ್ಟ. ಆ ಮಹಾಭೂತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನೊಡನೆ ಸೇರಿ ದಕ್ಷಯಾಗವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಯಜ್ಞ ಸಮಾರಂಭ ಹಾಹಾಕಾರ ತುಂಬಿ, ಗಲಿಬಿಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೂರ್ಯನು ಶಂಕರನ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದನು. ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಟದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಹಲ್ಲು ಮುರಿದ. ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಹಣಿದು ಮೆತ್ತಗೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ. ಶಿವನ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ವೀರಭದ್ರನು ಭಗನೆಂಬ ಆದಿತ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ಕಿತ್ತನು.

ಶಿವನ ರೌದ್ರಾವತಾರ ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ದೇವತೆಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಗ ಹರಿಯು ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ. ವೇಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಲಿರುವ ಆ ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರವನ್ನು ಶಿವನು ಹಿಡಿದು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಲೋಕಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಪಲಾಯನಗೈದರು. ಈ ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ದೀನನಾಗಿ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನು ಪರಶಿವನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಶಿವನು ತನ್ನ ಪ್ರಕೋಪ ಭಾವಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಲು ಎಲ್ಲ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೂ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ತುತಿಗೆ ಸತೀಶ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ನಗುತ್ತ ಅನುಗ್ರಹ ತೋರಿ, 'ವರಬೇಡು ಕೊಡುವೆ' ಎಂದಾಗ, ದಕ್ಷನು ತನ್ನ ಯಾಗವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಶಿವ ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ. ಆಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದ ನಂತರ. ಒಮ್ಮೆ ದೇವ ದಾನವರಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಂಭವಿಸಿತು. ದೇವತೆಗಳು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸೋತು, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಕೋರಿದರು. ಆಗ ಹರಿಯು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ''ದೇವತೆಗಳೇ, ನನ್ನ ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಶಂಕರನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅಲ್ಲದೆ ನೀವೂ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿರುವಿರಿ. ಆಗಲಿ ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆ' ಎಂದು ಅಭಯ ಹೇಳಿದ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ನಂತರ ಹರಿಯು ಗೋದಾವರಿ (ಗೌತಮೀ) ತೀರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ, ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರ ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಸದಾಶಿವನ ಆರಾಧನೆ ಕೈಕೊಂಡ. ಸಾವಿರ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಶಿವಾರ್ಚನೆಗೈದ. ಹೀಗೆಯೇ ಹಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಕಮಲಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಒಂದುದಿನ ಸಾವಿರ ಕಮಲಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪುಂಡಲೀಕಾಕ್ಷನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಕೊನೆಯ ಕಮಲವನ್ನಾಗಿ ಶಿವನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಬೇಡರ ಕಣ್ಣಪ್ಪನಂತೆ. ಅವನ ಅಸದೃಶ ಭಕ್ತಿಗೆ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರು ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದರು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮೈ ಮರೆತು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆನಂದ ಭಾಷ್ಪ ಹರಿಸಿದರು. ಶಿವನೊಲಿದರೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯ? ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣೂ ಬಂದಿತು; ಚಕ್ರವೂ ಅವನ ಕೈ ಸೇರಿತು.

ಆಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿಯನ್ನು, ಗೌತಮೀನದಿಯನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಧನ್ಯತೆಯ ಆನಂದಾಶ್ರುವಿನ ಕೋಡಿ ಹರಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ನಟಿಸಿ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರ ಪಡೆದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೆಂದು, ಸ್ವಯಂ ಶಿವನೇ ನೆಲೆಸಿರುವನೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ, ಮಹಿಮೆಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ತರ್ಪಣ ನೀಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಉತ್ತಮ ಲೋಕ ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೭

ಚಕ್ರೇಶ್ವರ, ಪಿಪ್ಪಿಲೇಶ್ವರ, ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನ ಗೋತೀರ್ಥ, ಪಿತೃತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಕೋಟಿತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶಿವನು ಚಕ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ, ತೀರ್ಥವು ಪಿಪ್ಪಿಲತೀರ್ಥವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ಸಾವಿರ ಹೆಡೆಯ ಆದಿಶೇಷನೂ ಮಾಡಲಾರ! ಚಕ್ರತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೂ, ಪಿಪ್ಪಲತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪಿಪ್ಪಿಲೇಶ್ವರರೂ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾರದನೇ ಕೇಳು, ಆ ಪಿಪ್ಪಿಲ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ಗುಣಗಣ ಕಥನವು ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ, ದಧೀಚಿ ಎಂಬ ಮೇಧಾವಿಯೂ, ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಮುನಿ ಪುಂಗವನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಪತಿಪರಾಯಣಳಾದ ಪತ್ನಿ ಗಭಿಸ್ತೀನೀ ಅಥವಾ ವಡವಾ ಪ್ರಾಥೇಯೀ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವಳೊಡನೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯಾದ ದಧೀಚಿಯು ಮಹಾ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ತನ್ನಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಗೌತಮೀ ತೀರವಾಸಿಯಾದ

ಆ ದಧೀಚಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿ ಬಂದ ರುದ್ರರು, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲದೆ, ದೇವೇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಯಮರೆಲ್ಲರೂ ದಧೀಚಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವನು ಪೂಜಿಸಿ, ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಆದರ ಸತ್ಕಾರ ನೀಡಿ, ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯುದ್ಧಜಯಿಸಿ ಬಂದ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿ, ''ಈಗ ನಾವು ಶತ್ರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸದೆ ಬಡೆದಿದ್ದು, ಈ ಆಯುಧಗಳಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕಷ್ಟೆ ! ಈ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಗ, ಪಾತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟರೆ, ಮಾಯಾವಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ವೈರಿ ದೈತ್ಯ ದಾನವರು ಅಪಹರಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಯವಿದೆ ನಮಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಈ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಇಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ನೀನು ಅವುಗಳಿನ್ನಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪುತ್ತೀ ಅಷ್ಟೇ?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳೇ ದೈನ್ಯರಾಗಿ ನುಡಿಯುವಾಗ ದಯಾಳು ದಧೀಚಿಗೆ 'ಇಲ್ಲ' ವೆನ್ನಲು ನಾಲಿಗೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ. ಅದು ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೆ ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪತಿಯೊಡನೆ ಅವಳು ''ಈ ದೇವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ನಾವಿರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ರಾಕ್ಷಸರು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ವೈರತ್ವ ಸಾಧಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಯಾರಿಂದಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ದೇವತೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ಮುಂದೆ ಅವರೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗಬಹುದು.

ತಸ್ಮಾನ್ನೆದಂ ವೇದವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠ-
ಯುಕ್ತಂ ದ್ರವ್ಯೇ ಪರಕೀಯೇ ಮಮತ್ವಂ
ತಾವಚ್ಚಮೈತ್ರೀ ದ್ರವ್ಯಭಾವಶ್ಚತಾಪ-
ನ್ನಷ್ಟೇ ಹೃತೇ ರಿಪವಸ್ತೇ ಭವಂತಿ ॥

''ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನೀನು ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞನಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಅದರಿಂದಾಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೆಲ್ಲವನ್ನು ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ವಸ್ತುವು ನಾಶವಾಗುವ ವರೆಗೆ ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಇರುವರು. ಏನಾದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೆ ಅವರೇ ನಮಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾಗಬಹುದು'' ಎಂದು ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಳು.

ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನಾದರೂ, ದಧೀಚಿ ''ಈಗಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ, 'ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಮುಂದೆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಧೀಚಿಮುನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಹೊರಟುಹೋದರು. ದಧೀಚಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು.

ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಋತು, ಅಯನಗಳು ಉರುಳಿ ಹೊಸ ಋತು ಅಯನಗಳು ಬಂದರೂ, ದೇವತೆಗಳು ದಧೀಚಿ ಆಶ್ರಮದತ್ತ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಯುಧ ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ದಧೀಚಿ ಮುನಿಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟಕ್ಕಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ''ದೇವತೆಗಳು ಆಯುಧ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬರಲೇಇಲ್ಲ

ಇದುವರೆಗೆ ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ?'' ಎಂದು ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ. ಅವಳಿಗೂ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ತೋಚದೇ, ''ನೀವೇ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ದೈತ್ಯರು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು ಖಂಡಿತ'' ಎಂದಳು.

ಆ ದೇವಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ದಧೀಚಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಜಲದಿಂದ ತೊಳೆದು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಜಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ. ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರಸ್ವರೂಪವೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಆ ಅಸ್ತ್ರಜಲವನ್ನೇ ಪೂರ್ತಿ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಕಳೆಗುಂದಿ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ನಾಶವಾದವು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಾನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ದಧೀಚಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇಡಿದರು. ಆಗ ದಧೀಚಿಯು ಆ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದು ಕುಡಿದಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತೆ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆಯುಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸುವದು ಸುಲಭದ ಮಾತಲ್ಲ! ದಧೀಚಿ ಮುನಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ''ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಆಯುಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಕಳವಳಪಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕಾಲವೇನೂ ಮಿಂಚಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ನಂತರ ನನ್ನ ಅಸ್ಥಿಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿರಿ'' ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ.

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವನ ಸಲಹೆ ಸರಿ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿಯ ಮಡದಿ ಗಭಸ್ತಿನೀ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ. ಅವಳಿದ್ದರೆ ಪತಿಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸುತಾರಾಂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳು ದಧೀಚಿಗೆ ಅವಸರಪಡಿಸಿದರು. ದಧೀಚಿ ಪದ್ಮಾಸನಹಾಕಿ ಕುಳಿತು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದು, ನಂತರ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ, ಉದ್ಘಾಟಯೋಗ ಬಲದಿಂದ ಶರೀರವನ್ನುಬಿಟ್ಟನು. ನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಗೆ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ, ಹದನವಾದ ಸುಂದರ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅವರಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ. ಅದುವರೆಗೆ ದಧೀಚಿ ಪತ್ನಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದವಳು, ನದಿಗೆ ನೀರುತರಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದವಳೇ ಪತಿಯ ಸುಳಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಅದುವರೆಗಿನ ವಿಷಯವೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ. ''ಪತಿರಹಿತಳಾದ ನನಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವೇನು?'' ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ತನಗಾದ ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆನೆದಳು.

ಉತ್ಪದ್ಯತೇ ಯತ್ತು ವಿನಾಶಿ ಸರ್ವಂ
ನ ಶೋಚ್ಯಮಸ್ತೀತಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕೇ ।
ಗೋವಿಪ್ರದೇವಾರ್ಥಮಿಹ ತ್ಯಜಂತಿ
ಪ್ರಾಣಾನ್ಪ್ರಿಯಾನ್ಪುಣ್ಯಭಾಜೋ ಮನುಷ್ಯಾಃ ॥

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತುವು ನಾಶವಾಗುವದು ಖಂಡಿತ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವದು ವ್ಯರ್ಥ. ಆದರೆ ಗೋವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಅರ್ಪಿಸುವವರು ಸತ್ಪುರುಷರು, ಅವರೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು.

ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ, ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಪತಿಯ ಚರ್ಮ, ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ನಂತರ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಅವಳು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಬಗೆದುಕೊಂಡು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಶುವನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಗೌತಮೀ ನದಿ ಹಾಗೂ ಭೂಮಿ, ಆಶ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ''ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಇಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿ, ತಂದೆಗಳಿಲ್ಲ; ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಲ್ಲ. ತಬ್ಬಲಿ ಮಗುವನ್ನು ನೀವೇ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಗ್ನಿಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ, ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ (ಪಿಪ್ಪಿಲ) ಗಿಡದಡಿ ಮಲಗಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಲೋಕದಿಂದ ದೂರವಾದಳು ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಮಗುವನ್ನು ಆ ಎಲ್ಲ ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಆರಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಪೋಷಣೆಮಾಡಲು ಮುಂದಾದವು. ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನೊಡೆಯನಾದ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಬೇಡಿ ತಂದು ಉಣಿಸಿ, ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದವು. ವನಚರ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ವಡನಾಡಿಯಾದವು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಆ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದುವರೆಗೆ ಅವನು ವೃಕ್ಷಗಳೇ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ನಾನು ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾದರೆ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದುರಾಯಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಪಿಪ್ಪಲಾದನು ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸಿದವು. ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳ ದುರಂತ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಬಾಲಕ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡ, ಬಳಿಕ ಬಾಲಕನನ್ನು ವೃಕ್ಷಗಳು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿದವು. ಬಾಲತೇಜಸ್ವೀ ಪಿಪ್ಪಲಾದನನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರ ಹರ್ಷಿತನಾದ. ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಲೆನೇವರಿಸಿ ''ಕುಮಾರ, ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು, ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀನು ವೀರನೂ, ಸುಂದರನೂ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೂ ಆಗಿ ಲೋಕೋತ್ತರ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದಾಗ ಪಿಪ್ಪಲಾದ. ''ಓ ಚಂದ್ರದೇವ, ನೀನು ನೀಡುವ ಅನುಗ್ರಹವೆಲ್ಲ ಈಗ ವ್ಯರ್ಥ. ಮೊದಲು ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವರ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡು'' ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದ.

ಅವನ ವೀರೋಚಿತ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರ ಮತ್ತಷ್ಟೂ ಹರ್ಷಗೊಂಡು ಹೇಳಿದ : ''ಕುಮಾರ, ನೀನೀಗ ಗೌತಮೀನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಆರಾಧಿಸು. ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಪತಿ ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.''

ಚಂದ್ರನ ಸಲಹೆಯಂತೆ, ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಬಾಲಕ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಪಿಪ್ಪಿಲವೃಕ್ಷಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥದ ವರೆಗೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ತಾಣಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದವು. ಆಮೇಲೆ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನು ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಕುಳಿತ, ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಉರುಳಿಹೋದವು. ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿಹೋದವು. ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆ.

ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಶಂಕರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ, ''ಎಲೈ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು ನೀಡುವೆ'' ಎಂದು ಅಭಯ ಹಸ್ತ ತೋರಿದ. ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ ಕೈ ಮುಗಿದು, ''ಓ ಮಹಾದೇವ, ದೇವತೆಗಳ ದೆಶೆಯಿಂದಲೇ ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಹತರಾದದ್ದು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೇ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ದಯಪಾಲಿಸು.''

ಬಾಲಪಿಪ್ಪಿಲಾದನ ವರಯಾಚನೆ ಕೇಳಿ, ಮಹದೇವ ನಸುನಕ್ಕು ನಂತರ ನುಡಿದ: ''ಭಲೆ ಭಲೆ ಬಾಲಕ, ನೀನು ಕೇಳುವದು ನ್ಯಾಯೋಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಲು ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ನೀನಿನ್ನೂ ಬಾಲಕ. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡು ಕಾಲಮೂಲವೂ ಕೂಡಿಬರಬೇಕು. ನನ್ನ ತೃತೀಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಾಗ ನಿನ್ನ ಮನದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಶಂಕರ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದ.

ಶಿವನ ಸಲಹೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಪಿಪ್ಪಲಾದನು ಗೌತಮೀನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತದೇಕ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಹೊರಗಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲದೆ ಅಂತರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದಕ್ಕಿಂತೊಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನ ತೇಜೋರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವನ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಆಗ ಹರನ ಮೂರನೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿರೂಪವಾದ ವಡವೆಯು ಹುಟ್ಟಿ ''ನನಗೆ ಆಹಾರ ಕೊಡು'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಹೆಸರು ಕೃತ್ತಿಕೆ. ಪಿಪ್ಪಿಲನ ತಾಯಿಯೇ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಹ ವಡವಾ ರೂಪಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ದೇವತೆಗಳ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಜನಿಸಿದ ಕೃತ್ಯೆಯು, ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಾಲಿಗೆಯಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಳು. ಆ ಕೃತ್ಯೆಯು ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನಿಗೆ- ''ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ, ''ನನ್ನ ವೈರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು'' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ಆಗ ಎದುರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನನ್ನೇ ಕೃತ್ಯೆಯು ಹಿಡಿದಳು. ಆಗ ಅವನು ಭೀತನಾಗಿ ''ಇದೇನು? ನನ್ನನ್ನೇ ಹಿಡಿದೆಯಲ್ಲಾ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಕೃತ್ಯೆಯು ''ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ದೇವ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಮೊದಲು ನುಂಗುವೆ'' ಎಂದಾಗ ಅವನು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಶಿವನ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕ. ಆಗ ಶಿವನು ಕೃತ್ಯೆಗೆ ''ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದುಯೋಜನ ದೂರಹೋಗಿ ನಿನ್ನಕಾರ್ಯ ನಡೆಸು'' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸರಿದುಹೋಯಿತು; ಅದೇ ವಡವಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡ ಹತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಕೃತ್ಯೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉಗ್ರತೆಯಿಂದ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಿಂದೇಳುವ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಹಾವಳಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಪ್ರಖರ ಶಾಖದೆದುರು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜೀವಜಂತುಗಳು ಹುರಪಳಿಸಿಹೋದವು. ದೇವತೆಗಳೂ ಭಯಗೊಂಡರು. ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಿವನು ಆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಶತಃ ನೆಲೆಸಲು ಸೂಚಿಸಿ, ಕೃತ್ಯೆಯ ಬಾಧೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸಲಹೆಮಾಡಿದ.

ಅವನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಪಾರಿಜಾತ ಮರದಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿಸಿದರು ಆ ಸೂರ್ಯವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ''ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡು, ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸು. ನಾವೂ ಸಹ ಈ ಶಂಕರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಶದಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುವೆವು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಯೋಜನ ದೂರದೊಳಗೆ ಗೌತಮೀನದಿಯ ಎರಡೂ ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅರ್ಧಂಗುಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವರು. ದೇವತೆಗಳ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರುಕೋಟಿ ಐದುನೂರು ತೀರ್ಥಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ.

ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಶಿವನಿಗೆ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನು ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನತ್ತ ಹೊರಳಿ, ''ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದರೂ, ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಮರಳಿ ಬದುಕಿ ಬರಲಾರ. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಅಮರತ್ವ ಪಡೆದ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಧರ್ಮ ಆಚರಿಸಿ, ಪತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿದಳು. ಅಂಥವರ ಮಗನಾಗಿ ನೀನು ಸೇಡುತೀರಿಸಕೊಳ್ಳ ಹೊರಟಿರುವದು ಶೋಭಿಸುವ ಮಾತಲ್ಲ. ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದ ಹೆದರಿ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಆರ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ಆರ್ತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪುಣ್ಯವು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.'' ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದ.

ನಂತರ ಪಿಪ್ಪಲಾದ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ : ''ಓ ದೇವಾಧಿದೇವಾ, ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ ಹೊರತೂ, ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಜೀವ ಕಾತರಗೊಂಡಿದೆ. ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯ ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸು'' ಎಂದ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಅವನಿಗೆ, ''ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲೆಂದೇ ಆತುರರಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಲ್ಲಿ, ದೂರದಿಂದ ಆಕಾಶದ ಅಂಚಿನಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ'' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಅತಿ ಅಚ್ಚರಿ ಆನಂದದಿಂದ, ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ಬಂದ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಕಾತರದಿಂದ ನೋಡಿದ. ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತ ದೇವತೆಗಳಾದ ಆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ದುಃಖದಿಂದ ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ಮೂಕನಾಗಿ ಅವರತ್ತ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಆಗ ಅವರೇ ಅವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ''ಎಲೈ ಮಗನೇ ನೀನೇ ಧನ್ಯನು. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಸ್ವರ್ಗದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲೂ ಗಂಧ ಪರಿಮಳದಂತೆ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಶಿವನನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ನೀನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಮನ್ನಿಸಿ ನಿನ್ನ ಉದಾರಗುಣ ಮೆರೆಸಿರುವೆ ನಿನ್ನಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು'' ಎಂದು ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರದಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಹೂಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ದಧೀಚಿ ಮುನಿಯ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು, ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ದೇವತೆಗಳು,

ಕೃತ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಮಹಾಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಶಾಂತಪಡಿಸಲು ಪಿಪ್ಪಿಲಾದನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗೈದರು. ಆದರೆ ಕೃತ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ತನಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದ. ಆ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಕೃತ್ಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನೂ ಅದರ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ ಉಪಾಯ ಕೇಳಿದರು ''ಕೃತ್ಯೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ''ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಸ್ಥಿರಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಮಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಬೇಕು'' ಎಂದಾಗ, ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಜೊತೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ವಡವಾದೇವಿಗೆ ''ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಕ್ಷಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ವಡವಿಯಾದ ಕೃತ್ಯೆಯು, ನದಿಯಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ವಡವೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ಆದಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಈ ವಡವೆಯನ್ನು, ಗಂಗೆ, ಯಮುನೆ, ನರ್ಮದೆ, ತಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿಯರೆಂಬ ಪಂಚಕನ್ಯೆಯರು ಚಿನ್ನದ ಕಲಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು.

ಆಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳು, ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಪರಮೇಶ್ವರ, ದಧೀಚಿಯ ಅಸ್ಥಿಗಳೂ, ಅಸ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಗೋವುಗಳೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಶಿವನು ''ನೀವೂ, ನಿಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳೂ, ಗೋವುಗಳೂ ಈ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಾಗ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವಿರಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಆಯುಧ ಸಮೇತ ಮಿಂದರು. ಅದರಿಂದ 'ಪಾಪನಾಶನತೀರ್ಥ' ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಕಳೆಯುವ ಪಾವನಗಂಗೆ ಎನಿಸಿತು. ಗೋವುಗಳು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದ ತೀರ್ಥವು 'ಗೋತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡ ಹತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಗೋಮೇಧಯಾಗ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆ. ದಧೀಚಿ ಮುನಿಯ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ತೊಳೆದ ಸ್ಥಳವು (ತೀರ್ಥ) ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. ಈ 'ಪಿತೃತೀರ್ಥ'ದಲ್ಲಿ ಮೃತ ಮಾನವನ ಬೂದಿ, ಉಗುರು, ರೋಮಗಳು, ಸೇರಿದರೆ, ಅವನು ಎಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮನೇ ಇರಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಸೇರಿ ಅವನು ಬಹುಕಾಲ ಸುಖಿಸುವನು. ಪಿಪ್ಪಲಾದನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಪಿಪ್ಪಿಲ ವೃಕ್ಷಗಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದವು. ನಂತರ ಪಿಪ್ಪಲಾದನು ಪಿಪ್ಪಿಲಾದ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಿಪತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದನು. ಆ ನಂತರ ಅವನು ಗೌತಮ ಮುನಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖ ಸಂಸಾರ ಹೊಂದಿದನು. ನಂತರ ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆದನು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು 'ಪಿಪ್ಪಿಲತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಮಾಡಿ, ಆದಿತ್ಯದರ್ಶನ ಪಡೆದರೆ ಸಕಲಯಾಗ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ವಿಶೇಷ ಏನೆಂದರೆ- ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ರಾದ ಮೂಲಕ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಕ್ಷೇತ್ರ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂದರ್ಶನ, ಸ್ನಾನದಾನಗಳಿಂದ ಅಲಭ್ಯ ಸಿರಿ, ಸಂಪದ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

ನಾಗತೀರ್ಥ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಅವನು ಚಂದ್ರವಂಶದವನಿದ್ದು, ರಾಜಕಾರಣ ಪ್ರವೀಣನೂ, ಸುಗುಣನೂ ಶೂರನೂ,

ಸಾಹಸಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ. ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸರ್ಪ ಒಂದು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿತು. ಈ ಜನಿಸಿದ ಸರ್ಪವನ್ನು ರಾಜನು ಗುಟ್ಟಾಗಿರಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸರ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಷಯ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹೊರತೂ ಸರ್ಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅರಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದವರಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸರ್ಪವು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ತಂದೆಗೆ ತನಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತು. ತಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಲೌಕಿಕ, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಚಾಣಾಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ ಆ ರಾಜ. ದಿನಗಳೆದಂತೆ, ಸರ್ಪವು ತಂದೆಯೊಡನೆ, ತನ್ನ ಮದುವೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಾಗ, ತಂದೆಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಂದೇನು ಮಾಡಲು ತೋಚದಂತಾಯಿತು.

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಸರ್ಪವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಂತರಿಕ ವೇದನೆಯನ್ನು, ವ್ಯಥೆಯನ್ನೂ ಅರಿತು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ವಧುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ನಂತರ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ ಸೂಚಿಸಿತು. ಆ ರಾಜನು ಮದುವೆಮಾತನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು, ಮುಂದೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಲು, ಮಂತ್ರಿಗಳ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ಸಭೆ ಕರೆದ. ತನ್ನ ಗುಣವಂತನಾದ ಮಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ನಿಮ್ಮಮೇಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪುತ್ರನು ಸರ್ಪವೆಂಬುದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅರಸನಿಗೆ, ''ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವದೇಶದ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಭು ವಿಜಯರಾಜನಿಗೆ ಎಂಟುಮಂದಿ ಶೂರರಾದ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ಭೋಗವತಿ ಎಂಬ ಸೋದರಿಯು ಇರುವಳು. ಅವಳು ನಮ್ಮ ಯುವರಾಜರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯು'' ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪೂರಿತ ಸಲಹೆನೀಡಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನು ವೃದ್ಧ ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ. ಅವನನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಆ ಮಂತ್ರಿಯು ಪೂರ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಜಯರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು, ಶೂರಸೇನ ನಿಂದ ತಂದ ಖಿಲ್ಲತ್ತುಗಳನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದನು. ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, ಸುಳ್ಳು ಮಾಹಿತಿ ಪೂರೈಸಿ, ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಭೋಗವತಿಗೂ ಶೂರಸೇನನ ಮಗನಾದ ನಾಗರಾಜನಿಗೂ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಸಿದ. ಆ ವಿಜಯರಾಜನಿಗೆ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಆ ರಾಜನಾದರೂ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ವೃದ್ಧಮಂತ್ರಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು, ರಾಜನಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ.

ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ವೃದ್ಧ ಮಂತ್ರಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಹಾಗೂ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಮದುವೆಗಾಗಿ ವಿಜಯರಾಜನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು, ಮಿಕ್ಕ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದ. ''ಶೂರಸೇನ ರಾಜನ ಮಗನಾದ ನಾಗರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಇಷ್ಟಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿವಾಹಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ರಾಜಪುತ್ರನ

ಶಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರಗಳೊಡನೆ ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ. ನಂತರ ರಾಜಕುಮಾರನ ಶಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಭೋಗವತಿಯ ವಿವಾಹ ಜರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ, ಸುವರ್ಣ, ಕುದುರೆ, ಗೋವುಗಳೊಡನೆ, ಮಂತ್ರಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಂದು ಶೂರಸೇನ ರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ಸೊಸೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದರಲ್ಲದೆ, ವಿಜಯ ರಾಜನು ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಆಭರಣ, ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಶೂರಸೇನನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು, ಮರಳಿ ಅವರೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಭೋಗವತಿಯು ರೂಪ, ಲಾವಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನೂ ಹೋಲುವಂತಿದ್ದೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅತ್ತೆ-ಮಾವಂದಿರ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭೋಗವತಿಯ ಪತಿಯಾದ ಆ ಘೋರ ಸರ್ಪವು ಒಂದು ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದಿತು, ಸಕಲ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿತ್ತು ; ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸರ್ಪವು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮಡದಿ ಇದುವರೆಗೂ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಾರದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ತಾಯಿಯು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯ ಒಂದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸ ಲಿರುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಸಂತೈಸಿದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ನಂಬಿಕೆಯ ದಾಸಿಯೊಡನೆ, ರಾಜಮಾತೆಯು ಭೋಗವತಿಗೆ ರಹಸ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅವಳಮಾತು ಕೇಳಿ, ಭೋಗವತಿಯು ''ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನೇ ಪತಿಯಾಗುವನು. ಹೀಗಿರಲು ದೇವಪುರುಷನು ಪತಿಯಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಈ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ದಾಸಿಯು ಬಂದು ಸರ್ಪಕ್ಕೂ ರಾಜಮಾತೆಗೂ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅವರ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭೋಗವತಿಯು ದಾಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ತನ್ನಪತಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಕೋರಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ದಾಸಿಯು ರಾಜನಿರುವ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಅಲಂಕೃತ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಸರ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ರತ್ನಭೂಷಿತವಾದ ಸರ್ಪರೂಪದ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭೋಗವತಿ ಬೆದರಲಿಲ್ಲ, ಬೆಚ್ಚಲಿಲ್ಲ, ದುಃಖಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಸುಗಂಧ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ರುಚಿಯಾದ ಪಾನಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಗೊಳಿಸಿದಳು.

ಸೌಜನ್ಯದ, ಸರಳ ನಡೆನುಡಿ; ಸಂಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತ ಭೋಗವತಿಯ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸರ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಭೋಗವತಿ ಹೆದರದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ರಾಜನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವಳೆಂದಳು. ''ಬ್ರಹ್ಮ ಬರಹ ಅಳಿಸಲು ಯಾರಿಂದಾಗಲೂ ಆಗದು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವ.'' ಅವಳ ಸೌಜನ್ಯಯುಕ್ತ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಅತೀವ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಪ್ರೇಮತುಂಬಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ''ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂಬಂತೆ ನನಗೀಗ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ....''

....ಹೌದು, ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸರಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿವನು ಗಿರಿಜೆಯ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನ

ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೂ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ನಗೆ ಕೇಳಿ, ಶಿವನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು. ''ನೀನು ಮನುಷ್ಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವಾಗು'' ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತ. ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಅವನೇ ''ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವದು'' ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದ. ''ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರ್ಪವಲ್ಲ. ಆದಿಶೇಷನ ಮಗ ನಾಗೇಂದ್ರ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಸರ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿ, ಭೋಗವತೀ ಎಂದೇ ನಿನಗೆ ಆಗಿನ ಹೆಸರೂ ಸಹ. ಆಗ ನಾನು ನೀನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಮಾಡಿದೆವು; ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದೆವು. ಆಗ ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು ಖಂಡಿತ. ಆಗ ನಿನಗೆ ಈ ಭೋಗವತಿಯಿಂದ ಅವಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿ'' ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದ. ಈಗ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು, ''ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡು. ಆಗ ಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.'' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಆ ನಾಗರಾಜ.

ಆದರಂತೆ ಭೋಗವತಿಯು ಪತಿಯೊಡನೆ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶಿವನಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ಪ ದಿವ್ಯರೂಪ ಹೊಂದಿತು. ಆಮೇಲೆ ನಾಗನು ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿದ. ತಂದೆ ಒಪ್ಪದೆ, ''ನಾನು ದಿವಂಗತನಾದ ಮೇಲೆ, ನೀನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರು'' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರದೆ, ಆ ನಾಗಪುರುಷನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಸುಖದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನೆಂದು, ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತ ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಬಾಳಿದನು. ಆ ನಂತರ ನಾಗಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಇಳಿಸಿ, ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭೋಗವತಿಯು ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರುವಳು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನಿಗೆ ನಾಗೇಶ್ವರನೆಂದು ಕರೆಯುವದು ವಾಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥ ''ನಾಗತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನಗಳಿಂದ ಅತಿಶಯ ಸತ್ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇದೆ.

ದೇವತೀರ್ಥ, ಮಾತೃತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:-ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪಾಪಾತ್ಮರಾದ ಮನುಜನಮನದಕಲ್ಮಷ ತೊಳೆದು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವ ತೀರ್ಥಒಂದಿದೆ. ಅದುವೇ ''ಮಾತೃತೀರ್ಥ''ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ದೇವದಾನವರಲ್ಲಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿರಸ ತಲೆದೋರಿ, ಪರಸ್ಪರರು ಘರ್ಷಣೆಗಿಳಿದರು. ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು, ಆ ಯುದ್ಧ ದೇವತೆಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಅಪಜಯದ ಸಂಕೇತವೆನಿಸಿ, ದೈತ್ಯರ ಕೈ ಮೇಲಾಯಿತು. ಸೋಲು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ (ದೇವತೆಗಳ ಪಾಲಿಗೆ) ಶೂಲವಾದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ನಾನು (ಬ್ರಹ್ಮ) ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ, ಶಿವನನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದೆವು. ''ನೀನೇ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರುವ ಪರದೈವ'' ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಆರ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಆರ್ತನಾದಕ್ಕೆ ದಯಾಮಯನಾದ ಶಂಕರ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿದ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನ

ಮುಖಭಾವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ''ದೇವನಾಯಕರೆ, ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರು ವದೇನು, ಕೇಳಿಕೊಡುವೆ? ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಶಂಕರನಲ್ಲಿ, ನಮಗಿರುವ ಭಯ, ಮುಂದೆ ತಲೆದೋರಬಹುದಾದ ವಿಷಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿವೇದನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ''ನೀನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಶರಣಾಗತಿ ಬೇಡಿ, ರಕ್ಷಣೆ ಕೋರಿದೆವು.

ನಮಗೆ ಒದಗಿಬಂದ ಈ ದುಃಖ ದಾರುಣಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಅರಿತ ಶಂಕರ ಕೂಡಲೇ ಕತ್ತಲೆ (ಘೋರ) ರೂಪದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಕಾದಿದ. ಆಗ ಅವನ ಹಣೆಯಿಂದ ಬೆವರು ಹನಿಗಳು ಉದುರಿದವು. ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರಿದ್ದರೂ, ಶಿವನ ಪರಾಕ್ರಮದೆದುರು, ಅವರೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಹೋರಾಡಲು ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ ಸಾಲದೇ, ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಡಿಹೋದರು, ಶಂಕರ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಷ್ಟೆ ! ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿದ. ಅವನು ಹೋದೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೆವರುಹನಿಗಳು ಹಣೆಯಿಂದ ಉದುರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಶಿವನ ಹಣೆಯಿಂದ ಉದುರಿದ ಬೆವರು ಬಿಂದುಗಳಿಂದಲೇ ಮಂಗಳ ರೂಪೆಯರಾದ ಮಾತೃದೇವತೆಯರು ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಮಾತೃಕೆಯರು ರುದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ತಾವು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವದಾಗಿ ನುಡಿದಾಗ ಶಿವನು ''ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ, ಭೂಮಿಯಿಂದ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತ, ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ತ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಾತೃಕೆಯರು ಅಧೋಲೋಕಕ್ಕೆ ಧುಮಿಕಿ ಅಧಮರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸದೆಬಡಿದು, ಮರಳಿ ಅದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು ಜಯಶೀಲರಾಗಿ.

ಮಾತೃಕಾದೇವತೆಯರು, ಪಾತಾಳಲೋಕದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವವರೆಗೆ ದೇವತೆಗಳು, ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕುಳಿತ ನೆಲವು 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಕ್ಷೇತ್ರ' ಎಂದು ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾತೃಕೆಯರು ಜನಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲ ಮಾತೃತೀರ್ಥ ವೆಂದು ಮನ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯಫಲವಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವಯ ಶಂಭುವೇ ವರ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾತೃ ತೀರ್ಥಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಓದಿದರೆ ಆಯುಸ್ಸೂ, ಸುಖವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ಶಿರೋಲಿಂಗ ಶಿವತೀರ್ಥ, ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಮೊದಲು ಜರುಗಿದ ದೇವದಾನವರ ಘನ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕ್ರೋಧ, ಪ್ರತಾಪಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರಷ್ಟೆ ! ಅಸಂಖ್ಯ ಮಾತೃಕಾ ದೇವತೆಯರು, ಆ ದೈತ್ಯ ದುರುಳರನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿದಾಗ, ದೇವಸೈನ್ಯವು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮನ) ಭಯಂಕರವಾದ ಕತ್ತೆಯ ಆಕಾರದ ಭಯಂಕರ ಮುಖವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ, ''ನಿಲ್ಲಿರಿ, ನಿಲ್ಲಿರಿ ದೈತ್ಯರೆ, ನೀವೇಕೆ ಹಾಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಈ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಅರಚಿತು. ನಾನೆಷ್ಟು ತಡೆದರೂ, ಅದು ಕೇಳದೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ನುಂಗಲು ಮುಂದಾಯಿತು. ಆಗ ಅದರ ಕಿರುಚಾಟ, ಅರ್ಭಟ ಕೇಳಿ, ದೇವಗಣ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿತು. ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ಗಾಣದೆ, ''ವಿಷ್ಣುವೇ ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು, ಕಾಪಾಡು'' ಎಂದು ಮೊರೆಹೋಯಿತು. ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ

ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕತ್ತೆಯ ರುಂಡವನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಪಾಯ ಒದಗುವದನ್ನು ತಿಳಿದು, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ''ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೇ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ಅವನನ್ನೇ ಮೊರೆ ಹೋಗಿರಿ'' ಎಂದ. ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಶಿವನ ಸ್ತುತಿಮಾಡಿದಾಗ, ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಆಪತ್ತನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿರಚ್ಛೇದಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿ, ತಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ, ''ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿರ ಎಲ್ಲಿ ಇಡಲಿ?'' ಎಂದು ಅವರನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಆಗ ಭೂಮಿಯು ಅದರ ಭಾರಕ್ಕ ತಾನು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಭಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಸಮುದ್ರರಾಜನೂ ಸಹ ''ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆದಿಶೇಷನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದೀತು'' ಎಂದು ಅಂಜಿಕೆ ತೋರಿಸಿದ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಪುನಃ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಿವನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿದ. ''ಈ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರವು ಕತ್ತರಿಸದಿದ್ದರೂ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರೂ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪುವಂತಿಲ್ಲ. ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ?'' ತಕ್ಷಣವೇ ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ.

ಶಿವಶಂಕರನ ಈ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಕಂಡು, ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಗೈದರು. ಹೀಗೆ ಪರಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಐದನೆಯ ಶಿರವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಿ ಸಂಗಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸುವದು ಸುಗಮವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ನರನು ಎಂತಹ ಪಾಪವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶಿವನು ಬ್ರಹ್ಮಶಿರಚ್ಛೇದಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ ''ರುದ್ರತೀರ್ಥ''ವೆಂದಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ ಕಾರಣ, ಅಲ್ಲಿ 'ಶೌರ್ಯತೀರ್ಥ' ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವನು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ 'ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದನು. ಆದಕಾರಣ, ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿರವನ್ನು, ಅವಿಮುಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವನ್ನೂ ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ಮರಣಾ ನಂತರ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅವಿಘ್ನತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸರ್ವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜಯಪ್ರದವೆನಿಸುವಂತೆ ಅಪೂರ್ವ ಜಾಗೃತತೀರ್ಥ ಒಂದಿದ್ದು ಅದು 'ಅವಿಘ್ನತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಕಲೆತು, ಗೌತಮಿ ತೀರದ ಉತ್ತರ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾಗ ಒಂದನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವಿಘ್ನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ

ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಯಾಗ ಪೂರ್ತಿ ಕೊನೆಗಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಂದಿನ ದಾರಿಗಾಣದೇ ದೇವಗಣವೆಲ್ಲ ನನ್ನ (ಬ್ರಹ್ಮ) ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ನಾನು ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು, ''ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಾದ ವಿನಾಯಕನಿಂದ ಈ ರೀತಿ ವಿಘ್ನಗಳು ಎದುರಾಗಿ, ಯಾಗ ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆದಿದೇವನಾದ ಗಜಮುಖನನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದೆ.

ನನ್ನ ಸಲಹೆಗನುಸಾರ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ದೇವದೇವನಾದ ಗಜವನದನನ್ನು ಸಹಜ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಭಜಿಸಿದರು-

''ಓ ದೇವ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರಿಗೂ ಸಹ ಪೂಜ್ಯನು; ವಂದ್ಯನು ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತಹ ದೇವ, ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಅನ್ಯ ದೇವರಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ತ್ರಿಪುರಾಸುರ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಶಿವ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ಓ ವಿನಾಯಕ, ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಯು ಚಿಂತಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು 'ಸದ್ಯೋಜಾತ'ನೆಂದು ಕರೆದರು. ನೀನು ಜನಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮದ ವಾತಾವರಣ ತುಂಬಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ಬಾಲ್ಯಲೀಲೆಗಳೂ ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದವು. ಒಂದುದಿನ ನೀನು ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ, ತಂದೆಯು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಂದೆಯ (ಶಿವನ) ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತೊಂದು ಲೀಲಾಪ್ರಸಂಗವೆಂದರೆ, ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು, ಸಹೋದರ ಷಣ್ಮುಖ ಕುಡಿಯಬಾರದೆಂದು ಹಠ ಹಿಡಿದೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನು, ''ನೀನು ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನಾದ್ದರಿಂದ ಲಂಬೋದರನಾಗೆಂದು'' ಕೋಪದಿಂದ ನಿನಗೆ ನುಡಿದ. ಒಮ್ಮೆ ದೇವತಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಾದ ಶಿವನು ಉನ್ನತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಆಗ ನಿನಗೆ, ನಗೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸು ಎಂದಾಗ, ಕಾಲುಕಡಗ ಧರಿಸಿದ ನೀನು ಬಾಲಕನಿರುವಾಗ ನರ್ತನಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹರುಷ ನೀಡಿದೆ. ಶಿವನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡ. ನಿನಗೆ 'ಗಣೇಶ' ಪದವಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟ. ಅದರಂತೆ ತಾಯಿಯಾದ ಗಿರಿಜೆಯನ್ನು ಮನೋಹರವಾದ ನರ್ತನ, ಇಂಪಾದ ಗಾಯನ, ಆಟ ಪಾಟ, ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆ. ''ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಧ್ಯಾನ, ಪೂಜೆ, ಆರಾಧನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಕಲವಿಘ್ನಗಳೂ, ಭಯಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಸದಿಚ್ಛೆಗಳು ಕೈಗೂಡುವವು. ನೀನೊಲಿದರೆ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೆರವೇರುವವು. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಯುಳ್ಳ, ಸ್ವತಂತ್ರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಷಣ್ಮುಖಪ್ರಿಯವಾದ ಮೂಷಕವಾಹನನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವೆವು.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಸರರಾಗಿ ಏಕದಂತನನ್ನು ಬಾಗಿ ಭಜಿಸಿದಾಗ, ಸಂತುಷ್ಟಿಯ ಆನಂದದ ಮುಖಮುದ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಗಣೇಶ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ : ''ನಿಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಯಾವದೇವಿಘ್ನ ಬಾರವು. ನೀವು ಕೈಕೊಂಡ ಯಾಗ ಸಮಾರಂಭ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿ.''

ಗಣಪತಿಯೇ ಸ್ವಯಂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶುಭಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡೆತಡೆಯ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ! ದೇವಯಾಗವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಆಗ ಗಣೇಶನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ,

''ನನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ಸುತ್ತಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ಭಾವುಕರಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳಷ್ಟೇ ದೂರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಬಡತನ, ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನಾನು ದೂರಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಅಭಯ ಹೇಳಿದನು. ಮುಂದೆ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಾನಂತರ, ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು 'ಅವಿಘ್ನತೀರ್ಥ'ವೆಂದು ನಾಮಾಂಕಿತಗೊಂಡಿತು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು. ಗಣಪನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಆ ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದೊದಗುವ ವಿಘ್ನಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿ, ಅವನ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಕೈಗೂಡುವವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಶಿವನ ಶೂಲ ರಾಕ್ಷಸನಾಶಕ್ಕೆ ಮೂಲ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೮

ಶೇಷತೀರ್ಥ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ಅಂದದ್ದು -

ನಾರದ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೇಷತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥ ಇದೆ. ಅದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಸರ್ಪಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿರಾಜ ಆದಿಶೇಷ. ಅವನಿಗೆ ಪಾತಾಳಲೋಕದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟೆ. ಆ ಲೋಕವನ್ನು ಶಾಸನಗೈಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತೆ. ನನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರಭೂತವಾದ ಸರ್ಪಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಆ ಆದಿಶೇಷ.

ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೈತ್ಯದಾನವರು ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವರು ? ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಯಾವನೋ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ತಂದು ಹೇರಿದ್ದಾನೆ ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ಎಂದು ಕೋಪವುಕ್ಕಿತು. ಮೊದಲೇ ಮುಂಗೋಪಿಗಳು ಅವರು. ಆಗಲೇ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಆದಿಶೇಷನೊಂದಿಗೆ ಹುರುಡುಗಟ್ಟಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ವೀರಾಧಿವೀರರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೈತ್ಯದಾನವರೆಲ್ಲ. ಅವರ ವೀರ್ಯ ಶೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಆ ಹಾವಿನ ಅರಸನಿಗೆ. ದಾನವರಿಗೆ ಸೋತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದ ಆದಿಶೇಷ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದ. ''ಪಿತಾಮಹ ! ನೀನೇನೋ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ಪಾತಾಳಲೋಕದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತರಾದವರು ದೈತೇಯ ದಾನವರು. ಅವರು ವೀರರಿದ್ದಷ್ಟೇ ಕ್ರೂರರು. ಕ್ರೂರರಿದ್ದಷ್ಟೇ ಪರೋತ್ಕರ್ಷದ ಅಸಹಿಷ್ಣುಗಳು. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಬರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಮಿಷವೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಭುದ್ವಯ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಯಾವ ಜಾಣನೂ ಒಪ್ಪಲಾರೆ.''

ಆಗ ನಾನು ಆ ಸರ್ಪಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ''ಶೇಷ ! ನೀನು ಭೂಲೋಕದ ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು ವೃದ್ಧದೇವಗಂಗೆಯೇ ಗೌತಮಿಯೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು,

ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಕೈಗೂಡುವುದು. ಆ ಮಹಾದೇವನ ಹೊರತು ಮಾನವರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವವನು ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲ.

''ನಾನ್ಯೋಸ್ತಿ ಲೋಕತ್ರಿತಯೇ ಮನೋರಥಸಮರ್ಪಕಃ''

ನಾನು ಹೇಳುವುದೊಂದೇ ತಡ. ಆದಿಶೇಷ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಮಂದಾಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ, ಕೈಜೋಡಿಸಿದ. ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ.

ಶೇಷ ಉವಾಚ –

''ನಮಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥಾಯ ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ವಿಭೇದಿನೇ ।
ಆದಿಕರ್ತ್ರೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರೂಪಿಣೇ ॥''

ಮೂರುಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಗೈದವನಿಗೆ ವಂದನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಆದಿಕರ್ತಾರನೂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮೋನಮಃ.

''ಪಾಹಿ ಶಂಕರ ಸರ್ವೇಶ ಪಾಹಿ ಸೋಮೇಶ ಸರ್ವಗ ।
ಜಗನ್ನಾಥ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ದೇಹಿ ಮೇ ಮನಸೇಪ್ಸಿತಂ ॥

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಉಂಟುಮಾಡುವ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶಂಕರನೇ ರಕ್ಷಿಸು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಜಗದೊಡೆಯನೇ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಭೀಪ್ಸಿತವಾದುದನ್ನು ನೀಡು.

ಆದಿಶೇಷನ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಅವನು ಬಯಸಿದ ವರ ನೀಡಿದ. ದೈತ್ಯರು, ದಾನವರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಶೇಷನಿಂದ ನಾಶಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ಹರಸಿದ. ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೋಘ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನೇ ಶೇಷನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ''ಈ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳಾದ ಅಸುರರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು'' ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಿದ.

ಪರಮಸಂತೋಷವಾಯ್ತು ಆ ಸರ್ಪರಾಜನಿಗೆ. ಶಿವದತ್ತವಾದ ಆ ಶೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ. ದೇವದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಸಮರ ರಂಗಕ್ಕೆ. ಎಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಆ ಹಾವಿನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಬಂದರು. ಆದಿಶೇಷ ಹಾಗೂ ಆ ಅಶೇಷದೈತ್ಯ ದಾನವವೀರರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಿತು ನಿಕರದ ಕಾಳಗ. ಸರ್ಪರಾಜನ ಬಳಿ ಇದ್ದಿತಲ್ಲವೇ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಮೋಘವಾದ ಅಸ್ತ್ರ ತ್ರಿಶೂಲ! ಆದರಿಂದ ಆ ಆದಿಶೇಷನು ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯದಾನವರನ್ನೂ ಸದೆಬಡಿದ. ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಂತು ನಿರಂಕುಶ ಶಾಸನ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಅಸುರ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಪಲಾಯನಸೂಕ್ತಪಠಿಸಿದರು. ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಶೇಷದೇವನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೈಲಾಸಪತಿಯನ್ನು ವಂದಿಸಿದ. ಆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮರಳಿಸಿದ. ಶೇಷನು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಎದ್ದು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒದ್ದು ಮೇಲೆ ಬಂದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ರಂಧ್ರವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಬಿಲದಿಂದಲೇ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯು ಪುಟಿದು ಮಹೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯಿತು. ಆ ನೀರು ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಅದೇ ಪಾತಾಳಗಂಗಾ ಹಾಗೂ ಗೌತಮೀ ಸಂಗಮಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಷೇಶ್ವರನು ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆ ಶೇಷೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಎದುರು ಆದಿಶೇಷನು ವಿಶಾಲವಾದ ಒಂದು ಹೋಮಕುಂಡ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಸ್ವಯಂ ಆದಿಶೇಷನೇ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತರ್ಜ್ವಲಿತವಾದ ಆ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥದ ನೀರು ಹಾಗೂ ಆ ಗೌತಮಿಯ ಜಲವು ಈಗಲೂ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಶೇಷತೀರ್ಥವು ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಉಷ್ಣೋದಕದಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ನಾಗತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆ ನಾಗತೀರ್ಥವು,

ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಂ ಪುಣ್ಯಂ ರೋಗದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶನಮ್ ।
ಆಯುರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರಂ ಚೈವ ಸ್ನಾನದಾನಾಚ್ಚ ಮುಕ್ತಿದಮ್ ॥

ಈ ತೀರ್ಥವು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿನ ಸ್ನಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರ. ರೋಗಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ರಾಮಬಾಣ ಔಷಧ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೂರವಾಗುವುದು. ಈ ಉಷ್ಣೋದಕಸ್ನಾನದಿಂದ ಆಯುಷ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮುಕ್ತಿಗಳು ಲಭಿಸುವವು. ಈ ಗೌತಮೀ ಪ್ರವಾಹಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಶೇಷತೀರ್ಥ, ಶೇಷೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಶೂಲೇಶ್ವರತೀರ್ಥ, ಅಗ್ನಿಕುಂಡತೀರ್ಥ, ರಸಾತಲ ಗಂಗಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ, ಉಷ್ಣತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಒಂದುನೂರಾಇಪ್ಪತ್ತು ತೀರ್ಥಗಳು ಇದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪತ್‌ಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಮುಪ್ಪು ತಪ್ಪಿತು ತಾರುಣ್ಯ ಒಪ್ಪಿತು

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಮಹಾನಲ ವಡವಾನಲ ಎಂಬ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಮಹಾನಲತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾನಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದೇ ಶಂಕರನು ಅಧಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಡವಾನದಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ಮುಪ್ಪು ಸಾವುಗಳ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಇಂತಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಮಹತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಯಾಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪಶುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೇ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಯಾಗದ ಪಶುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವವನಿಗೆ 'ಶಮಿತ್ರ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಯಜ್ಞವು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಮೃತ್ಯುವು ಸ್ವಯಂ ಶಾಮಿತ್ರನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಯಜ್ಞವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವವರೆಗೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಆಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವವನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವ ಮೃತ್ಯುವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯ್ತು. ಅದರಿಂದ ಯಾರೂ ಮರಣವನ್ನೇ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ನರಕಕ್ಕೂ ಯಾರೂ ಬಾರದೇ ಶೂನ್ಯವಾದವು ಎರಡೂ ಲೋಕಗಳು. ಭೂಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಮರಣವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಮಾನವರಿಂದಲೂ ದಾನವರಿಂದಲೂ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಸಾವು ತಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಸುಳಿಯದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ದೈತ್ಯರು ದರ್ಪೋದ್ಧತರಾದರು.

ಇದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಯಮನೂ ಸ್ವತಃ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೇ ಕೊಟ್ಟುಕಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು

ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೂ ಅರ್ಧಭಾಗ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಆಮಿಷ ತೋರಿದರು. ಮೊದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷಿಗಳು ಆ ದಾನವರು. ದೇವತೆಗಳು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವುದೇನು? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನೇರವಾಗಿ ಆ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಮಿತ್ರನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಮೃತ್ಯುವಿನೊಡನೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳೂ ಮೃತ್ಯುವೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ-

''ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ನಮ್ಮನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸು, ಈ ಯಾಗವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಋಷಿಗಳ ಯಜ್ಞವು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸಹಕಾರ ದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಷ್ಟು ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಮೃತ್ಯುವು ಕೂಡ ಕೆರಳಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತ. ಆಗ ಆ ಮುನಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುವು ಕೂಡಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು.

''ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ದಾನವರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದವರು ನೀವೇ ಅಲ್ಲವೇ! ನಾವು ದೇವರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಪದವಿಯ ಆಸೆಯೂ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ತಾಳಿದಿರಿ. ಈ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಛೂಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮಗೂ ಆ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ನಿರಂತರ ದ್ವೇಷ ಏರ್ಪಡಲಿ. ದಾನವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿ''

ಆ ದಿನದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮವೈರಿಗಳಾದರು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ವಡವಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಅವಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ವಡವಾದೇವಿಯನ್ನು ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದ ಜಲವು ವಡವಾನದಿ ಆಯಿತು. ಮೃತ್ಯುವು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗವು ಮಹಾನಲೇಶ್ವರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಥವು ವಡವಾಸಂಗಮತೀರ್ಥವೆಂದು ವಿಶ್ವವಿಶ್ರುತವಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಮಾನವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವವು. ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಜನರ ಪಾಪಪ್ರಣಾಶ ಆಗುವದು.

ಆತ್ಮತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತೀರ್ಥವೆಂಬ ಒಂದು ಪವಿತ್ರತೀರ್ಥ ಇರುವುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿಮಹಾಮುನಿಗೆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ದತ್ತ, ದುರ್ವಾಸ, ಸೋಮ ಎಂದು. ಆದರಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಶಂಕರನ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಭಕ್ತ. ಅವನು ಒಂದು ದಿನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

ದತ್ತ ಉವಾಚ

''ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಕಥಂ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ಕಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಕ್ವಯಾಮಿ ಚ ।''

ತಂದೆಯೇ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು? ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಲಿ? ಯಾರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲಿ?

ಅತ್ರಿ ಉವಾಚ

''ಗೌತಮೀಪುತ್ರ ಗಚ್ಛ ತ್ವಂ ತತ್ರಸ್ತುಹಿ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ।
ಸ ತು ಪ್ರೀತೋ ಯದ್ಯೈವ ಸ್ಯಾತ್ ತದಾ ಜ್ಞಾನಮವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ॥''

ಮಗನೆ, ಗೌತಮೀನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ನೆಲೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು. ಅವನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತನಾದರೆ ಅವನಿಂದ ನೀನು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದ ಆ ದತ್ತಪುತ್ರ. ಗೌತಮೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಗಂಗೆಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದ. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾದ. ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ.

ದತ್ತ:-

''ಸಂಸಾರಕೂಪೇ ಪತಿತೋಽಸ್ಮಿ ದೈವಾತ್
ಮೋಹೇನ ಗುಪ್ತೋ ಭವದುಃಖಪಂಕೇ ।
ಅಜ್ಞಾನನಾಮ್ನಾ ತಮಸಾಽವೃತೋಹಂ
ಪರಂ ನ ವಿಂದಾಮಿ ಸುರಾಧಿನಾಥ ॥''

ಅಮರರಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವ, ನಾನು ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಾಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಗಾಢವಾದ ಅಜ್ಞಾನವು ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಂಸಾರದ ದುಃಖದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ನಾನು ಪರತತ್ವವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

''ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಚ ಮುಕ್ತಿಂ ಚ ಭುಕ್ತಿಂ ಚ ವಿಪುಲಾಂ ತ್ವಯಿ ।
ತೀರ್ಥಸ್ಯಾಪಿ ಚ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ವರೋಽಯಂ ತ್ರಿದಶಾಽರ್ಚಿತ ॥

ದೇವಪೂಜಿತನಾದ ಮಹಾದೇವ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಾತ್ ಪರತತ್ವವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ನಿರಂತರವೂ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಈ ತೀರ್ಥವು ಪುಣ್ಯತಮವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹ ನೀಡು, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ನುಡಿದ ಶಂಕರ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವವನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಆತ್ಮತೀರ್ಥವು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆತ್ಮ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರಿಗೆ ಶಿವನು ಕರುಣಿಸುವುದರಿಂದ ಇದರ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕ.

ಅಶ್ವತ್ಥ ತೀರ್ಥ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಆ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಪಿಪ್ಪಲ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಂದತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಆ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳ ಇತಿ ವೃತ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಎಂಬ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳಿದ್ದರು. ಪರಮಪೂಜನೀಯರಾದ ಅವರು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವು ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮುಗಿಲಿನೆಡೆ ತನ್ನ ಬೆಂಗಾಡನ್ನು ಚಾಚುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈ ಗಿರಿಯು ಇದೇ ರೀತಿ ಬಾನಿನೆಡೆಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದರೆ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಗತಿಯೇ ನಿರುದ್ಧವಾಗುವುದು ಎಂದು ಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

''ಈ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯ ಸ್ವಚ್ಛಂದವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಡೆಯಿರಿ'' ಎಂದು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಆ ವಿಂಧ್ಯ ಶೈಲದೆಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ತನ್ನ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಮುನಿವೃಂದದೊಡನೆ ಆ ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯು ''ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಬೇಕು.'' ಎಂದು ಪಣ ತೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಅದರ ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳು ಉನ್ನತೋನ್ನತವಾಗಿ ಬಾನುದ್ದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಇಂಥ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯ ಪತಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ವಿಂಧ್ಯಶೈಲವು ಆ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿತು. ಆ ಮಹಾರಣ್ಯದ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗಳು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ದೇವತಾಕಾರ್ಯವನ್ನುಸಾಧಿಸುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಆಗಿತ್ತು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ಶೈಲಶ್ರೇಷ್ಠ, ನಾನು ಈಗ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹಲವಾರು ಹಿರಿ ಕಿರಿಯ ಮುನಿಗಳು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಮಹಾತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ನೀನು ದಾರಿಬಿಡು ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ತುಸುತಗ್ಗಿಸು. ನಿನ್ನ ಶೈಲಶೃಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಾಟಿ ನಾವು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿ ಮರಳಿಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಾನಿನಡೆ ಬೆಳೆಯದೇ ಶೈಲಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಾಚದೇ ಸಂಕುಚಿತ ಶರೀರನಾಗಿ ಮಲಗಿಕೋ ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ತಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಮುನಿಯ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿತು ಆ ವಿಂಧ್ಯ ಶೈಲ. ವಿಕಾಸೋನ್ಮುಖವಾದ ತನ್ನ ಶಿಖರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಗ್ಗಿಸಿ. ಯಾವ ತನ್ನ ಶೃಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯ ಗೊಡದಂತೆ ಅದುಮಿಹಿಡಿದು ಮುನಿಮಂಡಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ದಾಟಿಹೋಗಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಋಷಿಪುಂಗವರೊಂದಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ದಾಟ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗಳು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಗೋದಾವರೀನದಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರುಷದವರೆಗೆ ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ಪಿಪ್ಪಲ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ಬಹಳ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆದಿದೈತ್ಯನಾದ ಕೈಟಭಾಸುರನ ಮಕ್ಕಳು. ಮಹಾ

ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಗಳು. ಅವರ ದುಷ್ಕೀರ್ತಿ ದೇವಲೋಕದವರೆಗೂ ಹರಡಿದ್ದಿತು. ಆ ದುರುಳ ರಾಕ್ಷಸರು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಬಗೆಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಕಪಟಿಗಳು. ಹಾಗೆಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಸುರನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಪಿಪ್ಪಲಾಸುರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ, ಅಂತೂ ಇಬ್ಬರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಒಂದೇ, ಯಜ್ಞಧ್ವಂಸ. ಯಜ್ಞ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಜಪ್ಪಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಯಜ್ಞಧ್ವಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರೂ ಅಸುರರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದೇ ಒಂದು ದಿನವೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಅವರ ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆ. ಆಲದಮರದ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಸುರನು ನೆರಳನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಆ ಮರದಡಿ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದಿದ್ದ ಪಿಪ್ಪಲಾಸುರನು ಸಾಮವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸನಂತೆ ವಿಪ್ರವೇಷ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು, ಬಡೆದು, ತಿಂದುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ ನೆನಪಿನ ಅವಶೇಷಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಸಾಮವೇದಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಿಷ್ಕರುಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಮುನೀಶ್ವರರ ಬಿನ್ನಹ

ಈ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಕೈಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಘಾತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಒಂದು ಕಾಡುಮರದ ರೂಪದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಸುರನೂ, ಸಾಮವೇದಿ ವಿದ್ವಾಂಸನ ರೂಪದಿಂದ ಪಿಪ್ಪಲಾಸುರನೂ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಮುಗ್ಧಮಾನವರ ಮಾರಣ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ಮಂದ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮುನಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸೂರ್ಯನ ಮಗನೇ; ಶನೀಶ್ವರ ಎಂದೂ ಅವನಿಗೆ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿತು.

ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಂದಮುನಿಯ ಮುಂದೆ ಅಶ್ವತ್ಥ ಪಿಪ್ಪಲರ ದಾರುಣ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು. ''ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ತಪ್ಪಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಮಂದಮುನಿ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೆ, ನನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ನಾನು ಹೇಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲಿ? ನನ್ನ ಈ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬಳಿಕ ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾನು ಸಂಹರಿಸುವೆನು.

ಮುನಿಗಳು:- ''ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ, ಈಗಾಗಲೇ ಈ ದುಷ್ಟಭ್ರಷ್ಟರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಮುಗ್ಧ ಭೂಸುರರು ಅವರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವರೋ ಏನೋ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಹಾರ ಆಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನಗೆ ಈಗಲೇ ನಮ್ಮ ತಪಃಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ನೀಡುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ನೀನು ದರ್ಪಿಷ್ಠರಾದ ಆ ದುಷ್ಟದುರುಳ ದೈತ್ಯದ್ವಯರನ್ನು ಈಗಲೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡು.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುನಿಮನೀಷಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದೀನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಶನೈಶ್ಚರ ವಿಪ್ರವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆಲದಮರದ ರೂಪದಿಂದ ಬೀಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಆ ವೃಕ್ಷಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷಾಕಾರದ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಸುರನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಶನಿದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಷ್ಟಸಂಹಾರ

ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಯಾದ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಸುರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಇವನು ಯಾರು ಎನ್ನುವುದು. ಅವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೇ ತಿಳಿದ ಆ ಅಸುರ ಅವನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವ ಆ ಶನೈಶ್ಚರನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಭಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಶನೈಶ್ಚರ ಆ ದೈತ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಶನಿದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ಅವನ ದೇಹದ ಒಳಗಿನ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಶನೈಶ್ಚರನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯನ ದೇಹದೊಳಗಿನ ಕರುಳು ಅಸ್ಥಿ, ಮಾಂಸ, ಮಜ್ಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹುರುಪಳಿಸಿ ಹೋದವು. ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಧರೆಗುರುಳಿದ ಆ ದುರ್ದಾನವ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡಿದ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕಿಸಿ, ಆ ಮಂದ ಮುನಿಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಪಿಪ್ಪಲಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಸಾಮವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸನಂತೆ ಆಢ್ಯತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪಿಪ್ಪಲಾಸುರ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಟುವಿನಂತೆ ನಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಶನೈಶ್ಚರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ.

ಆ ಕಪಟಮುನಿಯು ಎಂದಿನಂತೆ ವಟುರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಶನೈಶ್ಚರನನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ದುಷ್ಟನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಶನಿಯು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆ ಪಾಪಿಯ ಒಳ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ, ಶನಿದೃಷ್ಟಿ ತಾಕಿದ ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯನ ದೇಹದೊಳಗಿನ ಕರುಳುಗಳೆಲ್ಲ ಹುರುಪಳಿಸಿ ಹೋದವು. ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿತು. ಇಡೀ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶನೈಶ್ಚರನು ಇಬ್ಬರೂ ವ್ರಾತ್ಯರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದರು ಶನೈಶ್ವರನಿಗೆ. ''ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೋ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಶನೈಶ್ಚರ:- ನನ್ನ ಶನಿವಾರದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ. ಈ ಅಶ್ವತ್ಥತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರ ಅಭೀಷ್ಟ-ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿ, ಶನಿವಾರ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ, ಅಶ್ವತ್ಥ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶನಿಪೀಡೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಗ್ರಹಪೀಡೆ ಆಗದಿರಲಿ.

ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ಶನೈಶ್ಚರನಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಒಂದು ತೀರ್ಥವು ಅಶ್ವತ್ಥ ತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪಿಪ್ಪಲತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಅವಲ್ಲದೇ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶನೈಶ್ಚರತೀರ್ಥ; ಅಗಸ್ತ್ಯತೀರ್ಥ, ಯಾಜ್ಞಿಕತೀರ್ಥ, ಸಾಮಗತೀರ್ಥ ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರದಾ ಎಂಟು ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸತ್ರಯಾಗದ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದು.

ಸೋಮತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಗೌತಮೀ ಎಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸೋಮ ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದರೆ ಸೋಮಯಾಗ ಹಾಗೂ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವದು. ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಜಗನ್ಮಾತೆಯರು, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಅವುಗಳು ಕೂಡ ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ವಾಸ್ತಿಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಈ ಔಷಧಿಗಳು ನನಗಿಂತಲೂ ಪುರಾತನವಾದವುಗಳು. ಧರ್ಮವು ನೆಲೆಸಿರುವುದು ಔಷಧಿಲತೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ, ವೇದಾಧ್ಯನಯ ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳು ಔಷಧಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವವು, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನು? ಈ ಜಗತ್ತೆಲವೂ ನಿಂತಿರುವುದು, ಬಾಳಿರುವುದು, ಬದುಕಿರುವದು ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದಲೇ. ಔಷಧಿಲತೆಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮಹಾಗುಣವಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕಲು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಆಹಾರವೆಲ್ಲವೂ ಔಷಧಿಗಳಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯ. ''ಔಷಧೀಭ್ಯಃ ಅನ್ನಂ'' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅನ್ನ ಪ್ರದತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಲ ಔಷಧಿಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡವು ''ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ನಮಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನನ್ನು ಕರುಣಿಸು''.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಓರ್ವ ರಾಜನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವಿರಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗೋದಾವರಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವು.

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಮಾತರಭೀಷ್ಟದಾಯಿನಿ
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಮಯೇಽಘನಾಶಿನಿ ।
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ವಿಷ್ಣುಪಾದಾಬ್ಜ ನಿಃಸೃತೇ
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಶಂಭುಜಟಾವಿನಿಃಸೃತೇ ॥

ಜನರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸುವ ಗಂಗಾಮಾತೆಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಎಲ್ಲರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮಹಾತಾಯಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಿಂದ ಹೊರಟು, ಶಂಕರನ ಜಟಾ ಜೂಟದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು, ಹರಿದು ಬಂದ ಮಹಾನದಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.'' ಹೀಗೆ ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಗೌತಮೀನದಿಯು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದಳು. ನಿಮಗೆ ಏನು ವರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಗಳು ''ಜಗದಂಬೆಯಾದ ಗಂಗಾರೂಪಿಣಿ ಯಾದ ಗೋದಾವರಿಯೆ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ನಮಗೆ ಪತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಆಗ ಆ ಗೌತಮಿಯು ''ಔಷಧಿಲತೆಗಳೆ, ನಾನು ಅಮೃತಸ್ವರೂಪಿಣಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಜಗನ್ಮಾತೆಯರಾದ ನೀವೂ ಸಹ ಅಮೃತರೂಪರೇ ಆಗಿರುವಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ

ಅನುರೂಪನಾದ ವರನು ಕೂಡ ಅಮೃತಮಯನೇ ಆಗಬೇಕು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತಮಯನಾದ ತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನ ರಾಜನೆಂದರೆ ಚಂದ್ರನೊಬ್ಬನೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ನಿಮಗೆ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕರುಣಿಸುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯ್ತು. ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ವಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅವು ತೆರಳಿದವು. ಔಷಧಿಗಳು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಳವು ಸೋಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ-ದಾನ ಮಾಡಿದವನ ಪಿತೃಗಳು ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ತೀರ್ಥದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಆ ಉದಕವನ್ನು ಆಚಮನ ಮಾಡಿದವನು ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಧ್ಯಾನತೀರ್ಥ ಮಹಾತ್ಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನತೀರ್ಥವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡವು. ''ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಚಂದ್ರದೇವ, ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಯಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಎಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳು ಚಂದ್ರನ ರಾಣಿಯರು. ಚಂದ್ರನು ಔಷಧೀಶ್ವರ'' ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಔಷಧಿ ದಾನ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ನೀನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯ, ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಔಷಧಿದಾನವು ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಇಂಥ ಔಷಧಿ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಸತ್ಪಾತ್ರರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನೀನು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ಔಷಧೀಶ್ವರನಾದ ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರಾದ ಔಷಧಿಲತೆಗಳ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ. ಅದರಂತೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ತೀರ್ಥ, ಅಮೃತತೀರ್ಥ, ವೇದಗಾಥತೀರ್ಥ, ಮಾತೃತೀರ್ಥಗಳೆಂಬ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ದಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ವಿದರ್ಭಾಸಂಗಮತೀರ್ಥ ವರ್ಣನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿದರ್ಭಾಸಂಗಮತೀರ್ಥ, ರೇವತಿ ಸಂಗಮತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಎರಡು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳು ಇರುವವು. ಆ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಆಲಿಸು.

ಭರದ್ವಾಜ ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಋಷಿಯು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಆ ಭರದ್ವಾಜನು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿ, ಉಗ್ರತಪಸ್ವಿ. ಮಹಾಮನೀಷ. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿ ಹೆಸರು ರೇವತಿ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುರೂಪಿ, ಕಾಡುರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣ ಅವಳ ಸ್ವರ ಅತ್ಯಂತ ಕರ್ಕಶ, ಮಾತು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಕರ್ಣಕಠೋರ ಇಂಥ ಕುರೂಪಿಯೂ, ವಿಕೃತಸ್ವರೂಪಳೂ ಆದ ತಂಗಿಯೊಡನೆ ಆ ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಯು

ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಹಗಲಿರುಳೂ ತಂಗಿಯದೇ ಚಿಂತೆ ಇಂಥ ವಿದ್ರೂಪೀ ವಿಕೃತಧ್ವನಿಯ ಕಾಡು-ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಯಾರು ಮದುವೆಯಾಗುವರು? ಮದುವೆ ಯಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯಿಲ್ಲದ ಇವಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ವರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆಯೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೇನುಪಾಯ?'' ಎಂದು ಭರದ್ವಾಜನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಕಸ್ಮೈ ದದ್ಯಾಮಿಮಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಸ್ವಸಾರಂ ಭೀಷಣಾಕೃತಿಮ್
ನ ಕಶ್ಚಿತ್ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ದಾತವ್ಯಾ ಚ ಸ್ವಸಾ ತಥಾ ॥

ಈ ಭೀಕರಾಕಾರದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡಲಿ? ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗಲು ಯಾವನೂ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕನ್ಯೆಯೆಂದ ಬಳಿಕ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೇ ತೀರಬೇಕಷ್ಟೇ!

ಅಹೋ ಭೂಯಾನ್ನಕಸ್ಯಾಽಪಿ ಕನ್ಯಾ ದುಃಖೈಕಕಾರಣಮ್ ।
ಮರಣಂ ಜೀವತೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿನಸ್ತು ಪದೇ ಪದೇ ॥

ಹಡೆದವರ ಹಾಗೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣರಾದ ಕನ್ಯೆಯರು ಯಾರಿಗೂ ಹುಟ್ಟದಿರಲಿ! ಇಂಥ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸಾವು. ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭರದ್ವಾಜನು ಇರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಅವನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪರಮಸುಂದರನಾದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ. ಸುಂದರ ಶರೀರ ಶಾಂತಿ-ಕಾಂತಿ-ದಾಂತಿ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೇಳವಿಸಿದ್ದವು.

ಅವನೊಬ್ಬ ಗುಣಗಳ ಖಣಿ. ಇಂಥ ತೇಜಃಪುಂಜನಾದ ತರುಣ ತಪಸ್ವೀ ತೇಜಸ್ವೀ ಮುನಿಯು ಬಂದು ಆ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಗೆ ನಮಿಸಿದ.

ಆಗ ಭರದ್ವಾಜನು ಅಭ್ಯಾಗತನಾದ ಆ ತರುಣತಾಪಸನನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದ ''ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಮತ್ತು ಬಂದ ಕಾರ್ಯ ಏನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆಗ ವಿನೀತವಾದ ಆ ತರುಣತಾಪಸನು ಬಾಗಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕಠ. ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಭರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯ್ತು. ಇಂಥ ತೇಜಸ್ವಿ ತರುಣ ಶಿಷ್ಯನು ತನಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನಕ್ಕೆ ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗು ಗರಿಗೆದರಿತ್ತು. ಆನಂದದಿಂದ ಅವನು ಹೇಳಿದ ''ವತ್ಸ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡು, ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಾನು ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಪುರಾಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಉಳಿದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅರಿಯಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕಿದಷ್ಟು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕುಲೀನೋ ಧರ್ಮನಿರತೋ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷಣೇ ರತಃ ।
ಅಭಿಮಾನೀ ಶ್ರುತಧರಃ ಶಿಷ್ಯಃ ಪುಣ್ಯೈರವಾಪ್ಯತೇ ॥

ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ, ದೊಡ್ಡ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೀನು ಗುರುಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವೆ. ನಾನು ಕಲಿತದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಕಲಿಸುವೆ.

ಆಗ ಆ ಕಚ ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನು ಕೈ ಮುಗಿದು, ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

''ಅಧ್ಯಾಪಯಸ್ವ ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಶಿಷ್ಯಂ ಮಾಂ ವೀತಕಲ್ಮಷಮ್''

''ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಗುರುಗಳೇ ಪಾಪವಿದೂರನೂ ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನೂ ಆದ ನನಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತ, ದೊಡ್ಡ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಸದವಕಾಶವನ್ನು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಿ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಅವನ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಬಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನಿಗಾಗಿ ಧಾರೆಯೆರೆದರು. ಕಚ ಹಠದಿಂದ ಓದಿ ಪ್ರಗಾಢ ಪಂಡಿತನಾದ. ಚತುಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಅವನಿಗೆ ಕರತಲಾಮಲಕ ವಾದವು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತನಾದ. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನ ಮುಗಿಸಿ ಉದ್ದಾಮವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಶಿಷ್ಯ ಕಚನು ಒಂದು ದಿನ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಗುರುಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ತಾವು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನನಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿಸಿದಿರಿ. ವೇದಾಂತ ವಿಶ್ವದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನೇ ನನಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಮಗೆ ಆಜನ್ಮ ಋಣಿ. ಈಗ ನಾನು ತಮಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ತಮಗೆ ಮನೋಭಿಷ್ಟವಾದುದು ಯಾವುದು? ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಏನನ್ನು ನಾನು ನೀಡಲಿ ಹೇಳಿರಿ. ಎಂಥ ದುರ್ಲಭವಾದ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾದರೂ ನಾನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ. ದಯಮಾಡಿ ತಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಾಽಪಿಯೇ ಮೋಹಾತ್
ಸ್ವಗುರೋಃ ಪಾರಿತೋಷಿಕಮ್ ।
ನ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ನಿರಯಂ
ತೇ ಯಾಂತ್ಯಾಚಂದ್ರತಾರಕಂ ॥

ಗುರುಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮೋಹದಿಂದ ಆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಭೀಪ್ಸಿತವಾದ ಪಾರಿತೋಷಕವನ್ನು ಅರ್ಥಾತ್ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಯಾರು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಆಚಂದ್ರತಾರಕವಾದ ಶಾಶ್ವತ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ತಮಗೆ ಇಚ್ಛಿತವಾದ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಯಾವ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ತಮಗೆ ಬೇಕು?

ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯ್ತು. ಅವರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಹೇಳಿದರು ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನಾದ ಕಠ! ನನಗೊಬ್ಬ ತಂಗಿ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನೀನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೋ. ಅವಳು ಕುರೂಪಿ. ವಿಕೃತಸ್ವರ, ಅಂಥ ನನ್ನ ಕಾಡುರೂಪದ ತಂಗಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದೇ ನನಗೆ ನೀನು ಕೊಡುವ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ.

ಗುರುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿಷ್ಯ ಕಠ ಅಪ್ರತಿಭನಾದ. ಅವನು ಗಡಿಬಿಡಿಸಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ. ''ಗುರುಗಳೇ, ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿಗೆ ಮಗನಿದ್ದಂತೆ ಮತ್ತು ಪುತ್ರಸಮಾನ. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಂದೆಯ ಸಮಾನ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಈ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯು ನನಗೂ ಕೂಡ ಸೋದರಿಗೆ ಸಮಾನಳು. ಸಹೋದರಿಯಂತಿರುವ ಈ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ನಾನ ಹೇಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಲಿ? ಈ ಸಂಬಂಧವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾಗುವದೇ? ಅನ್ಯಾಯ ಎನಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಶಿಷ್ಯನ ಶಂಕಾತಂಕವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತ ಗುರುಗಳು ನುಡಿದರು.

ಭರದ್ವಾಜ:-

''ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಕುರು ಸತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಮಮಾಜ್ಞಾ ತವ ದಕ್ಷಿಣಾ ।

ಕಠ! ನೀನು ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಇದು ನನ್ನಾಜ್ಞೆ. ಇವೇ ನನಗೆ ನೀನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅಧರ್ಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞಾ ಪರಿಪಾಲನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನು ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸು. ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡು.

ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಠನು 'ಗುರುವಾಜ್ಞೆ' ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ. ಅವರ ಆದೇಶದಂತೆ ರೇವತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ. ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆ ವಿದ್ರೂಪ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೊತೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಮದುವೆ ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಅವನಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಧ್ವನಿ ಆಲಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ಕಿವಿಶೂಲೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ ಕಾಡು ಕುರೂಪಿ ಕನ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ತಾನೂ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಸಹ್ಯ ಭಾವನೆ ಉದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಹಳ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ರೇವತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ತನ್ನ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಆ ಗಂಗಾ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ. ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಎದುರು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂದ. ಆ ಈಶದಂಪತಿ ಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದ. ರೇವತಿಯು ಕೂಡ ಮಹಾತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತ್ಯುದ್ರೇಕದಿಂದ ಭಜಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಆರಾಧಿಸಿ ಉಪಾಸಿಸಿ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದಳು. ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಆ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಜಪತಪಉಪಾಸನೆ ಆರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದರು.

ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರು ಇವರ ಅವಿರತ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತರಾದರು. ಅರ್ಚನಾ ಆರಾಧನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನರಾದರು. ಭಜನೆ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರ ರಾದರು. ಅವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಆನಂದತುಂದಿಲರಾಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡನ ಮಾಡಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತರು. ಆನಂದ ಪರವಶರಾದ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಅಪಲಕನೇತ್ರದಿಂದ ಆ ಜಗತ್ತಿನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಚೂಡಾಮಣಿಯಲ್ಲವೇ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರ! ಇವರು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ರೇವತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ತನ್ನ ವರದ ಹಸ್ತ ಇಟ್ಟ. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಕುರೂಪ ಮಾಯವಾಯ್ತು. ಸುರೂಪ ಸ್ಫುರಿಸಿತು. ಅವಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸಹಸ್ರಾರವನ್ನೇ ಅರಳಿಸಿ ಇಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಅವರೆಗೆ ಕಾಡು ಕುರೂಪಿ ಕಾಮಿನಿ ಎಂದು ತುಚ್ಛ ಕುತ್ಸಿತಳಾದ ಆ ರೇವತಿಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುರಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಳು. ಆಗ ಕಠನು ಗೌತಮೀಜಲದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ತನ್ನ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಣಿಯಾದ ರೂಪಸಿ ರೇವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿದ. ಆ ನೀರಿನಿಂದ ರೇವತಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ. ರೇವತಿಯ ಶರೀರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಹರಿದ ನೀರು ರೇವತಿ ಸಂಗಮತೀರ್ಥ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಸ್ವರೂಪವೂ ಅನಿಂದ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಕಠನು ತನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ರೇವತಿಗೆ ಬಹಿರಂಗ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಳಿಕ ಬಾಹ್ಯಶುದ್ಧಿಯಾದಂತೆ ಅಂತಃಶುದ್ಧಿಯೂ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಅದೇ ಗೌತಮಿಯ ನೀರನ್ನು ರೇವತಿಗೆ ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದನು. ಆ ಅಭಿಷೇಕಜಲದಿಂದ ವಿದರ್ಭಾ ಎಂಬ ನದಿಯು ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತವಾಗಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸಿತು. ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಈ ವಿದರ್ಭಾಸಂಗಮ ಹಾಗೂ ರೇವತೀ ಸಂಗಮತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದವನು ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪಾನಮಾಡುವವನು ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಗೋವಿಂದ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಇಬ್ಬರೂ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದಿಗಲೀ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲೀ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರ ಆಗುವವು.

ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧನ್ವಂತರಿ ಎಂಬ ಅರಸನು ಇದ್ದ. ಅವನು ಆಯುಷ ಎಂಬುವನ ಪುತ್ರ. ಈ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಭೋಗೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಆದರೆ ಈ ಭೋಗಾನುಭೋಗಗಳಿಂದ ಮಾನವನು ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವಿಷಮಸುಖದ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರಿತ. ಆ ಅರಸನು

ಅರೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿರಕ್ತನಾದ. ವಿಷಮಸುಖದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದ. ಅವನು ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ನದೀಸಂಗಮದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿತವಾಗಿತ್ತು ಅವನ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ. ಈ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅನೇಕ ಜಪಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿದ. ತಪಗಳನ್ನು ತಪಿಸಿದ. ಹೋಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತದೈಕತಾನಲೀನ ಮಾನಸನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡ ತಮಸಾಸುರನು ಒಮ್ಮೆ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದ. ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗೆದ್ದು ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಓಡಿಸಿದ ಧನ್ವಂತರಿರಾಜನು ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಸೇಡಿನಬುದ್ಧಿ ಅವನಮೇಲೆ ಸಿಡಿಲುಗುದುರೆಯಂತೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿತು. ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಧನ್ವಂತರಿ ರಾಜನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದುಷ್ಟ ಒಂದು ಕುಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಆ ಅಸುರನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅಪ್ಸರಾಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಳಾದ ಓರ್ವ ಮಾಯಾಂಗನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಆ ಮಾಯಾಸುಂದರಿಯು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮರಳು ಮಾಡಿದಳು. ಧನ್ವಂತರಿ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಭಕ್ತಿಯ ನಟನೆಮಾಡುತ್ತ ಬಹುಕಾಲ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ನೇಹದುಂಬಿ ಕೇಳಿದ. ''ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಯಾರು? ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವೆ? ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಸಂತಸಪಡುತ್ತಿರುವೆ? ಹೇಳು'' ಎಂದು ನುಡಿದ.

ಅರಸನ ಈ ಸರಸಾಲಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಾಯಾ ಸುಂದರಿಯು ''ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಸಪಡುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಸುಕುಮಾರಾಂಗನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ತರಂಗಗಳೇ ಉದ್ಭವವಾಗುವವು. ನಾನು ದೇವೇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ. ಮಹಾಪುಣ್ಯವಂತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ನಾನೆಂದಿಗೂ ಲಭಿಸಲಾರೆ. ಕಂದರ್ಪ ಸುಂದರನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮರುಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಮನದನ್ನ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಾಮೃತಸಿಂಚನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕಾದಿದ್ದೇನೆ ಕಾತರಿಸಿದ್ದೇನೆ.'' ಮಾಯಾಸುಂದರಿಯ ಈ ನಲುಮೆಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಮೋಹಗೊಂಡ ತನ್ನ ಘೋರತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸತೊಡಗಿದ. ಹೀಗೆ ಮೋಹಾಂಧನಾಗಿ ಆ ಮಾಯಾಸುಂದರಿಯ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ರಾಜನು ತಿರುಗತೊಡಗಿದಾಗ ಅವನ ತಪಸ್ಸೆಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಅವನ ತಪೋಧನವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಅವನು ಪುಣ್ಯದಿಂದ ರಿಕ್ತನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಾಯಾಂಗನೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿ ತಮಸಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ಮನವನ್ನು ಮರಳುಮಾಡಿದ ಆ ಮಾಯಾಂಗನೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ಧನ್ವಂತರಿ ಮಹಾರಾಜನು ಪರಿತಪಿಸಿದ. ಪ್ರೇಮಾಂಧನಾಗಿ ಆ ಕಾಮಾತುರನಾದ ರಾಜನು ಅವಳ ವಿರಹವೈಕ್ಲವ್ಯದಿಂದ

ಬಳಲತೊಡಗಿದ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾದ ನಾನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆ. ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಂಗನೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾದ ಆ ಧನ್ವಂತರಿಗೆ ನಾನೇ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದೆ. ''ಮಹಾರಾಜ ನೀನು ಹಿಂದೆ ಸೋಲಿಸಿ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ ಆ ತಮಸಾಸುರನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಓರ್ವ ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಆ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ನಿನ್ನ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಮಾಯೆಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಹಾಳುಗೈದ ಆ ನಿನ್ನ ವೈರಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದ. ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗುವರು. ಅಂದಬಳಿಕ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯಂಥ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದ ಆ ಬಿಂಕದ ಸಿಂಗಾರಿಗೆ ನೀನು ಮೋಹಗೊಂಡಿದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಅಧಿಕ ಪರಿತಾಪವನ್ನು ಪಡಬೇಡ'' ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದ.

ಆಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ ''ಪಿತಾಮಹ, ನಾನು ಬಹುಕಾಲ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮಾಯಾವಿನಿಯಾದ ಬಿನ್ನಾಣಗಿತ್ತಿಯ ಒನಪು ಒಯ್ಯಾರಕ್ಕೆ ಮನಸೋತದ್ದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾಚಿಕೆಗೇಡುತನ. ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೋಯಿತು. ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ನಾನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ದಗ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಗತಿ? ಎಂದು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಆಗ ನಾನು ಆ ಧನ್ವಂತರಿಗೆ ''ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಆ ನಾರಾಯಣನಿಗೇ ನೀನು ಶರಣು ಹೋಗು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸು. ನಿರಂತರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸು. ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಳೆದುಹೋದ ತಪಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧಿ. ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಮೃದ್ಧಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮರಳಿ ಬರುವವು. ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕಾಪಾಡುವ ದಯಾಸಿಂಧು ಆ ಶ್ರೀಹರಿ. ಅವನನ್ನೇ ನೀನು ಅರ್ಚಿಸು, ಭಜಿಸು, ಪೂಜಿಸು, ಆರಾಧಿಸು ಉಪಾಸಿಸು.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪತಪ್ತನಾದ ಆ ಧನ್ವಂತರಿ ಹಿಮಗಿರಿಯನ್ನು ಸಾರಿದ. ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿದ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಪುಟನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ.

ಧನ್ವಂತರಿಃ ಉವಾಚ

''ಜಯ ವಿಷ್ಣೋ ಜಯಾಽಚಿಂತ್ಯ ಜಯ ಜಿಷ್ಣೋ ಜಯಾಽಚ್ಯುತ ।
ಜಯ ಗೋಪಾಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಜಯ ಕೃಷ್ಣ ಜಗನ್ಮಯ ॥
ಜಯ ಭೂತಪತೇ ನಾಥ ಜಯ ಪನ್ನಗಶಾಯಿನೇ
ಜಯ ಸರ್ವಗ ಗೋವಿಲದ ಜಯ ವಿಶ್ವಕೃತೇ ನಮಃ ॥
ಜಯ ಕಾಮದ ಕಾಮತ್ವಂ ಜಯ ರಾಮ ಗುಣಾರ್ಣವ
ಜಯ ಪುಷ್ಟಿದ ಪುಷ್ಟೀಶ ಜಯ ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಿನೇ ॥
ಜಯ ವಾಮನ ವಿತ್ತೇಶ ಜಯ ಧೂಪಪತಾಕಿನೇ
ಜಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ದಾತೃಮೂರ್ತೇ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ತ್ವಮೇವ ಲೋಕತ್ರಯವರ್ತಿ ಜೀವ ನಿಕಾಯ ಸಂಕ್ಲೇಶವಿನಾಶದಕ್ಷಃ
ಶ್ರೀ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಕೃಪಾನಿಧೇ ತ್ವಂ ನಿಧೇಹಿ ಪಾಣಿಂ
ಮಮಮೂರ್ಧ್ನಿ ವಿಷ್ಣೋ ॥

ಮೂರು ಸಲ ಮಹೇಂದ್ರ ಪದದಿಂದ ಉರುಳಿದ ಮಹೀಪಾಲ

ಹೀಗೆ ಧನ್ವಂತರಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲು ಭಗವಂತನು ಸುಪ್ರೀತನಾದ. ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಧನ್ವಂತರಿಗೆ ವರದಹಸ್ತ ನೀಡಿದನು. ''ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಆ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಭಗವಂತನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನಾದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ವರಪ್ರದನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ತಾನು ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ಆ ವರವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ತನಗೆ ದೊರಕುವುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ''ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ದಿವ್ಯವಾದ ಆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸು ಅದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆ. ಆ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯ ಆಸೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಇಂದು ಈ ಘೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನೀನು ಈಗ ಪ್ರೀತನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಬೇರೆ ಯಾರು ಸಮರ್ಥರು! ಶರಣಾಗತರಾದವರಿಗೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಕರುಣೆಯ ಕೈದಾರಿಯಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಈ ಬಹುದಿನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡು ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.''

''ಕರ್ತುಂ ಅಕರ್ತುಂ ಅನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಂ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲವೇ'' ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ! ಧನ್ವಂತರಿಯ ಈ ದುರ್ಲಭ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಅನುಮೋದಿಸಿದ. ''ನಿನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದೇನೆ ಹೋಗು. ಆ ದೇವೇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು'' ಎಂದು ಹರಿಸಿದ. ಆಗ ಸಂತೋಷಾತಿಶಯದಿಂದ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮೊಟ್ಟ ಧನ್ವಂತರಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಕಾಲ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದ. ಈ ಇಂದ್ರನು ತಾನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ತನ್ನ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ. ಆದರೂ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕೆಲವುಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ನರಸಿಂಹ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ. ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದಾಗ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪದಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ. ಸಿಂಧುಸೇನನ ವಧೆಯಿಂದ ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವು ಹೋಯಿತು. ಅಹಲ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕುತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೇ ಕುತ್ತು ಆಪತ್ತುಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಿ ಅವನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೀಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ದೇವತಾಸಿಂಹಾಸನವು ತನ್ನ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಗುರುವು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿದ ''ಗುರುಗಳೇ, ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ತಲೆಮರೆಸಿ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ದರಿದ್ರನಾಗಿರುವುದೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.''

ಆಗ ಆ ಸುರಗುರುವು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಹೇಳಲು ಆಗದೇ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೇಳಿದ ''ಪರಮಪೂಜನೀಯರಾದ ಹಂಸವಾಹನ, ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಈ ಮಹೇಂದ್ರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಇಂದ್ರಪದವಿಗೆ ಎರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ದಯವಿಟ್ಟು ಅವನ ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.'' ಆಗ ನಾನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆ ದೇವಗುರುವಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ ''ಸುರಾಚಾರ್ಯ ಈ ಇಂದ್ರನು ಖಂಡಧರ್ಮ ಎಂಬ ದೋಷದಿಂದ ಆಗಾಗ ಪದಭ್ರಷ್ಟ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಖಂಡದೋಷದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಉಕ್ತಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಮಾಡುವುದು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ಉಚಿತ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡದಿರುವುದು ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಅವಮಾನಿಸುವುದು. ಹರಿದ್ವೇಷ, ಗುರುದ್ವೇಷ, ಬ್ರಹ್ಮದ್ರೋಹ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಖಂಡಧರ್ಮ ಎಂಬ ದೋಷವು ತಟ್ಟುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮನೋವೈಕ್ಲವ್ಯವೂ, ಸ್ಥಾನಭ್ರಂಶವೂ ಆಗುವವು.

ಅಮರಾಚಾರ್ಯ, ಈಗ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಈ ಇಂದ್ರನ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು. ಇವನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯುಷರಾಜನ ಮಗನಾದ ಧನ್ವಂತರಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಆಗಿದ್ದ, ಹೈಮಾಚಲ ಶೃಂಗಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬಹುತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಇವನ ಜನ್ಮವೈರಿಯಾದ ತಮಸಾಸುರನು ಇವನ ತಪೋಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಲು ಓರ್ವ ಮಾಯಾವಿನಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಅವಳ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ, ಮೋಹದಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿ ಮರುಳಾದ ಇವನು ತನ್ನ ತಪೋಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಕೆಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಇವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪರಿಪೂತನಾದ ಇವನು ಪುನಃ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ತಪವನ್ನು ತಪಿಸಿದ. ಉತ್ಕಟ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ. ಅದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನು ಇವನ ಮೇಲೆ ದಯಾರ್ದ್ರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿ ಹರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಆ ಧನ್ವಂತರಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಮಹೇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದ. ಅಂದಿನ ಆ ಧನ್ವಂತರಿಯೇ ಇಂದಿನ ಇಂದ್ರನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ-ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಖಂಡಧರ್ಮದ ದೋಷದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪೌನಃಪುನ್ಯದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನಭ್ರಂಶವು ಆಗುವದು.'' ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ''ಪೂಜ್ಯ ಕಮಲಾಸನ ಆ ಖಂಡ ಧರ್ಮದೋಷವು ಹೇಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು? ಆ ದೋಷ ಪರಿಹಾರದ ಉಪಾಯವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ''

ಅವನ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆಲೋಚನೆಗೈದೆ. ಆ ಇಂದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ''ಸುರುಗುರು ಹಾಗೂ ಸುರಪತಿಗಳೇ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈಗ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹರಿಹರರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ, ಆರಾಧಿಸಿ, ಉಪಾಸಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಆ ಶಿವವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ದೇವೋತ್ತಮರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳು ಪರಿಹಾರ ಆಗುತ್ತವೆ.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸುರಪುರದ ದೊರೆ-ಗುರುಗಳು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಆ ಪವಿತ್ರವಾದ ನದಿಯ ತೀರ್ಥೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತಾ ಧುರೀಣರಾದ ಹರಿ-ಹರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ಇಂದ್ರ:-

ನಮೋ ವತ್ಸಾಯ ಕೂರ್ಮಾಯ ವರಾಹಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ।
ನರಸಿಂಹಾಯ ದೇವಾಯ ವಾಮನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ಹಯರೂಪಾಯ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ
ನಮೋಸ್ತು ಬುದ್ಧರೂಪಾಯ ರಾಮರೂಪಾಯ ಕಲ್ಕಿನೇ ॥

ವರುಣೇಂದ್ರ ಸ್ವರೂಪಾಯ ನಮಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರೂಪಿಣೇ ।
ಬಿಭ್ರತ್ ಸರಸ್ವತೀಂ ವಕ್ತ್ರೇ ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಸಿ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ತಾವನ್ನಿಸ್ರೀಕತಾ ಪುಂಸಾಂ ಮಾಲಿನ್ಯಂ ದೈನ್ಯಮೇವವಾ ।
ಯಾವನ್ನಯಾಂತಿ ಶರಣಂ ಹರೇ ತ್ವಾಂ ಕರುಣಾರ್ಣವಮ್ ॥

ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ, ನರಸಿಂಹ, ವಾಮನ, ಮುಂತಾದ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಮೋ ನಮಃ. ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪಿಯೂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಬುದ್ಧರೂಪ, ರಾಮರೂಪ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕಿ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅನಂತ ಅಚ್ಯುತ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ವರುಣ- ಇಂದ್ರ ಯಮ ಇವರಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಇದ್ದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ವಂದನೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮನಗಳು, ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಭಗವಂತನೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮಗಳು. ಮಾನವರಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಾಗಲೀ, ದೋಷವಾಗಲೀ, ದೈನ್ಯವಾಗಲೀ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವವು. ಕರುಣಾವರುಣಾಲಯನಾದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರೆ ಸಾಕು ದುಃಖ ದೈನ್ಯದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ದೂರದೂರವಾಗಿ ಬಿಡುವವು.

ಬೃಹಸ್ಪತಿ

ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ಜಗನ್ನಿವಾಸ ಸೋಪಾನ ಪಂಕ್ತಿಸ್ತವ ಭಕ್ತಿರೇಷಾ ।
ತ್ವತ್ಪಾದ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿ ಫಲಾಪ್ತಯೇ ತು ಸೋಪಾನಪಂಕ್ತಿಂ
ನವದಂತಿಧೀರಾಃ ॥

ಜಗದಾಧಾರನಾದ ರುದ್ರದೇವ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಚರಣಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೋಪಾನಗಳುಂಟು ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಸೋಪಾನವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಸೋಪಾನ ''ಯಮೈವೇಷ ವೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ'' ನೀನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನೆಂದು ಯಾವನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯ ಈ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವ.

ತಸ್ಮಾದ್ದಮಾಲೋ ಮಮಭಕ್ತಿರಸ್ತು
ನ್ವೆವಾಸ್ತ್ಯುಪಾಯಸ್ತವ ರೂಪ ಸೇವಾ ।
ಆತ್ಮೀಯ ಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಹತ್ವಮೀಶ
ಪಾಪೇಷು ಚಾಸ್ಮಾಸು ಕುರುಪ್ರಸಾದಮ್ ॥

ಆದುದರಿಂದ ಕರುಣಾ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವ! ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿ ಇರಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬೇರೆ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸೇವೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಭಕ್ತನೆಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು ಪಾಪಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡು.

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯರಿಂದ ಸಂಸ್ತುತರೂ ಸಮುಪಾಸಿತರೂ ಆದ ಹರಿಹರರು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ವರ ಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಆ ಹರಿಹರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ''ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾರರಾದ ಹರಿಹರರೆ, ನನ್ನ ಸುರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನಿಂದ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತೆ ಹರಿಯ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಖಂಡ ದೋಷರೂಪವಾದ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೀಗ ತಮಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ತಪಃ ಪರಿಪೂತನಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದ ತಾವು ನನಗೆ ಆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ. ನಾನು ಆ ಇಂದ್ರಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರಿ.'

ಇಂದ್ರನ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಶಿವ ಕೇಶವರಿಬ್ಬರೂ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ''ಇಂದ್ರ-ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೇ, ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿದೈವತ್ಯ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವಿರುವದು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈಗ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿರಿ ಮತ್ತು ಅದೇ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಲಿ ಅದರಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು.

ಇಹ ಜನ್ಮಾನಿ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಸುಕೃತಂ ಕೃತಮ್ ।
ತತ್ ಸರ್ವಂ ಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತು ಗೋದಾವರಿ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।

ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶಿವಕೇಶವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು.

ಆ ಅಭಿಷೇಕದ ನೀರಿನಿಂದ ನದಿಯೊಂದು ಜನಿಸಿ ಮಂಗಲಾ ನದಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ನದಿಯು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಸೇರಿ ಪುಣ್ಯತಮವಾದ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವಾಯ್ತು. ಇಂದ್ರನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಆ ಸುರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತ್ರಿಲೋಕರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ತನ್ನಾಮ್ನಾ ಚಾಽಪಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ಗೋವಿಂದ ಇತಿ ತತ್ರ ಚ ।
ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಮಿತಾ ಲಬ್ಧಾ ತೇನ ಗೌರ್ವಜ್ರಧಾರಿಣಾ ॥

ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವೂ ಗೋವಿಂದ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವು ಗೋವಿಂದ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದೇವರಾಜ್ಯವು ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುಸ್ಥಿರವಾಯ್ತು.

ದೇವಗುರುವು ಆ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ನೆನೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಹರಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹರಸಿ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ತೀರ್ಥ, ಮಂಗಳಾಸಂಗಮ, ಕೂರ್ಮತೀರ್ಥ, ಬೃಹಸ್ಪತಿತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ-ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸುವುದು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾದವರು ಐಶ್ವರ್ಯಕಳೆದು ದರಿದ್ರರಾದವರು ಈ ತೀರ್ಥಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ನಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ರಾಮತೀರ್ಥ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೯

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಮತೀರ್ಥವಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೂ ಸರಿ. ಕೇಳಿದರೂ ಸರಿ. ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯಂಥ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು.

ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸನು ಇದ್ದ. ಅವನು ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ಬಲಿಷ್ಠ, ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ದಾನಿ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಕೌಸಲ್ಯಾ, ಸುಮಿತ್ರಾ, ಕೈಕೇಯಿ ಎಂಬ ಮೂವರು ರಾಣಿಯರು. ಮೂವರೂ ರೂಪವತಿಯರು. ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತರು, ಗುಣಗಣಿಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರೇ ಅವನ ಕುಲಪುರೋಹಿತರು. ಅವನ ಶಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲ. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೃಷ್ಟಪುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಉಚಿತವಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯಶೂದ್ರ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಮಾನದವರೂ ಆಚಾರಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮದ ಜನರೂ ಸ್ವೋಚಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿಬಂದಿತು. ನಾಕಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ ಮಸಗಿತ್ತು. ದೇವದಾನವರಲ್ಲಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಚಂಚಲ. ಒಮ್ಮೆ ದೇವತೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿದು ಬಂದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ದೇವದಾನವರು ಹರಿ-ಹರರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟರು. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಶರೀರವಾಣಿ ''ನರಲೋಕದ ದೊರೆಯಾದ ದಶರಥ ಯಾರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುವನೋ ಅವರಿಗೆ ಗೆಲವು ನಿಶ್ಚಿತ ದಶರಥನನ್ನು ಎದುರಿಸುವವರು ಸೋಲು-ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗುವರು.''

ಈ ಬಾನುಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವದಾನವರೀರ್ವರೂ ಧರಾತಲದ ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ದಶರಥರಾಜನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತವಕ, ಹುರುಪು, ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ದೇವೇಶ್ವರನಾದ ವಾಯುದೇವನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸನಿಗೆ ದೈತ್ಯ-ದಾನವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡದೇ ಸುರರ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದ ಆ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜ.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರು ಬಂದರು. ದಶರಥನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ದಶರಥನು ''ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೀರುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ದೇವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತೇ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು ಸುರಾಸುರ ಸಂಗ್ರಾಮ. ಎರಡು ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಹಣಾಹಣಿ ಹೋರಾಡತೊಡಗಿದವು. ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಷವಹಿಸಿ ದಶರಥರಾಜನು ಅಸುರ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಶೌರ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯರು ಬೆದರಿ ಬೆಚ್ಚಿದರು. ಹತಾಶರಾದರು. ಕೆಲವು ಧೂರ್ತರಾದ ದೈತ್ಯ ಧುರೀಣರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ದಶರಥನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಅವನ ರಥದ ಕೀಲ ಮುರಿದರು. ಸಮರ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದಶರಥನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ ತನ್ನ ತೇರಿನ ಕೀಲ ಮುರಿದದ್ದು. ಮುಂದೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಅವನು ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದುತ್ತಲಿದ್ದ. ದಶರಥನ ನೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾದ ಕೈಕೇಯಿಯು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ರಥದಲ್ಲಿ ಸುರಾಸುರಸಂಗ್ರಾಮದ ದಿದ್ರಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ತನ್ನ ಪತಿಯ ರಥದ ಕೀಲ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದು. ಆಗ ಕೈಕೆಯಿಯು ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖನಾದ ದಶರಥನಿಗೆ ತಿಳಿಸದೇ ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಕೀಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನೇ ಇರಿಸಿ ರಥವು ಬೀಳದಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇದು ಆ ವೀರಪತ್ನಿಯ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಶೌರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಕೇಯಿಯು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ರಥ ಚಕ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸನು ಅಮರಾಸುರ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಒಲಿದು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಗೆಲುವಿನ

ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ತಮಗೆ ಗೆಲುವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಆ ನರಲೋಕದ ನಾಥನನ್ನು ಆ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಮರಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕೈಕೇಯಿಯ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವಳ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನ, ಧೈರ್ಯ ಶೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಆದದ್ದು ಕೇವಲ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅತ್ಯಾನಂದವೂ ಕೂಡ. ಪರಮಪ್ರೀತನಾದ ಅವನು ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲೆಗೆ ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ''ನೀನು ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಕೈಕೇಯಿಯು ಚೆಲುವೆ ಇದ್ದಷ್ಟೇ ಚತುರಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅವನು ಕೊಡ ಮಾಡಿದ ಆ ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ''ಪ್ರಿಯಕರ! ಆ ಮೂರು ವರಗಳೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಸಮಯಬಂದಾಗ ನಾನು ಅವುಗಳ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪರಮಪ್ರೀತನಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ.

ಯೋಷಿತಾಂ ಕಿಮದೇಯಂ ಹಿ ಪ್ರಿಯಾಣಾಂ ಉಚಿತಾಗಮೇ ।

ಪ್ರಿಯಕರನು ಪ್ರೇಯಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ಏನನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ದಶರಥನಿಗೆ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಡದಿಯಾದ ಕೈಕೇಯಿಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಪ್ರೇಮಾನುರಾಗಗಳು ಇಮ್ಮಡಿ ಮುಮ್ಮಡಿ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನೂರು ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಸರಸಿಯಾದ ಆ ಅರಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಜ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಸುಖಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ.

ರಾಜರು ಏಳುವಿಧವಾದ ವ್ಯಸನಗಳಿಂದ ದೂರ ಇರಬೇಕೆಂದು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೂಜು, ಬೇಟೆ, ಪಾನ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಮುಂತಾದ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಂದ ಧರಾ ಮಂಡಲದ ದೊರೆಗಳು ದೂರ ಇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳ ರಾಜನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಸಪ್ತವ್ಯಸನಹೀನೇನ, ಭವಿತವ್ಯಂ ತು ಭೂಭುಜಾ'

'ಏಳು ವ್ಯಸನಗಳಿಗೆ ರಾಜರು ಅಧೀನರಾಗಬಾರದು'.

ಇದೆಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಆ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಆದರೆ ವಿಧಿಯು ಬಲಿಷ್ಠವಲ್ಲವೆ! ಭವಿತವ್ಯತೆಯನ್ನು ಯಾರು ತಪ್ಪಿಸುವರು? ನಿಯತಿಯ ವಶನಾದ ಆ ಕೋಸಲದ ರಾಜನು ಕಾಡಿಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳನ್ನು ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ತುಸು ದೂರದ ಒಂದು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬುವ ಸಪ್ಪಳವಾಯ್ತು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಡಾನೆಯು ನೀರುಕುಡಿಯಲು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕುಳಿತಸ್ಥಾನದಿಂದಲೇ ಶಬ್ದವೇಧಿ ಬಾಣಬಿಟ್ಟ. ಗುರಿತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಿಲ್ಲಾಳುವಿನ ಬಾಣ ನೀರನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಲಿರುವ ಓರ್ವ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣ ನೆಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಆಗ ನರಳಿದ ''ಅಯ್ಯೋ! ಯಾವನು ಈ ಘೋರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ

ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಏಕೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವಧಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ?'' ಅವನ ದೀನಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದಶರಥ ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಋಷಿಯು ತನ್ನ ಅಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹತಪತಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಶರದ ಆಘಾತವನ್ನು ತಾಳದೇ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಗೋಣು ಚೆಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಕೂಡಲೇ ದಶರಥನು ಅವನಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಎತ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕೇಳಿದ ''ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ನೀನು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ? ನಾನು ತಿಳಿಯದೇ ನಿನಗೆ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಈ ಪಾಪಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನು ಹೇಳು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಚಂಡಾಲರೂ ಮುಟ್ಟಬಾರದು; ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ವಿಪ್ರವಧಮಾಡಿದವನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ನೋಡಬಾರದು. ನನ್ನ ಈ ಘೋರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ನಾನು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಹೇಳು''. ಆಗ ಆ ಮುನಿಪುತ್ರನು ನುಡಿದನು. ''ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಹೋಗುತ್ತಲಿವೆ. ಮಹಾರಾಜ ಈ ಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಶ್ರವಣಮುನಿಯು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ. ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕುರುಡರು ಮತ್ತು ಕಿವುಡರು. ಅವರಿಗೆ ನಾನೇ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಕಾಲು ಕೂಡ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಅವರಿಗೆ ಇರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಧಾರ. ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕರಾದ ಆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಾನು ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವರು ನನಗೆ ನೀರು ತರಲು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಈ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನೀನು ಕಾಡುಮೃಗಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತದ್ದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮನುಷ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ದಾರುಣವಾದ ಘೋರಕೃತ್ಯವು ಈಗ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಈಗ ನನಗೆ ಮರಣ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಣ್ಣು-ಹಣ್ಣು ಮುದುಕರಾದ ಆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಯಾರು ಗತಿ? ನಾನು ಸತ್ತಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವರು ಈ ಘೋರ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸುವರು? ವೃದ್ಧರೂ ಕುರುಡರೂ ಕಿವುಡರೂ ಆದ ಆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ಸೇವಾಭಾಗ್ಯವು ದೊರಕದೇ ನಾನು ಮಹಾಪಾಪಿಯಾದೆ. ಅಯ್ಯೋ ವಿಧಿಯೆ! ಪಿತೃಸೇವೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ನನಗೆ ಇದೇನು ಮಾಡಿರುವೆ? ಆದದ್ದು ಆಯಿತು ಮಹಾರಾಜ! ಈ ನೀರಿನ ಕಲಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು ನೀರಡಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಆ ನನ್ನ ವೃದ್ಧಮಾತಾಪಿತರನ್ನು ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ಬದುಕಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಪ್ರಾಣಹೋಯಿತು. ಅನಂತರ ದಶರಥನು ಆ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ವೃದ್ಧದಂಪತಿಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

''ನಮಗೆ ಊರುಗೋಲಿನಂತೆ ಇರುವ ಆ ನಮ್ಮ ಮಗನು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೇಸರವೇ? ಅಥವಾ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರುವನೆ? ಅಥವಾ ಹಿಂಸ್ರಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದು ತಿಂದಿರುವವೆ? ಅವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಆದರೆ

ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು? ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಒಳ್ಳೆ ಪುತ್ರನು ಯಾರಿಗೆ ಇರುವನು? ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ನಮಗೆ ಎದುರು ಮಾತನಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದರೂ ಬೇಸರಗೊಂಡವನಲ್ಲ. ಅಂಥ ಮಗನನ್ನು ನೋಡದೇ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಜೀವವು ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತ ಕಠೋರವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಬದುಕುವುದು ಬಾಳುವದು ಅವನಿಂದ. ನಮ್ಮ ಅನ್ನ, ಪಾನ, ಊಟ, ಉಡುಗೆ, ತೊಡಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಅವನಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೇ ಅವನು. ಈಗ ಅವನು ಏಕೆ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅವನು ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ನಮಗೇನು ಗತಿ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳಾದರೂ ಬೇಗನೇ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಏನು ಮಾಡೋಣ?'' ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹಲುಬುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ದಶರಥನು ಮೆಲ್ಲನೇ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಆ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಗನೇ ಬಂದನು ಎಂದು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹರುಷ ದುಂಬಿ ಕೇಳಿದರು.

''ಮಗು, ಇಷ್ಟೇಕೆ ತಡಮಾಡಿದೆ? ನೀನೇ ನಮಗೆ ಕಣ್ಣು. ನೀನೇ ನಮಗೆ ಆಧಾರ, ಏಕೆ ಮಾತನಾಡಲೊಲ್ಲೆ? ಅಂಧರಾದ ಈ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆಯೆ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಶರಥನ ಎದೆಗೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ನೀಚಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡು ಹೆದರಿ ತಗ್ಗಿದ ದೀನದನಿಯಲ್ಲಿ ''ಇಗೋ ನೀರನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ ಇದನ್ನು ಕುಡಿಯಿರಿ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಸ್ವರಭೇದವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಇವನು ತಮ್ಮ ಮಗ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ''ನೀನು ಯಾರು? ಮೊದಲದನ್ನು ಹೇಳು. ಆಮೇಲೆ ನಾವು ನೀರು ಕುಡಿಯುವೆವು'' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಆಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಗ್ಧನಾದ ಆ ಭೂಪತಿಯು ಖಿನ್ನವಿಷಣ್ಣನಾಗಿ ಭಯಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ''ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರನು ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವನು'' ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೇ ನುಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ವಿಹ್ವಲಿತರಾಗಿ ''ನಿಜವಾದ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳು, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ'' ಎಂದರು. ಆಗ ನಿರುಪಾಯನಾದ ಆ ನರಪತಿಯು ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಇಬ್ಬರೂ ಮುದುಕರು ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದರು. ದುಃಖ ಉಕ್ಕರಿಸಿ ''ಅರಸನೆ! ನಮ್ಮನ್ನು ಈಗಲೇ ನಮ್ಮ ಮಗನು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.''

ಆಗ ದಶರಥನು ಆ ವೈಶ್ರವಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೃದ್ಧ ತಾಪಸನನ್ನೂ ಅವನ ಅಂಧ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಶ್ರವಣಕುಮಾರನು ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಜರಾಜೀರ್ಣರಾದ ಆ ಜರಠ ದಂಪತಿಗಳು ಬೀಳುತ್ತ ಏಳುತ್ತ ಮಗನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಶವದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಅತ್ತರು. ರೋಷವುಕ್ಕಿ ದಶರಥನಿಗೆ ಅಕ್ಕಸತನದಿಂದ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು. ''ಪಾಪಿಯಾದ ದಶರಥ! ನಾವು ಈಗ ಪುತ್ರ ವಿರಹದಿಂದ ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಸತ್ತು ಹೋಗುವಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಮುಪ್ಪಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿರಹದಿಂದ ಅನಾಥನಂತೆ ಬಿದ್ದು ಮರಣ ಹೊಂದುವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟರು. ದುಃಖತಪ್ತನಾದ ಆ ದಶರಥರಾಜನು ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ತಂದು ಒಟ್ಟಿ

ಆ ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ವೃದ್ಧ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ದಹನ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತು ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಬಾಣ ನೆಟ್ಟು, ಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶ್ರವಣಕುಮಾರನಿಗೂ ಯಥೋಚಿತ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ.

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞ

ಹೀಗೆ ದುಃಖತಪ್ತನಾದ ದಶರಥರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮರಳಿದ. ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ. ತಿಳಿಯದೇ ನಡೆದುಹೋದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ಆ ಮುನಿಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅಧಿಪತಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಹೇಳಿದರು.

''ಮಹಾರಾಜ! ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಭಯಂಕರ ಪಾಪ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಇದರ ಪರಿಹಾರ ದುಶ್ಶಕ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಮಾಡು. ನೀನು ಈಗಲೇ ಕಶ್ಯಪ, ವಾಮದೇವ, ಗಾಲವ, ಜಾಬಾಲಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಅತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮಾರ್ತಂಡರನ್ನು ಕರೆಯಿಸು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಭೂತದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡು. ಆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನ್ನದಾನ, ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನ, ದಕ್ಷಿಣಾದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ದೀನ ದರಿದ್ರರಿಗೂ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡು. ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಗಳೂ, ತೀಕ್ಷ್ಣ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಆದ ಆ ಮುನಿಮಹಾನುಭಾವರ ತಪೋಬಲ ದಿಂದಲೂ ಆಶೀರ್ವಾದಬಲದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಇಂಥ ಮಹಾಪಾಪಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞವೇ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ.''

ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ವಶಿಷ್ಠ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಆದೇಶವನ್ನು ದಶರಥ ಮಹೀಪತಿಯು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿದ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಪ್ರಗಾಢಪಂಡಿತರಾದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನೂ ಕರೆಸಿ ವಿಪುಲವಾದ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆ ಅನ್ನವಿತರಣಾದಿಗಳಿಂದ ವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು. ''ಈ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ದಶರಥರಾಜನ ಶರೀರವು ಪರಿಪೂತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅಧಿಪತಿಯು ವೀತಕಲ್ಮಷನಾಗಿ ಪರಮಪವಿತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಲ್ಲಿ ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷದ ಲವಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪೂತಾತ್ಮನೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯವಂತರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸ ಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸುವರು. ಇವನ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಿಂದ ಈ ದಶರಥನ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದುಹೋಗುವುದು.'' ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಜಾಜನರಿಗೂ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ದಶರಥರಾಜನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವವು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮಾರ್ತಾಂಡರಂತಿದ್ದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮತ್ತು ವಶಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿ ಋಷಭರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ದಶರಥ ರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ತೇಜಸ್ವಿ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ದೇವತಾಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ, ದಶರಥನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯೆಯಿಂದ ರಾಮ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಡದಿ ಸುಮಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಶತ್ರುಘ್ನರು. ಕೊನೆಯ ಪತ್ನಿ ಕೈಕೇಯಿಯಲ್ಲಿ ಭರತನು ಹುಟ್ಟಿದರು. ನಾಲ್ಕೂ ರಾಜಕುಮಾರರು ಅತೀ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಮಿತ ಮಾತಿನವರು. ಕೃತಿಶೀಲರು. ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಗಳು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಗಮನ, ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಪ್ರಯಾಣ

ಒಂದು ದಿನ ದಶರಥನ ಅರಮನೆಗೆ ಮಹಾಮುನಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಆಗಮಿಸಿದ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ ವಿದಿತವೇದಿತವ್ಯನಾದ ಆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿ. ''ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕಳಿಸು. ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವರು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ದಶರಥರಾಜನಿಗೆ.

ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಬಹುಪುಣ್ಯ ಫಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ ಅರಸ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವಥಾ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ವಿನಯದಿಂದಾದರೂ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದ. ''ಪೂಜ್ಯರೆ, ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಂತಸದ ನೆಲೆಯೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಇರಲಾರೆ. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕಳಿಸಲಾರೆ. ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆ. ಬೇಕು ಎಂದರೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಸಿರಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೇ ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವೆ.''

ಆಗ ವಶಿಷ್ಠರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು. ''ದಶರಥ! ನೀನು ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವಿ ನೆನಪಿರಲಿ. ರಘುಕುಲದ ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ರಾಜರೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದೇ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಂಥ ಮುನೀಶ್ವರರು ಕೇಳಲು ಬಂದಾಗ ಕಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಡ ಕಳಿಸು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಿನಗೂ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಈ ಋಷಿ ಸತ್ತಮರೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡು.'' ದಶರಥನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಬಿಸಿತುಪ್ಪ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಾರ. ಋಷಿಯ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರ. ಕೋಪಿಷ್ಠನಾದ ಮುನಿ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರೆ? ಆ ಹೆದರಿಕೆ ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಶಿಷ್ಠರ ಮಾತಿಗೆ ಮಣಿದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ. ''ಪುತ್ರರೆ, ನೀವು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಜೊತೆ ಹೋಗಿರಿ. ಅವರ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಲೇ ನುಡಿದು ದುಃಖದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಆ ಮುನಿಯೊಂದಿಗೆ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದರು. ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ಕಲಿತ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಶಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯೆ,

ಅಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ, ಲೌಕಿಕವಿದ್ಯೆ, ರಥವಿದ್ಯೆ, ಅಶ್ವವಿದ್ಯೆ, ಗದಾವಿದ್ಯೆ, ಗಜವಿದ್ಯೆ, ಮಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಉಪಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಆ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಿದ. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಾಟಕಾ ಎಂಬ ರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದಳು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಮಾಡ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ನಿಹತರಾದರು.

ಅನಂತರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ರಾಘವ ಸೋದರರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಜನಕರಾಜನು ಕೈಗೊಂಡ ಮಹಾಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಜನಕನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಗುರುಗಳು ತನಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ರಾಮನ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಕೋವಿದತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೀತನಾದ ಜನಕರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ. ಅಯೋನಿಜ ಳಾಗಿದ್ದಳು ಆ ಸೀತೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಅವಳು ಇದರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ಶತೃಘ್ನರಿಗೂ ವಶಿಷ್ಠ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಜನಕರಾಜನು ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದ. ಆ ನಾಲ್ಕೂ ದಶರಥರಾಜನ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಜಕುಮಾರರ ವಿವಾಹವು ನಾಲ್ಕೂ ವಿದೇಹ ಕನ್ಯೆಯರೊಂದಿಗೆ ವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿತು.

ಮಲತಾಯಿಯ ಮಾತು ರಾಮನ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೇತು

ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ದಶರಥರಾಜನ ಮನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಭಾರವಹಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಅವನ ಈ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಗುರುಮಂಡಲದವರೂ, ಪೌರಜಾನಪದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು. ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಗ ಮಂಥರೆ ಎಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ಧೂರ್ತ ಮಹಿಳೆಯು ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ದಶರಥನ ಚಿಕ್ಕಮಡದಿಯಾದ ಕೈಕೇಯಿಯ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಕೈಕೇಯಿಯು ಮಹಾರಾಜನು ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವರಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿ ''ರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ; ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ರಾಮನ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದು ದಶರಥನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ದಶರಥನು ಕೈಕೇಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಪರಂತು ಪಿತೃ-ಭಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಸೀತೆಯು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಸತ್ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ಅಂತ ಸನ್ಮಾನಸದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಲೋಭ ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಯಾವುದೇ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ. ಪರಮಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಸೀತೆಯು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆ ಯಿಂದಲೇ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಇತ್ತ ದಶರಥರಾಜನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿ ಹಿಂದೆ ತನಗೆ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪವನ್ನು ನೆನೆದು

ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮರುಗಿದ. ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕರಗಿದ. ಸತ್ಪುತ್ರರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸದ್ಗುಣಶೀಲ ಶಾಲಿನಿಯಾದ ಸೀತೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ದುಃಖದಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾಣ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ.

ಮುಂದೆ ರಾಮನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಸತೀಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಮೂರು ವರುಷ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ. ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ. ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರು ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಭಯದಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಆ ಬೆಂಗಾಡನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಸಂಚರಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಪಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮನು ಗೌತಮೀ ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಇತ್ತ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅತ್ತ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ನವೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅವನು ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣಕುಮಾರನನ್ನು ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿದ್ದನಲ್ಲವೆ? ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಶ್ರವಣಕುಮಾರ, ಅವನ ತಂದೆ ವೈಶ್ರವಣ ಮುನಿ ಮುತ್ತು ಶ್ರವಣನ ತಾಯಿ ಮೂವರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳು ತಟ್ಟಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ವಶಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವ ಮುಂತಾದ ಋಷಿಗಳು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಮಾಡಿಸಿ ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಆ ಪಾಪಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪರಿಹಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಮರ್ದವಾಗಿ ರಾಮಾದಿ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ದೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವು ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನರಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಯಮಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಯಮದೇವರು ತನ್ನ ಸಂಯಮೀನೀಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೂತರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ''ದೂತರೆ, ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಗೌತಮೀತೀರವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು. ಈಗ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಪಗಳು ತೊಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ಈಗಲೇ ದಶರಥನನ್ನು ನರಕದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿರಿ.'' ದಶರಥರಾಜನನ್ನು ಯಮದೂತರು ನರಕದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಯಮಯಾತನೆಗಳಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪಾರಾದ ಆ ಅಯೋಧ್ಯಾಧಿಪತಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಯಮದೂತರನ್ನು ಕೇಳಿದ ''ಈ ಘೋರನರಕದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಈ ನರಕ ರೂಪದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಏನು ಕಾರಣ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ ಓರ್ವ ಯಮದೂತನು ದಶರಥನಿಗೆ ''ಮಹಾರಾಜ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಆ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ನರಕಾರ್ಣವದಿಂದ ಉತ್ತಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಅವರು ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮೂರು

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ನೀನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾಗಿ ದಿವ್ಯವಾದ ನಾಕಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ದಶರಥರಾಜನು, ''ದೂತರೇ ಈಗ ನೀವು ಕಿಂಚಿತ್ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರಿ. ನಾನು ನನ್ನ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೇಳುವೆನು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಗೌತಮೀತೀರದ ಶ್ರಾದ್ಧ ದಿವ್ಯದೇಹ ಸಿದ್ಧ

ಆಗ ಯಮದೂತರು ದಶರಥರಾಜನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಯಾತನಾಶರೀರದಿಂದ ಇದ್ದರೂ ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ, ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರು ಯಾತನಾಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ದಶರಥನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ವಿಕಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆ ದಶರಥನ ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನಾವನೋ ರಾಕ್ಷಸನಿರ ಬಹುದು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಖಡ್ಗ ಹಿರಿದ. ಆಗ ದಶರಥನು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನುಡಿದ ''ಕುಮಾರರೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥ. ನಾನು ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮುಪ್ಪಿನ ತಾಯ್ತಂದೆಯರನ್ನು ಸಾವಿಗೀಡು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರಿಂದ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾತಕಗಳು ನನಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಅದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೇಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನಗೀಭೀಕರ ಯಾತನಾಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ದಶರಥನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮೂವರಿಗೂ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಗಂತೂ ತಂದೆಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ದುಃಖಾತಿಶಯ ದಿಂದ ಅವನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಬಂದು ''ಆರ್ಯಪುತ್ರ, ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರು ದುಃಖಬಂದರೂ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗುವರು ನೀವು ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳವರೆಗೆ ದುಃಖಪಟ್ಟರೂ ಈ ವಿಪತ್ತು ಕಳೆದು ಹೋಗಲಾರದು. ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಹೀಗೆಂದೂ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಬೇಡಿಕೆ. ನಾವು ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿರಿ. ನಾವು ಮೂರು ಜನರ ಗೌತಮೀ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮೂರೂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷಗಳು ತಾವಾಗಿ ಪರಿಹೃತವಾಗುವವು'' ಎಂದು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ನೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಇಂಗುದೀಮರದ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು, ಪಿಣ್ಯಾಕವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ದಶರಥರಾಜನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಒಂದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತು.

ಘೋರತರವಾದ ದಶರಥನ ಯಾತನಾಶರೀರ ತಕ್ಷಣ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಶರೀರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ದಶರಥರಾಜನ ಶವವು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು 'ಶವತೀರ್ಥ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ, ರುದ್ರರೂ, ಆದಿತ್ಯರೂ, ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದಶರಥ

ರಾಜನು ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಆ ದಶರಥಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕಿನ್ನರರು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇತ್ತ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಯಾತನಾಮಯವಾದ ಶವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ರಾಮನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೈಮುಗಿದು ''ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಎಲ್ಲಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆಗ ಆ ದೇವತೆಗಳ ದಿವ್ಯವಾಣಿಯು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಿತು.

''ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥರಾಜನ ಮೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷಗಳು ನೀವು ಮೂವರೂ ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪರಿಹಾರಗೊಂಡಿವೆ. ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಪಾಪಶರೀರವು ಬಿದ್ದು ದಿವ್ಯರೂಪ ಬಂದಿದೆ. ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ ಅತ್ತ ನೋಡು.''

ಆಗ ರಾಮನು ವಿಮಾನಾರೂಢನಾದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಆ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದ. ಆಗ ದಶರಥನು ಅವನಿಗೆ ''ಎಲೈ ರಾಮ ನೀನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನೀನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನರಕದಿಂದ ಪಾರಾದೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆ. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಪುತ್ರನೇ ಧನ್ಯ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತೆಯರಿಗೂ ಶ್ರೀರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ವಿಮಾನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮನು ದೇವತೆಗಳ ಮುಖದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಂಗೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಗೌತಮಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದ. ಅದೇ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ. ಜನರು ಶಿವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆನ್ನುವದನ್ನು ಲೋಕವಿಡಂಬನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಬಾಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ.

ನಮಾಮಿ ಸಂಭುಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಂ
ನಮಾಮಿ ಸರ್ವಜ್ಞಮಪಾರ ಭಾವಮ್
ನಮಾಮಿ ರುದ್ರಂ ಪ್ರಭುಮಕ್ಷಯಂತಂ
ನಮಾಮಿ ಶರ್ವಂ ಶಿರಸಾ ನಮಾಮಿ
ನಮಾಮಿ ದೇವಂ ಭವದುಃಖ ಶೋಕ ವಿನಾಶನಂ ಚಂದ್ರಧರಂ ನಮಾಮಿ
ನಮಾಮಿ ಗಂಗಾಧರ ಮೀಶಮೀಡ್ಯ- ಮುಮಾಧವಂ ದೇವವರಂ ॥
ನಮಾಮಿ ಅಜಾದೀಶ ಪುರಂದರಾದಿ ಸುರಾಸುರೈರರ್ಚಿತಪಾದಪದ್ಮಂ ॥

ಹೀಗೆ ಶಂಕರನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಸ್ತೋತ್ರಗೈದ. ಆಗ ಆ ಕೈಲಾಸಪತಿಯು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನುಡಿದ. ''ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು.''

ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮನು ''ಮಹಾದೇವ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರೋ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ಪಿತೃಗಳು ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧೃತರಾಗಿ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಮಾನವರು ಮಾಡಿದ ಮಾನಸಿಕ ವಾಚಿಕ,

ಕಾಯಿಕ ಮೂರು ವಿಧ ತಾಪಗಳೂ, ಪಾಪಗಳೂ ಈ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾಶವಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಾನಕ್ಕೂ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಲಭಿಸಲಿ'' ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಶಂಕರನು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ. ಆಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀನದಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ.

ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ರಾಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಯಿಂದ ಬಾಣ ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಬಾಣತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥ ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಸೀತೆಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಸ್ಥಳ ಸೀತಾತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಾರಾಯಣಸ್ವರೂಪಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನಪಾದಸಂಬಂಧದಿಂದ ಲೋಕಪಾವನೆಯಾದಳು. ಇಂಥ ರಾಮನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ರಾಮತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಮತೀರ್ಥದಂತ ತೀರ್ಥವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಪುತ್ರತೀರ್ಥ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೦

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ನಾರದ, ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ.

ಹಿಂದೆ ದೇವದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ದನುದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದಾನವರೂ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಅಮರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಣಾಹಣೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ದೈತೇಯರೂ ದಾನವರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿದರೂ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವರಿಗೆ ಒಲಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕದನದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಜಯಮಾಲೆ. ದೈತ್ಯ ದಾನವರ ಕೊರಳಿಗೆ ಸೋಲಿನ ಸರಮಾಲೆ ಬಿದ್ದವು. ದೈತ್ಯರೂ ದಾನವರೂ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಹತಪತಿತರಾಗಿ ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರಾಶಾಯಿಯಾದರು. ಅಳಿದುಳಿದವರು ಪಲಾಯನ ಸೂಕ್ತ ಪಠಿಸಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಇದರಿಂದ ದೈತ್ಯರ ತಾಯಿಯಾದ ದಿತಿದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಸವತಿಯಾದ ದನುದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ದನುವಿನ ಪುತ್ರರಾದ ದಾನವರೂ ಕೂಡ ಆ ಸುರಾಸುರ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿನ ಸವಿ ಉಂಡವರೇ, ಮರಣಾಂತಿಕ ನೋವು ನರಕಗಳನ್ನು ಕಂಡವರೇ. ಆದುದರಿಂದಲೆ ಬೆಂದೊಡಲಿನ ದಿತಿಗೂ ನೊಂದೊಡಲಿನ ದನುವಿಗೂ 'ಗಳಸ್ಯ ಗಂಟಸ್ಯ' ಸ್ನೇಹ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ, ಈ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಇನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಯಿತು ಆ ಸವತಿಯರ ನಡುವಿನ ನೇಹದ ನಂಟು. ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಢವಾಗಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಗೈದರು. ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವನ್ನು ಸುತರ ಸೋಲು ಸಾವುಗಳಿಂದ ಸಂತಪ್ತಳಾದ ದಿತಿದೇವಿಗೆ ದನುವು ಒಂದು ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಳು. ''ದಿತಿದೇವಿ, ನೀನು ಪತಿಯಾದ ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ. ನೀನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವಾಶುಶ್ರೂಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೋ ಕಶ್ಯಪರು 'ಕರ್ತುಂ ಅಕರ್ತುಂ ಅನ್ಯಥಾತಕರ್ತುಂಚ' ಸಮರ್ಥರು ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಆರಾಧಿಸು ಆ ನಿನ್ನ

ಪತಿದೇವರನ್ನು. ಪ್ರೀತರಾದ ಅವರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ, ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಓರ್ವ ಸಮರ್ಥ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕರುಣಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊ. ಸರ್ವಶಕ್ತರು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪತಿದೇವರಾದ ಆ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅವರ ತಪೋಬಲದ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ಆಗುವುದು, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಷ್ಟಪರಿಹಾರವೂ ಆಗುವುದು.''

ಆ ದೈತ್ಯರ ಹೆತ್ತವ್ವ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದಳು ದನುವಿನ ಸೂಚನೆಯನ್ನು. ಹಗಲಿರುಳು ಪತಿಸೇವೆಗೈದಳು. ಕಾಯಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ತನುವನ್ನು ತೇದಳು. ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪರಿಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಿಯತಮನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದಳು. ಅವಳ ಈ ನಿರಂತರ ಸೇವಾಶೂಷೆಗಳಿಂದ ಪರಮ ಪ್ರಸನ್ನರಾದರು ತಪಸ್ವಿ ಕಶ್ಯಪರು. ನಲುಮೆದುಂಬಿ ನುಡಿದರು ತಮ್ಮ ಆ ನೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲೆಗೆ. ''ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ದಿತಿ, ನಿಚ್ಚನಿಚ್ಚಳವಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಸೇವಾಭಾವದಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು. ನಾನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.''

ಇದೇ ತನಗೊಂದು ಸುವರ್ಣಸಂಧಿ ಎಂದು ಬಗೆದಳು ಆ ಕಶ್ಯಪ ಕುಟುಂಬಿನಿ. ಮಂದಹಾಸಗೈದು ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು. ''ಹೃದಯವಲ್ಲಭ, ನೀನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ವೀರಪುತ್ರನನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ಅವನು ಜಗಜ್ಜೇತಾರನಾಗಬೇಕು. ಅವನು ವೀರಮಣಿ ಆಗಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣಖಣಿ ಆಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ವಂದಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಅವನ ಗುಣಗೌರವ ಮಹಿಮೆಗಳು ನಾನು ವೀರಮಾತೆ ಎನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ವೀರವರೇಣ್ಯನಾದ ಶೂರಸತ್ಪುತ್ರನಿಂದ ಕದನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಎದುರು ನಿಲ್ಲುವ ಧೈರ್ಯ ಸುರಾಸುರರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇರಬಾರದು. ಇಂಥ ಅಪ್ರತಿಮ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಯಾದ ಪ್ರತಾಪಿ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವ ಮಗನಾಗಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳಿಗೇ ನಾಚಿಕೆ ಆಯಿತು. ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅವಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅರ್ಥಾತ್ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲುವ ಸರ್ವಸಮರ್ಥ ಸತ್ಪುತ್ರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ನುಡಿದರು ಕಶ್ಯಪರು.

''ದಿತಿ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಬಹಳ ಕಠಿಣತರವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಆ ವ್ರತಾಚರಣೆಯ ಅವಧಿಯೂ ಸಣ್ಣದಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷ. ಇಂಥ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹದಂಡನೆಮಾಡುತ್ತ ಈ ಕಠಿಣ ವ್ರತದ ಕಠೋರ ನಿಯಮ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಯಾವ ವ್ರತವನ್ನೂ ಬಿಡಬಾರದು. ಮಂತ್ರ ಜಪ ಹಾಗೂ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ. ಮತ್ತು ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಿಚರ್ಯೆಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ್ಜನೀಯ. ಇವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮನೋರಥಗಳು ಈಡೇರಬಲ್ಲವು!

ತೀರ್ಥಸೇವಾ ಪಾತ್ರದಾನ ವ್ರತಚರ್ಯಾದಿ ವರ್ಜಿತಾಃ ।
ಕಥಮಾಸಾದಯಿಷ್ಯಂತಿ ಪ್ರಾಣಿನೋಽತ್ರಮನೋರಥಾನ್ ॥

ದಿತಿ, ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ನಿಂದಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು.

ನಿಂದಿತಂಚನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಂಧ್ಯಯೋರುಭಯೋರವೆ
ನಸುಪ್ತವ್ಯಂ ನಗಂತವ್ಯಂ ಮುಕ್ತಕೇಳೀಚನೋಭವ''

ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಬಾರದು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗ ಬಾರದು. ಒನಕೆ, ಒರಳು, ಮರ, ಮಣಿ, ಪೀಠ, ಮುಚ್ಚಳಗಳನ್ನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾಗಲಿ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ ದಾಟಬಾರದು. ರಾತ್ರಿ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಲೆಕೊಟ್ಟು ಮಲಗ ಬಾರದು. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಾರದು. ಪರಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಈ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ನೀನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲ ಪುತ್ರನು ನಿನಗೆ ಜನಿಸುವನು'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವ್ರತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಿತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು ಪತಿ ಕಶ್ಯಪರು.

ದೃಢಸಂಕಲ್ಪಗೈದ ದಿತಿದೇವಿಯು ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನವಾದ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾವದೇ ಲೋಪಬಾರದಂತೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದಳು. ಆದರಿಂದ ಪ್ರೀತರಾದ ಕಶ್ಯಪರು ದಿತಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ವೀರ್ಯಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವಳ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದತೊಡಗಿತು.

ಈ ದೈತ್ಯಗರ್ಭದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮಯಾಸುರನು ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಮಯಾಸುರನಿಗೂ ಘನಿಷ್ಠ ಸ್ನೇಹ. ಮೊದಲು ಅವರು ಜನ್ಮ ವೈರಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ದಿನಗಳೆದಂತೆ ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಸೂತ್ರಗಳು ಹುರಿಗೊಂಡು ಮಿಥೋಮೈತ್ರಿಯು ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿತ್ತು.

ನಾರದ:- ಪಿತಾಮಹ, ಮಯಾಸುರ ನಮುಚಿಯ ಸಹೋದರ. ಅವನನ್ನು ಮಹೇಂದ್ರ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದ. ಅದರಿಂದ ಮಯಾಸುರನಿಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಘೋರ ವೈರ ಭಾವ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಂದಬಳಿಕ ಆ ಮಯಾಸುರನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪುನಃ ಮಿತ್ರ ಹೇಗೆ ಆದ.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ನಾರದ, ನಮುಚಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಒಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಅವನ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕವಾದ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಇಂದ್ರ ರಣಾಂಗಣದಿಂದ ಸೋತು ಓಡತೊಡಗಿದ. ಗೆಲುವಿನ ಗೋಪುರ ಏರಿ ಗರ್ವೋದ್ಧತನಾದ ನಮುಚಿಯು ಅಂಜಿ ಓಡುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಶಚೀಪತಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ. ಆಗ ಆ ದೇವತೆಗಳ ದೊರೆ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಟ ಕಿತ್ತಿದ. ತನ್ನ ಐರಾವತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದು ದೇವಗಂಗೆಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡ. ಅಲ್ಲಿಗೂ ನಮುಚಿಯು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು ಇಂದ್ರ ಮಂದಾಕಿನಿಯ ನೊರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದ. 'ಯಾವದೇ ಶಸ್ತ್ರ ಯಾವದೇ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಾಯಬಾರದು' ಎಂದು ವರವಿದ್ದಿತು ಆ ಸಮುಚಿಗೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಇಂದ್ರ ನದೀನೀರಿನ ನೊರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಘೋರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ನಮುಚಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದ.

ಇದರಿಂದ ಮಯಾಸುರನಿಗೆ ಸುರಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಬದ್ಧದ್ವೇಷ ಹುರುಡುಗಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರ ತಪಗೈದ. ಒಲಿದು ಬಂದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ನಾನಾ ಬಗೆಯಾದ ಮಾಯಾ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದ. ಜಗನ್ಮಯನಾದ ಮಾಧವನು ನೀಡಿದ

ಮಾಯಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಮೋಘವಾಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೇ ವೀರ್ಯವತ್ತರವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಆ ಮಾಯಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಲದಿಂದ ಮದೋದ್ಧತನಾದ ಮಯಾಸುರ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಅಗ್ನಿಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ನೀಡ ತೊಡಗಿದ. 'ದೇಹಿ' ಎಂದು ಬಂದವರಿಗೆ ಎಂದೂ 'ನಾಸ್ತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಯುದೇವನು ಬಂದು ಮಯಾಸುರನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಸ್ವರ್ಗದ ದಾಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸುರೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಆಗ ಆ ಸುರಪತಿಯು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೇಷದಿಂದ ಮಯಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ''ಓಂ ಭವತಿ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ'' ಎಂದ. ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ಧಾರಾಳಿ ಮಯಾಸುರ. ಕಪಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ವಿಪ್ರವೇಷದ ವಾಸವನು ''ದೈತ್ಯರಾಜ, ನನಗೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಬೇಡ. ಆದರೆ ನಿರಂತರ ನಿನ್ನ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಎಂದೂ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಆ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದದ ಗೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರಬಾರದು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ದಾನ ಧರ್ಮ ಶೀಲನು ಆದ ಮಯಾಸುರ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬೇಡಿಕೆಗೆ 'ಅಸ್ತು' ಎಂದ. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಂಗೈದು ಅವನಿಂದ ವರ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಾರ್ಪಾಟು ಆಗಿತ್ತು. ದೈತ್ಯ ಜಾತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮೊದಲು ಅವನು ಕ್ರೂರನೇ ಆಗಿದ್ದ. ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಮೃದು ಹೃದಯನಾದ ಹರಿ ಭಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರಿತು. ದೀನ ದುಃಖಿತರ ಮೇಲೆ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದಯೆ ಮಡುಗಟ್ಟಿತು. ಸೋದರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನೆಂದು ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ದ್ವೇಷಗಳು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಳಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸದಾ ಸ್ನೇಹ ಶೀತಲನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ದೇವರಾಜ ದೀನನಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದಾಗ ಆನಂದದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ. ''ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ, ನೀನು ನನಗೆ ಆಜೀವ ಜೀವ ಮಿತ್ರ. ಎಂದಿಗೂ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಆ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬಾಧೆ ಬಾರದು. ಇದು ನನ್ನ ವಚನ. ನಮ್ಮ ಸಖ್ಯ ಚಿಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರರಷ್ಟೇ ಚಿರಂತನ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಅನಂತರ ಇಂದ್ರ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ. ''ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದಕ್ಕೆ ಕಾತರಿಸಿ ನಾನು ಕಪಟ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದಗಳ ಯಾಚನೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸು. ನಿನ್ನ ಸಖ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಅಂದಿನಿಂದ ಮಯಾಸುರನು ದೇವೇಂದ್ರನ ಬಂಧುಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹ ಹಸ್ತ ಚಾಚಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ಗೆಳೆತನ ಘನಿಷ್ಠವೂ ದೃಢಿಷ್ಠವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲಿಂಗಿಸಿ ಮಿಥೋಹಿತ ಚಿಂತನಕ್ಕಾಗಿ ಬದ್ಧ ಪ್ರತಿಜ್ಞರಾದರು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಯಾಸುರನು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಯ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದಿತಿ ದೇವಿಯ ವ್ರತದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದ. ಅದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ವ್ರತಚಾರಣೆ ಎಂದು ಆ ದೈತ್ಯರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದ ಸುರೇಶ್ವರ. ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಮಿತ್ರ

ಮಯಾಸುರನನ್ನು. ಇಂಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಚತುರ ಆ ಮಯಾಸುರ ಅವನ ಮಿದುಳು ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆಗಳ ಮಂಚಿಕೆ. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಆ ಕಾಕಿನಾಯಕನಿಗೆ ಒಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾಯಾವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ.

ಮಯಾಸುರ:- ದೇವೇಂದ್ರ, ನೀನು ಈಗ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ತನ್ನ ಮಗ ಶತ್ರುಭಯಂಕರನಾಗಲಿ ಎಂದು ದಿತಿದೇವಿಯು ಈಗ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳು. ಕೆಲವು ದಿನ ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಪರಿ ಪರಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸು. ನಿನ್ನ ಅತಿಶಯಿತವಾದ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತವಾದ ಪರಿಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊ. ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಕಲಿಸಿದ ಮಾಯಾ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸು. ಅಲ್ಲಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ ನಿನ್ನ ಹಂತಕವಾಗುವ ದೈತ್ಯ ಪಿಂಡ. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭೇದಿಸು. ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಭೇದಿಸು. ಅದು ಸತ್ತಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿನಗೆ ವಶವಾಗಿ ಅನುಚರವಾಗಿಯಾದರೂ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಆ ಪಾಪದ ಪಿಂಡವನ್ನು ಸೀಳು. ಹತ್ತಾರು ಹೋಳು ಮಾಡು. ಇಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಶತ್ರುವಿನ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪುವದು.''

ಮಯಾಸುರನ ಉಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಹಿಡಿಸಿದವು ಮಘವಂತನಿಗೆ. ಆ ಕ್ಷಣ ದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿದ ನಾಕನಾಥ. ಮಯಾಸುರನ ಮಾತನ್ನೂ ಕೃತಿಗೆ ಇಳಿಸಿದ. ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ದಿತಿದೇವಿ ಬಲಿಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕಶ್ಯಪರ ಆದೇಶದಂತೆ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ದಿನ ತುಂಬಿದ ಅವಳಿಗೆ ಪರಿಚಾರಕನೊಬ್ಬ ಬೇಕೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇಂದ್ರ ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ಅವಳ ಸೇವೆ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುವದು ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವೇ ಆಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತುಷ್ಟಿಯು ಆಯಿತು. ತೃಪ್ತಿಕೂಡ.

ದಿತಿಯು ಕಶ್ಯಪರು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಳಿದ ವ್ರತದ ವಿಧಿ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಜಪ್ಪಿಸಿ ಕಾದು ಕುಳಿತ ಆ ವಜ್ರಾಯುಧ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆ ನಿಯಮನಿಷ್ಠಳು ದೈತ್ಯಮಾತೆ. ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನದ ನಿಯಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಸುರಸತ್ತಮ ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವಳು. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ತಪ್ಪು ನಡೆದು ಹೋಯಿತು? ಕಠೋರ ವ್ರತದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ದಮ್ಮನೆ ದಣಿದು ಹೋದ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ನಿದ್ದೆಯ ಮಬ್ಬು. ಮುಸಂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದವು. ಕಾದುಕೊಂಡೇ ಕೂತಿದ್ದ ಇಂದ್ರ. ಇದೇ ಸಮಯ ಎಂದು ಮಾಯೆಯಿಂದ ದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಒಳ ಹೊಕ್ಕ. ಗರ್ಭಕೋಶವನ್ನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹಣಿಯ ತೊಡಗಿದ.

ಆಗ ಆ ಗರ್ಭವು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ''ಸುರನಾಥ, ಇದು ಅನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೇ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಸೋದರ. ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕೊಲ್ಲುವದಾದರೂ ಏತಕ್ಕಾಗಿ? ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ತಾಳು. ಹೊರಬಂದು ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತೇನೆ. ನೂರು ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಮೂರು ಲೋಕದ ಪತಿಯಾದ ನೀನು 'ಪುರಂದರ' ವೈರಿಗೆ ಪಟ್ಟಣನಾಶಕ. ಬಲನ ಬಲವನ್ನು ಬಗ್ಗು ಬಡಿದವ. ಜಂಭನ ಜಂಭ ಮುರಿದೊಟ್ಟಿದವ. ಪಾಕನನ್ನು ಓಕಿದವ. ಇಂಥ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಯಾದ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಕಪಟದಿಂದ ಹೊಸಕಿ ಹಾಕುವದೇ! ನಿನ್ನಂಥವರು ಅಡ್ಡ ದಾರಿ ಹಿಡಿದವರೇ! ಛೀ ಇದೇನು ಅನ್ಯಾಯ ! ಎಳೆ ಕಂದನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ! ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ನಿನಗೆ ಬರುವದಾದರೂ ಏನು! ಕೀರ್ತಿಯೆ? ಪುಣ್ಯವೇ? ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ. ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮ. ಇಂಥವರು ಇಂಥ ಜಘನ್ಯ ಕೃತ್ಯ ಮಾಡುವರೇ!

ಕುಮಾರ್ಗೇನ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಮಹಾಂತೋಽವೇ ವಿಪದ್ಗತಾಃ
ಕುರ್ವಂತಿ ಗರ್ಹಿತಂ ಕರ್ಮ ನ ಕುಲೀನಾಃ ಕದಾಚನ ॥

ದೊಡ್ಡವರು ಎಂಥ ಸಂಕಟ ಕಾಲ ಬಂದರೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಎಂದೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಎಂದೂ ಕುತ್ಸಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷ ಬರುವದು. ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಾದ ಕಶ್ಯಪರ ಮಗನಲ್ಲವೇ? ಆದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪ, ಎಳೆ ಕೂಸಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೆ ಶಿಶು ಹತ್ಯಾ ಪಾಪವೂ ನಿನಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ದಯಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಡ ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಗೊಡು.'' ಹೀಗೆ ಆ ಗರ್ಭತ ಶಿಶು ದೀನ ದೂನವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ದೇವೇಂದ್ರ ದಯಾಶೂನ್ಯನಾಗಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಅವನು ಮಾಡಿದ ವಜ್ರ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಗರ್ಭ ಏಳು ಹೋಳು ಆಯಿತು. ಆ ಆಖಂಡಲ ತನ್ನ ಪ್ರಚಂಡ ಆಯುಧದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಏಳೇಳು ಭಾಗ ಮಾಡಿದ. ವಜ್ರಾಘಾತದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಆ ಗರ್ಭದ ಶಕಲಗಳು ಒಟ್ಟು ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಶಿಶು ಶಕಲಗಳಾದವು.

ಇಂದ್ರನಿಂದ ಖಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗರ್ಭಪಿಂಡದ ಆ ಎಲ್ಲ ಖಂಡ ತುಂಡಗಳೂ ಒಳ್ಳೆ ತೇಜಃಪುಂಜವಾಗಿ ದೇದೀಪ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದ್ರನ ಘೋರಾಯುಧದ ಏಟಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಳತೊಡಗಿದವು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಅವುಗಳಿಗೆ ''ಮಾರುತ ಮಾರುತ'' ''ಅಳಬೇಡಿ ಅಳಬೇಡಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮರುತ್ ಗಣ ಎಂದು ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆದವು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ದಿತಿಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಗರ್ಭ ವಿಭಾಗಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸು ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ದಿತಿದೇವಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ''ಇಂದ್ರ, ನೀನು ಹೇಡಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಗರ್ಭಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯ ರಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ'' ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಶಾಪವಿತ್ತಳು.

ಆದರಿಂದ ವ್ಯಥಿತನಾದ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಕಶ್ಯಪರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಈ ಶಾಪತಾಪ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ''ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಕಶ್ಯಪ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿರಿ. ಆ ಮಹಾದೇವನೊಬ್ಬನೇ ನಿನ್ನ ಶಾಪಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನು'' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಆದರಂತೆ ಕಶ್ಯಪ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ತಾವೇ ಮುಂದಾಗಿ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ಕಶ್ಯಪ ಉವಾಚ

ಪಾಹಿ ಶಂಕರ ದೇವೇಶ ಪಾಹಿ ಲೋಕನಮಸ್ಕೃತ
ಪಾಹಿ ಪಾವನವಾಗೀಶ ಪಾಹಿ ಪನ್ನಗಭೂಷಣ ॥

ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಮಹಾದೇವ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಂದಲೂ ನೀನು ವಂದಿತನಾಗಿರುವೆ. ನೀನೇ ವಾಗೀಶ ಗಿರೀಶ. ನೀನು ಪರಮಪಾವನ. ನಾಗಭೂಷಣನಾದ ಶಂಕರ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಿಸು.

ಘೋರಸಂಸಾರಕಾಂತಾರ ಸಂಚಾರೋದ್ವಿಗ್ನ ಚೇತಸಾಂ
ಶರೀರಿಣಾಂ ಕೃಪಾಸಿಂಧೋ ತ್ವಮೇವ ಶರಣಂ ಶಿವ ॥

ಈ ಸಂಸಾರ ಎಂಬುದೊಂದು ಭಯಂಕರ ಬೆಂಗಾಡು. ಇಲ್ಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಕೃಪಾಸಾಗರನಾದ ನೀನೇ ರಕ್ಷಕ ಶರಣು. ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಕಶ್ಯಪ ಮುನಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಪರಮೇಶ್ವರ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ಕಶ್ಯಪ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ವಿನಯದಿಂದ ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ದೇವದಾನವ ದ್ವೇಷವನ್ನು, ಇಂದ್ರ ಮಾಡಿದ ದಿತಿ ಗರ್ಭಪ್ರಹಾರವನ್ನೂ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಹಾಗೂ ದಿತಿದೇವಿಯರು ಶಚೀಪತಿಗೆ ಇತ್ತ ಶಾಪವನ್ನು ಶಿವನಿಗೆ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದ. ದಿತಿದೇವಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಗಿರಿಜಾಧವನು ಮೊದಲು ಬೆಂದೊಡಲಿನ ನೊಂದತಾಯಿಯಾದ ದಿತಿಗೆ ಸಮಾದಾನ ಹೇಳಿದ ''ದಿತಿ, ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹೊರ ಬರುವ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ಮಂದಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ಸುಂದರರೂ ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆಗುವರು. ಅವರು ದೈತ್ಯರಾದರೂ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮರುತರಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಅದೃಷ್ಟವಂತರಾಗಿ ಅಮರರಾಗಿ ಬಾಳುವರು. ಕಶ್ಯಪ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಇಂದ್ರನು ಮರುದ್ಗಣದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಅಜೇಯನಾಗುವನು. ನೀನು ಆನಂದದಿಂದ ಇರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ, ನೀನು ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ರುಷ್ಟನಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಲಿಷ್ಠ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹರಿಗುರುಗಳ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಜಪ ವ್ರತ

ಉಪೋಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಿತಿದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸಾವು ನೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ಮೃತ್ಯುಂಜಯರಾಗುವರು.

ದಿತಿದೇವಿ, ನೀನು ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ವೀರನೂ ಶೂರನೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನೂ ಭಾಗ್ಯವಂತನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸಿ ಬೇಡಿ ಜಪತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಿಯಷ್ಟೆ! ಈಗ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ. ನೀನು ಬೇಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನಾದರೆ ಈಗ ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳು ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಶೂರರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರು. ಸಾವು ಅವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಬರಲಾರದು. ಸೋಲು ಸನಿಹದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿಯದು. ಎಂಥ ಭಾಗ್ಯವಂತರಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಚಿರಂಜೀವರು! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಬೇರನ ಐಶ್ವರ್ಯ. ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ, ಇಂದ್ರನ ಗೌರವ ಮತ್ತೇನು ಬೇಕು! ಆದುದರಿಂದ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ನೀನು ಬಯಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿಯೇ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಬೇಡಿಕೋ ನೀನು ಕೇಳಿದ ವರನನ್ನು ನೀಡಲು ನಾನು ಇದೋ ಸಿದ್ಧ.'' ಆಗ ದಿತಿದೇವಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ಚಂದ್ರಚೂಡನನ್ನು ವಂದಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು ''ದೇವ ದೇವ ಈ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನಂತೆ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಮಹಾದೇವ:- ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಲಿ ಪುರುಷರಿಗಾಗಲಿ ಬಂಜೆತನ ಎನ್ನುವದು ಘೋರ ಪಾಪದ ಫಲ. ಅಂಥ ಮಹಾಪಾಪವು ಕೂಡ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ಈ ಪುತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಪರಿಹೃತವಾಗುವದು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸಿದವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವರು. ವಂಶದ ಕುಡಿ ಕಡಿಯುವದು ಎರಡು ದೋಷ ದಿಂದ ಅಡವಿಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು. ಹೆರವರ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಕದಿಯುವದು ಬಂಜೆತನಕ್ಕೆ ಈ ದೋಷಗಳೇ ಮೂಲ. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ ಅವರೆಡೂ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರ ಕಾಣುವವು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಪುತ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಮರುತರಿಗೂ ಮೈತ್ರಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ತೀರ್ಥವು ಮೈತ್ರಿತೀರ್ಥ ಎಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನ ಶಾಪ ಕಳೆದುಹೋದ ತನ್ನ ಸಂಪದವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದ ತೀರ್ಥವು ಕಮಲಾತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಒಟ್ಟು ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಈ ಪರಿಸರ ಪ್ರಾಂತದ ತೀರೋಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ತೀರ್ಥಗಳು ರಾರಾಜಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಯಮತೀರ್ಥ

ಯಮತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥ ಇದೆ. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಪಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿಗಳ್ನು ಮಾಡುವವರು ದಕ್ಷಫಲ ಅದೃಷ್ಟಫಲ ಎರಡನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಅನುಹ್ರಾದ ಎಂಬ ಒಂದು ಕಪೋತ ಇದ್ದಿತು. ಅದು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮಗನ ಮಗ-(ಮೊಮ್ಮಗ) ಆ ಕಪೋತದ ಮಡದಿ ಹೇತಿ ಎಂಬ ಕಪೋತಿ. ಅದು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮಗಳ

ಮಗಳು (ಮೊಮ್ಮಗಳು) ಆ ಕಪೋತ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮೊಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಅನುಹ್ರಾದ ಎಂಬ ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಪುತ್ರನಾದ ಉಲೂಕ ಎಂಬ ಗೂಬೆಯು ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಶತ್ರು ಆಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಉಲೂಕ ಅಗ್ನಿಯ ಪುತ್ರ. ಈ ಪಾರಿವಾಳಕ್ಕೂ ಆ ಗೂಬೆಗೂ ಬಹುಕಾಲದ ವೈರ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರ ಇದರ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ಆ ದ್ವೇಷ ಆನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ಬಹುಕಾಲ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಸೋಲು ಗೆಲವು ಯಾವ ಹಕ್ಕಿಗೂ ದಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಅಜ್ಜನಾದ ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಯಮ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು, ಅದರಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠವೂ ಆಯಿತು. ಉಲೂಕವೇನು ಕಡಿಮೆ ! ಅದಕ್ಕೂ ಅಗ್ನಿದೇವ ಅಜ್ಜನಾಗಿದ್ದ. ಅಜ್ಜನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಈ ಮೊಮ್ಮಗ ಉಲೂಕ ಅಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಜೇಂಕ್ಯ ಆಯಿತು. ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಮದೋನ್ಮತ್ತತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿಬಂದಿತು. ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು! ಶುರುವಾಯಿತು, ಆ ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ನಡುವೆ ಹೋರಾಟ. ಉಲೂಕವು ಕಪೋತದ ಮೇಲೆ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿತು. ಕಪೋತವು ತನ್ನ ಅಜ್ಜನಿಂದ ಪಡೆದ ಯಮದಂಡ ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುಪಾಶವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿತು. ಉಲೂಕದ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಪೋತದ ಕುಟುಂಬವೇ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಪತಿವ್ರತೆ ಯಾದ ಆ ಪಾರಿವಾಳದ ಪತ್ನಿಯು ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ವಿವ್ಹಲಳಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿದಳು.

ಮುಖಭೂತಂ ಚ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಹವ್ಯವಾಹನಂ ।
ಹೋತಾರಂಚಾಪಿ ದೇವಾನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ದೂತಮೇವ ಚ ॥
ತಂ ದೇವಂ ಶರಣಂ ಯಾಮಿ ಆದಿದೇವಂ ವಿಭಾವಸುಂ ।
ಅಂತಸ್ಥಿತಪ್ರಾಣರೂಪೋ ಬಹಿಶ್ಚಾನ್ನ ಪ್ರದೋಹಿ ಯಃ ॥
ಯೋ ಯಜ್ಞಸಾಧನಂ ಯಾಮಿ ಶರಣಂ ತಂ ಧನಂಜಯಂ ॥

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮುಖನಾಗಿ ಆ ಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮತ್ತು ದೇವಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಆದುದರಿಂದಲೇ ದೇವದೂತ ಎಂದೆನಿಸಿದ ಅಗ್ನಿ ದೇವನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಹೊರಗೆ ಜನರು ಉಂಡ ಅನ್ನವನ್ನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ದೇಹವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವೂ ಆದ ಅಗ್ನಿದೇವನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ದೇವ, ನನ್ನ ಗಂಡನೂ ಮಕ್ಕಳೂ ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸುಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಕಪೋತಿಯ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಅಗ್ನಿಯು ''ಸಾಧ್ವಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಈ ನನ್ನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವು ಅಮೋಘ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿ? ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ ಈ ನನ್ನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬೀಳಲೇ ಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಅಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಆಹುತಿ ಆಗುವದು ಬೇಡವಾದರೆ ಈ ಅಸ್ತ್ರಜ್ವಾಲೆ ಯಾರನ್ನು ಕಬಳಿಸಬೇಕು?'' ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಕಪೋತಿಯು ''ಅಗ್ನಿದೇವ, ಆ ನಿನ್ನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿ. ನನ್ನ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಅಕ್ಷತರಾಗಿ

ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿ. ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ. ಅಗ್ನಿದೇವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಕಪೋತಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಆ ವಹ್ನಿದೇವ. ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದ, ''ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಕಪೋತಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಈ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪುತ್ರರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ಅಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವು ನಿನ್ನಗಂಡನನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ದಹಿಸಲಾರದು. ನೀನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಮರಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ನಿದೇವ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ.

ಅತ್ತ ಕಪೋತವು ಉಲೂಕದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಯಮದಂಡವು ಆ ಗೂಬೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಂತಕ ಪ್ರಹಾರಗಳಿಂದ ಗಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪತಿಯು ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ ಪ್ರಹತನಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ವಿವ್ಹಲಳಾದ ಆ ಉಲೂಖ ಪತ್ನಿಯು ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು-

ಉಲೂಕೀ ಉವಾಚ

ತ್ವದ್ಭೀತಾ ಅನುದ್ರವಂತೇ ಜನಾಃ ತ್ವದ್ಭೀತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ ।
ತ್ವದ್ಭೀತಾಃ ಸಾಧು ಚರಂತಿ ಧೀರಾಃ ತ್ವದ್ಭೀತಾಃ ಕರ್ಮ ನಿಷ್ಠಾ ಭವಂತಿ ॥
ತ್ವದ್ಭೀತಾಃ ಸಾಮ್ಯ ತಾಮಾಶ್ರಯಂತೇ ತ್ವದ್ಭೀತಾಃ ಸೋಮಪಾನಂ ಭಜಂತೇ
ತ್ವದ್ಭೀತಾಶ್ಚಾನ ಗೋದಾನ ನಿಷ್ಠಾಃ ತ್ವದ್ಭೀತಾ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಂ ಪದತಿ

''ಓ ಯಮದೇವ, ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಓಡುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವದು ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ. ಜನರು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ನಿನ್ನ ಭೀತಿಯಿಂದಲೇ. ಸಕಲ ಜನರ ಸದಾಚಾರ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ನಿನ್ನ ಭಯವೇ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ ಎಂಥ ಕ್ರೂರರೂ ಶಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು ಮಾಡುವ ಸೋಮಪಾನ, ಅನ್ನದಾನ, ಗೋದಾನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ. ಎಂಥ ಕ್ರೂರರೂ ಶಾಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು ಮಾಡುವ ಸೋಮಪಾನ, ಅನ್ನದಾನ, ಗೋದಾನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ.'' ಉಲೂಕಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವ ಮತ್ತು ನುಡಿದ ''ಉಲೂಕಿ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.''

ಪರೇತಪತಿಯ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ಆ ಗೂಬೆಯ ಗೃಹಿಣಿಯು ವಿನಯದಿಂದ ಆ ಮೃತ್ಯುದೇವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ನುಡಿದಳು ''ಪ್ರಭು, ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಉಲೂಕನು ನಿನ್ನ ಕ್ರೂರಪಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಿತ್ರ ಯಮದಂಡದಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪುತ್ರರನ್ನು ಕಾಪಾಡು.''

ಆಗ ಯಮನು ''ಸಾಧ್ವಿ, ನನ್ನ ಯಮಪಾಶ ಹಾಗೂ ಯಮದಂಡಗಳು ಅಮೋಘ. ಒಮ್ಮೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಅವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲೇಬೇಕು.

ಈಗ ಹೇಳು ಆ ನನ್ನ ಯಾಮ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳು ಯಾರನ್ನು ಕಬಳಿಸಲಿ.'' ಆಗ ಆ ಉಲೂಕಪತ್ನಿಯು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ''ದೇವೋತ್ತಮ, ನಿನ್ನ ಯಮಪಾಶ ಹಾಗೂ ಯಮ ದಂಡಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಗುರಿಪಡಿಸು. ನಿನ್ನ ಆ ಎರಡು ಅಸ್ತ್ರಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಾಂತವಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಪತಿಸುತರು ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ ಪಾರಾಗಲಿ.''

ಉಲೂಕಪತ್ನಿಯ ಈ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಂಡು ಯಮನ ಹೃದಯ ಕರಗಿತು. ಅವನು ಸಂತಸ ತುಂಬಿ ನುಡಿದ- ''ಉಲೂಕಿ ನೀನು ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆ, ನಿನ್ನ ಪತಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಆ ಪಾಶ ಹಾಗೂ ದಂಡದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಬಾಧೆ ಆಗದು. ನಿನ್ನ ಪತಿ ಪುತ್ರರು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವರು. ನೀನು ಅವರೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳು.''

ಹೀಗೆ ಅಗ್ನಿ ಹಾಗೂ ಯಮ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಆ ಗೂಬೆ ಹಾಗೂ ಪಾರಿವಾಳ ಕುಟುಂಬಗಳ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನವಾದ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಅಳಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿದರು. ಆ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಿಗಳ ನಡುವೆ ಮಧುರಮೈತ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ 'ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ದೇವೋತ್ತಮರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ನುಡಿದವು- ''ಪೂಜ್ಯರೇ ಪಾಪದಿಂದ ಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ನಮಗೆ ವರಗಳು ಏಕೆ! ನಾವು ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡಲಾರೆವು.

ಆತ್ಮಾರ್ಥಂ ಯಸ್ತು ಯಾಚೇತ ಸಶೋಚ್ಯೋಹಿ ಸುರೇಶ್ವರೌ
ಜೀವಿತಂ ಸಫಲಂ ತಸ್ಯ ಯಃ ಪರಾರ್ಥೋದ್ಯತಃ ಸದಾ

ಯಾವನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವನೊ ಅವನು ಶೋಚನೀಯನೂ ನಿಂದ್ಯನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯಾವನು ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಜನ್ಮವೇ ಸಾರ್ಥಕ.

ಅಗ್ನಿರಾಪೋ ರವಿಃ ಪೃಥ್ವೀ ಧಾನ್ಯಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ
ಪರಾರ್ಥಂ ವರ್ತನಂ ತೇಷಾಂ, ಸತಾಂ ಚಾಪಿ ವಿಶೇಷತಃ

''ಬೆಂಕಿ, ನೀರು, ಸೂರ್ಯ, ಪೃಥ್ವಿ, ಧಾನ್ಯ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುವವು. ಅದರಂತೆ ಸಜ್ಜನರೂ ಕೂಡಾ ಜೀವಿಸುವದು ಪರರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಡಲಾರೆವು. ಆದರೆ ಲೋಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಗಂಗಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳು ಇರಲಿ, ಇದು ನಾವು ಬೇಡುವ ಮೊದಲನೇಯ ವರವು. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರವನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡಿರಿ. ಗಂಗಾನದಿಯ ಈ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸಲಿ.''

ಪಕ್ಷಿಗಳ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮನ್ನಿಸಿದರು ಆ ಅಗ್ನಿದೇವ ಯಮದೇವರು. ಮತ್ತು ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ''ಕಪೋತಿ ಮತ್ತು ಉಲೂಖಿಯು ಹೇಳಿದ ಅಗ್ನಿ ಯಮಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವರಿಗೆ ಆಕಾಲ ಮೃತ್ಯು

ಎಂದೂ ಬರುವದಿಲ್ಲಾ ಯಾವ ರೋಗಗಳು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲಾ. ಅಗ್ನಿಭಯ, ನರಕ ಭಯ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ. ಯಮತೀರ್ಥ, ಕಪೋತ ತೀರ್ಥ, ಉಲೂಕ ತೀರ್ಥ ಉಲೂಕೀ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವದು.

ತಪಸ್ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಗ್ನಿ, ಜಲ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವದು ಶ್ರೇಷ್ಠ? ಕೆಲವು ಮುನಿಗಳ ವಾದ 'ಜಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ'. ಅನ್ನಂ ಆಪ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ! ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಅನ್ನವು ಆಗುವದು. ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವು ಆಗುವವು. ಜಲವೇ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಆಧಾರ, ನೀರು ನರಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಇದ್ದಂತೆ, ಜಲವು ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದುದರಿಂದ ಬಲ್ಲವರು ಜೀವನ ಎಂದೇ ಜಲಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಮೃತ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನೀರಿನಿಂದಲೆ ಆದುದರಿಂದ ಜಲವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಇದು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಮುನಿಗಳ ಆಪೋದೇವಿಯ ಮೀಮಾಂಸೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹಲವಾರು ಅಗ್ನಿದೇವಿ ಉಪಾಸಕರು ಕೆರಳಿ ಕೆಂಡವಾದರು. ಅವರ ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಉದ್ದೀಪಿತವಾಯಿತು. ಅವರು ಅಷೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾವಕ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ''ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವು ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವದು. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಶರೀರದೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂಥ ಉತ್ತಮ ಭೂತ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಂದ ವಿಸರ್ಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀಜವು ದೇಹ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಅಗ್ನಿ ಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮುಖ. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವದು ಈ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ'' ಇದು ಅಗ್ನಿ ಉಪಾಸಕರ ವೀರಾವೇಶದ ತಮ್ಮ ಮತಮಂಡನೆ ಆಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಾದಿಸುತ್ತ ಆ ಮುನಿ ಮಂಡಲದ ಮೇಧಾವೀ ಮಹನೀಯರು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

''ಓ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ನೀನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಭು. ಸರ್ವಜ್ಞ. ಆದರೂ ನೀನೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳು. ಅಗ್ನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಜಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ?''

ಆಗ ನಾನು ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ-

''ಅಗ್ನಿ ಜಲ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವವು. ಅಮೃತ, ಆಹಾರ, ಅನ್ನ ಪಚನಾದಿಗಳು ಆಗುವದು ಈ ಅಗ್ನಿ ಜಲಗಳಿಂದಲೇ. ಇವೆರಡರಿಂದಲೇ ಶರೀರಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳು ನಡೆಯುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲ.''

ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿ ಜಲ ಸಮ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಾಯುದೇವನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು-

''ಓ ವಾಯುದೇವ, ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪ, ಸತ್ಯವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲೆ ನೆಲಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿ ಜಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ? ಹೇಳು.''

ವಾಯು ಅಂದದ್ದು- ''ಅಗ್ನಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ''

ವಾಯುದೇವನ ಈ ಮತ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭೂದೇವಿ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದರು. ''ಭೂದೇವಿ, ನೀನು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಆಧಾರ ಭೂತಳಾಗಿ ಇರುವೆ. ನಿಜ ಹೇಳು. ಈ ನೀರು ಬೆಂಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ? ಭೂದೇವಿ ಅಂದದ್ದು ಜಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನನಗೂ ಕೂಡಾ ಆ ನೀರೇ ಆಧಾರ. ಜಲವೂ ಅನಾದಿ. ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಜಲವೆ ಅಗ್ನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಭೂದೇವಿಯ ಮಾತು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಾಲಿನ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿರುವ ಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಪದ್ಮ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ. ಆ ಭಗವಂತ. ಬಗೆಬಗೆಯ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಅವರು ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

''ಯೋ ವೇದಸರ್ವಂ ಭುವನಮ್ ಭವಿಷ್ಯದ್
ಯಜ್ಞಾಯ ಮಾನಂ ಚ ಗುಹಾ ನಿವಿಷ್ಟಮ್
ಲೋಕತ್ರಯಂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರರೂಪ-
ಮಂತೇ ಸಮಸ್ತಂ ಚ ಯಮಾವಿವೇಶ

ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದನ್ನು, ಇಂದು ನಡೆದಿದ್ದನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವ ಆ ಭಗವಂತನು ಒಬ್ಬನೇ. ಅವನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಕೊನೆಗೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿಯೆ ಲಯವಾಗುವದು ಅಂತಹ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಸರ್ವಕರ್ತನು ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಾವು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ.

ಭಗವನ್ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಾವುದು? ಇದನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದರೂ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ಣಯ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳು.

ಆಗ ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಋಷಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಶರೀರವಾಣಿಯ ಮುಖಾಂತರ ವಾಗ್ದೇವಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ''ಋಷಿಗಳೆ! ನೀವು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಜಲ ಎರಡನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಿರಿ. ಯಾವ ಭೂತವು ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಿಸುವದೋ ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.'' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಋಷಿಗಳು ''ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿದರು. ಈಗಾಗಲೇ ಭೂತಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ದಣಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವೀತರಾಗ ಪೂತಾತ್ಮರಾದ ಆ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ನದೀತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಹಲವರು ಜಲ ದೇವತೆಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರು.

ಆಗ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ವಾಗ್ದೇವತೆಯು ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದಳು ''ಋಷಿವರ್ಯರೇ ''ಅಗ್ನೇರಾಪಃ'' ಎಂದು ವೇದ

ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರು ಹುಟ್ಟುವದು ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ. ಜಲದಿಂದಲೇ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲ ವೇದೋಕ್ತಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧನಾಗದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಶುಚಿ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಗಿಂತ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭೂತಗಳಿಗಿಂತ ಜಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹೀಗೆ ಅಶರೀರ ವಾಣಿಯು ಅಪ್ ತತ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೇದವಾದಿಗಳಾದ ಮುನಿಮಾನನೀಯರೆಲ್ಲರು ಸಲಿಲವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಈ ವಿಷಯವು ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಸತ್ರಯಾಗ ಮಾಡುವಾಗ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿರ್ಣೀತವಾದದ್ದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಸತ್ರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯೇ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಆ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಸರಸ್ವತೀ ನದೀ ರೂಪದಿಂದ ಹರಿದು ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಳು. ಈ ಸರಸ್ವತೀಗೌತಮೀ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವನು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲನು!

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ದೇವತೀರ್ಥ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೧

ಬ್ರಹ್ಮ:- ವೃದ್ಧಗಂಗಾ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಗೌತಮೀನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ದೇವತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯ ಶ್ರವಣವು ಪಾಪಹಾರಕ ಮತ್ತು ಭವತಾರಕ. ಆ ದೇವತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಎಂಬ ಅರಸನು ಇದ್ದ. ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಮಹಾರಾಜ. ಜಯಾ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿ. ಅವಳು ಗುಣದಿಂದ ಗೌರಿ, ರೂಪದಿಂದ ರತಿ, ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಆ ಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಭರ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗ ಇದ್ದ. ಅವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಿದ್ದಂತೆ ಪಿತೃಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಚತುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಧರ್ಮವೇದ, ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲೂ ಪ್ರಗಾಢ ಪಾಂಡಿತ್ಯ. ಸುಪ್ರಭೆ ಅವನಿಗೆ ಗುಣಾನುಗುಣಳೂ ರೂಪಾನುರೂಪಳೂ ಆದ ಭಾರ್ಯೆ ಆಗಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಮಗನಾದ ಭರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ. ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ವೇದಕೋವಿದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತರೂ ಆದ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆಗ ಒಂದು ಘೋರ ದುರ್ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಥುವೆಂಬ ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ದೈತ್ಯ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಿಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾರಾಜನ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ. ಆ ರಕ್ಕಸನು ಕ್ರೂರನಿದ್ದಂತೆ ಶೂರನೂ ಆಗಿದ್ದ.

ಮದಾಂಧನಾದ ಆ ದೈತ್ಯ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಯಾಗವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದ. ಮಹಾರಾಜನನ್ನೂ ಅವನ ಮಡದಿಯನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿದ. ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರೊಡನೆ ಪುರೋಹಿತನನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ. ಹೀಗೆ ಪತ್ನಿ ಪುರೋಹಿತ ರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ದುಷ್ಟನಾದ ಮಿಥು ದೈತ್ಯನು ಅಪಹರಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಆ ರಾಜನ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ದೇವಾಪಿ ಎಂಬ ಪುತ್ರನು ಇದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು. ಕುಮಾರನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ತಂದೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆ ಎನಿಸಿತು. ಆ ಮಗು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೇಳಿತು. ''ತಾಯಿ, ತನ್ನ ತಂದೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ? ತಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಾನು ಬಹಳದಿನ ಬದುಕಲಾರೆ, ನಿಜ ಹೇಳು. ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ ನನ್ನ ತಂದೆ, ನೀನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಬೀಳುವೆನು, ನೀರಿನಲ್ಲಾದರೂ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯುವೆನು.'' ಅವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾಯಿ ನುಡಿದಳು ''ಕುಮಾರ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಆ ಅರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಿಥು ಎಂಬ ದರ್ಪೋದ್ಧತನಾದ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸ ಬಂದು ಪುರೋಹಿತನಾದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ರಾಜದಂಪತಿಗಳನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಈ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಋತ್ವಿಜರೂ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಕುಮಾರನಾದ ಭರನೂ ಕೂಡ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಾಯನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.''

ತಾಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುರೋಹಿತ ಪುತ್ರನಾದ ದೇವಾಪಿಯು ರಾಜನ ಮಗನಾದ ಭರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ''ರಾಜಕುಮಾರ, ಮಿಥುದೈತ್ಯನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಒಯ್ದ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ, ನಾನು ತಪಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ವ್ರತನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ. ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಳಿಕ ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ನರಾಧಮ ಎನಿಸುವನು. ಅಂಥವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆ. ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಪರಿಪಾಲಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರ ಭರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದೇವಾಪಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದ. ಮೊದಲು ಅವನು ಋತ್ವಿಜರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ. ''ಋತ್ವಿಜರೆ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನು ಮಹಾರಾಜರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದ. ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ರಾಜದಂಪತಿಗಳನ್ನೂ ಪುರೋಹಿತರಾದ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿದ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಋತ್ವಿಜರಾದ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನನಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.''

ಪುರೋಹಿತ ಪುತ್ರನಾದ ದೇವಾಪಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಋತ್ವಿಜರು ಹೇಳಿದರು. ''ಕುಮಾರ, ಈ ಅಗ್ನಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಗ್ನಿಯ ಪರಿಚಾರಕರು. ಅಗ್ನಿಯೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸಿನ ಭೋಕ್ತಾ ಮತ್ತು ಫಲದಾತ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನೇ ಕೇಳು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ದೇವಾಪಿಯು ಋತ್ವಿಜರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದ. ಆಗ ಅಗ್ನಿಯು ''ದೇವಾಪಿ ಕುಮಾರ, ಋತ್ವಿಜರಂತೆ ನಾನು ಕೂಡ ದೇವತೆಗಳ ಪರಿಚಾರಕನೆ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದು. ಆ ಫಲಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳೂ, ರಕ್ಷಕರೂ, ದೇವತೆಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಾಪಿಯು ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ''ದೇವಾಪಿ, ನಾವು ಋತ್ವಿಜರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕರೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಯಜ್ಞದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಲ್ಲ. ವೇದಾ ಧೀನರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನೇ ಕೇಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅನಂತರ ದೇವಾಪಿಯು ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಗೈದ. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದ. ಆಗ ವೇದಗಳು ದೇವಾಪಿಯ ಎದಿರು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದವು. ಮತ್ತು ಹೇಳಿದವು ''ಕುಮಾರ, ನಾವು ಕೂಡ ಪರತಂತ್ರರೆ. ಈಶ್ವರನ ಅಧೀನರು. ಆ ಮಹೇಶ್ವರನು, ಜಗದಾಧಾರ. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸರ್ವಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾವು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗು ರಾಜರಾಣಿಯರು ದೊರಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಮತ್ತು ರಾಜ ರಾಣಿಯರೂ ಈಗ ಆ ದೈತ್ಯನಿಂದ ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದುಷ್ಟ ಮಿಥು ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಬಳಿಕವೇ ಪಾತಾಳದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು'' ಎಂದು. ವೇದಗಳ ಮಾತಿನಂತೆ ದೇವಾಪಿಯು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ.

ಬಾಲೋಽಹಂ ದೇವದೇವೇಶ, ಗುರುಣಾಂ ತ್ವಂ ಗುರುರ್ಮಮ.
ನಮೇಶಕ್ತಿರ್ಹಿ ತ್ವತ್‌ಸ್ತವನೇ ತುಭ್ಯಂ ಶಂಭೋ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ

ದೇವದೇವನಾದ ಮಹಾದೇವ, ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯ, ಗುರುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗುರು, ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ.''

ದೇವಾಪಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರೀತನಾದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ವಾತಾಪಿಯು ಕೈ ಮುಗಿದು ''ಓ ಜಗನ್ನಾಥ, ಮಿಥು ದೈತ್ಯನು ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತರಾದ ರಾಜರಾಣಿಯರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ನನ್ನ ತಂದೆ ಉಪಮನ್ಯುವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದು ನನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗು ರಾಜರಾಣಿಯರು ನನಗೆ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ದೇವಾಪಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಶಂಕರನು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸೇವಕನೂ ಗಣಾಧೀಶನೂ ಆದ ನಂದಿಕೇಶನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲ ಆಯುಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಹಾಗು ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ವಧಿಸಿ ರಾಜರಾಣಿಯರನ್ನೂ ಪುರೋಹಿತನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆದೇಶದಂತೆ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮಿಥು ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಉಳಿದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ದೇವಾಪಿಯು ತಂದೆಯಾದ ಉಪಮನ್ಯು ಮತು ರಾಜರಾಣಿಯರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿತಂದು ದೇವಾಪಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ದೇವಾಪಿಯ ಶತಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಳಿಬಂದ ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ಉಪಮನ್ಯುವಿನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ. ಆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದ ಋತ್ವಿಜರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಅಗ್ನಿಯೂ ವೇದಗಳೂ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ದೇವಾಪಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

''ದೇವಾಪಿ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಈ ಸ್ಥಳವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ದೇವತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು, ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಚಿರವಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದು'' ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾರಾಜನ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ತಪೋವನತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಪೋವನ ಇರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿ ನಂದಿನೀಸಂಗಮ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸಂಗಮ ಮತ್ತು ಶಾರ್ದೂಲತೀರ್ಥ ಎಂಬ ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಲೋಪಗೊಳಿಸಲು ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿರ್ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯು ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಮಗಳಾದ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದ. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಂತಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿದೇವನು ''ಭಗವಂತನ ದಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಬೇಗನೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂತತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ತಾರಕಾಸುರ ಎಂಬ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯ ಲೋಕಕಂಟಕನಾಗಿ ಬೆಳೆದ. ಇತ್ತ ಪಾರ್ವತೀ-ಪರಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಏಕಾಂತ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು ''ವೈಶ್ವಾನರ, ಶಂಕರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ಸುರನರರಿಗೆಲ್ಲ ತಾರಕಾಸುರನಿಂದ ಭಯಾಪಾಯವು ಒದಗಿರುವುದನ್ನು ನಿವೇದಿಸು.'' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯು ''ಸುರಸತ್ತಮರೆ, ದಂಪತಿಗಳು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಯಾರೂ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ.

ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿ ಯರಂತೂ ದೇವದೇವೋತ್ತಮರು ಅವರು ಕಾಮಕೇಳೀಲೋಲರಾಗಿ ವಿಹಾರ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸರಸವಿಹಾರಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಒಡ್ಡುವುದು ಘೋರ ಅನ್ಯಾಯ. ಸತಿಪತಿಗಳ ರತಿಕ್ರೀಡೆಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಅಸಮರ್ಥತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದನು.

ಆಗ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಅಗ್ನಿಗೆ ''ವಹ್ನಿದೇವ, ಇದು ಸುರಕಾರ್ಯ. ದೇವಕುಲವೆಲ್ಲವು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದೆ. ತಾರಕಾಸುರನ ಭಯದಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾರಕನೂ ಭಯಪರಿಹಾರಕನೂ ಆದ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದರೆ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಏನೇ ಆದರೂ ಆ ಗಂಗಾಧರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಸುರಪುರದ ನಾಗರಕರಿಗೆಲ್ಲ ಬಂದ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿವೇದಿಸು'' ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಅಗ್ನಿಯು ಆ ಸುರರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಸತೀಶಂಕರರ ವಿಹಾರ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಹೋಗಲು ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿ ಆ ಅನಿಲದೇವನು ಗಿಳಿಯರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಶಿವಸದನದ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುಹುತ್ತಾ ಅಧೋಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಅದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸ ಮಿನುಗಿತು. ಅವನು ನಸುನಕ್ಕು ನಲ್ಲೆಗೆ ನುಡಿದ.

''ದೇವಿ, ಇತ್ತ ನೋಡು, ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಳಿ ಪಟಪಟನೆ ರೆಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಗಿಳಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ.'' ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಗಿಳಿರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸಿತು. ಅವಳು ವಿಹಾರ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ಆದರಿಂದ ಆ ತ್ರಿಪುರಾರಿಗೆ ರಸಭಂಗವಾಯಿತು. ಅವನು ಶುಕರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ- ''ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ನಿಜ ರೂಪ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನಮ್ಮ ವಿಹಾರ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ನೀನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ತಡೆದೆ. ಈಗ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಾ. ಎದುರು ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಯಿತೆರೆ. ಈ ನನ್ನ ವೀರ್‍ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಕುಡಿದು ಉದರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಗ್ನಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೀರ್ಯವತ್ತರವಾದ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಸಿಂಚನ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆ ಶಿವ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ತಾಪವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ದೇವ ನದಿಯಾದ ಗಂಗೆಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಆರು ಜನ ಕೃತ್ತಿಕ ಮಾತೆಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಆದರಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಆರು ಜನ ಕೃತ್ತಿಕಾ ಮಾತೆಯರು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನಿಗೆ ಷಣ್ಮುಖ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಅಗ್ನಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶಿವ ರೇತಸ್ಸಿನ ಕಿಂಚಿತ್ ಅಂಶ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು. ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನ ರೇತಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಶಿವನ ವೀರ್ಯವು ಸ್ವಾಹಾ ಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಈ ವೀರ್ಯ ಸಂಕರದಿಂದ ಆ ಅಗ್ನಿ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಎಂಬ ಗಂಡು ಮಗನು ಸುವರ್ಣಾ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೂ ಜನಿಸಿದರು. ಆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ರೂಪದಿಂದ

ಅಪ್ರತಿಮರಾಗಿದ್ದರು. ಚಲುವಿನ ಖಣಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಪುತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಯು ಬೆಳೆದುನಿಂತ ತನ್ನ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಸುವರ್ಣೆಯನ್ನು ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಮಗನಾದ ಸುವರ್ಣನಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದ. ಅಗ್ನಿಯ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ರೇತಸ್ಸ ಸಂಗಮದಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಭಿಚಾರದೋಷ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸುವರ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಾಯಬಂದಾಗ ಹರೆಯದ ಸಿರಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು. ಅವನು ಅತಿಕಾಮಿಯಾದ. ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇವತಾ ಸುಂದರಿಯರ ಮತ್ತು ಋಷಿರಮಣಿಯರ ರೂಪಸಂಪದವನ್ನು ನೋಡಿ ತರುಣ ವಯಸ್ಸಿನ ಸುವರ್ಣನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗ ಅರಳಿತು. ಕಾಮ ಕೆರಳಿತು. ಆದರೆ ಆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ಋಷಿಪತ್ನಿಯರು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯರು; ತಾನು ಕರೆದರೆ ಎಂದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹೂಡಿದ. ತಾನೆ ಆ ದೇವಗಂಧರ್ವರ ಹಾಗೂ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ರೂಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರವರ ಪತ್ನಿಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರು ಇವನೊಡನೆ ಕಾಮ ಕೇಳಿ ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸುರಸುಂದರಿಯರೊಂದಿಗೂ ಮುನಿಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೂ ಅವನು ಲೀಲಾವಿಹಾರಗೈದ.

ಇದರಂತೆ ಅಗ್ನಿ ಸ್ವಾಹಾ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳಾದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯೂ ಕೂಡ. ರೇತಸ್ಸಿನ ಸಂಕರದಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಕೂಡ ಸ್ವೈರಿಣೀ ಆದಳು. ಸುರಾಸುರ ಗಂಧರ್ವ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಮನಬಂದ ಸುಂದರ ಪುರುಷರೊಡನೆ ಅವರವರ ಹೆಂಡಂದಿರ ರೂಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಹಾರ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಆಡಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಗ್ನಿ ಪುತ್ರ ಪುತ್ರಿಯರ ಈ ಸ್ವೈರಾಚಾರ ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವರು ಕೋಪದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು "ನೀವು ನರನಾರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಪಾಪಕರವಾದ ವ್ಯಭಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೀನಕುಲದವರಿಂದ ನಿಂದಿತವಾದ ಸಂಗ ಸಹವಾಸಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿ." ಹೀಗೆ ಕುಪಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರು ಶಪಿತರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಆ ಅಗ್ನಿದೇವ. ಅವನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರಣುಹೋದ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಶಾಪ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ. ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಗ್ನಿಯ ಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿ ವರವನ್ನು ಇತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಮತ್ತು ನಲಮೆದುಂಬಿ ಹೇಳಿದ-

"ಅಗ್ನಿದೇವ, ನನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗ ಸುವರ್ಣನು ಜನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣಎಂಬ (ಬಂಗಾರ) ಧಾತು ರೂಪದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯನಾಗಲಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವನು ತನ್ನ ಅವ್ಯಾಪಾರ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಈ ಸುವರ್ಣವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯಲಿ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಲಿ. ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳಿಗೂ ದಾನಧರ್ಮಗಳಿಗೂ

ಮುಖ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಉಪಾದೇಯವಾಗಲಿ. ಪ್ರಾಣಿದೇಹದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ? ಮೇಲಾಗಿ ಆ ವೀರ್ಯವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಸುವರ್ಣನ ಶ್ರೇಷ್ಠ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದೇನು? ಇವನಿಂದ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಸುವರ್ಣವಿಲ್ಲದವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಸುವರ್ಣವುಳ್ಳ ಧನಿಕನು ಗುಣಹೀನನಾಗಿದ್ದರೂ ಗೌರವಾರ್ಹನಾಗುವನು. ಧನವಿಲ್ಲದವನು ಎಂತಹ ಸುಗುಣಿಯಾದರೂ ಮಾನ್ಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಗೌರವಸ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸುವರ್ಣನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಈ ಸುವರ್ಣದೇವಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು. ಆದರೂ ಇವಳು ಚಂಚಲೆಯಾಗುವಳು. ಇವಳು ನೋಡಿದರೆ ಶೂನ್ಯವಸ್ತುವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವದು. ಇವಳು ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ವರೂಪಿಣಿಯೇ ಆಗುವಳು. ಇವಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿವೇಕಿಗಳು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸುವದರಿಂದ ಇವಳ ಶಾಪ ವಿಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರೆಯಾಗಿ ಹರಿಪ್ರಿಯೆ ಎನಿಸುವಳು.''

ಹೀಗೆ ಆ ಗಿರಿಜಾಪತಿಯು ಅಗ್ನಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ನೆಲಸಿದ. ಆ ಮಹಾದೇವನಿಂದ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯು ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಆದೇಶದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಸುರ, ನರ, ದೈತ್ಯ, ದಾನವ, ಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವರೆಲ್ಲರ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಯಮಧರ್ಮನ ಮಡದಿಯಾದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯಾಗಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುವರ್ಣನು ತನ್ನ ಕಾಮಕೇಲೀಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಮಹೇಶ್ವರನ ಅಪ್ಪಣೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ತಂದೆ ಅಗ್ನಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಯೋಗ್ಯಾಯೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲಾಫಲಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾರ್ದೂಲ ಎಂಬ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸ ಯಮನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದ. ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಸೆಳೆದೊಯ್ದ. ಆಗ ಅಗ್ನಿದೇವನೂ ಅವನ ಅಳಿಯನಾದ ಯಮಧರ್ಮನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟರು. ಆಗ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ನೇರ ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಶಾರ್ದೂಲಾಸುರನೊಡನೆ ಸೆಣಸಿದ. ಅರೆನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಶಂಕರ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿದೇವರ ಸಂಯುಕ್ತ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಳಿ ಕರೆತಂದ. ಪಾರ್ವತಿ ಪತಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಮಹೇಶನು ಆತನ ಮಗಳನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಸಂತಸಗೊಂಡ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಾರ್ದೂಲಾಸುರನ ಶಿರವನ್ನು ತರಿದು ನೆತ್ತರ ಮೆತ್ತಿದ ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದ. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಶಾರ್ದೂಲ ತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಯಮದೇವರಿಗೆ ಶಾರ್ದೂಲಾಸುರನಿಂದ ಪಾರಾಗಿಬಂದ ಸುವರ್ಣಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಉದುರಿದವು. ಆ ಆನಂದಜಲದಿಂದ ಆನಂದಾ ನಂದಿನೀ

ಎಂಬ ಎರಡು ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಗೌತಮೀ ನದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಿಸಿದವು ಅಗ್ನಿಯು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ತಪೋವನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ತಪೋವನ ಮತ್ತು ಶಾರ್ದೂಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುವವು. ಈ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಠಿಸಿ, ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸ್ನಾನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು, ಕೊನೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವರು.

ಇಂದ್ರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಹಿಂದೆ ನಮುಚಿ ಎಂಬ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. 'ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಯಬಾರದು' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ವರ ಇದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದ ದೇವೇಂದ್ರ ನೀರಿನ ಬುರುಗಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು 'ನಮೂಚಿ'ಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಆ ನೀರಿನ ನೊರೆ ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆ ಭಿನ್ನವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗೆಯ ನೀರು 'ಫೇನಾನದಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹರಿಯಿತು. ಹಾಗು ಅದು ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಈ 'ಫೇನಾಗೌತಮಿ' ಸಂಗಮವು 'ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ' ಸಂಗಮದಂತೆ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಹಾಗು ಪಾಪಹಾರಕ.

ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಲತಾಯಿಯಿದ್ದಳು. ಯಾವುದೋ ದೈವೀಶಾಪದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಜನ್ಮ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಜಾಲ ಶಾಪದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ''ಮಾರ್ಜಾರತೀರ್ಥ'' ಎಂತಲೂ ''ಹನುಮಂತ್ತೀರ್ಥ''ವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಇನ್ನು 'ವೃಕ್ಷಾಕಪಿ'' ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಬ್ಜಕ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಸರು ಹಿರಣ್ಯ ಅವನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಅವನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ವರ ಪಡೆದಿದ್ದ. ಅದರಿಂದ ಅವನು ದೇವತೆಗಳಿಗೇ ಅಜೇಯನಾಗಿದ್ದ.

ಆ ಹಿರಣ್ಯ ದೈತ್ಯನಿಗೆ 'ಮಹಾಶನಿ' ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಇದ್ದ. ತಂದೆಯಂತೆ ಮಗ, ಅಷ್ಟೇ ಪರಾಕ್ರಮಿ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ 'ಪರಾಜಿತ'. ಈ ಮಹಾಶನಿಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಭೀಕರವಾದ ಕದನ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. 'ಮಹಾಶನಿ'ಯ ಅತ್ಯಂತ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಪರಾಜಿತನಾದ. ಸೋತ ಆ ಸುರರಾಜನನ್ನು ಅವನ ವಾಹನವಾದ ಐರಾವತದೊಡನೆ ಬಂಧಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಆ ಹಿರಣ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮಹಾಶನಿಯು ದೇವಲೋಕದ ಮೇಲೆ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುರಪತಿಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದ. ಬಳಿಕ ವರುಣನ ಮೇಲೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ. ಮಹಾ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಆ ವರುಣ. ಅಷ್ಟೇ ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ. ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಧುರ. ಅವನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಮಾಡಲು ಬಂದ ಮಹಾಶನಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಧುರವಾದ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿ

ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ತನ್ನ ಅಳಿಯನಿಗೆ ನೆಲೆಊರಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಗಾಢ ಮೈತ್ರಿಯುಂಟಾಯಿತು. ವರುಣನ ಮಗಳಾದ 'ವಾರುಣೀದೇವಿ'ಯು 'ಮಹಾಶನಿಗೆ' ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದಳು. ಶೌರ್ಯವೀರ್ಯ, ಧೈರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಶನಿ'ಗೆ ಸರಿ ಸಮಾನರಾದವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು 'ಮಹಾಶನಿ'ಯು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅನಾಥರಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ದೇವಲೋಕದ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಹಿರಣ್ಯನ ಬಂದೀಖಾನೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ನಾಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವರುಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಆದೇಶಿಸಿದನು. ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ವರುಣನು ತನ್ನ ಅಳಿಯ 'ಮಹಾಶನಿ'ಯನ್ನು ಕರೆದು ಐರಾವತದೊಡನೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದನು. ಮಹಾಶನಿಗೆ ಮಾವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ. ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ. ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಮಾವನನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ. ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮಾವನ ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟ.

ಆದರೆ ಮರ್ಮಾಂತಿಕವಾದ ಕಠೋರ ಬಿರುನುಡಿಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಹೀಗಳಿದ ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸನೆಗೈದು "ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವ"ನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದ. "ದೇವೇಂದ್ರ, ನೀನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಲ್ಲವೆ! ಅಸುರನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಸುರ ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ಹೇಳುವರು! ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪುರುಷರು ಬಿಡುವದು ನ್ಯಾಯ. ಎಷ್ಟಂದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಅಬಲೆ ತಾನೆ! ಆದರೆ ನೀನು ಗಂಡಸು. ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸಮ್ರಾಟ. ಈಗ ನೀನು ನಮ್ಮ ಮಾವನ ವಶೀಲಿ ಹಚ್ಚಿ ನನ್ನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೇ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಆ ವಜ್ರಾಯುಧ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು? ಈಗ ವರುಣನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಮೋರೆ ತೋರಿಸಲು ನಿನಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ! ವೈರಿಯಿಂದ ಸೋತು ಸೋಲಿನ ಸರ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸುರಸುಂದರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಹಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಸಂಕೋಚವಾದರೂ ಹೇಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನಂಥ ನಿರ್ಲಜ್ಜನನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾದರೂ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನನ್ನ ಮಾವನಾದರು ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಶರಣು ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ಅವನು ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಗುರು. ನೀನು ಅವನ ಶಿಷ್ಯ, ಭೃತ್ಯ, ಕಿಂಕರ, ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವರುಣನ ಚರಣ ಪರಿಚಾರಕನಾಗೇಯ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಪಾತಾಳದ ಬಂಧೀಖಾನಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆ ಹಾಕುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಇದರಿಂದ ಆ ಶಚೀಪತಿಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾಗಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಅಮರಾವತಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ಅವನ ರಾಣಿಯಾದ ಶಚೀದೇವಿಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಆದ

ಅವಮಾನದಿಂದ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅತಿಶಯ ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾಗಿದ್ದಳು ಆ ಇಂದ್ರಾಣಿ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ದೈತ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತುಚ್ಛಮಾಡಿ ಕುಚ್ಛಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಭತ್ಸನೆ ಗೈದ ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನನ್ನು ವಧಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ. ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ''ಪ್ರಿಯಕರ, ನಿನಗಾದ ಈ ಘೋರ ಅಪಮಾನದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಾತ್ರ ಅರುಹಬಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಶಂಕರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ದಾರಿತೋರಲು ಸಮರ್ಥ. ಶಚೀದೇವಿಯ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಸುರಪತಿಯು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ''ಸುರನಾಥ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಈ ಗೌತಮೀ ಫೇನಾ ಸಂಗಮದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡು. ಗಂಗಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ಆಪಸ್ತಂಬ ಎಂಬ ನನ್ನ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಇರುವನು. ಅವನು ನೀವು ದಂಪತಿಗಳು ಆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕರಿಸುವನು.'' ಪರಮೇಶ್ವರನ ಈ ಪ್ರೇರಣಾ ಸಂದೇಶದಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಶಚೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಆಪಸ್ತಂಭ ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಫೇನಾ, ಗಂಗಾನದಿಗಳ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ. ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರಗಾನದಿಂದ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರುಶನ ನೀಡಿದನು. ''ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಆ ಶಚೀನಾಥನು ''ತನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ಮಹಾಶನಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಒಬ್ಬ ವೀರ ಪುರುಷನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ವರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಗಂಗೆ ಗಂಗಾಧರರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಗೌತಮೀ ಜಲದ ಮಧ್ಯದಿಂದಲೇ ಓರ್ವ ವೀರಪುರುಷನು ಜನಿಸಿದನು. ಶಿವ ಮತ್ತು ಕೇಶವ ಇಬ್ಬರ ವಿಶೇಷ ಅಂಶದಿಂದ ಜನಿಸಿದನು. ಆ ವೀರ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಅಬ್ಜಕ ವೃಷಾಕಪಿ ಎಂದು ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದವು. ಅವನು ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ತ್ರಿಶೂಲ ಎರಡನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಹರಿಹರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇಂದ್ರಶತ್ರುವಾದ ಮಹಾಶನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ವಧಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ವೃಷಾಕಪಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಜೀವ ಮಿತ್ರನೂ, ಸಮಯೋಚಿತ ಸಲಹೆಗಾರನೂ ಆಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದನಾದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಗೌತಮೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಅಬ್ಜಕತೀರ್ಥ ಎಂದು ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಈ ಅಬ್ಜಕತೀರ್ಥವು ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಹೃದಯವೆಂದು ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಾನಾದಿಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರು ಸರ್ವದಾ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಆಪಸ್ತಂಭ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇದರ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪಾಪವಿನಾಶ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಪಸ್ತಂಭ ಎಂಬ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಮಹರ್ಷಿ ಇದ್ದನು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆ ಅವನ ಮಡದಿ. ಅಕ್ಷಸೂತ್ರೆ ಎಂದು ಅವಳ ಹೆಸರು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಕಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಸತ್‌ಪುತ್ರ ಇದ್ದ. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಆಪಸ್ತಂಬರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಆ ಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿ ಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದ ಆ ಆಪ್ತಸ್ತಂಬಮುನಿ. ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅನಂತ ಆಪಸ್ತಂಬ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ. ಮುನಿಮನೀಷಿಗಳಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ- ''ಮುನಿವರ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರ ಈ ಮೂವರು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಯಾರು? ಮಾನವರಿಗೆ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ದೇವೋತ್ತಮ ಯಾರು? ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಅನಂತನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಯಾರು? ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರಿ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ಈ ಮೂರು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯದ್ಯಪಿ ತಿಲಮಾತ್ರ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮನುಷ್ಯರ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವದು ಆ ಶಂಕರನಿಂದಲೇ. ಅವನು ಸುಖಸ್ವರೂಪಿ. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಿಮಿತ್ಯಕಾರಣ. ಪರಾತ್ಪರ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ. ಅವನನ್ನೇ ನೀನು ಅತ್ಯಂತಿಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸು. ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಆ ಶಂಕರನು ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪರಶಿವನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವನು. ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ರುದ್ರನಾಗಿ ಸರ್ವರನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಇಂಥ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವರರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ವೇದಗಳು ಸ್ತುತಿಸುವವು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಪಸ್ತಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನ ಸಂಶಯ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆದೇಶದಂತೆ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಆ ಪರಶಿವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಆಪಸ್ತಂಬ ಉವಾಚ

ಕಾಷ್ಠೇಷು ವಹ್ನಿಃ ಕುಸುಮೇಷು ಗಂಧೋ, ಕಾಷ್ಠೇಷು ವಹ್ನಿಃ ಕುಸುಮೇಷು ಗಂಧೋ
ಬೀಜೇಶು ವೃಕ್ಷಾದಿ ದೃಶಸ್ಚು ಹೇಮ ॥
ಬೀಜೇಷು ವೃಕ್ಷಾದಿ ದೃಷತ್ಸು ಹೇಮ ॥
ಭೂತೇಷು ಸರ್ವೇಶು ತವಾಸ್ತುಯೋನೇ,
ಭೂತೇಷುಸರ್ವೇಷುಚಯೋಽಂತರಸ್ಥಃ ತಂ
ಸೋಮನಾಥಂ ಶರಣಂ ವಯಾಮಿ ॥
ತಂ ಸೋಮನಾಥಂ ಶರಣ ಪ್ರಯಾಮಿ ॥

ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ, ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವಾಗಿ, ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷರೂಪಿಯಾಗಿ, ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರವಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿ ಇರುವ ಆ ಚಂದ್ರಚೂಡನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವನು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡಿ ವಿಶ್ವರೂಪಿ ಎನಿಸುವನೊ? ಮತ್ತು ಯಾವನು ಈ ಜೀವ ಜಡಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವನೊ? ಅಂತಹ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯಪತಿ ಬೇಕಾದ ವರಬೇಡು ನೀಡುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆ ಆಪಸ್ತಂಬ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

''ಪ್ರಭು, ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅನಿಷ್ಟ ನಿವೃತ್ತಿ ಎರಡು ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ನಾಗಭೂಷಣನು ಆಪಸ್ತಂಬ ಮುನಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಆಪಸ್ತಂಬ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಯಮತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವ:- ನಾರದ ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಯಮತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ತೀರ್ಥವು ಸಮಸ್ತ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದವಾದುದು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿ ಇತ್ತು. ಆ ಸರಮೆಗೆ ಎರಡು ನಾಯಿ ಮರಿಗಳಿದ್ದವು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆ ಶ್ವಾನ ಶಿಶುಗಳು, ಯಮದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸೇವಕವಾಗಿದ್ದವು. ಬುದ್ಧಿವಂತವಾದ ಆ ನಾಯಿಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಮೃತಜೀವರನ್ನು ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದವು. ದೇವಶುನಿಯಾದ ಸರಮೆಯು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಸುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ದೇವಧೇನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಸರಮೆಯನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ದೈತ್ಯದಾನವರು ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿ ಓಲೈಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ, ಆ ದೇವ ಶುನಿಗೆ ಆಶೆಹಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಯಜ್ಞ ಪಶುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಪಹರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ, ಆ ಸರಮೆಯು ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ದೀನವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತು.

''ಸುರೋತ್ತಮರೆ, ರಾಕ್ಷಸರು ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹೊಡೆದು ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಹಸುಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞ ಪಶುಗಳನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿದರು'' ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಸರಮೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು. ''ದೇವತೆಗಳೇ, ಈ ಸರಮೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇದು ಸುಳ್ಳು ನುಡಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಇದರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವ ಶುನಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದಲೇ ದೈತ್ಯರು ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞಪಶುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಒಯ್ದಿದ್ದಾರೆ.''

ಸುರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಚೀಪತಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಿತು. ಅವನು ಆ ಸರಮೆಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಬಿಟ್ಟ. ಕೂಡಲೇ ಆ ಸರಮೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಹಾಲು ಸುರಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರ ಅದನ್ನು ಗದ್ದರಿಸಿದ- ''ದುಷ್ಟಳಾದ ಸರಮೆ, ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧ ಈಗ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು ನೋಡು. ನೀನು ದೈತ್ಯರು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹಸುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿ. ದೈತ್ಯರು ಕೊಟ್ಟ ಸವಿ ಸವಿಯಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ಆಸೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞ ಪಶುಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿ ಬಂದಿರುವಿ. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಮಹಾಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯಾಗಿ ನೀನು ಜನಿಸು ಹೋಗು ಇದು ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ.''

ದೇವೇಂದ್ರನ ಶಾಪದಂತೆ ಆ ದೇವಲೋಕದ ಸರಮೆಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಶುನಕಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಸುರರಾಜನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು ಮತ್ತು ವಿನಯದಿಂದ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ''ಮಹಾಪ್ರಭು ದೈತ್ಯರು ದಾನವರು ಕೂಡಿ ನಮ್ಮ ದೇವಲೋಕದ ಧೇನುಗಳೆನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸುರಲೋಕದ ಗೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನಮಗೆ ತಂದುಕೊಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದನು. ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಆ ದೈತ್ಯದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸಿದನು. ಆ ದೇವ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಯದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿಹೋದರು. ಅನಂತರ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಆ ಸುರವೈರಿಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಶಾರ್ಙ್ಗ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಮೋಘವಾದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಆ ಸುರಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಗೋಧನವನ್ನು ಮರಳಿ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ಸ್ಥಳವು ಬಾಣ ತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಗೋತೀರ್ಥವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ರಾಕ್ಷಸರು ಅಪಹರಿಸಿದ ಗೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ಗೌತಮೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಗೋಶಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಆ ಗೋಕ್ಷೀರದಿಂದ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸ್ಥಳವು ಗೋದ್ವೀಪ ಎನಿಸುವದು. ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾಗ ನಡೆದ ಸ್ಥಳವು ಯಜ್ಞತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಸರಮೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಆ ಎರಡು ಯಮಕಿಂಕರರಾದ ಶ್ವಾನಗಳು, ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಾದ ಯಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದವು. ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಇತ್ತ ಶಾಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಈ ಘೋರವಾದ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮಧರ್ಮನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಉಪಾಯ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ''ವತ್ಸ, ನೀನು ಲೋಕ ಪಾವನಿಯಾದ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಸೂರ್ಯ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡು ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವಕರಾದ ಆ ಶ್ವಾನಗಳ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಅವುಗಳ ತಾಯಿಯಾದ ಸರಮೆಯ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವುದು.''

ಅನಂತರ ಆ ಯಮಧರ್ಮನು ಸೂರ್ಯನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಗಂಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು, ಸೂರ್ಯನನ್ನು, ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರ, ಸೂರ್ಯರೂ ಯಮನಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ಸರಮೆಯ ಶಾಪವನ್ನು ಹೋಗಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು, ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ಪಿತೃಗಳು ಉದ್ಧಾರವಾಗುವರು. ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು.

ಯಕ್ಷಿಣೀ ಸಂಗಮ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಿಣೀಸಂಗಮ ಎಂಬ ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಇದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ತ್ರಿಪಲಾ ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಳು, ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ವಯಸ್ಸು. ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕುಬಿಡುವುದು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರ್ವದಾ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗೈಯುವ ಆ ಮುನಿಗಳು ಸೊರಗಿ ಕೃಶಕಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಬಡಕಲ ಶರೀರದ ಆ ಋಷಿಮುನಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತ್ರಿಪಲೆಯು, ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಯಜ್ಞಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಆಶ್ರಾವಯ ''ಕ್ರೌಷಟ್'' ಅಸ್ತ್ರಾಯಫಟ್'' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರಂತೆ ತಾನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಅಣಕಿಸಿ, ಅಪಸ್ವರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ಆ ಋಷಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ನೀನು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗು' ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು. ಋಷಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ತ್ರಿಪತಿಯು ಯಕ್ಷಮೀಯೆಂಬ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಾವಸು ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ. ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಯಕ್ಷಿಣೀಯ ನದಿಯು ಗೌತಮೀನದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಿಸುವಂತೆ ಆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಶಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅದು ಯಕ್ಷಿಣೀ ಸಂಗಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಶುಕ್ಲ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥವು ನೆನೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರದ್ವಾಜ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮಹಾಮುನಿಯು ಪೈಠೀನಸೀ ಎಂಬ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯು ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರರಿಗೆ

ನೀಡಲು ಪುರೋಡಾಶ ಎಂಬ ಹೋಮದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಇರಿಸಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದ ಹೋಮ ಧೂಮದಿಂದ ಓರ್ವ ಭೀಕರ ಆಕಾರದ ರಾಕ್ಷಸನು ಉದ್ಭವನಾದನು. ಅವನು ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿಗಳಿಗೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಇಟ್ಟ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನು ತಾನೇ ತಿಂದು ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯು ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ''ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿದ ನೀನು ಯಾರು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ದೈತ್ಯನು ''ಮಹಾಮುನಿಯೇ, ನಾನು ಪ್ರಾಚೀನಬರ್ಹಿ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಿರಿಯ ಮಗನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನನಗೆ ಯಜ್ಞದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತಿನ್ನು ಎಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರಿಂದ ನನಗೆ ಹವ್ಯಘ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವರದ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಯೂಪಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯು ನಮ್ರನಾಗಿ ''ರಾಕ್ಷಸನೇ, ನೀನು ಯಜ್ಞಶತ್ರು ಎಂದು ನನಗೆ ಈಗ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಆದರೂ ನೀನು ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹದ ಮೇರೆಗೆ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳು ನನಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯ ವಾಗಿರುತ್ತವೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮುನಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಆ ರಕ್ಕಸನು ದೀನನಾಗಿ ನುಡಿದನು. ''ಮಹಾಮುನಿಯೇ, ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನನ್ನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ದೇವ ದಾನವರ ಎದುರೇ ನನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಲೋಕಪಿತಾಮಹರಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ನಾನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದೆ. ಆಗ ಆ ಶಾರದಾಪತಿಯು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ''ಯಾರಾದರೂ ಮುನಿಗಳು ನಿನಗೆ ಅಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಶಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತಿನಂತೆ ನೀನು ನನಗೆ ಅಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು.'' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಯು ಆ ಹವ್ಯಘ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ''ಹವ್ಯಘ್ನ ನಾನೇನೋ ನನ್ನ ಯಾಗದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ಅಮೃತವು ದೊರಕುವ ಬಗೆ ಏನು? ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ದೈತ್ಯರು ಕೂಡಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹಾಲಿನ ಹೆಗ್ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಅಮೃತ ದೇವೇಂದ್ರನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದನ್ನು ತರುವುದು ಹೇಗೆ? ನಿನಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಆ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸುಲಭ ಉಪಾಯ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಭರದ್ವಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ರಕ್ಕಸನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನುಡಿದ, ''ಮುನಿವರ್ಯ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಮೃತ ಎನಿಸುವವು. ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ, ಸೋಮಲತೆಯ ರಸ ಮತ್ತು ಗೌತಮೀನದಿಯ ನೀರು, ಈ ಮೂರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಮೃತ ಎನಿಸಿವೆ. ನೀನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಲಭ್ಯವಾದ ಗೌತಮೀನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ನನಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭರದ್ವಾಜ ಮುನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಗೌತಮೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಅಮೃತ ಜಲವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಹವ್ಯಘ್ನ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ

ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞದ ಯೂಪಸ್ತಂಬ ಯಜ್ಞ ಪಶು ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಜರು, ಯಜ್ಞಮಂಟಪ ಮೊದಲಾದ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಗೌತಮೀಜಲದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪೂತವಾದವು ಮತ್ತು ಮೊದಲು ಕಡುಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದವನಾಗಿದ್ದ ಆ ಹವ್ಯಜ್ಞ ರಾಕ್ಷಸನು ಕೂಡ ಗೌತಮೀಜಲದ ಅಮೃತಾಭಿಷೇಕದ ಫಲದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದಿಂದ ಶಶಿಶುಭ್ರನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ಶುಕ್ಲತೀರ್ಥವು ಮಾನವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಲು ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಬಾಗಿಲದಂತೆ ಇದೆ.

ಚಕ್ರತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ನಾರದ, ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳು ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಭೀಕರ ಆಕಾರದ ಅನೇಕ ದುಷ್ಟರಾದ ದಾನವರು ಬಂದು ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಮುನಿಗಳು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಓರ್ವ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಋಷಿಗಳ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಮಾಯಾ-ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಅವಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಕೇಶಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದ್ದಿತು. ಅವಳ ಬಲದಿಂದ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೆ ಗೌತಮೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪುನಃ ಯಜ್ಞ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಲು ಎಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರು ಏರಿ ಬಂದರು. ಆ ರಕ್ಕಸರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಂಬಕಾಸುರ ಮಹಾವೀರ, ಕ್ರೂರ, ಶೂರ. ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಮುಕ್ತಕೇಶಿಯು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಂಭಾಸುರ ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದ. ಅವನ ಈ ಘೋರಕರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದ ಋಷಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣುಹೋದರು.

ಆಗ ಆ ಭಗವಂತನು ಮುನಿಗಳ ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಅರೇಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮುನಿಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ ಶಂಬಕಾಸುರನನ್ನೂ ಅವನ ಹಿಂಬಾಲಕರಾದ ಹುಂಭ, ಶುಂಭ ದೈತ್ಯಾಧಮರನ್ನೂ ಕಡಿದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳು ತಾವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. ದೈತ್ಯರ ರಕ್ತವು ಮೆತ್ತಿದ ಆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಗೌತಮೀ ಜಲದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿಪಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ರಯಾಗದ ಪುಣ್ಯಫಲವು ತಪ್ಪದೇ ಲಭಿಸುವುದು.

ವಾಣೀ ಸಂಗಮತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಣೀಸಂಗಮ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ ಇದೆ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ವಾದವಿವಾದ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ

ಮಹಾದೇವನು ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ನಾನು ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಮಹಾದೇವನ ವಾಣಿಯು ಹೊರಟಿತು. ''ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕಲಹ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭೂತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಯಾವನು ನೋಡುವನು ಅವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ.''

ಆಗ ಚತುರ್ಮುಖನಾದ ನಾನು ಲಿಂಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟೆ. ಹರಿಯು ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಕೊನೆಯನ್ನು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದೆವು. ಆಗ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುರ್ವಿಚಾರವು ಹೊಳೆಯಿತು. ''ಈಗ ನಾನು ಶಿವಲಿಂಗದ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಘೋರವಾದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳಲಿ! ಈಗ ನನಗೆ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳು ಕೂಡ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಥಾರ್ಥವಾದಿಯಾದ ಈ ಚತುರ್ಮುಖಗಳಿಂದ ನಾನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು! ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯವಚನವು ಮಹಾಪಾಪ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಇದ್ದ ಪರಮಪವಿತ್ರನಾದ ಈ ಚತುರ್ಮುಖಗಳಿಂದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಹೇಳಲಾರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಒಂದು ರಾಸಭ ಮುಖವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು'' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಅನಂತರ ಪಿತಾಮಹನಾದ ನಾನು ಶಿವಲಿಂಗ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣ, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ಜನಾರ್ದನ, ನಾನು ಶಿವಲಿಂಗದ ಕೊನೆ ಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೇ ನಿನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ.'' ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿದೆ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಪಂಚಮ ಮುಖವು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು, ಮಹಾದೇವರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಏಕೀಭೂತರಾಗಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ನನಗೆ ಹರಿಹರರ ಈ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಆಘಾತವೇ ಆಯಿತು. ನಾನು ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿ ಹೋದೆ. ಆಗ ಜಗದೊಡೆಯರಾದ ಆ ಶಿವಕೇಶವರು ಕಡುಕೋಪದಿಂದ ನನ್ನ ಐದನೇ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ವಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ದುಷ್ಟಳಾದ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ, ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ತೆಗ್ಗು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ನದಿಯಾಗು. ಅಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪವು ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟರು.''

ಶಿವಕೇಶವರ ಈ ಶಾಪಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಖಿನ್ನವಿಷಣ್ಣಳಾದ ಆ ವಾಗ್ದೇವಿಯ ತ್ರಿಲೋಚನ, ಅರವಿಂದಲೋಚನರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಶಾಪದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಮತ್ತು ಆ ಇಬ್ಬರು ದೇವೋತ್ತಮರನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಈ ಸ್ತುತಿ, ನಲೆ, ತಲೆಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾದ ಆ ಹರಿಹರರು. ಆ ವಾಗ್ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ''ದೇವಿ, ಮೊದಲಿನಂತೆ ನೀನು ಲೋಕಪಾವನಿಯಾದ ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿದರೆ ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಪಾವನವಾಗುವುದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ

ದೇವೋತ್ತಮರ ಆದೇಶದಂತೆ ನದೀರೂಪಳಾದ ವಾಗ್ದೇವಿಯು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಳು. ಗೌತಮಿ ನದಿ ಸೇರಿದ ವಾಗ್ದೇವಿಯು ವಾಣೀನದಿಯೆಂದೂ, ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ವಾಗ್ದೇವಿಗೆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಆಯಿತು. ವಾಗ್ದೇವಿಯು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಇದು ವಾಣೀಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಜಗತ್‌ಪೂಜ್ಯವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಸತ್ಯ ವಚನದ ದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದು ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು.

ವಿಷ್ಣು ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದಾ, ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಮುದ್ಗಲ ಎಂಬ ಮಹಾಮುನಿಯು ತನ್ನ ಭಾಗೀರಥಿ ದೇವಿ ಎಂಬ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆ ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಗೆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಎಂಬ ಪರಮವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಪುತ್ರನು ಇದ್ದನು. ಆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಜಾಬಾಲಾದೇವಿಯು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಋಷಿ ಕುಮಾರನಾದ ಆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಮುನಿಯು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತಪ್ಪದೇ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ದರ್ಭಮೃತ್ತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಶಮೀಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆವಾಹನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಆ ಜಗತ್ ಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಅವ್ಹಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಗರುಡನನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೌದ್ಗಲ್ಯನ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪೂಜೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು "ವತ್ಸ, ಹೊತ್ತು ನೆತ್ತಿಗೆ ಏರಿದೆ, ನೀನು ತುಂಬಾ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವೆ. ನೀನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನು ಹೇಳಿದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಬರುವಾಗ ಏನಾದರೂ ಆಹಾರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಜಾಬಾಲಾದೇವೀ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನ ಮಡದಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲ, ತರಕಾರಿ, ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದು, ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ತನ್ನ ಪತಿ ಪುತ್ರರಿಗೂ ಉಣ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ತಾನು ಶ್ರೀಹರಿ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲರ ಊಟ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹಾಗೂ

ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಅಂದು ತನ್ನ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೌತುಕಕಾರಕವಾದ ಕಥೆ, ತತ್ವ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೊ ದಿನ ಕಳೆಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಜಾಬಾಲೆಯು ತನ್ನ ಮನದನ್ನನಾದ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

''ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವದೇವೋತ್ತಮರಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ; ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಮಗೆ ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಶನಿ ಏಕೆ ತಪ್ಪಲೊಲ್ಲದು? ಪರಾತ್ಪರ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಮುಪ್ಪು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವುದೇ? ಮರಣ ದೂರ ಹೋಗುವುದೇ? ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಕಳೆದು ಹೋಗುವುದು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಆ ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ನೀವು ನಿತ್ಯವೂ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಅಕ್ಷತವಾಗಿ ಉಳಿದುದು ಏಕೆ? ಅವನಲ್ಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆಗಿ ಕೇಳಿರಿ'' ಎಂದು ಖಚಿತೋಚಿತವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

ಮಡದಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ, ಮರುದಿನ ಗಂಗಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಆ ಜಾಹ್ನವಿಯ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ನಿಂದ, ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ತುಳಸಿ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ಸಹಸ್ರಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈ ಮುಗಿದು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ''ಜಗದೀಶ್ವರ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನರ ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದರೂ ನನ್ನ ದಟ್ಟ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಮಾತ್ರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಾಗೇ ಹೇಗೆ ಉಳಿದಿದೆ? ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು ಇನ್ನುವರೆಗೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ನಸು ನಕ್ಕು ನುಡಿದನು. ''ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಸುಖವನ್ನು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳು ಒದಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದರ್ಭೆ, ಮೃತ್ತಿಕೆ, ಮಂತ್ರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಶರೀರ ಶುದ್ಧಿ ಮನಃಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗವು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಏನಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೆ ದಾನಮಾಡು ಅಥವಾ ನನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಂದು ನಿವೇದಿಸು ನೀನು ನನಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವನ್ನು ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಅನಂತಪಟ್ಟು ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೌದ್ಗಲನು ''ದೇವೇಶ್ವರ, ದಾನ ಮಾಡಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗ ಯಾವ

ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಆತ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಏನು ನೀಡಲಿ?'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಬೆಸಗೊಂಡನು.

ಆಗ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಅಧೋಕ್ಷಜನು ತನ್ನ ವಾಹನನಾದ ಗರುಡನನ್ನು ಕರೆದು ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದ. ಕೂಡಲೇ ಗರುಡನು ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಮೌದ್ಗಲ್ಯನು ಆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ''ಶ್ರೀಹರಿ, ಪ್ರೀಯತಾಂ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ನಿವೇದಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದ. ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಂದ ಒಂದು ಧಾನ್ಯಕಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸದ್ಯ ಏವ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ. ''ವಿಶ್ವಕರ್ಮ, ಈ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತಂದು ಕೊಡು. ಇವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳು ಆದಿಯಾಗಿ ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳ ವರೆಗೆ ಕುಳಿತು ಉಂಡರೂ ಸವೆಯದಂತಹ ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಂದುಕೊಡು. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಇವನ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಆನಂದ ದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಧನ ಬಂಗಾರ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವರು ಬಯಸಿದ ಎಲ್ಲ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಬಡತನವು ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೋ.''

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯನಿಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಸುಖ ಸಂಪದಗಳು ಭಾಗ್ಯ ವೈಭವ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದವು. ಅವನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕ ತೊಡಗಿದವು. ಹೀಗೆ ಆ ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ಮುನಿಯು ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮಹಾಭಕ್ತಿ ಭಾವಭರಿತನಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಅಪರಂಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸುಖ ಸಂಪದಗಳು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಒದಗಿ ಬಂದವು. ಅವನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮಕ್ಕಳು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ಪಡೆದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಮೌದ್ಗಲ್ಯ ತೀರ್ಥ, ವೈಷ್ಣವ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಭಗವಂತನು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಭೋಗ ಮೋಕ್ಷ ಎರಡನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ತೀರ್ಥ ಇದೆ. ಅದು ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರದ ಅದರಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದೈನ್ಯ ನೀಗುವುದು; ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹೋಗುವುದು. ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ದೇವತೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೇವತೆಗೂ ಹೊಡೆ ದಾಟ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ವಾದಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಮತವನ್ನೆ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಆದಕ್ಕೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೇವತೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ನಿನಗಿಂತ ನಾನೇ ಮೊದಲು ಜನಿಸಿದವಳು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ 'ಅಕ್ಕಾಬಾಯಿ' ಎಂದೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುವರು. ನಾನು ಇರುವಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಅಹಂಕಾರ ಅಸೂಯೆ ಮುಂತಾದ ದುರ್‌ಗುಣಗಳು ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷವು ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು.''

ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಧ್ಯತೆಯಿಂದ ನುಡಿದಳು. ''ಮಾನವನ ಕುಲ, ಶೀಲ, ಜೀವನ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಬರುವುದು ನನ್ನಿಂದ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆ, ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾನವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರವಿಸುವರು. ಧನವಿಲ್ಲದವನು ಶಿವನಂತೆ ಸಾತ್ವಿಕನಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ದುಃಖ ದುರವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿ 'ದೇಹಿ' ಎಂದು ಯಾಚನೆಗಾಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡಿದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬುದ್ಧಿ, ಲಜ್ಜೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಕಾಂತಿ, ಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಐದು ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುವವು. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಎಂಬುದು ಮಹಾ ಪಾಪ. ದರಿದ್ರರನ್ನು ಯಾರೂ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.''

ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಈ ಅಹಂಕಾರದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಷ್ಟೆ. ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯದೇವಿ.

''ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿನಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನೀನು ನಿರಂತರವೂ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಪಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಪಾತ್ಮಕರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವಿ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಮೋಸಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ನೀನು ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಭಯಂಕರ ಕಷ್ಟ ಪಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟವರಿಗೆ ಸುಖವು ಬಿಸಿಲುಕುದುರೆ ನೀನು ಬಂದಕೂಡಲೇ ಜನರಿಗೆ ಮದ ಏರಿಬಿಡುವುದು. ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಐಶ್ವರ್ಯಮದವು ದಾರುಣವಾದುದು. ನೀನು ಪ್ರಾಯಃ ನೀಚರಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಿರುವೆ. ನಾನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾದ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾಂತರವೂ ನೆಲಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಶಿವಭಕ್ತರೂ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರೂ, ಗುಣವಂತರು, ಆಚಾರಶೀಲರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಶೂರರೂ, ಸಂತರೂ, ಸಾಧುಗಳು, ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ನಾನು ನೆಲಸಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನೀನು ಮಾತ್ರ, ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ದುಷ್ಟರು, ಕ್ರೂರರು, ಚಾಡಿಕೋರರು, ಮೋಸಗಾರರು, ಜಿಪುಣರು, ಅನಾಚಾರಿಗಳು, ಕೃತಘ್ನರು, ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಗಳು, ದೇವ ದ್ವೇಷಿಗಳು, ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಗಿಂತ ತಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು.''

ಹೀಗೆ ವಾದಿಸುತ್ತಾ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದರಿದ್ರಾದೇವಿಯು ಇಬ್ಬರು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ''ದೇವಿಯರೇ ನನಗಿಂತಲೂ ಭೂದೇವಿಯು ಹಿರಿಯಳು ಮತ್ತು ನನಗೂ ಪೂಜ್ಯಳು, ಆ ಭೂದೇವಿಗಿಂತ ಜಲದೇವತೆಯು ಹಿರಿಯಳು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆ ಜಲದೇವತೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಆ ಜಲ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಕಮಂಡಲದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಗಂಗೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ

ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೃದ್ಧ ಗಂಗೆಯೆಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಗೌತಮಿನದಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಆ ಶಾರದಾ ಪತಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದರಿದ್ರಾದೇವಿಯು ಗೌತಮೀ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಧ್ಯಸ್ಥರಂತೆ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರೂ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಎದುರು ಗೌತಮೀ ನದಿಯು ಸಿರಿದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ದರಿದ್ರಾದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

''ದರಿದ್ರಾದೇವಿಗಿಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು ತಪಃಶಕ್ತಿ, ಯಜ್ಞಫಲ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸರಸ್ವತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಆದರಂತೆ ಭೋಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಧೈರ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಸಿದ್ಧಿ ಸಂತೋಷ ಪುಷ್ಟಿ, ಶಾಂತಿ, ಭೂಮಿ ಇವೆಲ್ಲವು ಈ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೂ ವೇದ ಶುದ್ಧಿ ಔಷಧಿ ಸ್ವರ್ಗ, ಬೆಳದಿಂಗಳು ಸಕಲವಿಧವಾದ ಮಂಗಳ ಇವೆಲ್ಲವು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸ್ವರೂಪಾಂಶದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಸಾಧುಗಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆಚಾರಶೀಲರೂ, ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಶಮ, ದಮ, ಸದಾಚಾರ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಮಹಿಮೆಯೇ ಆಗಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠಭಾಗ ಸತ್ಯಸಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತುವೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರಲು ಸರ್ವಸುಂದರಿಯು, ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯು, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯು ಆದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಇಳಿಯಲು ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಹೋಗು ಹೋಗು ಈ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಎಂದಿಗೂ ಕುರುಡುಗಟ್ಟಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಗೆಯು ದರಿದ್ರಾದೇವಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಗೌತಮೀ ಗಂಗಾ ತೀರ್ಥವು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಈ ತೀರ್ಥವು ತನ್ನಸ್ನಾನ ದಾನಮಾಡುವವರ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವುದು.

ಭಾನುತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ದೇವಮುನಿಯೇ ಭಾನುತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವು ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವದು ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಳಿಯುವದು. ಈ ಭಾವ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ.

ಬಹುಪೂರ್ವಕಾಲದ ಒಂದು ಘಟನೆ. ಶರ್ಯಾತಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸ್ಥದಿಷ್ಠಾದೇವಿ. ಅವಳು ರೂಪವತಿ, ಗುಣವತಿ, ಶೀಲವತಿ, ವಿದ್ಯಾವತಿ ನಾಲ್ಕೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆ ಶರ್ಯಾತಿ ರಾಜನಿಗೆ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಋಷಿ ಮಧುಚ್ಛಂದ. ಅವನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶರ್ಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನು ದೇಶ ದೇಶಾಂತರಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ. ಅರಸನ ದಂಡ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ಮಧುಶ್ಚಂದನು ಅವನೊಡನೆಯೆ ಸಹಪ್ರಯಾಣ

ಬೆಳೆಸಿದ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಡು. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತರು ವೃಂದಗಳ ಒಂದುಗೂಡಿನಲಿ ರಾಜಪರಿವಾರವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನ ಮನಸ್ಸು ಉಲ್ಲಸಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ ವಿಕಸಿತ. ನೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರಿತ. ಆದರೆ ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ಮಧುಚ್ಛಂದನು ಮಾತ್ರ ಏಕೋ ಖಿನ್ನ ವಿಘ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದ.

''ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ, ನನ್ನ ಈ ವಿಶಾಲರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದದ ರೇಖೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀನು ಯಾವುದೋ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ನಿನ್ನ ಈ ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ನೀನು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪರಮ ಪೂಜನೀಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವದಾಪಿ ವಂದನೀಯ. ನೀನು ಸಂತಸ ಗೊಂಡು ಸಂತತವು ಪರಿತೃಪ್ತನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು. ನಾನು ಈ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆ ಜಯಿಸಿರುವೆನು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಮಹಾರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಇರುವರು. ಇಂತಹ ಸಂತೋಷದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತ ನಾಗಿ ಇರುವೆ? ಆದರ ಕಾರಣವೇನು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು.''

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹರ್ಷಿಯಾದ ಮಧುಚ್ಛಂದ ಮುನಿಯು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಖೇದ ವಿಷಾದದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

''ಮಹಾರಾಜ ನನ್ನ ಮಡದಿಯು ನಾನು ಬರುವಾಗ ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಕತ್ತಲೆಯಾಗುವುದ ರೊಳಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆಯಬಂದಿತು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಅವಧಿಯೊಳಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಈಗಲಾದರೂ ಬೇಗ ಹೊರಡಿರಿ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಪತಿ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಾಂತೆಯೇ ಒಡತಿ. ಆಸೆಯಿಂದ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು, ನನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ಈಗ ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೇ ಬಿದ್ದಂತೆ ತಮಗೆ ತೋರಿದೆ.''

ಶರ್ಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರಣಯಾತುರನಾದ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನು ಉದ್ವಿಗ್ನ ಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ. ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜನು ಮಧುಚ್ಛಂದನಿಗೆ ನುಡಿದ. ''ವಿಪ್ರವರ್ಯಾ, ನೀನು ನನಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಗುರು, ಜೀವ ಮಿತ್ರ ಮೇಲಾಗಿ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತ. ಇದಲ್ಲದೆ ನೀನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ. ನಿನ್ನಂತಹ ಬುದ್ಧಿವಂತಾ, ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ನಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹೇಳುವಂತಹುದು ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಬಲ್ಲಿದನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಹಣ, ಪ್ರೇಮ, ಕಾಮ ಎಲ್ಲವು ಕ್ಷಣಿಕವಲ್ಲವೆ! ಈಗ ಇದ್ದುದು ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಶ್ವರವಾದ ಈ ಲೌಕಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಏನು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ಷಯಿಷ್ಣುವಾದ ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಆಶೆಯೆ! ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ.''

ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ಷೇಪ ಎಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮಹಾಮನೀಷೀ ಆದ ಮಧುಶ್ಚಂದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಉತ್ತರಿಸಿದ. ''ಮಹಾರಾಜ, ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ಣರಾದ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸರಸ ದಾಂಪತ್ಯವು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಎಂಬ ಈ ತ್ರಿವರ್ಗವು ಅಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ, ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ, ಸಮೀಚೀನವಾಗಿ, ಕ್ಷೇಮಂಕರವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಅನುರೂಪದ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಾಭಿಕಾಮುಕರಾಗಿ ಇರುವುದು ಎಂದೂ ದೂಷಣವಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯುತ ಪರಸ್ಪರ ಭೂಷಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿರಹ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ವಿರಹ ವೈಕ್ಲವ್ಯಗಳು ಮಿಥೋಮಿಲನ ಕಾತರತೆಗಳು ಅವಶ್ಯಂಭಾವಿ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.''

ಹೀಗೆ ರಾಜಪುರೋಹಿತರ ಮಾತುಕತೆ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾದರು. ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದ. ಪುರೋಹಿತನ ಪತ್ನಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ದೂತರಿಂದ ಅರುಹಿದ. ''ಶರ್ಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ವೀರರಾಕ್ಷಸನು ಬಂದು ರಾಜನನ್ನೂ ಪುರೋಹಿತನನ್ನೂ ಕೊಂದು ಪಾತಾಳ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ.'' ರಾಜ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತರು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನ ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಎರಗಿದ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅಂತಃಪುರ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಣಿಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ದುಃಖಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ''ಈ ವಾರ್ತೆಯು ಸುಳ್ಳೋ ಸತ್ಯವೋ ಬೇಗ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ'' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಈ ದುಃಖ ಸಮಾಚಾರವು ಇಡೀ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಪುರೋಹಿತ ಮಧುಶ್ಚಂದನ ಮನೆಗೂ ಈ ದಾರುಣ ವಾರ್ತೆ ಬಂದಿತು. ''ಮಹಾರಾಜನ ಜೊತೆಗೆ ಮಧುಶ್ಚಂದ ಮುನಿಯು ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನ ದಾಳಿಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂಬ ದುರಂತ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಮಧುಶ್ಚಂದನ ಪತ್ನಿಯು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಎದೆವೊಡೆದು ಸತ್ತುಹೋದಳು. ಪತಿಯ ನಿಧನದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಮಹಾರಾಜ ಶರ್ಯಾತಿಯು ತಾನು ಹಬ್ಬಿಸಿದ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮರಣದ ಸುದ್ದಿಯು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಬರಲು ಅವನು ಎರಡು ಕಡೆಗೂ ಗುಪ್ತದೂತರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರು ಹೋಗಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಎರಡೂ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಪುರೋಹಿತನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿ ಮರಣದ ಘೋರ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿಯೇ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಈ ಪ್ರಮಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಡು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಆಯಿತು. ಅವನು ವಿಪ್ರಪತ್ನಿಯ ಮರಣದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಂದ ದೂತರಿಗೆ ''ಮೊದಲು

ಓಡಿಹೋಗಿ ನೀವು ಆ ಪುರೋಹಿತನ ಮಡದಿಯ ಶರೀರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ರಾಜ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬರುವ ವರೆಗೆ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಿರಿ.''

ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ರಾಜನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಘೋರ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಿಡುಕಿದ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಯಾಯಿತು. ''ಮಹಾರಾಜ, ನೀನು ಗೌತಮೀನದಿಗೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುವು. ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಸಕಲದುಃಖಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಂತಹ ಸಮರ್ಥ ನದಿ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ.'' ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆದೇಶದಂತೆ ಶರ್ಯಾತಿ ದೊರೆಯು ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತರ್ಪಣ ನೀಡಿದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲ ಭೂರಿಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತನಾದ ಮಧುಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದಾನಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ. ಅರಸನ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಮರ್ಮವು ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಜ ಪುರೋಹಿತನೂ ಮಹಾಮಹಿಮೆ ಆದ ಮಧುಶ್ಚಂದ್ರನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ.

ರಾಜನು ತನ್ನ ಸೇವಾ ಪರಿವಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಅನಂತರ ತಾನು ಆ ಗಂಗಾ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಚಿತೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಯ ವನದೇವತೆಗೂ ಹಾಗೂ ದಿಗ್ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ 'ಗಂಗಾದೇವಿ, ಸೂರ್ಯದೇವ' ವನದೇವತೆ ಹಾಗೂ ದಿಗ್ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ವನಿಯೆತ್ತಿ, ಕೈಯೆತ್ತಿ, ಕೊರಳೆತ್ತಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನು ನುಡಿದ. ''ದೇವ ದೇವಿಯರೇ, ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು, ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದ್ದು, ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಜವಾದರೆ ಔರಸ ಪುತ್ರರಂತೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸತ್ಯವಾದರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಾಧ್ವಿಮಣಿಯು ಬದುಕಿ ಬರಲಿ. ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.'' ಎಂದು ನುಡಿದ 'ಧಗ ಧಗ' ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಚಿತೆಯ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನು ಧುಮುಕಿಬಿಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ ತಾನು ಧಾರೆಯೆರೆದ ತನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯದಿಂದ ಗಂಗಾಸೂರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪುರೋಹಿತ ಪತ್ನಿಯು ಬದುಕಿ ಬರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಶರ್ಯಾತಿಯು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಕೂಡಲೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪುರೋಹಿತನ ಮಡದಿಯು ಮರಳಿ ಬದುಕಿದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧುಶ್ಚಂದನಿಗೆ ಶರ್ಯಾತಿಯು ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದು ಅವನು ಸತ್ತದ್ದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಬದುಕಿದ್ದು ಎಲ್ಲವೂ ಸೇವಕರ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷದ ಜೊತೆಗೆ ಚಿಂತೆಯೂ ಮನದ ಅಂತಃರಂಗವನ್ನು ಕೊರೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಈಗ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ?

ಬದುಕಿ ಬಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲೇ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮಡದಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣತೆತ್ತ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲೋ ಅಥವಾ ಅರಸನ ಜೀವ ಸಂಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇ, ಏನುಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲ ಪರ್ಯಂತ ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಕೆಲಸಮಯ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಾಧಿಸು ವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲಕಾಲ ಜಪತಪೋನುಷ್ಠಾನಗೈದು ಭಕ್ತಿ ಭರಿತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

ಮಧುಶ್ಚಂದಾ ಉವಾಚ-

ನಮೋಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ಸೂರ್ಯಾಯ
ಮುಕ್ತಯೇऽಮಿತ ತೇಜಸೇ
ಛಂದೋಮಯಾಯ ದೇವಾಯ
ಓಂಕಾರಾರ್ಥಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥

ಅಪರಮಿತವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾತನಾದ ವೇದಸ್ವರೂಪಿಯು ಆದ ಓಂಕಾರದ ಅರ್ಥಭೂತನಾದ ಕ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಮಧುಶ್ಚಂದ ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ಭಾವಭಕ್ತಿ ಭರಿತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಜಪೋತಪೋನುಷ್ಠಾನ ರೂಪ ತನ್ನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಸವಿತೃದೇವ ಮತ್ತು ಮಧುಶ್ಚಂದ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ಮಹಾಮನಿಷಿಯಾದ ಮಧುಶ್ಚಂದ ಮುನಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ ಕೇಳಿದ. ''ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಮಹಾರಾಜನು ಮರಳಿ ಬದುಕಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿಯುವ ನನ್ನ ಮಡದಿಯು ನನಗೆ ದೊರಕಲಿ ನನಗೆ ಸದ್ಗುಣಿಗಳಾದ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಲಿ. ಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ಕೂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪುತ್ರರು ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಲಿ.''

ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಾನನು ಮಧುಶ್ಚಂದನು ಕೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ವರಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಅವನ ದಯೆಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜ ಬದುಕಿಬಂದ. ನಾರೀರತ್ನಳಾದ ಪುರೋಹಿತ ಪತ್ನಿಯು ಬದುಕಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ರಾಜನಿಗೂ ಪುರೋಹಿತನಿಗೂ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಜನಿಸುವಂತೆ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಆ ಎರಡೂ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ದಿವಾಕರನು ಪಾಲಿಸಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಭಾನುತೀರ್ಥ, ಮೃತ ಸಂಜೀವನ ತೀರ್ಥ ಶರ್ಯಾತಿ ತೀರ್ಥ ಮಧುಶ್ಚಂದ್ರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಕವಷಮುನಿಗೆ ಪೈಲುಷ ಎಂಬ ಪುತ್ರನು ಇದ್ದ. ಅವರದು ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬ ಅವರಿಗೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಆಸ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಉಣ್ಣುವ ಜನ ಅನೇಕ. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು ಪರಿವಾರ ಇಷ್ಟು ಜನರು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತ್ತು ಆ ಕವಷಕುಮಾರ ಪೈಲೂಷನಿಗೆ. ಅವನು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ದೈವವು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದಾಗ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೈಗೂಡವುದಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಧನವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಧನವು ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯಲು ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾನಿ ಗ್ಲಾನಿ ಎರಡೂ ಒದಗಿದವು. ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಆಶೆ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಆಶೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ''ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯೇ, ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ನಾನು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾಧಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. ಘೋರ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವದು ಹೇಳು'' ಎಂದು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕವಷ ಮುನಿಯು ಹೇಳಿದ ''**ಜ್ಞಾನಂ ಇಚ್ಛೇತ್ ಮಹೇಶ್ವರಾತ್** ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ವೇದ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು ಅವನು ನಿನಗೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷೋಪದಾಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.''

ತಂದೆಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೈಲೂಷನು ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪರಶಿವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪೈಲೂಷನಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧ ನಿವರ್ತಕವಾದ ಗುಹ್ಯಾದ್ ಗುಹ್ಯತರವಾದ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದನು. ಆಜ್ಞಾನದಿಂದ **ಸಿದ್ಧಿ**ಯನ್ನು ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೊರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪೈಲೂಷನು ಪರಮ **ಭಗವದ್**ಭಕ್ತನಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಿತಕರವಾದ ಕೆಲವು ಅನುಭವೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಪೈಲೂಷ ಉವಾಚ:-

ಕ್ರೋಧಸ್ತು ಪ್ರಥಮಃ ಶತ್ರುಃ
ನಿಷ್ಫಲೋ ದೇಹನಾಶನಃ ।
ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗೇನ ತಂ ಭಿತ್ವಾ
ಪರಮಂ ಸುಖಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಮಾನವನಿಗೆ ಮೊದಲನೇ ವೈರಿಯೆಂದರೆ ಕೋಪ. ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದು ದೇಹವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುವದು. ಆ ಕೋಪ ರೂಪವಾದ ರಿಪುವನ್ನು ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಡಿದುಹಾಕಿ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

ತೃಷ್ಣಾ ಬಹುವಿಧಾ ಮಾಯಾ ಬಂಧಿನೀ ಪಾಪಕಾರಿಣೀ ।
ಛಿತ್ವಾ ತಾಂ ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗೇನ ಸುಖಂ ತಿಷ್ಠತಿ ಮಾನವಃ ॥

ಆಸೆ ಎಂಬುದು ಅನೇಕ ವಿಧ. ಅದೆಲ್ಲವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾಯೆ. ಆ ತೃಷ್ಣೆಯು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಮಾನವನನ್ನು ಕೆಡುಹುವುದು ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಆ ತೃಷ್ಣೆಯೇ. ಅಂಥ ಆ ಆಸೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನ ರೂಪ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಛೇದಿಸಿದವನು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಪಿಶಾಚೀವ ವಿಶತ್ಯಂತಃ ನಿರ್ದಹೇಚ್ಛಾತ್ಮನಃ ಸುಖಮ್
ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಾಸಿನಾ ಛಿತ್ವಾ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥

ಈ ಆಶೆಯು ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತು ಎಂದರೆ ಆ ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ಸುಖ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅದು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವುದು. ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಜ್ಞಾನರೂಪ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಆ ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಎಂದರೆ ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಪೈಲೂಷನು ಶಂಕರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಆ ಜ್ಞಾನಖಡ್ಗದಿಂದ ಮೋಹ, ಮಮತೆ, ಅಹಂಕಾರ, ಅಜ್ಞಾನ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ ಮುಂತಾದ ಅವಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದುಹಾಕಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಖಡ್ಗತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು.

ನಕಲೀ ಇಂದ್ರನ ಅಧಃಪಾತ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದಾ ನೀನು ಆತ್ರೇಯ ತೀರ್ಥ ಅನ್ವಿಂದ್ರತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ! ಕಳೆದುಹೋದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಆ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ರೇಯ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯು ಅನೇಕ ಜನ ಮುನಿಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಗೌತಮೀನದಿಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಯಾಗಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಹೋತೃ ಆಗಿ ಅಗ್ನಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆತ್ರೇಯನು ಮಹೇಶ್ವರಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಲಗಿದ. ಆ ಯಜ್ಞಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆತ್ರೇಯ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳು ಕರತಲಾಮಲಕ ವಾದವು, ಮನಬಂದಕಡೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಕಾಮಗಾಮಿತ್ವ ರೂಪವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸಿತು. ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತ್ರೇಯನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಭೂಲೋಕ, ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮನಬಂದಕಡೆ ಸ್ವೈರ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಚ್ಛಂಧ ಗಮನದಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವೈರ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ಆತ್ರೇಯನು ಸುರೇಶ್ವರರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಮರಾವತಿಗೆ ತೆರಳಿದ. ಆ ಅಮರರ ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಶಚೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದು ದೇವತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯರೂ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಆ ಶಚೀಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಗಂಧರ್ವರು

ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅವನೆದುರು ರಂಭಾ-ಊರ್ವಶಿ-ಮುಂತಾದ ಅಪ್ಸರಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಲ್ಗ್ಣೆ ಸುತವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸುರೇಶ್ವರನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಮರ ಲಲನೆಯರು ನಿಂತು ಚಿನ್ನದ ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇಂದ್ರನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಚೀದೇವಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪುತ್ರ, ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳು ನೆಲದಿಂದ ನೆಗೆದು ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆತ್ರೇಯ ಮುನಿಯು ದೇವರಾಜನ ಈ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಬಿದ, ಮಹೇಂದ್ರನ ಭೋಗೈಶ್ವರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಳಾದ. ಆ ಇಂದ್ರನ ಸ್ಥಾನ, ಮಾನ ಸುಖಸಂಪದಗಳು, ತನಗೂ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆಗೊಂಡು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ಆ ಅತ್ರೇಯನನ್ನು ಸುರಪುರದಲ್ಲಿ ನಾಗಲೋಕದ ವರಿಷ್ಠರು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಿದರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಹೇಂದ್ರಪುರಿಯ ಮಹಾ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ರೇಯನು ಮರಳಿ ಬಂದ ಭೂಲೋಕದ ಕಾಡಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದ ಎಲೆಮನೆಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣಶೀರ್ಣವಾದ ತನ್ನ ಪರ್ಣಕುಟೀರವನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಧನ್ಯದಾರಿದ್ರ, ದುರವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ರೋಸಿ ಹೋಯಿತು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಹಾಸೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ಎದೆಯ ತಿದಿಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ದುಗುಡ ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಲುಮೆಯ ಮಡದಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ.

''ಕಾಂತೆಯೇ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಹಾವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿಬಂದ ನನಗೆ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ದರಿದ್ರ, ಜೀವನವು ಸೇರದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ನಮ್ಮ ಎಲೆಮನೆಯ ತುದಿಬದಿ ಬದುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಗಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಸುಗಳು ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳು ಆ ಸುರಲೋಕ ಅಮೃತಕ್ಕೆ ಸಾಟಿಯಾಗಲು ಉಂಟೆ? ಅದರ ರುಚಿ ಅದರ ರಸ, ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣೊಪಡೆದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಆ ಇಂದ್ರಪುರಿಯ ಆ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳು ಏನೂ ರುಚಿ! ಅಲ್ಲಿಯ ಆಸನ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರ! ಅಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಹಾಡು ಅಪ್ಸರೆಯರ ಕುಣಿತ ಗಂಧರ್ವರ ಗಾನ, ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರ ಗೀತೆ ಗಾದೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಇಂಪು! ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ವರ್ಣನಾತೀತ. ಆ ಸುರಪುರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಯಾನ ಉಪವನಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಸಾಲದು, ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ತಪಃಶ್ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ನಾಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನವನಗರವನ್ನು ನಾನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು ಅಂಥ ದಿವ್ಯಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಆ ವಾಸವನ ವೈಭವವು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತಹ ಅನುಪಮ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇದ್ದು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.''

ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ಮನೋರಥದ ಮಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮೊಂಡ ಮುನಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಂಡಹಿಡಿದು ಪ್ರಪಂಚದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಗೈದ, ಆ ತಪೋಬಲದಿಂದ ದೇವಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದ. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ-

''ಪೂಜ್ಯನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಮಹಾತ್ಮ. ಸರ್ವಕಾರ್ಯ ಸಮರ್ಥ. ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಚ್ಛಂಧಸ್ವೈರ ಸಂಚಾರ ಸಮರ್ಥವಾದ ತಪಃಶ್ಶಕ್ತಿಯಿಂದ

ಅಮರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವೇಂದ್ರನ ಅದ್ಭುತ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಇಂದ್ರಭೋಗದ ಆಸೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನಗಾಗಿ ಹೊಸ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನೆ ನಿರ್ಮಿಸು. ಅಂತದೇ ಸ್ಥಾನ, ಅಂಥದೇ ರಾಜ್ಯ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಕಾಮಧೇನುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು, ಹಸುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು, ಇಂದ್ರಲೋಕದಂತೆ ವಜ್ರ ಖಚಿತವಾದ ಅರಮನೆ, ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾದ ಶಚಿಯಂತಿರುವ ಓರ್ವ ಮಹಾರಾಣಿ. ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಾದ ಸುಧರ್ಮದಂತೆ ಒಂದು ಸಭೆ, ರಂಭಾ, ಊರ್ವಶಿ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಉಚ್ಚೈಶ್ರವದಂಥ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳು ವಜ್ರಾಯುಧದಂಥಾ ಆಯುಧ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೀನು ಬೇಗನೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡು, ತಡಮಾಡಬೇಡಾ, ನೀನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಹಾಗೂ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೆ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

''ಆತ್ರೇಯನ ಈ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ಶಾಸನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಡ ಗಡ ನಡುಗಿ ಹೋದ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗ. ತಪಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅವನ ಕಮಂಡಲ ತುಂಬ ಶಾಪ ಜಲತುಂಬಿದೆ. ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೆ ಶಾಪ ಜಲವನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಗೊಜ್ಜಿ ಬಿಡುವ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲ ಧನವನ್ನೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ನವೋನವವಾದ ನಾಕಲೋಕವನ್ನೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಆತ್ರೇಯನು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದ, ಸುರಲೋಕ, ಸುರಸುಂದರಿಯರು ಹೊಸದಾಗಿಯೇ ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿರಾದರು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಕಾಮಧೇನುಗಳನ್ನು, ಸುಧರ್ಮ ದೇವಸಭೆಯನ್ನು, ಉಚ್ಚೈಶ್ರವ, ಐರಾವತಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಅವಳು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳದೇ ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನಾಗಲೋಕದಂತೆ ಇರುವ ನವನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ರೇಯ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ, ಆತ್ರೇಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಉದ್ಭೂತವಾದ ಇಂದ್ರ ವೈಭವದ ಈ ಮಾಯಾಪುರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾದರು.

''ನಮ್ಮ ವೈರಿಯಾದ ಇಂದ್ರನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಇಂದ್ರನು ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿಬಿಡೋಣ ಮತ್ತು ಅವನ ಸುರವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸೂರೆ ಮಾಡೋಣ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೈಭವಗಳೆಲ್ಲವು ನಮಗೆ ಕಷ್ಟಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಕೈಸೇರುವುವು'' ಎಂದೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿ ಆತ್ರೇಯ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ತನ್ನ ನಿರ್ಮಾಣ ಕರ್ಮದ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ನವ್ಯ ದಿವ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರ ನಗರಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ. ಆ ಸುರಪುರಿಯ ವೈಭವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೈತಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಆತ್ರೇಯ ಮುನಿ ಸ್ವಯಂ ಸುರರಾಜನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಇಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ

ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಮಡದಿಯು ಶಚೀರಾಣಿಯಾಗಿ ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಸಮ್ರಾಟನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನಳಾಗಿದ್ದಳು. ದರ್ಪೋದ್ಧತರಾದ ದೈತ್ಯದಾನವರು ಆ ಕೃತಕ ಇಂದ್ರಪುರಿಯ ಮೇಲೆ ಭೀಕರ ಘೋರಾ ಯುಧಗಳನ್ನು ಪಿಡಿದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎರಗಿದರು. ದೇವೇಂದ್ರಾಕಾರದ ಆತ್ರೇಯ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದ. ಮಹಾದರ್ಪಿಷ್ಠರೂ ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆದ ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವಜ್ರಾಯುಧ ವನ್ನು ವೈರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಶೂರ ವೀರರು ಧೀರದಾರುಣರು ಆದ ಆ ದೈತ್ಯ ದಾನವರು ಅವನ ನವ್ಯನಾಕ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ನೂತನ ದೇವೇಂದ್ರ ದಂಪತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿಬಂದರು. ಆಗ ಆ ಆತ್ರೇಯ ಮುನಿಯು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಇಂದ್ರ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಆತ್ರೇಯ ಉವಾಚ:-

''ನೂರು ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಹವಿರ್ಭಾಗಿ ಯಾದವನೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನೂ ಇಂದ್ರನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.'' ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಸೂಕ್ತದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಆ ಆತ್ರೇಯನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟ ದೈತ್ಯ ದಾನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆದರಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನುಡಿದ. ''ದೈತ್ಯದಾನವರೇ, ನಾನು ನಿಜವಾದ ಇಂದ್ರನಲ್ಲ ಇವಳು ನಿಜವಾದ ಶಚೀದೇವಿ ಯಲ್ಲ. ನಾನು ಆತ್ರೇಯ. ಇದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಿಮ್ಮವನೇ ಆದ ಹುಲು ಮನುಜ. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇವಳು ಶಚೀದೇವಿಯಂತೂ ಸರ್ವಥಾ ಅಲ್ಲ. ನೀವು ಕಾಣುವ ಈ ಕೃತಕಪುರಿಯು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ನಂದನವನದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಉಪವನವು ನಂದನವನವು ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ನನ್ನ ತಪೋವನ ಇದು ಸತ್ಯ. ವೃತ್ರವೈರಿಯು, ವಜ್ರಧಾರಿಯು, ಬೆಟ್ಟಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ವಜ್ರಾಯುಧಾದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದವನೂ ಆದ ದೇವೇಂದ್ರ ಎಂದರೆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ. ಎಂದರೆ ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವ. ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿರಿ. ನನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇರುವುದು ಎರಡು ಮಾತ್ರ. ನಾನಂತೂ ಆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಆಗಬಲ್ಲೇ? ನನ್ನಂತಹ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಮತ್ತು ಬಡಕಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆದೀತೆ? ನಾನೇ ಆ ವೃತ್ರ ವೈರಿಯೆಂದು ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ನಿಜವಾದ ವಜ್ರಾಯುಧವಲ್ಲ. ಅದರ ನಕಲು ಆಯುಧ ಇದನ್ನು ಕೂಡ ನನಗೆ ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಮಾತು ದೂರೇ ಉಳಿಯಿತು. ಇಂಥ ವಜ್ರಪಾಣಿಯೂ ವೃತ್ರಾಂತಕನೂ ಪರ್ವತ ಭೇದಕನೂ ಶಚಿಪತಿಯೂ ಆದ ಯಥಾರ್ಥ ದೇವೇಂದ್ರನು ಮುಗಿಲ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಆಸೆ ಬುರುಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಇಂದ್ರ ವೈಭವದ ಭೋಗದ ಆಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪೋಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆ ಇಂದ್ರ ವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿ ತಂದಿರುವೆನು. ಅದೇ ನನಗೆ ಈಗ ಮುಳುವಾಗಿದೆ. ನಾನೇ ನಿಜವಾದ ಇಂದ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ.

ನಿಮಗೆ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಿರಿ'' ಎಂದು ಆತ್ರೇಯನು ಆ ದೈತ್ಯಧುರೀಣರಿಗೆಲ್ಲ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಆಶೆಬುರಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದೈನ್ಯ ದುರವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ದಯೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅವರು ನಗುತ್ತಾ ನುಡಿದರು. ''ಎಲೈ ಆತ್ರೇಯ. ನಿನ್ನ ಈ ಹುಚ್ಚು ಹವ್ಯಾಸ ನೋಡಿ ನಮಗೆ ನಗೆ ಬರುವುದು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ನೀನು ಇಂದ್ರ ವೈಭವದ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ. ನೀನು ಈ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಮ ವೈಭವವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಬಿಡು'' ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಏನೂ ಮಾಡದೇ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರು ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಅವರು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಆತ್ರೇಯನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆಸಿ, ''ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ, ನೀನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಇಂದ್ರ ವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಲೇ ಉಪಸಂಹರಿಸು ಇವೆಲ್ಲವು ನನ್ನನ್ನೆ ಸಂಹರಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ಇಂದ್ರನ ಕೃತಕ ವೈಭವದಿಂದ ನನಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಬಲವಂತದಿಂದ ಎಳೆದು ತಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಂದೂ ಸುಖ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಆಶ್ರಮ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆ ಆಗಲಿ. ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮರಗಳು ಲತಾಮಂಟಪಗಳು ತಿಳಿನೀರಿನ ತೊರೆಗಳು ನಿರ್ಮಲ ಜಲದ ಹೊಕ್ಕರಣಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಏಕಾಂತ ಆಶ್ರಮಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗ ಸುಂದರ ಪರಿಸರವು ಎಷ್ಟು ರಮಣೀಯ! ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಏಕಾಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಡು. ನನಗೆ ಇಂದ್ರ ವೈಭವದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಬೇಡ ನನಗೆ ಮೊದಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿಕೊಡು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ.''

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನಸುನಗುತ್ತಾ ತಾನು ನವೀನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಇಂದ್ರ ವೈಭವನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಿದ. ಆತ್ರೇಯ ಮುನಿಯು ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಆಶ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ತಪೋಜೀವನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ. ತಪೋಯಜ್ಞ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಅವಿರತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ. ಅದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಆ ಆತ್ರೇಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರು ಒಂದು ದಿನ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನ ಪರಿಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪುರಂದರಪದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಪುಣ್ಯವು ಪರಿಪಾಕೋನ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಪದವಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದೊರಕುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದು ದಾನ ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಥವಾ ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೇ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ಕಪಿಲಾ ಸಂಗಮ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದಾ, ಕಪಿಲಾಸಂಗಮ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ. ಅದರ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಕಪಿಲ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಾಪಿಯಾದ ವೇನ ಎಂಬ

ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ದುಷ್ಟರಾಜನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಗಳು ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ನಾಶಮಾಡಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಅರಾಜಕವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಅನಾಥರಾಗಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ವಾಮ ದೇವ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳು.

ಕಪಿಲ ಮುನಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ವಾಮದೇವ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವೇನನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಕಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಭಯಂಕರ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಓರ್ವ ಪುರುಷನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ''ನಿಷಾದ'' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ನಿಷಾದ ಎಂದರೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಅವನಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿಷಾದರ ಅರ್ಥಾತ್ ಬೇಡರ ಸಂತಾನವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಅನಂತರ ವಾಮದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ವೇನನ ಶವ ಶರೀರದ ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಕಡೆದರು. ಅದರಿಂದ ಸಕಲ ರಾಜ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯ ಪೃಥು ಎಂಬ ರಾಜನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಪೃಥು ರಾಜನು ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ರಾಜ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಒಡಗೂಡಿದ್ದನು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರು ಅವನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ವಾದ ವರಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅಮೋಘವಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು. ''ಭೂದೇವಿಯು ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರತೆಗೆದು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡು'' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಆದೇಶವಿತ್ತರು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆ ಪೃಥುರಾಜ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಹೆದೆಯನ್ನು ಏರಿಸಿದ. ಧನುಷ್ಟಂಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಬೆದರಿಸಿದ. ''ಭೂದೇವಿ, ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿ ವನಸ್ಪತಿ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ನೀನು ನುಂಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೀಯಾ? ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಇಡು.''

ಪೃಥುರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಹೆದರಿದ ಭೂದೇವಿಯು ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬೆದರಿದಳು ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯು ''ಮಹಾರಾಜ, ಆಹಾರ, ವನಸ್ಪತಿ, ಔಷಧ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ! ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು. ಅವನು ಗಡುಸಾಗಿ ಗದ್ದರಿಸಿದ. ''ಭೂದೇವಿ ನೀನು ಔಷಧಿ, ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಈಗಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತೇನೆ.''

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗುತ್ತಾ ನುಡಿದಳು. ''ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ, ನೀನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ. ನೀನು ಅಬಲೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆಯಾ? ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಪಾಪಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ನೆಲವೆಲ್ಲಿ? ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಉಳಿಯಲು ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನೆಲೆಯೆಲ್ಲಿ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಮಾಡಿರುವೆಯಾ?''

ಆಗ ಪೃಥುರಾಜನು ''ಭೂದೇವಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನು ವಧಿಸಿದರೆ ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ, ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಪುರುಷನೇ ಇರಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಇರಲಿ, ಕೊಂದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ, ಜನರೆಲ್ಲರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಲು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಹಾಕಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಪಾಪ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಸ್ಮಿನ್ ನಿಪಾತಿತೇ ಸೌಖ್ಯಂ
ಬಹೂನಾಂ ಉಪಜಾಯತೇ ।
ಮುನಯಃ ತದ್ವಧಂ ಪ್ರಾಹುಃ
ಅಶ್ವಮೇಧಶತಾಧಿಕಂ ॥''

ಯಾವ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಂದರೆ, ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಆಗುವುದೋ, ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಥ ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ವಧಿಸಿದರೆ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುವುದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.''

ಹೀಗೆ ಭೂದೇವಿ ಹಾಗೂ ಪೃಥುಮಹಾರಾಜರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಮಾತಿನ ಮಸೆತ ಅಥವಾ ವಾಕ್ಕಲಹವು ವಿರಸಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ದೇವತೆಗಳು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದರು. ''ಭೂದೇವಿ, ನೀನು ಭೂಮಾತೆ ಇದ್ದು ಈಗ ಗೋಮಾತೆಯಾಗು. ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನ ರೂಪದಿಂದ ಈ ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಆಹಾರ, ವನಸ್ಪತಿ, ಔಷಧಿ, ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡು ಅದರಿಂದ ಈ ಪೃಥ್ವೀ ಪತಿಯಾದ ಈ ಪೃಥುರಾಜನು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಇವನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವದು, ಆದರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ ಉಂಟಾಗುವುದು.'' ದೇವತೆಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಭೂದೇವಿಯು ಹಸುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಪಿಲ ಮುನಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಪೃಥುರಾಜನು ಹಸುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಭೂದೇವಿಯಿಂದ ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕರೆದನು. ಇದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಋಷಿಗಳು, ಕಪಿಲ ಮಹಾಮುನಿ, ವಾಮದೇವ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿ ಮನೀಷಿಗಳು, ನರ್ಮದಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಭಾಗೀರಥೀ, ಗೋದಾವರಿ, ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೋರೂಪಳಾದ ಭೂದೇವಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಲಿನ ರೂಪದಿಂದ ಕರೆದರು. ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪೃಥುರಾಜನು ಕರೆಯಲು ಅವನಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಪಿಲಾ ಎಂಬ ನದಿಯು ಜನಿಸಿತು. ಆ ಕಪಿಲಾನದಿಯು ಗೌತಮೀ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ಅವನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಕಪಿಲಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ದೇವಸ್ಥಾ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಈ ಗೌತಮೀ ತೀರದ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ ಹೀಗಿದೆ. ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವದಾನವರ ನಡುವೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಹರಿಯ ಹಂಚಿಕೆಯಂತೆ ಒಡಂ ಬಡಿಕೆಯು ಆಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಹಾಲಿನ ಹೆಗ್ಗಡಲನ್ನು ಆದಿಶೇಷ ಎಂಬ ಹಾವನ್ನೇ ಹಗ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮಂಥನ

ಮಾಡಿದರು. ಆ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನದಿಂದ ಅಮೃತವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಗ ದೈತ್ಯಕುಲದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸಿಂಹಿಕಾ ಎಂಬ ನಾರೀಮಣಿ ಇದ್ದಳು. ಅವಳ ಮಗನೇ ರಾಹು ಎಂಬ ದೈತ್ಯ ಅವನು ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠ. ಅಷ್ಟೇ ಯುಕ್ತಿವಂತ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರಮತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪನ್ನ ಮತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ. ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಕಲಶಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮೋಹಿನೀ ಎಂಬ ಮಾಯಾಂಗನೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೈತ್ಯರಿಗೇ ನೀನು ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಚಂಚಾಲಕ್ಷಿಯ ಮಿಸುನಿ ಬಣ್ಣ, ಮಿಂಚಿನ ಕಣ್ಣು, ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಮರುಳಾದ ದಾನವ ಧುರೀಣರನ್ನೆಲ್ಲ ವಂಚಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಮೃತವನ್ನು ಅವಳು ಹಂಚತೊಡಗಿದಳು. ಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ರಾಹು ದೈತ್ಯರ ಸಾಲಿನಿಂದ ತೆವಳಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳ ಸುರಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಸಾರಿದ. ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡಿದ. ಅಮೃತವು ರಾಹುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು ಇದು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬಿತ್ತು. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿನೀ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ ವಿಷ್ಣು ರಾಹುವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ. ಆದರೆ ಚತುರನಾದ ರಾಹು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಸರದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು ತನ್ನ ಗಂಟಲಿಗೆ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಅಮೃತ ಪ್ರಾಶನ ಆಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಅಮರನಾದ. ದೇವತೆಗಳ ನವಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅವನ ಸಂತತಿ ಮಾತ್ರ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂತತಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ರಾಹುವಿಗೆ ಮೇಘಹಾಸ ಎಂಬ ಮಗನು ಇದ್ದ. ಅವನು ಅಪ್ಪಟರಾಕ್ಷಸ, ಅವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹರಿ ಕೊಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಅವನ ಆ ದಾರುಣವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಝಳ ತಾಗಿತು. ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಗೆ ಬಿಸಿತಾಕಿ ಬೆಚ್ಚಿದ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನುಡಿದರು. ''ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ದೈತ್ಯಕುಮಾರ. ನಿನ್ನ ಈ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು ಗೌತಮೀ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾಧರರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ಶಿವಗಂಗೆಯರ, ಪ್ರಸಾದವಾದರೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ?''

ದೇವತೆಗಳ ಆ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇಘಹಾಸನು ಗಂಭೀರನಾಗಿ ನುಡಿದ. ''ಸುರೇಶ್ವರರೇ, ನೀವು ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯಾದ ರಾಹುವನ್ನು ಹರಿಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ನನ್ನ ತಂದೆಯೇ ನನಗೆ ದೇವರು. ನೀವು ನನಗೂ ನನ್ನ ತಂದೆಗೂ ಹಿತವಾದುದನ್ನು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಈ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಂದೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪುತ್ರನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈಗ ನೀವು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ದಾರುಣವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ, ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಸೇಡು ತೀರಿದಂತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ನಾನು ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನೀವು ನನಗೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ, ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿರಿ. ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.''

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಮೇಘಹಾಸನ ತಂದೆಯಾದ ರಾಹುವನ್ನು ನವಗ್ರಹಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಮಾನಾರ್ಹವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಮತ್ತು ದೇವತಾ ಗಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಅವನ ಅಮರವಾದ ಕೇತುಖಂಡವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಾಗೂ ಅವನ ಪುತ್ರನಾದ ಮೇಘಹಾಸನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧಿರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವನು ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನಾಗಿ ನೈರುತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದೈತ್ಯೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರು ಮೇಘಹಾಸನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ದೇವದೇವನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ದೇವತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಗೌತಮೀತೀರದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಸ್ವಯಂ ನೆಲಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಮುಖದ ರಾವಣ ಜನಿಸಿದ. ಅವನು ಲೋಕ ಭಯಂಕರ. ನನ್ನ ವರದಿಂದ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ ಅಷ್ಟೇ ಗರ್ವಿಷ್ಠ ಕೂಡ. ದೇಶ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವನು ಚಂದ್ರಲೋಕದ ವರೆಗೂ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ. ಚಂದ್ರನೊಡನೆಯೇ ಸುರುವಾಯಿತು ಅವನ ಸೆಣಸಾಟ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಕೆಡಕು ಎನಿಸಿತು. ನಾನು ಆ ದಶಕಂಠನಿಗೆ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಈ ಚಂದ್ರನೊಡನೆ ನೀನು ನಡೆಸಿರುವ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಆದೇಶವನ್ನು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ರಾವಣ ಉಪದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನ್ನಿಸಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ. ಮತ್ತು ಶಂಕರನ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಪಿಸಿದ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಚಂದ್ರ ಲೋಕದಿಂದ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಲಂಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟ. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಭೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ರಮಣೀಯ ದೃಶ್ಯಗಳು ದಶದಿಗ್ಗಜಗಳು ತಪೋನಿರತರಾದ ಗಗನಯೋಗಿಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಬಾನುದ್ದ ಬೆಳೆದುನಿಂತ, ಕೈಲಾಸ ಎಂಬ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಬೆಟ್ಟವು ಲೋಚನಗೋಚರವಾಯಿತು. ಆ ಪರ್ವತದ ಪರಮ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ರಾವಣನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿದವು. ಅವನು ಕಾತುರಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

''ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾದ ಈ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಯಾರು? ಎಷ್ಟು ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ? ಇದರಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ! ಈ ವರಗಿರಿಯನ್ನು ನಾನು ಭೂಮಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಲಂಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಒಯಿದರೆ ಎಂಥ ಶೋಭೆ ಬರುವುದು.''

ರಾವಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಾರರಾದ ಅವನ ಸಚಿವರು ''ಪ್ರಭು ಇದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಂಕರನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕೈಲಾಸಗಿರಿ. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಿತ್ತುವುದೂ ಎತ್ತುವುದೂ ಅಥವಾಹೊತ್ತು ಒಯ್ಯುವುದೂ ಸುಲಭವೂ ಅಲ್ಲ, ಸಮಂಜಸವೂ ಅಲ್ಲ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆದರೆ ಚಂಡಿಯಾದ ರಾವಣ ಕೇಳುವನೇ ಆ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾತನ್ನು? ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳುವ ಜಾಯಮಾನವೇ ರಾವಣನದು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು, ಇಚ್ಛೆಬಂದಂತೆ ನುಡಿಯುವುದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡಿಸಿದ. ತಾನು ಮಾತ್ರ ನಡೆದು ಹೋಗಿ ಕೈಲಾಸದ ಬುಡದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಗರ್ವವಿದ್ದಿತು. ಮದಮತ್ತನಾದ ಆ ದಶಕಂಠನು ಆ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ಮೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲುಗಾಡಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ತನ್ನ ನೀಳ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತೂಗತೊಡಗಿದ. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು, ಆ ಭವಾನೀಪತಿಗೆ ಈ ದೈತ್ಯೇಶ್ವರನ ಈ ದುಸ್ಸಾಹಸ. ಅವನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಒತ್ತಿದ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗರ್ವಿಷ್ಠನಾದ ರಾವಣ ರಾಕ್ಷಸ ವಿಷ್ಣು ತುಳಿದ ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಹೋದ. ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಜರ್ಜರಿತವಾಯಿತು. ವಜ್ರ ಕಠೋರವಾದ ಅವನ ಶರೀರದ ಸಂಧಿ ಬಂಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜರ್ಜರಿತವಾದವು. ಬೆಟ್ಟದ ಭಾರಕ್ಕಿಂತ ಶಿವನ ಕಾಲಿನ ಬೊಟ್ಟಿನ ತುಳಿತದಿಂದ ರಾವಣ ಕೆಳಗೆ ಹತ್ತಿಕ್ಕಲ್ಪಟ್ಟು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಹೋದ.

ಅದರ ಭಾರವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಶಿವನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಇಟ್ಟ. ''ಕೈಲಾಸಪತಿಯೇ, ಕರುಣಿಸು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಈ ರಾವಣನನ್ನು ಕಾಪಾಡು'' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ದಯಾ ಸಮುದ್ರವಲ್ಲವೇ ಆ ಧೂರ್ಜಟಿ! ರಾವಣನು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅವನ ಆರ್ತದನಿಯ ಕೂಗಾಟ ಕಿರುಚಾಟವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕರಗಿಹೋದ ಕರುಣಾಳು ಆದ ಆ ಕೈಲಾಸಪತಿ. ತನ್ನ ಸತೀಮಣಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾವಣನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರುಣಿಸಿದ. ಅಪರಾಧಿಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ದೊಡ್ಡವರ ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ. ಪರಶಿವನ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆಳ ಪಾತಾಳದ ಮೂಲಕ ಇಳಿದು ಹೋದ ರಾವಣ ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅನಂತರ ಲಂಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿ ಬಂದು ವೃದ್ಧ ಗಂಗೆಯೆನಿಸಿದ. ಗೌತಮೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ರುದ್ರ ಸೂಕ್ತಪಠಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಂಗಾ ಜಲದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ. ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಗಂಗಾಧರನಿಂದ ಒಂದು ಮಹಾ ಖಡ್ಗವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮದ ಶಿವ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಜಪಿಸಿದ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಿ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆ ಸಿದ್ಧಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರು ಸೇವಿಸುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಮಡದಿಯಾದವಳು ಮಾತೆಯೂ ಆಗಬಹುದು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೪

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವ ಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಯು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ. ಮತ್ತು ''ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರಾದ ನೀವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನೀವು ಮೂವರು ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಜನಿಸಿರಿ, ಹಾಗೂ ನಿಮಗೆ ತಂಗಿಯಾಗಿ ಓರ್ವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ನನಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲಿ.'' ಎಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದರು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು. ಅತ್ರಿ ಮುನಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರು ಅವನ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಬಂದರು. ಅತ್ರೆಯಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂಶದಿಂದ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನೂ ಶಂಕರನ ಅಂಶದಿಂದ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಶದಿಂದ ಚಂದ್ರನೂ ಅತ್ರಿ ಋಷಿಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅತ್ರಿ ಅನಸೂಯಾ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವೆ ಆತ್ರೇಯಿ.

ಅತ್ರಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಗುಣವತಿಯೂ, ರೂಪವತಿಯೂ, ವಿನಯವತಿಯೂ, ಶೀಲವತಿಯೂ, ಲಜ್ಜಾವತಿಯೂ ಆದ ಆತ್ರೇಯಿಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಅಂಗಿರಸನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಗ್ನಿಯ ಪುತ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನ ನಡೆನುಡಿ, ಕ್ರಿಯೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿಯ ಆವೇಶ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನುಡಿದರೆ ಅವನ ನುಡಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಿಡಿ ಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಭಾವಂತೂ ಕಿಡಿಕಿಡಿ. ಮಡದಿಯಾದ ಆತ್ರೇಯಿಯೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿರುನುಡಿಯಿಂದಲೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಋಷಿಕುಮಾರಿಯಾದ ಆತ್ರೇಯಿ ಮಾತ್ರ ಪರಮ ಶಾಂತಳು. ಪತಿಪ್ರಾಣಳು, ಹಗಲಿರುಳು ತನ್ನ ಪತಿದೇವನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳು.

ಆ ಆತ್ರೇಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಆಂಗೀರಸಕುಮಾರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರು ತಂದೆಯಂತೆ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ಸಿಗಳೇ ಆದರೂ ತಾಯಿಯ ಗುಣವಾದ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತಂದೆಯ ಕಿಡಿನುಡಿ ಬಿರುನುಡಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನೊಂದು ಕೊಂಡಾಗ, ಬೆಂದುಹೋದಾಗ ಆ ಮಕ್ಕಳೇ ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಸಾಧ್ವೀಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಆತ್ರೇಯಿಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಅಂಗಿರಸನು ನುಡಿಯುವ ಕಠಿಣ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬಹಳ ನೋವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದಳು.

''ಅನಲದೇವ, ನಾನು ಅತ್ರಿ ಮುನಿಯ ಮಗಳು ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆ. ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಿರಂತರವೂ ಪತಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಅವರೇ ಕರುಣಿಸಿದ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪತಿದೇವರು ನನಗೆ ಕಠೋರವಾದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಆಡುವರು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವೇ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬೇಕು. ನೀವು ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲವೇ?''

ಅವಳ ಈ ದೀನ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾವನಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಅವನು ವಾತ್ಸಲ್ಯ ತುಂಬಿ ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಅತ್ರೇಯಿಗೆ ನುಡಿದ. ''ಸಾಧ್ವಿ, ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೇ? ಅಗ್ನಿರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನ ಅಂಶ ಬಹಳಷ್ಟು ಅವನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅವನ ಸ್ವಭಾವವು ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆತ್ರೇಯಿ ಈ ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಅಂಗೀರಸನು, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿಬಿಡಲಿ, ಆಗ ನೀನು ಅವನನ್ನು ಜಲರೂಪಳಾಗಿ ಶಾಂತಗೊಳಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತ್ರೇಯಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಪರಿತಾಪ ಪಟ್ಟಳು. ದೀನಳಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾವನ ಮುಂದೆ ನುಡಿದಳು. ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಏನಾದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ, ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಕಠೋರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಯಲಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದು, ನುಡಿದು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬದುಕಿ ಮಾಡು ವದೇನು? ಪತಿಯು ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ನುಡಿದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು, ಅದೇ ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ್ಯ''

ಸೊಸೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವಳ ಪತಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಆ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ. ಆದರೂ ಅವನು ಆತ್ರೀಯಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾ ನುಡಿದನು, ''ಅಗ್ನಿಯಾದ ನಾನು ಜಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರಚರರೂಪವಾದ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವೆನು, ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ನಾನೇ ಆಶ್ರಯ, ಮತ್ತು ನಾನೇ ತಂದೆ. ತಂದೆ, ಮಗ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಅಂಗಿರಸನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೂ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಂತೆ. ಅದರಿಂದ ಎಂದೂ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಬೆಂದು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಡಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಜಲದೇವತೆಯು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಯು ಜಲಕ್ಕೆ ಮಾವನು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ನೀನು ಚಿಂತೆಯನ್ನು, ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.''

ಅವಳ ಈ ಮಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾವನಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ನುಡಿದರು, ''ಮಗಳೇ ಮಹಿಳೆಯು ಮದುವೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಮೊದಲು ಪತ್ನಿ ಎನಿಸುವಳು. ಮುಂದೆ ಗೃಹ ಕೃತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಪತಿಪುತ್ರರನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರ್ಯೆ ಎನಿಸುವಳು. ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವುದರಿಂದ ನಾರಿಯು ಜಾಯಾ ಎನಿಸುವಳು. ಅಂದರೇ ಪತಿಯೇ, ತನ್ನ ಅಂಶರೂಪದಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುವದು. ಜಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ತಾನೇ ಜನಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರ್ಯೆಯೋ ಜಾಯೆ ಎನಿಸುವಳು.

''ಆತ್ಮಾವೈ ಪುತ್ರ ನಾಮಾಸೀತ್ । ಜಾಯಾಯಾಃ ತದ್ಧಿಜಾಯಾತ್ವಂ । ಯದಸ್ಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಪುನಃ''

ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತುತಿ ವಚನಗಳು ಪತಿಯು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆ ಪತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಪೋಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅವಳು ತಾಯಿಯೂ ಆಗುವಳು. ಪೋಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಮಾತೆಯ ಒಂದು ಅಂಶವೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಿಗೇ, ನಿನ್ನ ಶೀಲ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮಡದಿಯೂ ನಿಜ. ಗ್ರಹ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಾರ್ಯೆಯೂ ಸರಿ, ಪುತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದರಿಂದ ತಾಯಿಯೂ ಸರಿ.

ಯೋऽಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾತಃ ಸತುಪುತ್ರ ಏವऽ ।
ಸಾತಸ್ಯ ಮಾತ್ರೈವ ನ ಸಂಶಯೋऽತ್ರ ।
ತಸ್ಮಾದ್ ವದಂತೀ ಶೃತಿ ತತ್ವ ವಿಜ್ಞಾಃ
ಸಾನ್ಯೈವ ಯೋಷಿತ್ ತನಯೇऽಭಿಜಾತೇ ॥

''ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ರೂಪನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಪತಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಮಗನು. ಅವನನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿಯಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಿಳೆಯು ಕೇವಲ ಮಡದಿಯಲ್ಲ ಮಾತೆಯೂ ಅಹುದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತ್ರೇಯಿಯು ಕೂಡಲೇ ಜಲರೂಪದಿಂದ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದಳು. ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸಲಿಲ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಆವರಿಸಿದಳು. ಅವರಿಂದ ಆತ್ರೇಯ ಅಂಗಿರಸರು ಪರಿಶುದ್ಧರೂ, ಶಾಂತರೂ ಸುಂದರರೂ ಆಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಂತೆಯೂ, ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯಂತೆಯೂ ರೋಹಿಣೀ ಚಂದ್ರರಂತೆಯೂ ಸವಿಶೇಷ ಶೋಭೆಯಿಂದ ಸುಂದರರಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ಪತಿ ಅಂಗಿರಸನನ್ನು ಆವರಿಸಲು ಆತ್ರೇಯಿಯು ಸಲಿಲರೂಪಳಾದಾಗ ಪರುಷ್ಣೀ ಎಂಬ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದಳು, ಅವಳು ಮತ್ತೇ ಗೌತಮೀ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಈ ಪರುಷ್ಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಆಂಗೀರಸಗೋತ್ರದ ಮುನಿ ಮಹನೀಯರು, ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಗಂಗಾ ಪರುಷ್ಣೀ ನದಿಗಳ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಪುಣ್ಯ ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

''ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತೀರ್ಥ''

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದಾ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠ, ಅತ್ರಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಗೌತಮ, ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ಜಾಬಾಲಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಮಹಾಮುನೀಶ್ವರರು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕಾಂಡರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೈದುಷ್ಯ ಇದ್ದಿತು. ಪುರಾಣ, ನ್ಯಾಯ, ಮೀಮಾಂಸಾ ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಾರಂಗತರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಜ್ಞಾನವು ಕೂಲಂಕಷ ಮತ್ತು ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ. ಹೀಗೆ ಅಪರೂಪಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞವಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಆ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶ್ರೇಷ್ಠವೋ, ಕರ್ಮಶ್ರೇಷ್ಠವೋ ಎಂಬ ವಾದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿದರು. ಹಲವರು ಕರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ ಎರಡೂ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿದರು. ಹೀಗೆ ನಡೆದ ವಾದ ವಿವಾದದಿಂದ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಾದಮಾಡುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅವನ ಮಾತು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾದಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೂ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮಾತನ್ನೂ ಸರ್ವಸಮ್ಮತ ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ

ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ''ಪಿನಾಕ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂತೂ ನಿನಗೆ ವಿದಿತವು ಇದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀನೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಾದ ಒಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ವಚನ ನಮಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಮಾನ್ಯ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ''ಮುನಿ ಪುಂಗವರೇ, ಕರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಕರ್ಮದ ಒಂದು ರೂಪವೇ. ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಪಡೆಯುವವು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಯೋಗ, ದೇವಪೂಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಬದುಕಿ ಇರಲಾರ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣ. ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ, ಕರ್ಮವು ಅಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯವೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು'' ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಶಿವನ ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಮ್ಮತ ವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವೋಚಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಈ ಕರ್ಮಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹರ್ಷಿಯು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಕಿರಣ ನಡೆದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಯಾಯಾತಿ ತೀರ್ಥ ವರ್ಣನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದಾ, ಹಿಂದೆ ನಹುಷರಾಜನ ಮಗನಾದ ಯಯಾತಿ ಎಂಬ ಅರಸನು ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ದೇವಯಾನಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಡದಿಯರು. ದೇವಯಾನಿಯು ದೈತ್ಯರ ಗುರು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ವೃಷಪರ್ವ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸ ರಾಜನ ನೆಚ್ಚಿನ ಮಗಳು. ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಂದರಿಯರು. ಶೀಲಜ್ಞಾನ, ಕಳೆ, ಕಾಂತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದವು. ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ, ಋಷಿಕುಮಾರಿಯರು ಆದ ಆ ದೇವಯಾನಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಇಬ್ಬರು ಯಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನ ಹೆಂಡತಿಯರಾದರು. ದೇವಯಾನಿಗೆ ಯದು, ತುರ್ವಸು ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಗೆ ದ್ರುಹ್ಯ, ಅನು, ಪೂರು ಎಂಬ ಮೂವರು ಸತ್ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಯಯಾತಿಯ ಈ ಪಂಚಪುತ್ರರೂ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಕಾಂತಿಸಂಪನ್ನರೂ, ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ವರುಣನಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಗೆ ಮೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದೂ ತಮಗೆ ಎರಡೇ ಮಕ್ಕಳಾದರು ಎಂದು ದೇವಯಾನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ದಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಕರೆತಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಚತುರಮತಿಯಾದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ಯಯಾತಿಯ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಳು. ಇದು ದೇವಯಾನಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯ ಕಿಡಿಯನ್ನು

ಹೊತ್ತಿಸಿತು. ಅದು ದ್ವೇಷದ ದಳ್ಳುರಿಯಾಗಿ ದಹಿಸತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಅವಳು ಧಾವಿಸಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ''ತಂದೆಯೇ ಘಾತವಾಯಿತು, ದಾಸಿ ಎಂದು ಬಂದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯು ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಬ್ಬರೇ ಮಕ್ಕಳು. ಮಡದಿಯಾದ ನನಗಿಂತ ದಾಸಿಯಾದ ಅವಳೇ ಅದೃಷ್ಟವತಿಯೂ ಭಾಗ್ಯವತಿಯೂ ಆದಳು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಲಿ? ನನಗೆ ಇದು ಸಹಿಸಲಾಗದ ಅವಮಾನ. ಹೀಗೆ ಪತಿಯಿಂದ ಅವಮಾನಿತಳಾಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮರಣವೇ ಮೇಲು, ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ, ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.''

ಮಗಳು ದೇವಯಾನಿಯ ಈ ನೊಂದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಳಿಯನಾದ ಯಯಾತಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕನಾಗು ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು.

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಯಾತಿರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ. ''ಗುರುಗಳೇ, ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದು ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂದೂ ದೇವಯಾನಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲ. ದಾಸಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ಮೇಲೆ ದಯದೋರಿದ್ದೇನೂ ನಿಜ. ಅವಳ ಅದೃಷ್ಟವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದಳು. ಸುದೈವದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವರವರ ಪೂರ್ವಕರ್ಮ, ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ಪತಿನಿಷ್ಠೆ, ಸವತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ, ಅವಳ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಗರ್ವಿಷ್ಠಳಾದ ದೇವಯಾನಿಯು ತಾನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕಂಡರೆ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಇರುಳು ಹಗಲು ಹಂಗಿಸಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಎಂದೂ ಕಡೆಗಣಿಸಿಲ್ಲ, ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ಅವಳೊಡನೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ಅವಳು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಚಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ನೀವು ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕೋಪಗೊಂಡಿರಿ. ಮುದುಕನಾಗು ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟರಿ. ನಾನೊಬ್ಬ ಜರಾಜೀರ್ಣನಾದ ಜರಠನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ, ತರುಣಿಯಾದ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೂ ಅನಿಷ್ಟವಲ್ಲವೇ? ನೀವೇ ವಿಚಾರಿಸಿರಿ.'' ಮಹಾರಾಜನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರು. ಅವರ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲವು ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ನಾನು ತಿಳಿಯದೇ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಗಳ ಸಂಸಾರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದಂತಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಯಯಾತಿಗೆ ನುಡಿದರು.

''ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ದೇವಯಾನಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ನಡೆದೇ ತೀರಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ನಿನ್ನ ಐದು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ತಾರುಣ್ಯ ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಯೌವನದ ಸುಖವನ್ನು ದೇವಯಾನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಇದೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ.''

ಯಯಾತಿಯು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಪಿತೃ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಹೊರಟ. ತನ್ನ ಐದು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾದ ಯದುಕುಮಾರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ದೈನ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ.

''ಯದು, ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಶಾಪದಿಂದ ನನಗೆ ಮುಪ್ಪು ಬಂದಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡು ತಿಳಿದವ, ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರ ವಿದ್ಯಾವಂತ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಪುತ್ರ ಎನಿಸುವನು.''

ಯದುಕುಮಾರನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ಯಯಾತಿಯ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ, ಅದರಂತೆ ದೇವಯಾನಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗನಾದ ತುರ್ವಸನೂ ತಂದೆಗೆ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದ್ರುಹ್ಯ, ಅನು ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ತಾರುಣ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮುಪ್ಪನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಯಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಪ ಬಂದು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿಡಿಶಾಪ ಹಾಕಿದ.

ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯ ಕೊನೆಯ ಮಗನಾದ ಪೂರುನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಅವನ ಎದುರು ಇರಿಸಿದ. ಕಡೆ ಹುಟ್ಟುಮಗನಾದ ಪೂರುವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ತನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದ. ತಾನು ಅಪ್ಪನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಹಿಡಿದ. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಈ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ದಾರ್ಢ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರುಣ್ಯದ ವಿನಿಮಯ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು.

ತರುಣ ರಾಜಕುಮಾರನಾದ ಪೂರು ಮುಪ್ಪಿನ ಮುದುಕನಾಗಿ ಭೋಗೋಪಭೋಗ ಹಾಗೂ ರಾಗಾನುರಾಗಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತ. ಹೊಸ ಹರೆಯಿಂದ ನವತರುಣನಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಯಾತಿ ಮಹಾರಾಜನು ಮಗನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಹೊಸ ಯೌವ್ವನ ಪಡೆದು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷ ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಯೌವ್ವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ರತಿ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಉಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಯಯಾತಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಾರುಣ್ಯದ ಸುಖೋಪಭೋಗ ಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ''ಸಾಕು ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಶೃಂಗಾರ ಸೌಖ್ಯ. ಇಂದೇ ಹೊಸ ಹರೆಯದ ಈ ರಸಾನುಭೂತಿಗೆ ವಿದಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು'' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಪೂರುವನ್ನು ಕರೆದು ''ವತ್ಸ, ನಿನ್ನ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾನು ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ನನಗೆ ಈಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ಯೌವ್ವನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ. ನನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ''ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನನ್ನ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮರಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಮುಪ್ಪು ಬರುವುದು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆ ಮುಪ್ಪನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಒಪ್ಪಿ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕಷ್ಟೇ! ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈಗಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ನಿನಗೆ ಮರಳಿ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಅಪರಾಧ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಬೇಡ. ನೀನು ನಿರಂತರವೂ ನವ ತರುಣನಾಗಿ ವಿಷಯ

ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರು. ನಾನು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಈ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪೂರು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಗೌತಮಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಅವನ ಉಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ 'ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಪೂರು ಕೈ ಮುಗಿದು ಆ ಕೈಲಾಸಪತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ''ಮಹಾಪ್ರಭು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಶಾಪದಿಂದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಬಂದ ಮುಪ್ಪನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಈಗ ನಾಶವಾಗಿ ನನಗೆ ತಾರುಣ್ಯವು ಬರಬೇಕು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಶಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಹೋದರರು ಶಾಪಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕು.'' ಪೂರುವಿನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಹಾದೇವನು ಮನ್ನಿಸಿದ. ಅವನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಕಳೆದು ಹೊಸ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ. ಅವನ ಸಹೋದರರ ಶಾಪವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಮುಪ್ಪು ಹಾಗೂ ರೋಗಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾಲಂಜರ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಅಪ್ಸರೋಯುಗ ತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಬದ್ಧನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು. ತನ್ನ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಬಳಿಸುವನೋ ಎಂದು ಮಹಾ ಚಿಂತೆ ಆ ಮಹೇಂದ್ರನಿಗೆ. ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಚತುರಮತಿಯಾದ ಮೇನಕೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ ''ನೀನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಘೋರತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ ಮಹಾಮುನಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ. ನಿನ್ನ ಅನಿಂದ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ, ಒನಪು ಒಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ಆ ಮುನಿಯ ಮನವನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸು ಅವನ ಸ್ನೇಹಗಳಿಸು ತಪಸ್ಸು ಹಾಳುಗೆಡು. ಯಶಸ್ವಿನಿಯಾಗಿ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಮರಳಿಬಿಡು.'' ಇಂದ್ರನ ಆಣತಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿದಳು ಆ ಸ್ವರ್ಗದ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು. ಮಹೀಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದಳು. ಅವಳ ರೂಪ ಸುರಲೋಕ ದಷ್ಟೇ ಅಪರೂಪ. ಹಾವಭಾವ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತುಂಬು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು ಆ ತರಳೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಬಿಂಕ ಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾದ ರಾಜರ್ಷಿ, ಮಹರ್ಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಆ ಮುನಿಯಿಂದ ಮೇನಕೆಗೆ ಒಂದು ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದೊಂದು ಮೇನಕೆ ಯದೇ ಪಡಿಯಚ್ಚು. ಅವಳೇ ಮುಂದೆ ದುಷ್ಯಂತರಾಜನ ನೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ ಶಕುಂತಲೆಯಾಗಿ ಹೆಸರಾದಳು. ಆ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ದುಷ್ಯಂತನಿಂದ ಭರತ ಎಂಬ ವೀರವರೇಣ್ಯನಾದ ಶೂರಪುತ್ರ ಜನಿಸಿದ. ಅವನಿಂದಲೇ ಈ ದೇಶ ಭರತಖಂಡ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮನವನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಮಗಳನ್ನು ಹಡೆದ ಬಳಿಕ ಆ ಮೇನಕೆಯು ಅಮರಾವತಿಗೆ ಮರಳಿಹೋದಳು. ಅನಂತರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತು. ವೈರಾಗ್ಯ ಉದಿಸಿ ನಿಂದಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ತಾನು ಇದ್ದ ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರ್ಥವಾದ ಕಾಲಿಂದೀಶ್ವರನು ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಮತ್ತೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿಯ ಅತ್ಯುಗ್ರತಪಸ್ಸು. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗಿಂತ ದಾರುಣವಾಗಿತ್ತು ಕಾಲಂಜರೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೈಗೊಂಡ ತಪಸ್ಸು. ಮತ್ತೆ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಚಿಂತಾಚಕ್ರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಬಳಗದಲ್ಲಿಯೇ ''ಸೌಂದರ್ಯಖನಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದ ರಂಭೆ, ತ್ರಿಲೋತ್ತಮೆ, ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರೆದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಕಾಲು ಜಾರಿದ ಆ ಕಠೋರ ಮುನಿ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಿಂಕಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಗೆ ಮಣಿಯುವದಿಲ್ಲ, ಕಾಮೋನ್ಮಾದಕ್ಕೆ ವಶನಾಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು, ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಯಾವ ಹೆಣ್ಣು ಬಂದರೂ ಕಣ್ಣು ಎತ್ತಿ ನೋಡದಿರುವಂಥ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಆ ಕೆಂಡದಂಥ ಮುನಿ ತನ್ನನ್ನು ಮರಳು ಮಾಡಲು ಬಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡರೆ ಶಾಪ ತೂರುವನು, ಕೆಂಡಕಾರುವನು, ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯುವದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇ ಅಪಾಯ ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು.

ಇಂದ್ರನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಗಳಿಗೇನು ಕೊರತೆ? ಅಮರಾವತಿಯ ಅಪ್ಸರೆಯರಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರೆ ಮತ್ತು ಅತಿಗಂಭೀರೆ ಎಂಬ ಹರೆಯದ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಗಳೆಯರು. ಅವರಿಗೆ ತಾವು ರೂಪರಾಣಿಯರು ಎಂಥ ಸಂಯಮಿ ಮುನಿಯ ಮನವನ್ನೂ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಭೆ ಊರ್ವಶಿಯಂಥ ಸ್ವರ್ಗದ ಚೆಲುವಿನ ಪುತ್ಥಳಿಗಳಿಗೇ ನೀಗದ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸುರರಾಜನ ಸಂಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಛಲವಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಇಂದ್ರನ ಆದೇಶ ಒಪ್ಪಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನುಡಿದರು. ''ದೇವರಾಜ, ನಾವು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಹಾವ ಭಾವ ಕುಣಿತ-ಮಣಿತ ಸಂಗೀತ ಮಧುರಾಲಾಪಗಳಿಂದ ಆ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟಕ್ಕೆ ಲೀಲಾ ವಿಲಾಸಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗದ ಮಾನವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ? ನಾವು ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸಬಲ್ಲೆವು'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಸುರರಾಜನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿಸಿ ಭೂತಲಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು.

ಕಾಲಂಜರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಾತ್ ಉಗ್ರತರವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಅವ್ಯಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಸುರಲೋಕದ ರಮಣೀ ಮಣಿಗಳು ಐತಂದರು. ದೂರಿಂದಲೇ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಗೆ ಇಳಿದು ಪರಾತ್ಪರ ತತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡು ಜಪತಪೋನಿರತನಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅವನ ದಿನಚರಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದರು. ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಮುಪ್ಪಿಗೂ ಜಗ್ಗದಂತೆ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮುನಿಯು ಕೈಲಾಸ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುನಿಂತರು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಹಾಡಿ ಪಾಡಿದರು. ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದರು. ಸಂಗೀತದ ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಉನ್ಮಾದ ದೃಷ್ಟಿಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಆ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾದ ಆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಕಡೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಯುವತಿಯರು ಹುಚ್ಚು ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೇ ಬಂದರು. ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದರು. ವಿವಿಧ ವಿಲಾಸ ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೆಣಕಿದರು. ಅವರ ಈ ಹುಚ್ಚು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮುನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅವರು ಮಾಡುವ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸಮೀಪದಿಂದಲೇ ಕಂಡ ಬಳಿಕ ಮುನಿಗೆ ಯುವತಿಯರಿಗಿಂತ ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮೇಲೆಯೇ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ, ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ''ನೀವು ನೀರಾಗಿ, ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿರಿ'' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಅಪ್ಸರಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆದರಿಹೌಹಾರಿ ಮುನಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಗೆ ಕರುಣೆ ಬಂದಿತು. ''ನೀವು ನನ್ನ ಶಾಪದಂತೆ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸಂಗಮಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಅಪ್ಸರೆಯರ ರೂಪವು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗುವದು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಆ ದೇವೇಂದ್ರನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ನನ್ನ ತಪೋಭಂಗ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕದಿರಲಿ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆ ಮಹಾಮುನಿಯ ಶಾಪದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವಲೋಕದ ಗಣಿಕೆಯರು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದರು. ಆ ನದಿಗಳಿಗೆ ''ಅಪ್ಸರೋಯುಗ'' ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ಎರಡೂ ನದಿಗಳೂ ಮೊದಲು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಧಿಸಿ ನಂತರ ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ಗಂಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಿಸಿದವು. ಅದೇ ಅಪ್ಸರಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಪ್ಸರೋಯುಗ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಾಸಂಗಮ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಾನ ಮಾಡಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಕಣ್ವತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ನಾರದ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಬಾಹ್ಲೀಕ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಅವನು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದು ವೇದ ವೇದಾಂಗ ಪಾರಂಗತನಾಗಿದ್ದ. ಕಾಣ್ವ ಎಂತಲೂ ಅವನ ಹೆಸರು. ಮಹಾಕರ್ಮಠ ಈ ಕಾಣ್ವ ಮಹರ್ಷಿ. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಗೌತಮೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರತಿಪರ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡುವದನ್ನು ಅವನೆಂದೂ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಎಂದಿನಂತೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಹುತಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದ. ಎರಡನೇ ಆಹುತಿ ಹಾಕಲು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಶಾಂತವಾಯಿತು ಆ ಮುನಿಗೆ ವಿಷಾದವೆನಿಸಿತು. ಮುಂದೇನು ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಆಯಿತು. ಎರಡು ಆಹುತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹೋಮಾಗ್ನಿ ನಂದಿಹೋಗಿದೆ. ಬೇರೆ ವೈದಿಕಾಗ್ನಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಲೌಕಿಕಾಗ್ನಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆ? ಎರಡನೇ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಲಿ? ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಆಹುತಿಯನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಬಗೆಹರಿಯದಾಯಿತು. ಆಗ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು.

''ನೀನು ಬೇರೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ಹೋಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಸುಟ್ಟಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯ ಕಣಗಳು ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಎರಡನೇ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹೋಮಿಸು.''

ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಆದೇಶ ಕಾಣ್ವನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಎಂದು ಅನಿಸಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ನಭೋವಾಣಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಆಗ ಪುನಃ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮೊಳಗಿತು. ''ಹಿರಣ್ಯವು ಅಗ್ನಿಯ ಪುತ್ರ. ತಂದೆ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಮಗನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ತಂದೆಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ತಂದೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೋಟಿಪಟ್ಟು ಫಲ. ಅರ್ಧದಗ್ಧವಾಗಿ ಉಳಿದ ಹೋಮದ ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಉದ್ದೀಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದಾಗ ಅದು ಹಿರಣ್ಯ ಎನಿಸುವದು. ಇಂಥ ಹಿರಣ್ಯರೂಪ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ನೀಡಿದರೆ ಕೋಟಿಪುಣ್ಯ ಫಲ.'' ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಹೋಮಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕಾಣ್ವಮುನಿಯು ಕೋಟಿಪಟ್ಟು ಪುಣ್ಯಕೊಡುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಕಾಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆ ತೀರ್ಥವು ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಈ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ-ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟಿ ಗುಣ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಲಭಿಸುವದು.

ನಾರಸಿಂಹ ತೀರ್ಥ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂಬ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಅಷ್ಟೇ ದರ್ಪಿಷ್ಠನಾದ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರನು ಇದ್ದ. ಅವನು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಧರ್ಷನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಮಗನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಭಕ್ತ. ಆದುದರಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುನಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ದ್ವೇಷ. ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಹರಿಭಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಕೊಂದುಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಮೃತ್ಯು ಭಯವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಂತಿದ್ದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅರ್ಧಸಿಂಹ, ಅರ್ಧಮನುಷ್ಯನ ಆಕಾರದಿಂದ ನರಸಿಂಹನಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವಿನ ಆಸ್ಥಾನದ ಕಂಭದಿಂದ ತನ್ನ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದ. ತನ್ನ ಉಗುರಿನಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಹಿಂಬಾಲಕರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ವಧಿಸಿದ. ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಮಿ, ಪಾತಾಳ, ಪರ್ವತ, ಸಮುದ್ರ, ಗ್ರಾಮ, ಪಟ್ಟಣ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ನಾನಾರೂಪಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ನರಸಿಂಹರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದ. ಆಕಾಶ, ವಾಯುಲೋಕ, ದ್ಯುತಿರ್ಲೋಕ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತ ಹರಿತವಾದ ನರಸಿಂಹನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಹತ ಪತಿತರಾಗಿ ಹೋದರು.

ಹೀಗೆ ಹರಿದ್ವೇಷಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯಾಧಮರನ್ನೆಲ್ಲ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ ಬಂದ ನರಸಿಂಹನು ಗೌತಮೀ ತೀರದ ಆಂಬರ್ಯ ಎಂಬ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದುರ್ಮದಾಂಧನಾದ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನಿದ್ದ. ಅವನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಹರಿ ಎಂದೇ ಇದ್ದಿತು.

ಅವನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ. ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದ. ಕೊನೆಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಮೀರಿನಿಂತ ದುರ್ಜಯನಾದ ಆ ದಾನವನನ್ನು ನರಸಿಂಹದೇವನು ಗೌತಮೀ ನದಿಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ತೀರ್ಥವು ನಾರಸಿಂಹ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಮಗನನ್ನು ಮಾರಿದ. ಪಿಶಾಚನಾಗಿ ತೋರಿದ

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಘಟನೆ. ಸೂಯವ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಟ್ಟ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಕಡುಬಡತನವು ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದಿತ್ತು. ದಯನೀಯ ವಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವದು ಬಹಳೇ ಕಠಿಣ ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಗಂಡುಮಗ. ಅಜೀಗರ್ತಿ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಸರು. ಅಜೀಗರ್ತಿಗೆ ಬಡತನ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು ತಂದೆಗಿಂತ ಮಗನಾದ ಅಜೀಗರ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದು. ಅವನಿಗೆ ಮೂರು ಗಂಡು, ಶುನಃ ಪುಚ್ಛ, ಶುನಶ್ಶೇಪ ಮತ್ತು ಶುನೋಲಾಂಗೂಲ. ಈ ಮೂರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಧನಸಂಪಾದನೆಯ ಕಲೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಮಗೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳುವದೇ ಅಜೀಗರ್ತನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬಲಿಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮಾರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಹಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಮಾರಲು ತಂದೆಯಾದ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಮಗನನ್ನು ಮಾರಲು ತಾಯಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಡುವಿನವನಾದ ಶುನಶ್ಶೇಫನನ್ನು ಹೇರಳ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿರಿವಂತನಾದ ಓರ್ವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಮಾರಿದ. ಪ್ರಭೂತವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಜ ಪುತ್ರ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನನ್ನು ತನ್ನ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದ. ಅವನ ತಂದೆ ವರುಣನಿಗೆ ಪುತ್ರ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಪುತ್ರನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಹರಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಜೀಗರ್ತನಿಗೆ ಬೇಡಿದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಬದಲಾಗಿ ಬಲಿಕೊಡಲು ಶುನಶ್ಶೇಫನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಯಾವ ಋತ್ವಿಜರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಶುವನ್ನು ಕಡಿಯಲು 'ಶಮಿತ್ರ' ಎಂಬ ಋತ್ವಿಜನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕುರಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಪಶುವನ್ನು ಕಡಿದು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ತಂದು ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರ ತನ್ನ ಬದಲು ಅವನನ್ನು ಕಡಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಶಮಿತ್ರನ ಆ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾವ ಋತ್ವಿಜರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮತ್ತೆ ಶುನಶ್ಶೇಫನ ತಂದೆಯಾದ ಅಜೀಗರ್ತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದ. ಅವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣ ಸುರುವಿ ಅವನನ್ನು 'ಶಮಿತ್ರ'ನಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆತಂದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮನಾದ ಅಜೀಗರ್ತನು ಧನಲೋಭದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನೇ ಕಡಿಯಲು ಮುಂದಾದ. ಆಗ ಭಯಭ್ರಾಂತನಾದ ಶುನಶ್ಶೇಫನು ಮಹರ್ಷಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದ. ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಅವನ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ